

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

VIII. OLAĞANÜSTÜ
GENEL KURUL TUTANAĞI
11 - 12 NİSAN 1987 ANKARA

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ
VIII.OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISI

BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.00

-----o-----

AVUKAT TEOMAN EVREN (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)-
Efendim, çoğunluğumuz vardır, toplantıyı açıyorum.

Sayın konuklarımız, basınımızın kıymetli mensupları,
seçkin delege arkadaşlarım, çok değerli meslektaşlarım;

Türkiye Barolar Birliğinin VIII. Olağanüstü Genel Kurulu-
luna hoş geldiniz. Genel Kurulumuzu onurlandırmanız, bizlerin her
zaman olduğu gibi derin bir mutluluk, engin bir sevinç duymamıza
sebep olmuştur. Sizleri gönülden teşekkürlerimle selamlıyorum.

Türkiye Barolar Birliğinin bugünkü genel kurulu tek mad-
delik özel bir gündemle toplanmaktadır. Gündemimiz, bir önceki
olağanüstü genel kurulumuzda yargı, meslek ve hukuk sorunlarının
görülmesi olarak saptanmış bulunuyor.

Türkiye Barolar Birliği ve barolarımız, meslektaşlarımız,
adalet sorunlarının bütünü üzerinde büyük bir sorumluluk duygusu
ile yüklüdürler. Sorumluluğumuz, önce hukukçu, sonra avukat olmanın
niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu manevi görevin yürütülmesinde
meslektaşlarımızın gösterdikleri duyarlılık ve özveri hepimize
onur veren bir yüceliktir.

Adaletin dağıtılmasında ve gerçekleşmesinde görev almış
önemli bir mesleğin mensuplarıyız. Avukatlık kadar kendisini bitmek
tükenmek bilmeyen bir savaşa adanmış, başka bir uğraş düşünülemez.
Meslektaşlarımız adalet uğrunda mücadeleyi amaç edinmiş, ömür boyu
eksilmeden süren onurlu bir çabanın gönüllü görevlileri olmuşlardır.

Hukukçu olmanın ötesinde, adalet dağıtımında görev yüklen-
meyi meslek seçen avukatların kamu kurumu niteliğindeki kuruluşları
barolarımızın ve Türkiye Barolar Birliğinin adalet, hukuk ve yargı
sorunları üzerindeki duyarlılığını gelecek kuşaklar takdirle

anımsayacaklardır.

Adalet güneşinin battığı bir ülkede yaşanamaz. Meslektaşlarımızın ve meslek örgütlerimizin bütün amacı, ülkenizi daha mutlu yaşanan bir vatan olarak yüceltmektir. Adalet, onurlu bir emanet olarak kollarımızda daima yücelecek, daima ilerleyecek ve daima yenecektir.

Yargı ve adalet sorunlarına eğildikçe içinizde bir karamsarlık duymaktayız. Hukuk küçümsenmekte, önemsennemekte, gözardı edilebilmektedir. 10 yıl önce Ankara Barosu Başkanı olduğun sırada saptanmış bulunduğumuz 30 ayrı meslek ve adalet sorununun hiçbirinin çözülmediğini, giderek daha da ağırlaştığını, bu olağanüstü kongreniz nedeniyle bir daha görmek bahtsızlığına uğruyoruz.

Hızlı kentleşme, insanlar arasındaki ilişkilerin çoğalmas, yüksek düzeydeki nüfus artışı ufkumuza kara bulutları yığmaktadır. Bütün çabamız, bizden sonra gelecek hukukçu kuşakların bu dertleri yaşamamaları, bu ızdırapları duymamaları içindir. Gelecek kuşaklara onurlu bir mücadelenin anılarını bırakmak zorundayız. En büyük sevincimiz, gelecek günlerin geçmiş günlerden daha parlak olmasından kaynaklanacaktır.

Yargının düşüncelerini açıklayabilmek olanağına sahip tek kuruluş meslek örgütlerinizdir. Bugüne kadar açıkladıkları fikirlerin bütünü, hukukun üstünlüğünün sağlanması, demokratik hukukun gelişmesi, yargının yücelmesi, adaletin ideal düzeyde gerçekleşmesine yönelmiştir.

Meslektaşlarımız ve meslek örgütleriniz bir yandan

yargıyı eleştirirken, öte yandan yargının en büyük savunucusudurlar. Aslında bütüneleştirilerimizin kaynağı hukuka ve adalete olan derin bağlılığımızdan doğmaktadır.

Türkiye Barolar Birliği, adaletin ülkenin temeli olduğu kadar, savunmanın da adaletin temeli olduğuna inanmaktadır. Yargı, savunma üzerine kurulur iddiasında ve savunma üzerine kurulan bir yargılamanın mücadelesi içindedir.

Gündeminizi oluşturan hukuk, yargı ve meslek konuları üzerindeki çok çeşitli ve önemli sorunlarınıza görüşmelere geçilmeden değinmek istemiyorum. Öncelikle ülkenizin her ilinden olağanüstü genel kurulumuz için Ankara'ya gelen seçkin delegelerimizin değerli düşüncelerinden yararlanmak istenmektedir. Genel sorunlarla birlikte yöresel dertlerinizin de bu genel kurulumuzda dile getirilmesi ve saptanması mümkün olacaktır. Engin deneyimlerin, yaşanan olayların süzgecinden bizlere ulaşacak yeni sorunlar, bilgiler, düşünceler ve eleştiriler hepimize yeni ufuklar açacak, yeni hedefler gösterecek, çalışmalarınıza ve adalet uğrunda mücadelelerinize ışık tutacaktır.

Bu duygu ve düşünceler içinde sayın delegelerinizi, çok değerli konuklarınızı, basınımızın seçkin temsilcilerini saygıyla selanlıyor, VIII. Olağanüstü Genel Kurulumuza başarılar diliyorum.
(Alkışlar)

Efendim, gündeminizin 1. inci maddesi e göre Başkanlık Divanının oluşması gerekmektedir. Bugüne kadar yaptığımız bütün toplantılarda, toplantının yapıldığı yer baro başkanı doğal olarak genel kurul divan başkanı olmaktadır. Ancak, geçen gün Ankara Barosu Başkanıyla konuştuğumuz zaman, bu geleneğin bazı sakıncaları olduğunu toplantıların birçoğunun özellikle özel toplantıların daima Ankara'da yapıldığını, bu nedenle başka bir arkadaşımızın Divan Başkanı oluşundan mutluluk duyacağını belirttiler. Bu nedenle acaba başka bir adayınız var mı, onu saptanak istiyorum. Herhangi bir taktırir var mı? Başka bir taktırir olmadığına göre ;

Ankara Barosu Başkanı Mahir Can Ilıcak'ı Başkan olarak, Kütahya Barosu Delegatesi Mustafa Peçen'i Başkan Yardımcısı olarak, Ankara Barosu Delegatesi Özbey İnanoğlu ile Hüseyin Avni Ferah'ı genel sekreter olarak oylarınıza sunuyorum:Kabul edenler...Kabul etmeyenler...İttifakla seçilmişlerdir. Kendilerini davet ediyorum, kutluyorum. (Alkışlar)

GENEL KURUL DİVAN BAŞKANI AVUKAT MAHİR CAN ILICAK-Çok muhteren arkadaşların, genel kurulunuzun Başkanlık Divanına bizleri seçmek suretiyle gösterdiğiniz güven ve ilgiye şahsın ve arkadaşların adına yürekten teşekkür eder, saygılar sunarım efendim.

Genel kurulunuzu onurlandıran sayın konuklarınıza da hoş geldiniz diyor, saygılar sunuyoruz efendim.

Çalışmalarınıza başlamadan önce Yüce Atatürk, şehitleriniz ve yitirdiğiniz değerli hukukçu arkadaşlarımız için sizleri bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum. (Saygı duruşu yapıldı)

Teşekkür ederim efendim.

Muhterem arkadaşlarım, genel kurulumuza gönderilen telgrafları bilgilerinize sunmak istiyorum.

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Birliğinizin genel kurul toplantısına davetiniz için teşekkür ederim. Genel kurul çalışmalarınızın başarılı olması temenniyle selam ve muhabbetlerimi sunarım.

Turgut Özal
Başbakan

Sayın Avukat Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Davetinize teşekkür eder, VIII. Olağanüstü Genel Kurulunun hayırlı olmasını diler, en iyi dileklerimi sunarım.

Kaya Erdem

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Türkiye Barolar Birliğinin olağanüstü genel kurul toplantısına davetiniz için teşekkür ederim.

Genel kurulun başarılı geçmesi temennisiyle saygılarımı sunarım.

Hasan Celal Güzel
Devlet Bakanı

Sayın Avukat Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısına ait davetiniz için teşekkür eder, genel kurul çalışmalarınızın başarılı geçmesi temennisiyle en iyi dileklerimi sunarım.

Veysel Atasoy
Ulaştırma Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Genel kurul toplantınıza ait nazik davetinize teşekkür eder, kongrenin başarılı geçmesini diler, tüm üyelere en iyi dileklerimi ve saygılarımı sunarım.

Yıldırım Akbulut
İçişleri Bakanı

Sayın Teoman Evren

Nazik davetinize teşekkür eder, başarılarınızın devamı temennisiyle şahsınızda tüm görevli ve misafirlere saygılar sunar, başarılar dilerim.

Hüsnü Doğan
Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

Sayın Teoman Evren

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısına nazik davetiniz için çok teşekkür ederim.

Genel Kurul çalışmalarınızda başarılar diler, selam ve

saygılarımı sunarım.

Ahmet Karaevli

Devlet Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı münasebetiyle nazik davetinize teşekkür eder, toplantının başarılı geçmesi dileğiyle saygılar sunarım.

Ali Bozer

Devlet Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Barolar Birliğinin VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısına davetinizi memnunlukla aldım. Ancak, çok arzu etmeme rağmen İzmir seyahatim sebebiyle katılma imkânı bulamadığımdan üzgünüm.

Davetinize teşekkür eder, en iyi dileklerimi, başarılar temennimin kabulünü rica ederim.

Metin Emiroğlu

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Evvelce tespit edilmiş programım nedeniyle davetinize katılamıyorum. Kurultayın hayırlı ve uğurlu olması temennisıyla bundan sonraki çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Cahit Aral

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısına ait nazik davetinize memnuniyetle aldım, çok teşekkür ederim.

Genel Kurulda alınacak kararların memleketimize ve milletimize hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle başta siz olmak üzere tüm genel kurula katılanlara selam ve saygılar sunarım.

Safa Giray

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurulu münasebetiyle nazik davetinize teşekkür ederim.

Genel kurulun, hukuk ve yargı sisteminiz açısından hayırlı sonuçlar getirmesini diler, şahsınızda adalet camiamızın güzide mensuplarına saygılarını ve iyi dileklerini sunarım.

Kâzım Oksay

Devlet Bakanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Genel kurulunuzu yıllardan beri çözümlenmeyen hukuk, yargı ve meslek sorunlarına somut çözümler bulmada başarılı olması dileğiyle tüm üyelere şahsım ve baromuz adına saygılar sunarım.

Av.Rahmi Kunaşoğlu

Samsun Barosu Başkanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısına katılımını içeren nazik davetinize teşekkür ederim.

Sözü edilen tarihlerde Mersin'de yapılacak Hakim ve Savcılar Bölgesel Senpozyumuna katılacağından aranızda bulunamayacağından üzgünüm.

Genel Kurul toplantısının anaçıya uygun, yararlı ve olumlu sonuçları sağlayacağı inancı içerisinde görevlilere içtenlikle başarılar diler, şahsınızda tüm meslektaşlarına sevgi ve saygılarını sunarım.

Servet Tüzün

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı

Sayın Teoman Evren

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı nedeniyle nazık çağrıya teşekkür ederim.

Toplantının yapılacağı tarihte Ankara'da bulunamayacağından, toplantınıza katılamayacağımı belirtir, başarı dileklerini ve saygılarını sunarım.

Orhan Özdeş

Danıştay Başkanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Ankara dışında olman nedeniyle olağanüstü genel kurul toplantınızda bulunamayacağım.

Size ve tüm avukat arkadaşlarıma daha iyi yarınlar, mutluluklar ve başarılar dileğiyle saygılarını sunarım.

Firuz Çilingiroğlu

Cumhuriyet Başsavcısı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurul toplantısına Ankara dışında olman nedeniyle katılamayacağım, üzgünüm.

Nazik davetinize teşekkür ederim. Genel Kurulun başarılı geçmesi dileğiyle katılan tüm konuklara saygılarını sunarım.

Orhan Onar

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Mazeretin nedeniyle toplantıya katılamayacağımı üzülerek arz ederim.

İnsan hak ve özgürlüklerini teminat altına alan ve çağa uygun yaşam biçiminin oluşmasına katkısı olan kuşkusuz çağdaş hukuk ve yargı düzenidir. Genel kurulunuzun alacağı kararlarla her zamanki gibi bu konulara ışık tutacağı inancıyla başarılar dilerim.

Avukat Merih Sezen

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Nazik davetiniz için teşekkür ederim.

Ankara dışında olacağımdan, toplantınızda bulunamayacağım için üzgünüm. Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurulunun başarılı geçmesini diler saygılar sunarım.

Hüseyin Süray

Trabzon Barosu

Sayın Teoman Evren

Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Nazik davetiniz için teşekkür ederim. Ankara dışında olacağımdan toplantımızda bulunamayacağım için üzgünüm.

Birliğinizin VIII.Olağanüstü Genel Kurulunun başarılı geçmesini diler saygılar sunarım.

Servet Şamlıoğlu

Sayıştay Başkanı

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

Muhterem arkadaşlarım, gündemimizin 4 üncü maddesi;

VII.Olağanüstü Genel Kurul kararı uyarınca hukuk, yargı ve meslek sorunlarının görüşülmesini oluşturmaktadır.

Gündemimizin bu maddesiyle ilgili olarak söz almak isteyen sayın arkadaşlarıma sırayla söz verilecektir.

Muhterem arkadaşlarım, bir önerge geldi, bilgilerinize sunuyorum.

Türkiye Barolar Birliği Genel Kurul Başkanlığına

Olağanüstü Genel Kurulumuzun çalışmalarını daha verimli kılmak ve sonuçta birliğin görüşlerini belirleyecek raporları hazırlamak üzere 1. Hukuk sorunları ve insan hakları komisyonu. 2.Yargı sorunları komisyonu. 3. Savunma ve meslek sorunları komisyonu olmak üzere üç komisyon oluşturulması, komisyonların dokuzar üyeden kurulmasını öneriyoruz.

Komisyonlar, ilk günkü genel kurul görüşmelerini de izleyerek belirlenecek görüşler ve ilkeler doğrultusunda çalışma yapmak ve raporlarını genel kurulun ikinci günkü oturumuna sunabileceklerdir.

Önerimizin genel kurulun oyuna ve onayına sunulmasını arz ederiz.

Av.Güneş Atabay(İzmir), Avukat Mahir Can Ilıcak (Ankara), Kâmil Papıla(Zonguldak), Av.Atilla Sav(Ankara), Av.Halit Çelenk (Hatay), Av.Enver Aslanoğlu, Av.Avni Ferah, Av.Turgut Kazan, Av.Önder Sav. Av.Ayhan Erol. Av.Lütfi Kılınç. Av.Özbey İmamoğlu, Av. Gül Yazgan. Av.Nabi İnal. Av.Emin Engin, Av.Nevzat Helvacı, Av.Erşan Şansal, Av.Ali Şahin, Av.Aydın Aybay, Av.Ömer Dedeoğlu(Tokat)

Efendim, İskender Beyi davet etmiştik, evvela İskender Bey konuşmalarını yapsınlar, ondan sonra da önerge üzerinde görüşme yapalım.

Buyurun efendim.

AV. İSKENDER ÖZTURANLI (İzmir Barosu)- Saygıdeğer konuklar, sevgili arkadaşlarım; Herşeyden önce kasım 1986 tarihinde toplanan genel kurul kararı doğrultusunda böyle bir olağanüstü toplantıyı yaptıkları için Yönetim Kuruluna ve onun değerli Başkanına teşekkürler sunuyorum. Bizi bir araya getirdi ve düşünce alışverişinde bulunacağız.

Efendim, ben bazı konuları gündeme getirmek için gerilere gitmek gereğini duyuyorum. 26 Şubat 1965 tarihinde Suat Hayri Ürgüplü Hükümeti programını okumuştur. Bu programda adalet reformundan, hukuk reformundan söz edilmekte ve sosyal hayatta bir rahatlık getireceği ifade edilmektedir adalet reformunun. Aynı zamanda, adalete süratin temin edileceği belirtilmektedir. Adli mekanizmanın yeniden kurulmasından bahsedilmektedir ve önemli yasalarda değişikliklerden söz edilmektedir. Özellikle şu tümceye yer verilmiştir; "Çağını yitirmiş Ceza Yasası, 1961 Anayasasının espirisi doğrultusunda düzenlenecektir."

1970'li yıllarda İstanbul Barosundan Türkiye Barolar Birliğine bir öneri gitmiştir. Bu öneride İstanbul Barosu, savunma hakkını ve savunma özgürlüğünü kısıtlayan Türk Ceza Yasasının 486 nci

maddesinin çağın koşullarına göre düzenlenmesini istemektedir. Bu ilk defa Barolar Birliğinde Adalet Bakanlığına gönderilir ve Adalet Bakanlığı, nasıl olsa Türk Ceza Yasası değiştirilecektir, bu maddeyi de o zaman gündeme getiririz, çünkü sizin de fikirlerinizi alacağız düşüncesiyle geri çevirmiştir.

1971 Nihat Erim Hükümetinin ilk programında adalet reformundan söz edilmiştir ve adli zabıttan söz edilmiştir, en önemlisi devrim kanunlarının titizlikle korunacağından bahsedilmiştir. Ondan sonra gördük ve izledikki bütün bu reformlar bir tarafa bırakıldı 1971-73 yıllarında gerilere doğru gitmeye başladık.

Ceza Yasası, 1961 Anayasasının espirisine getirileceğine, Anayasa Ceza Yasasının espirisine getirilmeye çalışıldı ve iki değişiklikle bazı şiddet önlemlerini ve terör olaylarını durdurmak, önlemek için özgürlükler kısıtlandı ve aynı zamanda Anayasa Mahkemesinin yetki alanı daraltıldı, hakimler hakkında da birtakım kısıtlamalar oldu.

1980'li yıllarda ise daha önce lüks addedilen Anayasa, bu sefer suçlu ilan edildi ve bir değişiklik, tamamen başka bir Anayasa geldi ve bu Anayasa da, hepimiz biliyoruz, izah etmeye gerek yok, özgürlükler kısıtlandı, hatta öteden beri üzerinde durduğumuz Türk Ceza Yasasının 141,142 ve 163 üncü maddeleri Anayasada dayanak buldu. Özgürlüklerin içi boşaltıldı, hukukun üstünlüğünü iddia ediyorduk yıllarca, bunun üzerinde durulmadı ve hukukun üstünlüğü zedelendi.

Bir hukuk bunalımına, adalet bunalımına yol açtı bu. Bunun sonucu bir sosyal bunalımdır mutlaka. Burada şunu vurgulanak isterim.

Maalesef 1961 Anayasasının, ki bunu Münci Kapani üstadımız söyler; En büyük talihsizliği, onu içtenlikle savunacak kişilerin eline düşmüş olmasıdır. Efendim, daha ileri bir demokratik düzen arzu ediliyordu ve demokrasiyi yeniden kurma sözleri söyleniyordu. Sonuç, demokrasiye aykırı kurumlar ve demokrasiye aykırı kanunlar oldu.

1982 Anayasası, çoğulcu demokrasiye aykırıydı, katılamcı demokrasiye aykırıydı, uzlaşmacı demokrasiye aykırıydı. Bunu biz Türkiye Barolar Birliği olarak o zamanlar dile getirdik.

Devlet-kişi dengesi bu Anayasa ile sağlanamadı. Devleti güçlü, kişiyi güçsüz kılan bir Anayasa meydana geldi. Yürütme kuvvetlendirmek için bunlar yapıldı. Yürütmenin kuvvetlenmesi karşısında insan ve yargı bir tarafa bırakıldı. Cumhurbaşkanı'nın yetkilerinden başlayacak olursak, üniversite rektörleri, YÖK elemanları, hatta Yüksek Savcılar Kurulunun üyelerine kadar değiştirme ve atama yetkisi tanındı.

Bir zamanlar barolar bağımlı değildi ama yargı bağımsızdı. Yüksek mahkeme başkanları adalet yılını açış konuşmalarında, baroların öz yönetimi sağlanmalıdır diye konuşmalar yapıyorlardı, ama şimdi hepimiz birden vesayet altındayız. Yargıçlar vesayet altındadır, savcılar vesayet altındadır, barolar ve avukatlar vesayet altındadır, hatta avukatlar ve barolar vesayet altında da değil, daha ileri bir

buyruk altındadırlar, Adalet Bakanlığının buyruğu söz konusudur.

Bugün Türk avukatları, mahkemelerden kovulan insanlar olarak örülmektedirler. Gizli belgeler avukatlara gösterilmemekte, bu suretle bir kanun ile avukatların güvenilirmez kişiler olduğu ilan edilmektedir. Yargı bağımsızlığı söz konusu değildir. Çünkü bir ülkede eğer yürütme yargıçları enekliye ayırabiliyorsa, yerlerini değiştirebiliyorsa, ceza verebiliyorsa, kanun kuvvetinde kararnameler ile özlük işlerine karışabiliyorsa, o ülkede yargıç baskı altındadır, yargıcın güvencesi yok demektir. Buraya nereden geldik; biliyorsunuz öteden beri yürütmenin üstünde bir danışma, meclisin üstünde bir Anayasa olamaz, Anayasa Mahkemesi olamaz deniyordu ve bu Anayasa ile devlet yönetilmez sözçükleri sık sık kullanılıyordu. 1980'li yıllarda da yürütmenin üstünde bir yargı olamaz sloganlarıyla karşılaştık. Bu suretle yürütme, yargıya egemen oldu, ama gözden uzak tutuldu ki, yargı devletin güçlerinden bir tanesiydi, bunların arasında bir uyum sağlanması gerekiyordu. Biz daha önceleri zaten hukukun üstünlüğünden bahsederken, yargının, yürütmenin üstünde bir kuruluş olduğunu söylemiyorduk. Söyledik. Yargı, yürütmenin yanında bir üstünlüğe sahipti, fakat bunu anlayamadılar.

"Adaleti bağımsız olmayan bir ulusun devlet olarak varlığı kabul edilemez" diyen Atatürk'ün düşüncesini de bir yana bıraktılar. Yargı, bağımlı duruma getirildi, hukuk ilkeleri zedelendi. Anayasamızda bugün birçok durumlarda yargıya başvurma hakkı yoktur, örneğin

hakim ve savcılarımız, Yüksek Hakim ve Savcılar Kurulunun verdiği kararlara karşı bir yere gitme, bir mahkemeye başvurma olanağına sahip değildirler. Bu nedenlerle, 1982 Anayasası diyebiliyorum rahatça, yalnız siyasileri cezalandırmamıştır. Anayasa, aynı zamanda siyasilerin yanında toplumun ilerici kesimini cezalandırmıştır. Özgürlük için savaşın veren kişileri cezalandırmıştır. Yargı gücüne enek veren kişileri cezalandırmıştır. Kısacası, Türk insanını cezalandırmıştır. Türk ulusu böylesine bir cezaya lâyık değildir. Bir ülke adaletle ölümsüzeleşir, adaletsizlikle batar, yıkılır. Özdeyişi bu arada unutulmuştur.

Tüm Anayasalar kişiyi devlete karşı korurlar. Bizim anayasamız için devleti kişilere karşı korunmaktadır. Tüm anayasalar, özgürlükleri asıl olarak kabul ederler, özgürlük kısıtlanmaları istisnadır. Bizde özgürlük kısıtlanması asıldır, özgürlükler istisnadır. Bunları hep söyledik, ama madenki böyle bir tartışma ortamındayız, ben sadece bunları kısa kısa açıklamak durumundayım.

1982 Anayasası yasaklar ve yasaklamalar anayasasıdır dedik çoğu toplantılarda. Tüm anayasalarda temel değer insan olarak ele alınmıştır. 1982 Anayasası temel değer olarak devleti almıştır. Birey-toplum karşısında toplum tercih edilmiştir. İnsan-devlet karşısında devlet tercih edilmiştir. Otorite kurulmaya çalışılmıştır, belki kurulmuştur, ama sağlıklı bir toplumun kurulduğunu iddia etmek olası değildir.

Efendim, şimdi de Ceza Yasası değiştirilmek istenmektedir,

bir taslak söz konusu. Bu taslak Anayasaya uydurulmaya çalışılmakta, çünkü Anayasa bir kere bizim özgürlük düşüncelerimize, çağdaş hukuk anlayışına inanışına, özgürlük anlayışına aykırı. Onun için, o Anayasaya uygun bir taslak hazırlanmış durumda olduğunu biz barolar olarak her yerde yapılan toplantılarda gözlemiş durumdayız.

1982 yıllarında, ki tasarı iken barolar toplantılarında sarıklı anayasa tasarısı olarak nitelediğimiz bu tasarısı, gününbirinde bazı konularda Türkiye Cumhuriyeti için tehlikeli durumlar yaratmış bulunmaktadır. Yalnız antidemokratik kurumların oluşmasına değil, aynı zamanda teokratik kurumlaşmaya da neden olmuştur. Din devleti ve şeriat devleti özlenlerini kışkırtmıştır, gidiş bu doğrultudadır ve Atatürk ilkelerinden ayrılma durumu hasil olmuştur. Sadece birkaç tane nirengi noktası üzerinde durmak istiyorun. Örneğin; 1982 29 Mayısında Türk Ocakları açılmıştır. Türk Ocaklarında Başbakan, 26 milletvekili, 6 tane bakan bulunmuştur ve Başbakanın yaptığı konuşma şudur;

"Biz milliyetçiliğe önem veren bir kuluzuz. Bizin anladığımız milliyetçilik, Türk Ocağının anladığı bir milliyetçiliktir."

Uygulana, bizim karşı çıktığımız Anayasasının da daha gerisine gitmiştir bu suretle. Çünkü, Anayasanın başlangıç maddesinde Atatürk milliyetçiliğinden söz eder. Şimdi bizim Sayın Başbakanınız hiç çekinmeden ocak milliyetçiliğini gündene getirmektedir. Ocak milliyetçiliği, biliyorsunuz Atatürk milliyetçiliğinin çok gerisinde

kalnış ve ırka dayanan, kana dayanan bir milliyetçilik düşüncesidir.

Türk-İslâm sentezi diye bir sentez oluşturulmaya çalışılmıştır, bu Anayasanın verdiği ilhamlardır bunlar. Atatürk milliyetçisi değiliz, Türk milliyetçisiyiz sloganları vardır. Atatürk'ün getirdiği ulus kavramı bir tarafa bırakılıp, ümmet kavramına doğru bir gidiş söz konusudur.

15 Mart 1985 tarihinde, 16 mart Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde çıkmıştır bu. Çankırı'nın Eldivan İlçesinin Küçükacıbey köyünde Başbakanı elinde Lailaheillahlah yazılı bir pankartla karşılamıştır köylüler. Başbakanımız bu durum karşısında şöyle bir bakmış gülmüş ve gazetecinin ifadesine göre o kadırını anlarız, üstünde bismillah yazıyor demiş ve bu bilgiçliğinden dolayı da övünmüştür diyor gazeteciler.

Öğretim Birliği Yasası, anlatmaya gerek yok, çeşitli hükümetler koruyacaklardır, düzene getireceklerdir. Öğretim Birliği Yasası bugün eriyip bitmiştir, uygulama alanında değildir. Ağustos 1986 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim Genel Müdürlüğü bir yönetmelik çıkarmıştır, bu yönetmelikte ilkokulun bir odası mescit olarak ayrılacaktır. Talim Terbiye şimdilik kaydıyla bu yönetmeliği tasdik etmemiştir, ama önemli olan devletin bir kuruluşu ve Millî Eğitim Bakanlığının bir genel müdürlüğünün böyle bir yönetmeliği hazırlayabilmiş olmasıdır, bu cesareti kendinde bulmuş olmasıdır.

Sömestri tatilinde Diyanet İşleriyle Millî Eğitim

Bakanlığının ortaklaşması sonucu 15-16 yaşındaki çocuklar Umre ziyaretine gönderilmiştir kafileler halinde ve Diyanet İşleri Gazetesinin çıkardığı dergi ve gazeteye bakacak olursak antilaik bir yığın yazılar okuruz, son rabıta olayı üzerinde durmak istemem. Rabıta olayını hepimiz izledik, biliyoruz, ama bütün bunlar sonunda yalnız laik devletin sarsılması değil, laik hukukun da tehlikeye girmesi söz konusudur. Barolar Birliği bu konularda gerilerde kalmamalı, ilerilere gitmelidir ve düşüncelerini cesaretle söylemelidir.

Biz yıllardan beri genel kurul toplantılarında avukatlar sessiz yaşamak hakkına sahip değildirler diyoruz. Onun için, niçin bu sessizlik, niçin bu suskunluk diye sornak mümkündür.

Napolyon, en görkenli yıllarında avukatlar için; dillerinin kesilmesinin gerekolduğunu söylemiştir ve Napolyon değil, hiç kinse o zamandan beri avukatların dillerini kesemedi, çünkü kesilemez. Onun için, nasıl bülbülün sesi taş atmakla susurulanmazsa, bazı Anayasa kısıtlanmalarıyla, özgürlük kısıtlanmalarıyla da bir ülkede avukatların sesi kısıtlanamaz ve kısıtlanmamalıdır.

Baroların sustuğu bir ülkede hukuk ve adalet yok demektir, adalet olmazsa hiçbir şey yoktur. Bu nedenle günümüzün en önemli sorunu bence hukuk sorunudur, Anayasa sorunudur. Bu yolda savaşım vermek baroların en önemli görevlerinden biridir. Onun için bu konularda Barolar Birliğine ve Yönetim Kuruluna işlerlik kazandırmak bizim bir görevimizdir.

Bendeniz Barolar Birliğinin çalışmalarını özür dilerim, yetersiz buluyorum. Bir kere yalnız bizim yaşamız altı kez değiştirilmiştir. Bu değişiklikler karşısında sustuk. Bence bu bağışlanmaz

bir sükuttur. Bizinle alay etmişlerdir, ben alay olarak kabul ediyorum, hiç haberimiz yok. Eskiden Avukatlık Kanunu çıkarken Adalet Bakanlığı bir tasarı hazırlanmışdı, Türkiye Barolar Birliği de tasarı hazırlanmıştı, tasarılar karşılıklı münakaşalar sonunda 1136 sayılı Avukatlık Kanunu çıktı. Şimdi Avukatlık Kanunu böyle çıkmış olmasına rağmen, bizim hiç haberimiz olmadan Avukatlık Kanunu altı kez değişiyor ve bunun karşısında biz susuyoruz.

Konuşmanın başında bu toplantıyı yapmalarından dolayı Yönetim Kuruluna teşekkür ettin. Geçen genel kurul kararlarından bir tanesi de 3256 sayılı Yasanın yorumu söz konusuydu ve bu yorum sonucunda genel kuruldan bir karar çıktı, 1987 Ekim ayında olağan genel kurul toplantısı yapılacaktır, ama biz neyle karşılaştık, 13 Ocak 1987 tarihinde Barolar Birliği Adalet Bakanlığına müracaat etmiş, Adalet Bakanlığı da 1988 ekim ayında kongrenizi yapabilirsiniz demiş. Peki efendim, biz birincide özgür iradenizle olağanüstü genel kurul toplantısı yapıyoruz da, ikinci verilen genel kurul kararında Adalet Bakanlığına neden gitmek lüzumunu hissediyorsunuz? O zaman bizedenezler niki, siz vesayet altındasınız ve siz vesayete lâyıksınız. Ne lüzum var, genel kurul bir karar almış, bu karar doğrultusunda uygulayın, biz sorumluluğumuzu üzerinize alarak bu kararı almış değil miyiz? Bu konuda ben kendilerini özür dileyerek eleştirmek isterim.

Efendim, diyeceğizki ne yapmalıyız, ne yapalım da bugünkü şu durumların üstesinden gelelim; soyut önerilerle hiçbir şey yapılmayacak kanısındayım. Somut öneriler ve somut davranışlar söz

konusudur. Efendim, tasarılar hazırlanmak mecburiyetindeyiz. Anayasa tasarısı Türkiye Barolar Birliği hazırlanmalıdır, elimizde bulunmalıdır. Ceza Yasası değiştiriliyor, iki arkadaşımızı komisyona gönderdik ve sayın hocamın belirttiğine göre yüzde 75'ine karşı çıkmış durumundayız, ama bu Ceza Yasası bizim karşı çıkmalarımızla durdurulamaz, etkin tedbirlerle bunu önlemek ve taslağı bir tasarı olarak Meclise sunulmasını engellemek durumundayız, nasıl engelleyeceğimizi de tespit etmek mecburiyetindeyiz; ama bunu yaparken biz ne görüyoruz, Saygıdeğer Başkanın, bundan önce yaptığı bir basın toplantısında ki, televizyondan da bu naklen yayınlandı; 141,142 ve 143 üncü maddeleri Ceza Yasasından ayırarak demokrasiyi koruma yasası altında bir yasa haline dönüştürelim. Efendim, biz Türkiye Barolar Birliği olarak öteden beri olağanüstü yasaların, olağanüstü mahkemelerin karşısında olan bir teşekkülüz ve aynı zamanda Devlet Güvenlik Mahkemelerinin karşısına bu nedenle çıktık, siyaset mahkemelerinin kurulması karşısına bu yüzden çıktık. Olağanüstü yasalara karşı olan bir kuruluş nasıl şimdi demokrasiyi koruma yasası namı altında bazı düzenlemeler getirir, ben bu konuda da biraz endişeliyim.

Öyle şeyler yapmalıyız ki, otoritemizi koymak durumunda-
yız Türkiye'de Barolar Birliği bir konu üzerine eğildiği zaman hükümet ve siyasal iktidarlar demeliler ki, bu insanlar önemli konularda meseleler üzerine iyi giderler ve bunları yaratırlar; düşünmelidirler ve buna göre hareket etmelidirler. Bu konuyu getirmeliyiz Türkiye barolarına. Mesela, Birinci Türk Hukuk Kongresinde 1971 yılında yapılmıştır, kasım 1986 toplantısı da Teoman Evren Başkanım kanun kargaşasından söz ettiler ve Dördüncü Hukuk Kurultayınının

hukuk ve yargı konularını işlemlerini önerdiler, ama genel kuruldan bir karar çıkmadı. Şimdi bu önerme, ben isterdimki Yönetim Kurulu ve Birlik Başkanımız bu konuyu gündeme getirsin, 1971 yılında Birinci Türk Hukuk Kongresi yapıldı, İkinci Hukuk Kongresi dersek, ekonomi ve hukuk kongresidir o ve de üçüncüsü 1981'de yapıldı. Şimdi dördüncü hukuk kongresi olacak. Bunu hemen yapmak durumundayız, çünkü vaziyet onu göstermektedir. Bunun bir hukuk şurası biçiminde, çünkü birincisine hukuk kongresi dedik, ikincisi ekonomi hukuk kongresi dendi, üçüncüsü de kurultay denildi, şimdi şura denilmeli, bir etkinlik vermesi, bir ağırlık getirmesi için bir hukuk şurası toplarız. Tüm hukuk ve adalet sorunlarını daha önceden hazırlamak suretiyle gündeme getiririz ve bu suretle birtakım yankılar meydana getiririz. Efendim biz Anayasaya karşı genel kurul toplamış olan bir örgütüz ve aynı zamanda bu konuları getirecek Türkiye'de öyle sanıyorumki başka teşekküller de yoktur. Türkiye Barolar Birliği vardır, Türkiye Barolar Birliği bu görevlerini yerine getirmek mecburiyetindedir. Ben şunu söylerimki, bu tempoyla biz bu görevimizi yerine getiremeyiz.

Bu şuralarda Adalet politikası saptanmalıdır ve hükümetler bunlara uyma zorunluluğunu hissetmelidirler, böyle ağırlıklı gelmeliyizki bu zorunluluğu hissetmelidirler, bunlara hissettirmeliyiz, aksi takdirde hiçbir şey yapamayacağız. Ancak, ben derimki, bu suretle kanun kargaşasını ortadan kaldırırız, yoksa bir üçüncü kurultay yapmışız hiçkimsenin haberi olmamış, öyle olursa kimse bizim sözümüze itibar etmez ve ancak bu suretledirki hukukun

üstünlüğü bir sözcük olmaktan kurtulur Türkiye'de ve bir kavram haline düşünebilir, ben başka türlü görmüyorum.

Bu suretle hukuk, adalet, yargı siyaset iktidarlarının elinde oyuncak olmaktan kurtulur. Biliyorsunuz Anayasa konusunda fevkalade kongre yaptık, aynı zamanda Danıştay kararlarının uygulanmaması nedeniyle duruşmalara çıkmadık. Bunlar birer yankı yaptı, o zaman ve siyasal iktidarlar buna göre davrandılar. Şimdi ise bu şekilde çalışmalarla böyle bir yankı yapacağımız kanısında değilim.

Bizim düşüncelerimize aykırı bir Anayasa çıkmıştır, bizim düşüncelerimiz daha büyük ve daha küçük yerlerde var. Bu savaşımı durduracak mıyız, bunu sürdürmek zorundayız. Toplumsal gerçeklere aykırı bir Anayasa olduğu yavaş yavaş anlaşılıyor toplum kesimlerinde. Her çağın kendine özgü koşulları olduğu gibi, kendine özgü savaşım yöntemleri de vardır, bu yöntemleri bulmak zorundayız.

Efendim, ne yapalım, ben şu öneride bulunuyorum; Siyasal iktidar benim yasamı değiştirmek suretiyle altı kez, benim seçimlerime engel mi oldu, baro başkanları, baro yönetim kurulları istif ederler, yeni baştan seçilirler aynı kişiler, önemli değil, maksat bir savaşım yöntemidir, yeni baştan seçilirler veya yeni kan gelir, yeni savaşım gücü gelir. Bu suretle bazı konuların üstesinden gelebiliriz. Aksi takdirde bu dinamizmi yaratamazsak hiçbir şey yapamayız, kongreler topharız, genel kurulları toplarız, burada konuşuruz ve memleketinize döneriz.

Düşüncelerim bunlardan ibarettir, inşaallah bu konuda daha güçlü bir yönetim kurulu, daha güçlü bir Barolar Birliği

görmek istediğini huzurunuzda yinelerin.

Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Özturanlı.

Sayın delege arkadaşlarım, biraz önce Divana ulaşan önergeyi bilgilerinize arz etmiştim. Önerge sahiplerinden söz almak isteyen arkadaşım var mı?

Buyurun efendin.

ENVER ASLANALP (İzmir Barosu)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; karar konusu doğrudan doğruya genel kurula bırakılmış olan bir konu. Yönetim kurulunun bize bağlayıcı olmanakle beraber, görüşleri bir noktada toplayacak bir metin vermedi.

Türkiye Barolar Birliğinin bu gibi olağanüstü toplantılarında gelenek haline getirmiş bulunduğu, bağlayıcı olmanakle beraber çeşitli görüşleri tespit eden bir metin verilirdi. Bu, tabiiyatıyla Yönetim Kurulunun bir tutumudur, bunu bir el ştiri bakımından söyleyebilirim, ama arkadaşlarımızın bu komisyon konusundaki fikirlerini bir noktada toparlayabilmek için yine Türkiye Barolar Birliğinin İstanbul'da antidemokratik kanunların ayıklanması genel kurulunda çeşitli komisyonlar kurulmuş ve bu komisyonların hazırlanmış bulunduğu raporlar bir noktaya getirilmek suretiyle yayınlanmıştır. Yani bizim arkadaşımızın üzerinde durduğu nokta, bu üç komisyonun hazırlayacağı raporların bir noktada toparlanması mümkündür. O itibarla bu ister bildiri şeklinde olur veyahut da komisyonların tespit etmiş olduğu ilkelerin bir nevi tadadı şeklinde olur ki, İstanbul'da fevkalade toplandı da bu tadadı şeklinde olmuştur.

çalışmayla ilgili konular şu şekilde ele alınmıştır; Anayasayla ilgili olan konular şu şekilde alınmıştır, İş Kanunuyla, Ceza Kanunuyla vesaire. O itibarla diyorum ki, böyle bir yapılmış olan teklife olumlu bir oy kullanırsak, üç tane komisyon kurulup da bu konuları derleyip toplarsak, hiç olmazsa konuşmalarda dağınıklığı, fikirlerde ki dağınıklığı ortadan kaldırabilir ve bir noktaya getirmek daha kolaylıkla olur diyorum ben. Daha evvel yapılmış bir tabikati nazarlarınıza sunmak istedim.

Hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Aslanalp.

Önerge aleyhinde söz almak isteyen arkadaşım var mı?

Buyurun efendim.

AV.BURHAN GÜNGÖR(İstanbul Barosu)- Sayın Birlik Başkanımız ve Sayın Birlik Yönetim Kurulumuz, genel kurulun güveniyle bu göreve getirilmiş ehliyet ve liyakat sahibi olan arkadaşlarımızdır. Bu itibarla burada meslektaşlarımız delegeler tarafından ortaya konulacak görüşlerin Birlik Yönetim Kurulu tarafından değerlendirilmesinin yapılması mümkündür. Ayrıca, komiteler teşkiline ben mahal ve sebep görmüyorum.

Görüşüm budur, arz ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Güngör.

Önerge lehinde ve aleyhinde görüşlersunuldu, önerge doğrultusunda...

Buyurun efendim, buyurun.

AV.SELAHATTİN SULHİ TEKİNAY (İstanbul Barosu Başkanı) - Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım; bu çalışmalar şüphesiz her zaman yararlıdır, meslek sorunlarını, hukuk sorunlarını, yargı sorunlarını durmadan kendi aramızda tartışmalıyız. Fakat, burada ne kadar arkadaş varsa o kadar da fikir vardır. Eğer bu çalışmalarını belli bir bağlayıcılık kisvesi altında efkârı umumiye sunmak istersek, zannederim çok büyük bir yanlışlığa düşeriz. Hele böyle birinci gün, biraz evvel hakikaten çok zevkle dinlediğim bir arkadaşımız, somut bazı şeyler söyledi, tanan, fakat lütfen bu iki gün zarfında kaç kişinin konuşabileceğini hesaplayınız. Her birimiz 40-45 dakika konuşmadıkça, bu konulardaki düşüncelerinizi ifade etmek inkânını bulamayız. Her birimiz 40-45 dakika konuştuğunuz takdirde ise, yarın akşana kadar bütün bunların muhasalasını toplamak inkânı yoktur. Taş çatlasa 15 kişi söz alır, 15 kişinin tüm delegelerin, Barolar Birliğinin müşterek görüşleri olarak bir tebliğ de hülâsa edilmesine ben inkân görüyorum. Bunu ciddi de bulmuyorum.

Eğer komisyonların belli tebliğler hazırlanmak üzere görevlendirildiğini düşünüyorlarsa arkadaşlar, kendilerinden ayrılıyor. Fakat ne lehinde, ne aleyhinde konuşacağımı söyledim. Bu türlü komisyonların kurulmasına prensip itibarıyla karşı değilim, ama lütfen onların görevlerini gayet iyi bir şekilde belirleyelin, böyle tebliğler çıkarmak, efendim belli konulara ağırlık vermek suretiyle o komisyonu terkip eden arkadaşların tenayülüne uygun olması mukadder bulunan yazılı metinler hazırlanmak, hiçbir şekilde Barolar Birliğini bağlayıcı bir hareket değil.

Tekrar ediyorum, ben böyle bir hareketi Barolar Birliğinin ciddiyetiyle de kabili telif görmüyorsunuz. Çok rica ederim, gündeme bir defa daha bakınız. Hukuk, yargı ve meslek sorunları; öyle mi; 10-15 kişi konuşacak ve üç komisyon hukuk, yargı ve meslek sorunları hakkındaki müşterek telakkilerinizi, müşterek görüşlerinizi birer tebliğ halinde yayacak. Buna inkân yok.

Şimdi biraz evvel kıymetli arkadaşım İskender Özturanlı gayet yapıcı, olgun, o güzel konuşmasında bir fikir belirtti, dedi ki; kurultay mı denir, şura mı denir, her heyse; müşterek çalışmalar, ama akademik seviyesi olan, akademik hüviyeti olan çalışmalar yapılmak suretiyle bunlardan her biri hakkında somut eserler meydana getirilir. Hatta müşterek temayülü belirlenmek maksadıyla bir iki günlük konuşmanın yeterli olduğunu hiçbir şekilde kabul etmezsiniz komisyon eğer bu istikamette yol gösterici bir faaliyette bulunacaksa problem değil. Yani, problem sadece komisyonların yol gösterici, usul bakımından yol gösterici, bu meselelerin nasıl çözüleceği hakkında somut önerileri derleyip toplayıcı mahiyette bir şey hazırlamaları ise, bunu şimdiden de yapsınlar çok rica ederim. Bugün akşama kadar beklemeye lüzum yok, bugün akşama kadar nihayet 7-8 arkadaş konuşacaktır, daha fazlasının konuşmasına imkân yok ve her düşünce tartışmaya açıktır. Eğer biz bunların muhassalasını bu akşam kurulacak olan komisyonların çıkarabileceğini düşünüyorsak bu hayaldir. Öyle bir şeye girişmeyelim. Girişmeyelim, çünkü arkadaşlar, komisyonu terkip eden arkadaşların kendi temayülleri istikametinde çıkaracakları birer tebliğ mahiyetinde

alacaktır bunlar, ki bu yanlıştır. Hiçbirimiz hiçkimseye bağlı değiliz. Biz bağımsız insanlarız, bağımsız insanlar olarak akademik çalışmaları hepimiz bir arada yürütürüz ve sonra çoğunluğun iradesine uyum neticeler ortaya çıkar.

Şimdi çok rica ederim, ortada bir Avukatlık Kanunu var, ortada bazı meslek sorunları var, ortada bazı mevzuat sorunları var, kırk türlü hadise var, bu kırk türlü hadiseyi kendi aramızda tartışmadan, böyle bir kürültay çalışması halinde bunları olgunlaştırmadan bu komisyonlar acaba ne yapabilirler? Ben bir noktada biraz evvel zannedirim Hatay delgesi arkadaşım söyledi, kendisini destekliyorum, bu komisyon eğer gelecek toplantıya bir hazırlık yapıp teklif ve öneri mahiyetinde sunacaksa, fikrinize ihanet olmuş olmayayım, zannedirim ben böyle anladım düşüncenizi, yapacaksa mesele yok, bu akademik çalışmaları kolaylaştırır da, önceden de bütün arkadaşlara tebliğ edilir bu, Barolar Birliğinin müşterek iradesi olarak değil, ilerideki çalışmalara esas teşkil edecek bir ön hazırlık mahiyetinde olmak üzere biz bunları okuruz, bunlar hakkındaki düşüncelerimizi olgunlaştırır ve ilerideki çalışmalara esas teşkil eder. Herhalde arkadaşlar bir bildiri yayınlamak için, eğer biz buraya bunun için toplandıysak, ki öneriyi ben de imzalamıştım, bunun için toplandıysak biz bu işde yokuz, bunu açıkça beyan etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Tekinay.

Buyurun Sayın Aslanalp.

AV. ENVER ASLANALP (İzmir Barosu)- Efendim, zannedirimki bizim kaderimiz her toplantıda bazı üzüntülü durumlarla karşı karşıya kalmak olacaktır. Bunun da nereden kaynaklandığını ben bir türlü kestiremiyorum. Bilgisizlikmidir, Türkiye Barolar Birliğinin genel kurullarının şu kadar senedir çalışması hakkında kesin fikirlerine sahip olmadıkları mıdır; bunları bilmiyorum ve bu şekildeki bir konuşmaya da herhangi bir cevap vermek istemiyorum, ama Sayın İstanbul Baro Başkanı, yapılmış bir komisyon kurulması teklifine, daha henüz bu komisyonlar tespit edilmeden, şahsi temayüllere dayalı bir çalışma neticesinde herkesi bağlayıcı metinler meydana getirecektir gibi bir söze bendeniz bir türlü gönlüm razı olmuyor katılmaya. Ben isterdim ki, Sayın İstanbul Baro Başkanı komisyonların tarzi teşekkülü sırasında eğer bu komisyonların yapacakları çalışmalarda şimdi ortaya atılmış buldukları ilkeler doğrultusunda olmayan bazı konularla karşılaşmış olsaydı, o zaman bunları söylemiş bulunsaydı, bence daha uygun hareket etmiş olurdu. Bu bir nevi peşin hükümle hareket etmektir. O itibarla, biz avukatlar olarak kendi şahsi fikirleriniz ne olursa olsun, objektif olmaya son derece gayret eden kimseleriz. Polemik yapmaya da çok öncelik veren kimseleriz. Bunlardan da çekinmeyiz, ama bugün madenki yargı konusu ve diğer konular gelmiştir ve bunları da söyleniş bulunduğum gibi bir noktaya toparlayacak bir çalışma yöntemi vardır; artık Sayın Başkanın kalkıp da daha komisyon belli olmadan kişileri durumlarını ortaya atmış bulunmasını ben çok acele verilmiş bir karar olarak görmekteyim.

İkinci bir mesele de şudur; vermiş bulunduğum bir örnek vardır ve İstanbul Barosu delegelerinden orada bulunmuş olanların olup olmadığını bilmiyorum, ama bunlar Türkiye Barolar Birliği tarafından zabıtlar yayınlanmıştır. Yapılmış bulunan çalışmalar neticesinde çıkmış olanlar meydandadır ve o genel kurullarda yapılmış bulunan bu çalışmalarını, komisyon raporlarının ne şekilde toparlanması lâzımgeldiğini, nasıl bir çalışmalara ışık tutacağı hep bu zabıtlarda yazılıdır. Eğer ben okunmadı demiyorum, ama bir nebze hatırlanmış bulunsaydı o çalışmalar, herhalde Sayın Başkan bu şekilde bir konuşmaya tevessül etmezdi. O itibarla, ben diyorumki; hiçbir arkadaşınız hangi şahsi fikirde olursa olsun, onu peşinen, hele burada peşinen bu şekilde bir yargılanmaya tabi tutmak bence insaflı değil. O itibarla, ben diyorumki, komisyonlar kurulmalı, şu açıdan kurulmalı; Daha evvelden serbest bırakılmışlar, biz kendi kendinize bunu yapalım. Bunun bağlayıcı olup olmaması meselesi nereden çıkıyor. Arkadaşlarınız hazırlayacakları olan bu konularda evet söyledikleri doğru, iki günde olur mu, olmaz mı; ama bizim önümüzde zaten o şekilde konuşuldu dışarıda, ben de imzalarken o şekilde imzaladım. Bizim önümüzde bir genel kurulumuz var, burada tespit edilecek olan bazı konular dahada açıklanmak suretiyle oraya gidebilir. O itibarla, kişilerin kişisel düşüncelerine göre hükümler vermayelin, o bakımdan karşı çıkmayalım derim ben.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Aslanalp.

Buyurun Sayın Öztürk, usul hakkında.

AV.KUDRET ÖZTÜRK (Uşak Barosu Delegatesi)- Şimdi benim bu ikinci olağanüstü genel kurula katışılım. Gözleyorumki, bizim burada bazı arkadaşlarımızın niyeti halk tabiriyle üzüm yemek değil, bağcıyı dövmek yönünde gelişiyor. Sayın Divanımız da buna aşırı derecede müsanaha ediyor. Biz buraya hukukun, yargının ve mesleğin sorunları için geldik. Geçen olağanüstü genel kurulda da bir önerge verildi, uzun uzun tartıştık, şimdi de bir önerge verildi, özür dilerim İstanbul, Ankara tartışmalara giriyor. Biz burada gerçekten sorunların çözümüne geldik ve Divanımız da buna inkân tanımakta. Ben Divanın bu çalışma şeklini tasvip etmiyorum. Lütfen Divanımız bu kabil tartışmaların önüne geçsin ve müdahale etsin.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Buyurun Sayın Atilla Sav.

AV. ATILLA SAV (Ankara Barosu Delegatesi)- Sayın Başkan, değerli arkadaşların; hazırlanan ve sunulan önerge olağanüstü genel kurulun verimli ve yararlı çalışma yapabilməsi kaygısı ve düşünceyle yapılmıştır. Kurulacak komisyonlar, geçen toplantıda yapılan önerinin kapsamı içinde üç ana doğrultuda temel sorunları tartışsın, irdelesin ve genel kurula rapor şeklinde bir sunuş yapsın diye düşünülmüştür. Elbetteki genel kurul bu raporları tartışacak ve ondan sonra kabul edecek, benimseyecektir. Bu itibarla, böyle bir kaygıya, yani özellikle Sayın İstanbul Barosu Başkanı Tekinay'ın belirttiği bir kaygıya gerek yok. Eğer bu tür bir

komisyon çalışması yapılmazsa, genel kurulda arkadaşlarımız hiç kuşkusuz meslek sorunlarıyla, yargı sorunlarıyla ve hukukun temel sorunlarıyla ilgili görüşlerini burada açıklayacaklar ve görüşlerini alıp gideceklerdir. Bunların, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü haline dönüşmesi olanağı sağlanmış olmayacaktır.

Ayrıca, bu çalışmaların hiç kuşkusuz pratik sonuçları da olmalıdır, yani Türkiye Barolar Birliğinin görüşleri haline dönüşmelidir. Bunlar akademik görüşler değildir sayın başkanlar. Biz burada akademik kuruluş gibi toplantı yapmıyoruz, biz bir meslek kuruluşuyuz. Yasamızın 110 uncu maddesinin altıncı bendinde Barolar Birliğinin görevleri sayılırken, ülkenin hukuk düzeni ve yasaları hakkında görüş belirlemek ve önerilerde bulunmak görevi de vardır. Eğer görüşlerimizi burada sadece aktararak tutanağa geçirip yerlerimize döneceksek, görevimizi eksik yapmış oluruz, yetersiz yapmış oluruz.

Bu itibarla bu üç komisyon kurulması önerisinde bulunulmuştur. Sayın Aslanalp arkadaşım belirtti, daha önce benzer nitelikte olağanüstü genel kurullarda komisyon çalışmaları çok verimli sonuçlar vermiştir. Bunların her biri bizim kitaplıklarımızda birer yapıt olarak durur. Şimdi bu toplantıda da benzer bir çalışma yapmaz isek, Türkiye Barolar Birliğinin kimliğine, geçmişine ve deneyimlerine yaraşır bir ürün vermesi engellenmiş olur. Bu itibarla, bu türlü kaygıları geçerli görmüyoruz, komisyonlar gene aramızdan seçilecektir, komisyonlar genel kurul

görüşmelerini inceledikten sonra çalışmalarını yapacaklardır, çalışmalarının sonucu olan raporları yüce kurula sunacaklardır. Sayın İnal arkadaşımızın önerisi de gerçekleşebilir. Yani bu çalışmaların sonucunda raporlar eğer yeterli görülmez, daha derinliğine daha geniş çalışmalar içerecek bir verim istenirse, o takdirde gelecek genel kurula, hatta gelecek genel kurullara da görevler devredilerek gidilebilir. Türkiye Barolar Birliği bir kurumdur, Türkiye'nin hukuk hayatında önemli bir yeri olduğunu kanıtlamak fırsatını ele geçirmiş bulunmaktadır bu genel kurul. Bu fırsatı boşuna harcamayalım, heba etmeyelim, hele yersiz kaygılara ve kuşkulara hiç yer yoktur. Türkiye Barolar Birliğinin geçmişinde olan deneyimlerden yararlanarak verimli bir çalışma yapılması gerekmektedir. Biz bu umutla bu önergeyi verdik.

Yüce genel kurulun bu önergeyi benimsemesini ve bu çalışmaya olanak tanınmasını rica ediyoruz.

Saygılarımla, teşekkürlerimle.

BAŞKAN-- Teşekkür ederim Sayın Sav.

Muhterem arkadaşlarım önerge üzerinde yeterli görüşme yapılmıştır.

Önerge doğrultusunda çalışma yapmak üzere komisyonların kurulmasını uygun gören arkadaşlarım lütfen işaret buyursunlar: Kabul etmeyenler... İşbirliğiyle kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, komisyonlara yüce genel kurulumuz oluşturacaktır. Komisyonlar için öneri var mı efendim?

Peki efendim, konuşmalara devam ediyoruz.

Değerli arkadaşların, gündem uyarınca söz veriyorum.

Sayın Güney Dinç, buyurun efendim.

AV.GÜNEY DİNÇ (İzmir Barosu Delegatesi)- Sayın başkanlar, sayın konuklar, sayın meslektaşlarım; 1984 yılı mayıs ayında yapılan genel kurulda bana yönetim kuruluna katılmak onurunu verdiğiniz gündem bu yana ilk kez bir genel kurulda söz almak gereğini ben de duyuyorum. Özellikle geniş kapsamlı gündemimiz Yönetim Kurulumuzdan bağımsız olarak bazı bir iki konuda görüşlerini kişisel olarak açıklamak olanağını da bana sağladı.

Bu arada Yönetim Kurulundan bağımsız diyorum, ama Sayın Başkanın geçen genel kurulumuzun açış konuşmasında değindiği sayın delegelerin yine genel kurul içinde üzerinde durdukları özellikle bir konu içinde yoğunlaşmak ve gerçekten hukuka aykırı bir uygulanayı vurgulamak istiyorum.

Efendim, çok tartışılan, her zaman karşınıza çıkan insanlarımızı adeta tutsak durumuna düşüren hukuka aykırı, yasal teneli bulunmayan her türlü yanlış ve kötü niyetli değerlendirmelere kaynaklık edebilen ve hatta devletin ciddiyetini tartışmaya açabilen konulardan birisi güvenlik soruşturması ve yine ona koşut olarak gelişen fişleme uygulamalarıdır.

Bu konuyu izin verirsiniz biraz tarihsel gelişmesi içinde sunmak istiyorum. Güvenlik soruşturması 12 Eylül 1980 sonrası uygulama olarak dikkati çekmiştir. Ancak kökeni daha öncelere, gerilere uzanmaktadır. 1964 yılında Bakanlar Kurulu

güvenlik soruşturması yönergesi adı verilen bir belgeyi bir Bakanlar Kurulu kararnamesiyle kabul etmiş, ancak bu belge Resmî Gazetede yayınlanmamıştır.

1964 yılı Türkiye için oldukça ilginç bir dönemdir ve bu yönergeyi kabul eden siyasal iktidar 1960 27 Mayıs olayından sonra seçimle ilk kez hükümet çoğunluğunu sağlayan siyasal iktidardır. Güvenlik soruşturması yönergesi o günlerin hukuksal düzenlemeleri ile çelişen ayrı ilginç görünümü olan bir belgedir. Her dönemin hukuk yazıtlarının kendine özgü özellikleri vardır, dili, tuncelerin kuruluşu, ilgilenilen konular, işte bu 1961 Anayasasının çok partili dönemde uygulamaya koyduğu günlerde çıkarılan bu belge, okuduğunuz zaman sanki başka ülkelerdeki başka savaşların içinden kopup gelmiş, buram buram çeviri kokan ve Türkiye gerçeklerine tamamen aykırı, Türk vatandaşlarını kuşkuyla izleyen, yurttaştan çok kuşkulanan varlıklar olarak insana bakan bir düzenleme. Bunun kaynağını bulamadım, ama kesinlikle inanıyorumki, bu dış etkenler sonucunda Türkiye'ye çeviri yoluyla kabul ettirilen ya da gözden kaçırılarak benimsetilen bir belgedir. Çünkü, kararnamelerin birçok belgelerin ilgisizlik içinde imzalandığını çok sık duymaktayız.

Efendim, bu belge çok dar kapsamlıdır ve yalnız gizlilik dereceli işlerde çalışan kişiler hakkında güvenliksoruşturması yapılmasını kapsamaktadır ve güvenlik soruşturması sonuçları da kişinin göreve alınmaması, görevden alınması

sonuçlarını vermemektedir. Ancak, güvenilir bulunmayan kişiler gizlilik dereceli işlerden uzaklaştırılmaktadır.

1972 yılında o dönemin hükümeti bu yönergede bir değişiklik yapmış ve bu kez gizlilik dereceli işlerde çalışanların yanına bir de kilit mevkide çalışanları eklemiştir. Böylece kapsam genişlemiş ve üst düzeyde görev alan kamu yöneticileri de araştırma kapsamı içine katılmışlardır. Yine 1974 yılında tekrar olağanüstü koşullardan olağan döneme geçen Türkiye'de güvenoyu alan hükümet, güvenoyu alışından itibaren 25 inci günde ilk Başbakanlık genelgesini yayınlayarak bu yönergeyi uygulamaya koymuştur.

Bütün bunlara rağmen çok dar kapsamlı, olması gerçekten gizlilik dereceli ve kilit noktalarda çalışanları kapsamaması, soruşturma konusu olan kişilerin de etkili kişiler olması, kamuya yayılmaması gibi nedenlerle bu yönerge o yıllarda önemli tartışmalara neden olmamış, hatta belki de hiç bilinmemiştir. Ancak, 12 Eylül 1980 tarihinden sonradır ki, bu işlemler her kişinin yalnız günlük yaşamını değil, geleceğini de etkileyen boyutlara uzatılmıştır.

Önce 1980 yılı Kasım ayında Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olarak genel bilgi toplama başkanlığı kurulmuş, bu yolla kişiler hakkında birtakım bilgiler toplanılmasına başlanmıştır. Ancak, bir genelge ile kurulan bu örgütün amacı, aynı genelgede şöyle açıklanmaktadır; Anarşik olaylara katılanlar, bir suça karşılık da güvenlik kuruluşlarınca arananlar, bunların saptanması

için yine bur suçta kullanılan araç ve gerecin bulunması için bu işlemlere başlanmıştır.

Ayrıca, kişiler hakkındaki bilgiler de o sırada bütün Türkiye sıkıyönetim altındadır, sıkıyönetim komutanlarınının 1402 sayılı Yasaya göre kamu personeli üzerindeki yetkilerini kullanmaları için gerekli bilgileri edinmelerini sağlayacak bir kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır. Mesele böyle başlamıştır, ancak Başbakanlık genelgeleriyle kapsam tüm kamu personelini içeri alacak boyutlara varmıştır. Yani 1981 yılından başlayarak Türkiye'de çalışan tüm kamu personeli güvenlik soruşturmasından geçirilmiştir. Yine kamu kuruluşlarında çalışan işçiler güvenlik soruşturmasının konusu olmuştur ve yine bu kuruluşlarda memur ya da işçi olarak çalışacak kişiler güvenlik soruşturması içine alınmışlardır.

Bu bilgiler, tabii bu konu iki kanaldan yürütülmekte, bu bilgiler yine bir başka korum olarak karşınıza çıkan fişlene olayının da bilgi kaynağını oluşturmuştur. Toplanan bilgiler çeşitli birinlerde fişlenmiş ve gününüzde bilgisayarlara dökülerek elde oldukça güçlü bir bilgi birikimi sağlanmıştır.

Şimdi 1983 yılı 6 Kasımında anımsayacağımız gibi, Türkiye'de genel seçimler yapılmış, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanınının oluşumuyla 1982 Anayasası uygulamaya konmuş, yani Türkiye en azından biçimsel açıdan anayasal, çok partili bir döneme girmiştir. Yani olağanüstü dönemden yine

biçimsel olarak olağan bir döneme geçilmiştir. Elbette olağanüstü dönemlerin kendine özgü kuralları, gereksinimleri, arayışları olabilecektir. Ancak, olağanüstü dönemden olağan döneme geçildiği zaman artık olağan hukuk yaşamıdır geçerli olacak olan, yasalardır, Anayasadır ve Anayasal kurumlardır. Ancak, görüyoruzki uygulama bu doğrultuda gelişmedi. Güvenlik soruşturması, hızından bir şey yitirmedi, sürdü ve fişleme devam ediyor.

Hemen bir soru yöneltmemiz gerekiyor; Anayasasının 6 nci maddesi diyor ki; "Hiçbir kişi kaynağını Anayasadan almayan kişi veya kurum bir devlet yetkisi kullanamaz." Güvenlik soruşturmasını 6 Kasım 1983 seçimlerini, yani bir iktidar değişimini değil, bir anayasal dönem farkı olduğu için belirtiyorum, bu tarihten sonra güvenlik soruşturmasını, fişlemeyi yürütenler hukuksal dayanağını bu işlemlerin nereden alıyorlar ve hangi hukuk kaynaklarına dayanarak bu uygulamayı sürdürüyorlar? Yoktur, ne anayasal dayanağı vardır, ne yasal dayanağı vardır ve bu uygulama olağanüstü dönemin bir uzantısı olarak günümüzde de sürdürülmektedir. Ancak şöyle bir durum ortaya çıkmıştır. 6 Kasım 1983 seçimlerinin sonrasında ki siyasal iktidar genel nitelikli bir genelge yayınlamış ve demiştir ki, Ulusu İktidarı zamanında çıkarılan bütün genelgeler yürürlüktedir ve kamu personelinin göreve alınıp atama ve benzer diğer işlemleri bu çerçevede yapılacaktır denmiştir. Yani sıkıyönetimsiz sıkıyönetim, olağan dönemde olağanüstü kurumların yerleştirilmesi Türkiye'nin alışageldiği çok yakınlaşmasına

karşın, ciddi olarak üzerine gidilmeyen, adeta benimsenen, güvenlik soruşturması formlarının bakkalarda, sigaracılar, çarşıda pazarda satıldığı, hukuk dışı bir uygulama benimsenir, en azından boyun eğilmiş duruma düşülen bir görünüm olarak karşımıza çıkmıştır.

Ancak, elbette dönemin yöneticileri de yasal olmayan bir uygulama içinde olduklarını biliyorlardı ve ortaya şöyle basın aracılığıyla sözler duyulmaya, yayılmaya başlandı. Güvenlik soruşturması yumuşatılıyor, güvenlik soruşturmasında daha adaletli olunacak. İşte duyduğunuz, okuduğunuz ufak tefek değişiklik gibi birtakım bilgiler günlük basında yazılır okunur oldu.

Ancak, güvenlik soruşturmasının yumuşatıldığı ya da daha iyiye gittiği diye bir konu da yoktu. 1964 yılında Birinci İnönü Hükümetinin kabul ettiği güvenlik soruşturması yönergesi 1972 Nihat Erim Hükümetince ikinci değişikliği geçirdikten sonra bu yönerge 1986 yılında Özal İktidarınca üçüncü büyük değişikliği geçirdi, ancak şöyle bir değişiklik geçirdi; çünkü yönerge diyor ki; yalnız kilit mevkiide olanlara ve yalnız gizlilik dereceli işlerde çalışanlara güvenlik soruşturması yapılır; hayır, tüm kamu personeline güvenlik soruşturması şeklinde bu Bakanlar Kurulu kararnameyi değiştirildi ve böylece günümüzde yumuşatıldığı söylenen güvenlik soruşturması da bu şekilde kurumlaştırılmış oldu.

4 En azından şunu düşünebiliriz, bir Bakanlar Kurulu kararnamesiyle kişi hak ve özgürlükleri bu kadar kısıtlanabilir mi? Numarada yanılabilirim, ama galiba Anayasanın 191 inci maddesi

olması gerekir, kanun hükmündeki kararnamelerle ilgili madde ya da madde numarasını bir yana bırakalım, orada diyor ki; temel hak ve hürriyetler kanun hükmündeki kararnamelerle bile kısıtlanamazken, Bakanlar Kurulu önce kendisine bir yetki kararı çıkartıyor, sonra da bu yetkiye dayanarak genelgelerle yurttaşların kişi hak ve özgürlüklerini, daha ötesi özel yaşam güvencesini yok eden uygulamaları işte günümüzde sürdürüyor. Bu durum, hukuk devletinde olacak şey değildir.

Avukatız tabii, Sayın Özturanlı da değindiler, dava açıyoruz, 2577 sayılı İdari Yargılama Yasanının 20 inci maddesinin dördüncü bendi diyor ki; İdarenin gönderdiği gizli belge ve dosyalar ilgisine gösterilmez." Şimdi okuyamıyoruz tabii, vatandaş, yurttaş neden suçlandığını bilmiyor, olayı tartışma olanağı yok, çünkü bu genelgelerin hiçbiri Bakanlar Kurulu kararnamelerinin hiçbiri Resmî Gazetede yayınlanmamıştır, hukuk kuralı yasa gibi uygulanan bir kuralın ne olduğunu bilmiyoruz, yani temel hukukta neyi tartışacağımızı bilmiyoruz, ardından kişinin öznel durumunda neyi tartışacağımızı bilmiyoruz. Bu koşullarda yapılan işleme yargı bile denmez. Yani, çeşitli bilinmeyenler üzerine ne avukat, ne yurttaş hiçbir şeyi savunamaz, üstelik öyle şeyler oluyor ki, bu müessesenin çalışmasında görev alan bazı insanlarla yaptığım konuşmalardan şunu öğrendim; biz isim, soyadı, doğum yeri yanlışlarını bile düzeltmekten ürküyoruz, çekiniyoruz. Öşleki bir Güney Dinç var, memleketimizde bir başka Güney Dinç de var,

onun fişi benim dosyama giriyor, benimki onunkinin dosyasına giriyor, bunu bilen bir kişi o günün ortamı içinde amirine gidip de bu fiş yanlıştır, bu adam başkasıdır demeye cesaret gösteremiyor, korkuyor. Yani, insanlar neye uğradıklarının farkında değildir bu uygulama sonucunda.

Güvenlik soruşturması şimdi iki bölümde yürütülüyor. Arşiv araştırması, güvenlik soruşturması. Bir kısım işler arşiv yoluyla yapılıyor, diğeri de bildiğimiz işte konuya komşuya, bakakalla kasaba sorularak kişi araştırılıyor. Son üç yılın olayları özellikle güvenlik soruşturması içinde, diğerleri arşiv araştırmasında. Sebep gayet basit, çünkü herkes fişlendi, artık herkesin fişi var ve gereksiz yere emniyet örgütünü oraya buraya koşturmaktansa, geçmişteki olaylar fişlerden gayet rahatlıkla sağlanabiliyor, ama bu fişleri kim denetliyor, bu fişlerde yazılı olanlar doğru mu, bu fişlere kim itiraz edebilir ve bu iş nasıl çözülür?

Tabii çok ilginç, garip durumlarla karşılaşmaktayız. Bir tanesi; Devletin vatandaşına dağıttığı güvenlik soruşturması formunda şöyle yazıyor. Sivilveya askeri bir mahkemeye hiç suçlu olarak çıkarıldınız mı diyor. Evet, devlet yurttaşını başta suçlu görüyor ve mesela bir hakim adayı yargıç olacak kişi bu formu dolduracak ve ben hiç suçlu olarak mahkemeye çıkmadım diyecek. Kişilikler böyle kırılıp, insanlar törpüleniyor.

Güvenlik soruşturması bir faciadır ve neler üzerine güvenlik soruşturması gelişiyor; Mesela bir dava açılmış, ya da

davadan önce bir soruşturma açılmış, denmiş ki falanca yerde ideolojik amaçlı kavgaya katıldı. Eğer bunu öğrenebilirse, yani neden güvensiz bulunduğunu öğrenebilirse artık vatandaş koşturacak. O kavga varsa ve savcılıkta sonuçlanmışsa, savcı takipsizlik kararı vermişse onu belki elde edecek ve diyecek ki ben suçlu değilim, işte savının kararı veya dava açılmışsa, yargılanıp aklanmışsa alıp kararı götürecektir, kesinleşmiş kararı, ben aklandım diyecek. Bu gibi durumlarda sorunun çözüldüğünü görebilmekteyiz. Yani ilk fişin aksine bir hukuksal belge bulunabilirse, mutlaka değil ama çoğu zaman bu mesele çözülebilmektedir. Ancak başka şeyler var, mesela yine falanca gün, yani 8 sene önce, 10 sene önce ideolojik amaçlı bir kavgaya katılmaktan fişlenmişse kişi ve dosyası karakolda kalmışsa, savcılığa gitmemişse, dava açılmamışsa bu fişi düzeltmenin olanağı yok. Çünkü fişte yazılı olanın aksine bir belge getirmiyor vatandaş, bir takipsizlik kararı yok, bir beraat kararı yok, olay da son derece basit, önemsiz ve belki de orada barıştırlar, iş karakolda bitti, fiş düştü; işte bunun düzeltilmesinin olanağı yok ya da başka bir şey. Eğer komünist, faşist, gerici diye fişlenmişse bunu düzeltmenin olanağı yok, kim gidip de hangi mahkemeden komünist ya da faşist olmadığına dair belge alıp gelecek? Ve insanlar işte böylesine bir tutsaklığa götürülmekte.

Ayrıca, bürokrasinin, tabii bunun içinde yargı bürokrasinin de işleyişini ele alırsak, iddianame düzenlendiği ya da soruşturma açıldığı birtakım organlara bildiriliyor, ama

takipsizlik kararları, beraat kararları bildirilmiyor. Yurttaş ben beraat ettim diyor çekiyor gidiyor, hatta eğer açık celse de olmuşsa, duruşmada kendi varsa aklama kararı ona tebliğ edilmiyor bile. Sonra dosyalar önce mahzene gidiyor, sonra SEKA'ya gidiyor ve yıllar sonra da hiçbir şeyden haberi olmayan insan haydi deniyor ona, getir bakalım beraat ettiğine dair kararı, bulan buluyor, bulamayan bulamıyor.

Efendim, bu uygulama önce Anayasanın 2 nci maddesine aykırıdır, Türkiye Devleti bir cumhuriyettir, cumhuriyette böyle şey olmaz. Anayasanın biraz önce 6 ncı maddesine değindiğim gibi aykırıdır. Anayasanın 38 inci maddesine aykırıdır, suçsuz kinseye suçlu denemez. Anayasanın 70 inci maddesine aykırıdır, kamu hizmetine girmekte eşitlik ilkesi büsbütün ortadan kaldırılmaktadır ve tabii bunlar niçin yapılmaktadır, adayın, mesela bir memur adayının devlet memurları yasasındaki niteliklere sahip olup olmadığını araştırmak için yapılmaktadır. 657 sayılı Yasanın 48 inci maddesi çok açıktır, kesinleşmiş birtakım suçlardan, kesinleşmiş mahkûmiyet kararları aranmaktadır. Bunları biliyoruz, üzerinde durmayalım, ama en azından kovuşturma geçirmiş olmak devlet memurluğuna girmeye engel değildir. Üstelik ağır cezalı suçlar, yüz kızartıcı suçlar devletin kişiliğine karşı işlenmiş suçlardır, devlet memurluğuna girmeyi engelleyen, ama mesela 1977 yılında duvara yazı yazdığı için 536 ncı maddeye göre Ceza Yasasınının 10 lira hapis cezasına mahkûn olan kişi devlet memurluğuna girememektedir bugün

Türkiye'de görüntü budur. Ve hangi alanlarda uygulanıyor güvenlik soruşturması? Öyle yakınmaların yoğunlaştığı yalnız kamu kısmının memur alimleri alanında değil, başta memurluğa ilk girişte, atamalarda, yer değiştirmelerde ve yükselmelerde, ayrıca kamu kuruluşlarına işçi olarak girecekler için uygulanıyor, pasaport meseleleri zaten dillere destan ve ehliyet almak için, oto sürücü ehliyeti almak için güvenlik soruşturması yapılıyor, üniversite gençliği devlet yurtlarında kalabilmek için güvenlik soruşturmasından geçiriliyor, Yükseköğretim kurumlarında akademik unvanları kazanabilmek için, doçent ve profesör olabilmek için güvenlik soruşturmasından geçmek gerekiyor ve yine ilginçtir, yabancıyla evlenenler bile güvenlik soruşturmasının kapsamı içinde kalıyorlar. Tabii bunun yalnız kişisel haklar yönünden değil sakıncaları, devlet işleyişini de büyük ölçüde etkilemekte, kamu kurumlarında yetki ve görev karmaşası yaratmaktadır. Şöyleki; hizmete kişi alınacaktır, bu kurumun atamaya yetkili amirleri yasalarda belirtilmiştir yetkili organlar, ama onlar bir polis fezlekesinin dışına çıkamamaktadırlar, yani kurumların yetkili yasal görevlileri de yetkisiz kişiler durumuna getirilmişler, kendi tasarruflarını uygulayamaz hale gelmişlerdir.

Bu konunun üzerinde daha fazla, daha yoğun, daha etkili çalışma yapılması için ben söz aldım ve bu olayla ilgili taleplerim var. Eğer seçilecek komisyonlar değerlendirirlerse ve genel kurulun da ilgisini alırsa şunu öneriyorum; Bu işin

yumuşatılacak, kılıfa uydurulacak tarafı yoktur. Güvenlik soruşturması, kesinlikle kaldırılmalıdır. Emniyetçe fişlemeye son verilmelidir, emniyetin kendi içinde suç kovuşturmasında yararlanmak amacıyla derlediği bilgiler olağandır, ama bunlar kesinlikle devlet örgütlerine bile iletilmemelidir, yani insanları kuşku içinde bırakacak bilgiler kesinlikle özel ve kamusal kuruluşlara iletilmemelidir.

Ayrıca, üzerinde pek durulmayan, ama bu konuyla bağlantılı olan hiç hazırlık yapılmayan yeni bir gelişmeye de değinmek istiyorum. Meséle yalnız siyasal tercihlerle bağı kalmamakta, bilgisayarların güncel yaşama girmesinden sonra Türkiye'de de özel bilgi bankalarının, özel bilgi odaklarının kurulması başlamış bulunmaktadır. Kredi kartı, çek, özel sigortalar gibi daha çeşitli ekonomik bağlantılar sebebiyle başta bankalar olmak üzere kişiler birtakım bilgi işlem odaklarının karşısında adeta geçirgen varlıklar durumuna gelmişlerdir. Yani, ortalıkta görünebilenler bu olanaklardan yararlanan insanlar, özel bilgi işlem odaklarında artık fişlenmektedirler ve fişleme konusundaki emniyette derlenen bilgiler de özel kuruluşlara iletiklerine göre, bu çalışmaların zaten belirgenleşen ve gelecekte daha da hızlanacak olan gelişmeleri karşısında yalnız özel yaşamın korunması imkânsız hale gelebileceği gibi, kişinin geleceği de tekelci kapitalist birimlerin egemenliği, baskısı altına girecektir. Bu konuda Türkiye'de hiçbir hazırlık yoktur, hiçbir çalışma

Enver Aslanalp, İskender Özturanlı, Güneş Atabay, Cemil Yoğurt-
çuoğlu, Ömer Dedeoğlu.

Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu: Önder Sav (Ankara),
Selahattin Sulhi Tekinay (İstanbul), Güney Dinç (İzmir), Aydın
Aybay (İstanbul), Hüseyin Cahit Kaptanoğlu (Antalya), Teoman
Ergül (Manisa), Turgut Kazan (İstanbul), Nevzat Helvacı (Ankara),
Gültekin Köktürk (İzmir)

Yargı Sorunları Komisyonu: Halit Çelenk (Ankara),
Aydın Kazancı (İstanbul), Lütfü Kılıç (İzmir), Nabi İnal (Ha-
tay), Gül Yazgan (Adana), Kâmil Papila (Zonguldak), Bekir Ekinci
(Ankara), Vedat Atabay (Bursa), Ali Şahin (Burdur).

Savunma ve Meslek Sorunları Komisyonu: Fadıl Altop
(İstanbul), Atilla Sav (Ankara), Güneş Atabay (İzmir), Demircan
Bilek (Sakarya), Yılmaz Tokman (Eskişehir), Emin Ergun (Bursa),
Özbay İmamoğlu (Ankara), Burhan Karaçelik (Zonguldak), Burhan
Güngör (İstanbul).

Önerilen arkadaşlarımızdan başka komisyonlara aday
olmak isteyen veyahut başka bir öneri var mı efendim?

Sayın Burhan Güngör ayrıldıklarını beyan ediyorlar,
Sayın Mehmet Kılıç beyi Savunma ve Meslek Sorunları Komisyonuna
yazıyoruz.

Bugün bir meslek sorunumuz var, Avukatlık Yasamız var, bu Avukatlık Yasasındaki aksaklıkların, eksikliklerin neler olduğunu hepimiz biliyoruz. Bugün bağımsızlıktan şikâyetçiyiz, bugün vesayetten şikâyetçiyiz; ama bunları önleyecek bir tasarımı henüz hazırlamadık. İzmir Olağanüstü Genel Kurulunda bir ön tasarımı hazırlanmış idi, ama maalesef ülkenin geçirdiği olağanüstü dönemlerde unutuldu gitti.

Şimdi eğer meslek sorunlarımızı dile getirip buna çözüm getirmek istiyorsak, bu konuda gerekli önerileri kapsayacak tasarımı da hazırlamamız lâzımdır. Bugün ülkede bir Anayasa sorunu vardır, Anayasanın değişmesi gereken birçok maddeleri vardır. Baskı grubu olarak eli kolu bağlanmak isteyen meslek kuruluşlarımız vardır, bunlarla ilgili değişikliklerin yapılması lâzımdır. Bugün ülkenin gündeminde Anayasa değişikliği söz konusudur, siyasiler kendilerine göre birtakım değişiklik önerilerinde bulunmakta ve hazırlığındadırlar, ama bizim meslek kuruluşu olarak, Türkiye Barolar Birliği olarak Türk kamuoyunun bizden beklediği beklentiler olarak hangi konularda ne şekilde bir Anayasa değişikliğinin yapılmasını hazırlamamız ve bunu kamuoyuna sunmamız gerekir.

Bugün ülkemizde hepsinin üstünde, geçen genel kurulda da belirttim, irtica sorunu vardır. Laiklik ilkesini lâıyk diye telaffuz etmek suretiyle Atatürk ilkelelerini temelden dinamitlemek isteyenler vardır. Bunlara Türkiye Barolar Birliğinin ne gibi yollarla, yöntemlerle engel olmasını tespit etmek gerekir.

İşte bunun içindirki, biz diyoruzki muhterem genel kurulumuz bir komisyon oluştursun, şimdi komisyonu genel kurul oluşturduğuna göre bu komisyonun görevi, bu komisyonun süresi bu genel kurul bitimine kadar olmasın, bu sorunları komisyon enine boyuna etraf-
lı bir şekilde tespit etsin ve bulunacak somut önerileri önümüzde-
ki Tekirdağ'daki genel kurulda genel kurulun görüşüne sunsun,
orada bunların da tartışması yapılsın ve varılacak sonuçların
Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu takipçisi olsun, biz de
Yönetim Kurulunun takipçisi olalım.

Bunun dışında yapılacak her şey burada söylenir ve bura-
da bitmeye mahkûmdur, benim kişisem görüşüm budur. Benden önce
konuşan değerli Özturanlı ve Dinç arkadaşımın görüşlerine katılı-
yorum, o nedenle aynı konuları yinelenek istemiyorum. Yalnız
Sayın Özturanlı'nın bir görüşüne katılmıyorum ve bu nedenle de
Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu eleştirisine de iştirak
etmiyorum. Geçen genel kurulumuz, baroların toplantılarıyla ilgili
bir karar almadı, esasen böyle bir karar almaya da genel kurulu-
muzun hak ve yetkisi yoktur. Genel kurulda sadece sanıyorum
dört veya beş arkadaş görüşünü bildirdi ve hiçbir karar alınmadan
o toplantı o şekilde sonuçlandı. Ne bakanlık, ne Türkiye Barolar
Birliği Genel Kurulu barolara şu veya bu şekilde toplantını yap
ve yapma diye emirde bulunamaz. Bir yasa vardır, bu yasayı da
şu veya bu şekilde veyahut yerel özellikler nedeniyle çekiştir-
memize de gerek yok. Yasa açık, kendileriyle özel konuşmamızda

haklısın diyorlar, burada ama tersi oluyor. Yasa açık, toplantı şu tarihte 1988'de yapılacak, bize düşen iş, eğer biz bu toplantının 1987'de yapılmasını istiyorsak yasa değişikliğini sağlamak için Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye baroları elbirliğiyle çalışalım. Bunu yapmadıkça, buradan bir kararla bunun aksine bir yöntem ve yol seçmemiz mümkün değildir.

Genel kurulumuzun bu görüşleriniz doğrultusunda başarılı kararlar alacağı inancındayım. Saygılar sunarım efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın İnal.

Değerli arkadaşlarım, söz sırası Sayın Halit Çelenk'de, buyurun efendim.

AV. HALİT ÇELENK (Ankara Barosu Delegeesi)- Sayın Başkan, Sayın arkadaşlarım; geçen toplantımızda bugün böyle bir olağanüstü toplantının yapılması kararlaştırılmıştı ve gerekçe olarak da geçtiğimiz yıllarda özellikle 12 Eylül döneminde yasama alanında, hukuk alanında birçok önemli gelişmelerin meydana geldiği ve bunların daha rahat, daha geniş bir zaman içerisinde tartışılmasında yarar görülmesiydi. Bu kararın geçen genel kurulda alınması, inancıma göre çok isabetli olmuştur ve Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun da böyle bir toplantıyı düzenlemesi, yine inancıma göre çok yararlı olmuştur. Çünkü, her insan gibi hukukçular da kendi çağlarından sorumludurlar. Bu sorumluluk çok ağır bir sorumluluktur. İnsan eğer bir toplumda yaşıyorsa, o toplumda olup bitenleri

gelişmeleri ve kendisi eğer bir hukukçu ise çıkarılan yasaları Anayasa dahil, bunları incelemesi, rdelemesi bunlardan birtakım sonuçlar çıkarması ve bununla da yetinmeyerek aynı zamanda çıkardığı bu sonuçlar doğrultusunda kamuoyunu oluşturmak için de çaba göstermesi, onun vazgeçilmez bir görevi ve işlevidir.

Gerçekten, geçtiğimiz yıllarda bu 6-7 yıl içerisinde çok önemli yasal alanda ve hukuksal alanda gelişmeler oldu. Bu önemli gelişmeler içerisinde 1982 Anayasası kabul edildi ve 27 Mayısın getirdiği 61 Anayasası, ki bu Anayasa büyük oranda insan hak ve özgürlüklerine saygılı, bunlara yer veren bir Anayasaydı. Bu Anayasa ortadan kaldırıldı ve yerine insan haklarına gereken saygılı göstermeyen, devlete vatandaş üstünde, insan üstünde bir yer tanıyan otoriter, baskıcı yasakçı bir anayasa getirildi. Bu Anayasanın niteliğini böyle koymakla kişisel bir düşünce açıklamış olmuyorum.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 14.9.1983 günlü ve 80/4-1714 esas 83-3 sayılı kararında şöyle diyor; "1982 Anayasasının 1961 ve hatta 1924 Anayasalarına karşı güçlü devlet ve otoriter idare kavramlarına daha fazla önem verdiği ve özellikle yürütmeyi yasama ve yargı karşısında daha da güçlendirdiği tartışmasızdır" diyor. Bunu yüksek bir mahkeme söylüyor.

Ayrıca, İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Sayın Prof.Lütfü Duran 82 Anayasasına ilişkin şunları söylüyor;

"1982 Anayasası genel ve baskın niteliğiyle bir yana bırakılsa bile, içerdiği ilke, kural ve ayrıntılı hükümler

itibarıyla 1980, 1983 askeri yönetim döneminde Millî Güvenlik Konseyi tarafından çıkarılan ana kanunların özünü ansıtmakta olduğundan, anılan dönemin karakteri gereği Yargıtayın belirlemesi uyarınca bir otoriter idare düzeni kurmuştur. Bu düzende Sayın Devlet Başkanının 1984 Manisa konuşmasında belirttiği gibi, Devlet, bireyler ve topluluklarıyla ilişkilerinde önde ve üstte kabul edilmekte, temel hak ve özgürlükler ikinci plana itilmektedir.

Anayasanın bu çıkış noktası tek başına demokratik hukuk devletinin uygulamaya geçirilmesini engellemeye yeterli olabilir. Çünkü, demokratik hukuk devleti çağdaş insan haklarını ve temel özgürlükleri siyasi iktidara karşı korumak ve olgulara geçirmek işleviyle yükümlüdür. Oysa, 1982 Anayasası, devletin kuruluşundaki üm organ, yetki ve görevleri söz konusu işleve ve ereğe ters düşen bir biçimde düzenlemekle kalmamış, askeri yönetim kanunlarından aktarılan ilke ve kurallarla temel hak ve özgürlükleri genel olarak ve her birine ayrı ayrı alabildiğine sınırlamış ve kısıtlamış bulunmaktadır. 23 Ocak 1985 Cumhuriyet Gazetesi"

Şimdi Anayasa alanında böyle bir gelişme olmuştur ve bugün Anayasa bütün hukuk çevrelerinde, kamuoyunda, kitle örgütlerinde ve kurumlarında tartışılmaktadır. Burada henem belirtmek lazım gelirken, bu Anayasa 61 Anayasasının getirdiği temel hak ve özgürlükleri kullanılamaz bir oranda kısıtlayarak ve çoğulcu demokratik bir düzenin Türkiye'de oluşmasına yardımcı olmayacak bir nitelik taşıdığı için bu Anayasanın değiştirilmesi için müca-

dele vermek lazım gelir ve Türkiye Barolar Birliği üstün bir hukuk kurumu olarak bu mücadelenin içinde olmalıdır ve yalnız Türkiye Barolar Birliği değil, barolar ve bütün kurumlar bu mücadelenin içinde yer almalıdır inancındayım.

12 Eylül döneminde aynı espriyle, aynı amaçla çıkarılan birçok yasalar oldu. Bunlar içerisinde Basın Yasası, ki bunlar yeniden düzenlenmiştir, sadece değişiklik değildir, yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca bir kısım yasalarda da değişiklikler yapılmıştır. Basın Yasası, Dernekler Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Avukatlık Yasası, Sendikalar Yasası, Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Yasası, Muzır Yasası ve daha benzeri yasalar. Ayrıca, bunlardan sonra da bugün gündemde Türk Ceza Yasası vardır ve bir tasarı getirilmiştir ve bugün tartışılmaktadır.

Eğer yeniden çıkarılan bu yasalara ve yapılan değişikliklere yakından bakarsak, bunların tamamen insan haklarıyla, demokratik hak ve özgürlüklerle, kurumların, örgütlerin, odaların, sendikaların, baroların ve toplunda örgütlenniş kurumların işlevleriyle ve faaliyetleriyle ilgili olduğu görülür. Bu da yapılan yasana çalışmalarının çok ilginç bir noktası ve yönüdür, yani baskıcı bir zihniyetle devlete insanın üstünde yer veren bir zihniyetle, vatandaşı ikinci plana atan bir zihniyetle hazırlanmış birtakım yasalar ve bu yasaların her maddesinde bu amaç ve bu espri açıkça görülmektedir.

Ben cumhuriyet tarihinde hiçbir dönemde bu kadar kısa

bir zamanda bu kadar çok yasanın ve bu kadar çok önemli yasanın çıkarıldığını hatırlamıyorum. Şunu söylemek mümkün bu durum karşısında; bugün 12 Eylül döneminden bu yana, bu dönem içerisinde yapılan yasama çalışmaları adeta bir operasyondur, yasama alanında bir operasyon yapılmıştır. Bu neden böyle oldu, bunun nedenleri üzerine birkaç söz söylemek gerekir. Hep bildiğiniz gibi hukuk soyut bir kavram değil, hukuku soyut bir kavram olarak almak ve değerlendirmek son derece yanlış. Hukukun toplumsal yapıda, toplumun ekonomik yapısında ve kültürel yapısında entellektüel yapısında kökleri var, yani başka bir deyişle, hukuku toplumların ekonomik, siyasal yapılarından ayrı olarak mütalaa etmek ve değerlendirmek mümkün değil.

İlkel toplumlardan bu yana siyasal iktidarlar kendi dünya görüşlerine, felsefelerine, toplum anlayışlarına uygun şekilde yasalar düzenlenmişlerdir ve bu yasalar yukarıdan aşağıya düzenlenmiştir.

Acaba 12 Eylül yönetimi ve siyasal iktidarı hangi felsefeyle, hangi ekonomik dünya görüşüyle bütün bu yasama çalışmalarını yapmıştır? Bütün basın, yayınlanan kitaplar ekonomistler tarafından ve öğretim üyeleri tarafından yapılan bütün yayınlar şunu gösteriyor. Bugün siyasal iktidarın amacı ülkemizde az gelişmiş çarpık kapitalist bir ekonomi sistemini yerleştirmek ve bunu payidar kılmaktır ve bütün bu düzenlemeler bu nedenle yapılmıştır. Amaç, böyle bir sistemi Türkiye'de yerleştirmektir ve 12 Eylül yönetimi ve siyasal iktidarı gelirken, kendi hukuk sistemini de beraber getirmiştir. Bu hukuk sistemi arz ettiğim şekildeki bir hukuk

sistemidir.

Şimdi bütün bu yasama çalışmalarına baktığımız zaman bu yasama çalışmalarının hukuk devleti, ama tam anlamıyla, gerçek anlamıyla hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkesiyle uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını ve bu ilkeleri zedelediğini, yaraladığını çok açık bir biçimde görüyoruz.

Sayın dinleyiciler, şimdi şöyle bir durum var; bugün ülkemizde iktidarın üst yöneticileri onlar da bu yasaların antidemokratik olduğunu, insan haklarına aykırı olduğunu kabul ediyorlar. Son zamanlardaki gelişmelerden bahsediyorum. Basında, dergilerde hep birlikte izledik. Yöneticilerimiz diyor ki; Türkiye bir Avrupa ülkesidir, Türkiye Avrupanın ayrılmaz bir parçasıdır ve Türkiye bu niteliğiyle Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye olmalıdır. Gerçekten bugün her gün akşam televizyon ve radyoda, ertesi gün de basında izlediğimiz gibi bugün bütün çabamız "ET" ye üye olma doğrultusundadır. Sayın Başbakanımız ve sayın diğer üst yöneticilerimiz bunları sürekli olarak dile getiriyorlar. Bu arada tabiiyle çoğulcu demokratik rejimi benimseyen, uygulayan ülkelerde birtakım ölçüler, yani demokratik ölçüler, birtakım standartlar kabul edildiği için, bugün Avrupa Ekonomik Topluluğuna girme durumunda olan Türkiye de bu normlarla karşı karşıya kalmıştır, bu ölçülerle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle kısa bir zaman önceden beri, yani birkaç ay önceden beri birtakım çalışmalar yapıldı. Önce kişisel başvuru kabul edildi. Acaba bu kadar yıl cumhuriyet tarihinde

bukonuda yazılmasına, talepler yapılmasına rağmen niçin şimdiye kadar kişisel başvuru kabul edilmedi de şimdi kabul edildi; bunun anlamını saptamak ve bunu değerlendirmek gerekir.

Sayın Özal. Spiegel Dergisinin 141, 142 ve 163 üncü maddelerle ilgili kendilerine sorduğu soruya şu yanıtı veriyor; "Türkiye'nin kuruluşunda bu yasaklar gerekliydi, ancak gelişme süreci ve ortak pazara uyunda Türkiye büyük bir olasılıklı belli bir zaman sonra bu iki temel kuralından vazgeçebilir, yani iki temel kural 141 ve 142, birisi de 163. Ben bu konuların genel anlamda tartışılmasından yanayım" diyor. Bunu Milliyet Gazetesinin 17 Mart 1987 tarihli nüshasında okuyoruz.

Devlet Bakanı Sayın Ali Bozer bu konuda şunları söylüyor; "AET'ye giren bir ülke oranın normalarına uyar. Bu itibarla biz de tabii mevzuatımızı bu açıdan gözden geçireceğiz. Hepsini birlikte yeni bir düzenleneye tabi tutacağız. Zannediyorum Sayın Başbakanımızda böyle düşünmüştür." Nokta Dergisi 5 Nisan 1987.

Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Sayın Hasan Celal Güzel bu konu daki düşüncelerini şöyle açıklıyor; "Size sadece 141, 142 ve 163 bakımından değil, daha genel bir değerlendirme yapmak istiyorum. Sadece Ortak Pazar bakımından da değil, Türkiye belli bir gelişme içindedir. Bizim esas teşkilat kanunumuz olan Anayasa Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu bunlar devletin düzeniyle ilgili üç temel kanundur, tekrar gözden geçirilmesi, değerlendirilmesi lazımdır. Onun için, başta Anayasa olmak üzere Medeni

Kanunun ve Ceza Kanununun değiştirilmesi gerekir kanaatındayım. Ayrıca hemen şunu da ilave edeyim. Bu girmek için talepte bulunmak üzere olduğumuz AET camiası içinde yer almak bakımından da bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır, yani bunu belirli bir zaman parçası içinde gerçekleştirmeliyiz." Nokta Dergisi, aynı sayı.

Bunlar sayın yöneticilerimizin bu birkaç aydan beri önümüze serdikleri düşünceleri, yani bütün bunlar şunu gösteriyor açık bir biçimde. Bu yasaların, yani bugün getirilmiş olan Ceza Yasa Tasarısı dahil yürürlükte olan ceza yasasının ve Anayasanın ve diğer çıkarılmış yasaların antidemokratik hükümler içerdiğini ve bunların çoğulcu bir demokratik rejimin ilkelerine, ölçülerine, standartlarına uymadığını kabul ediyorlar.

Şimdi burada ben bir nebze getirilen Ceza Yasası Tasarısı üzerinde birkaç söz söylemek istiyorum. Benden önce konuşan arkadaşlar bu konuya değindiler. Ben ayrıntılara girmeyeceğim, böyle madde madde yasanın tartışılması konusunda ve bunun üzerinde durmayacağım. Ancak birkaç noktaya değineceğim, bunlar şunlar;

1. 1926 yılında kabul edilen Türk Ceza Yasası şu kadar yaşındadır ve bu kadar yıldır Türkiye'de uygulanıyor. Bu ceza yasası düşünce suçlarına bile getirdiği ölüm cezasıyla genelde siyasal ve adi suçlar için getirdiği ölüm cezasıyla, insanları toplu halde düşüncelerini açıkladıkları için 8 yıl, 15 yıl gibi ağır hapis cezalarıyla ve bütün dünya standartlarının

tersine olarak siyasal suçlara adi suçlardan çok üstün, çok şiddetli cezalar getirmesiyle ve yine espirisi ve hükümlerinin bütününden çıkan anlam göre mala vemülkiyete insanın üstünde değer vermesiyle bugün gerçekten çağ dışı bir yasa haline gelmiştir. Bu niteliğiyle bu Ceza Yasasının değiştirilmesi gerekir. Ancak, zamanlama bakımından biraz farklı düşünüyorum. Şimdi bugün acaba Türk Ceza Yasasının değiştirilmesi mevsum olarak, zamanlama olarak doğru mudur? Ben doğru olduğuna inanmıyorum. Çünkü Türkiye'de henüz 12 Eylül döneminin getirdiği siyasal gerilimli ortam sona ermemiştir, yani her insanın, her kurumun kendi düşüncelerini söyleyebileceği bir ortam gelmemiştir ve hatta bazı kurumlar da böyle bir özgür düşünce ortaya koyabilecek bir nitelikten, bir konumdan uzaklaştırılmıştır. Örneğin üniversiteler, YÖK Yasası malum, üniversitelerin bütün değerli mensupları bilinen yasalarla uzaklaştırılmıştır ve bugün üniversite huzursuzdur ve bugün üniversite Türk Ceza Yasası üzerinde isabetli, ayrıntılı, bilimsel düşünceler ortaya koyabilecek bir konumda değildir, yani yetenek demiyorum, bir konumda değildir diyorum.

İkinci bir nokta var üniversiteler konusunda; bir Ceza Yasası gibi temel bir yasa, Anayasa kadar önemli bir yasa hazırlanırken, üniversitelerin burada katkısı inancım göre son derece ön planda gelen bir katkıdır. Çünkü bunun uzmanlık alanıyla ilgili yönleri vardır, bir ceza hukuku öğretini üyesinin getirebileceği

bir ceza hukuku öğretim üyelerinden kurulu birtakım kurumların, birtakım oluşturulacak komisyonların getireceği çok önemli katkıları vardır. Şimdi bugün biz bu konumda değiliz, bir. İkincisi, bugün geçtiğimiz döneme, bu dönem bitmemiş olmakla beraber, geçtiğimiz döneme yöneltilecek eleştirileri hapis müeyyideleriyle karşılayan 2969 sayılı Yasa yürürlüktedir. Üçüncüsü, Anayasa tartışmalıdır, bunu hep panellerde, hatta yazılan inceleme makalelerinde gördük, gerçekten Anayasası daha tartışmalı olan bir ülkede temel bir yasa olan Ceza Yasasının değiştirilmesi yanlıştır. Çünkü bugün bir anamuhalefet partisi, ben bu Anayasanın tümünün değiştirilmesini istiyorum diyor ve diğer partiler kısmen değişiklik önerilerinde bulunuyorlar. Bugün Türkiye'nin en güzide hukukçuları, hukuk kurumları bu Anayasayı eleştiriyorlar ve bunun niteliklerini açıklıyorlar ve bu Anayasa Türkiye'ye lâayık değildir diyorlar. Halkımız daha demokratik, bu niteliklerde olmayan bir anayasaya lâayıktır düşüncesi ve bu nedenlerle bu Anayasanın değiştirilmesi gereği üzerinde bugün aydın kamuoyu diyebilirizki oybirliği halindedir.

Şimdi Anayasası böylesine tartışmalı olan bir ülkede bir temel yasanın Ceza Yasası gibi temel bir yasanın değiştirilmesi yanlıştır. Çünkü, hazırlanacak ceza yasası temel olarak Anayasanın ilkelerini alacaktır ve bu Anayasa yarın değiştiği zaman o yasanın da değişmesi gerekecektir, hem bu açıdan, hem de deminden beri arz ettiğim diğer nedenlerle bugün Anayasa tartışmalı olduğu için Türk Ceza Yasasının değiştirilmemesi gerekir.

Ancak, Türk Ceza Yasası demokratik ortamın oluştuğu arz ettiğimiz siyasal gerilimlerin ortadan kalktığı zaman ancak değiştirilebilir. Hatta siyasal iktidar kendi tutumunu bile ortaya koymuştur. Adalet Bakanı, biz siyasi iktidar olarak şu düşüncededeyiz diye basında iktidarın tavrını ortaya koymuştur. Bugün bir yasanın kabulüne ya da kabul edilmemesine, değiştirilmesine üye olarak parlamentoda aritmetik olarak çoğunluğa sahip olan bir partinin Adalet Bakanı açıkca biz siyasi iktidar olarak diyor, kendi düşüncesi olarak da söyleniyor, şu düşüncededeyiz, şu şu maddelerin değiştirilmesini düşünmüyoruz diyor.

Böyle bir ortam içerisinde Türk Ceza Yasasının değiştirilmesi inancına göre yanlış. Şimdi bir defa zamanlama bakımından bunları arz ettim. Bir de getirilen tasarıya iki noktadan değinmek istiyorum. Bunlar belki arkadaşlarımızca bilinen şeylerdir, ama üzerine parmak basılmasında inancına göre yarar vardır.

Örneğin, genel gerekçeye bakıyoruz, orada şöyle bir paragraf diyor ki; "Suç ve ceza adaleti olarak biz insan haklarıyla devlet arasında denge kurmaya çalıştık." diyor.

Sayın meslektaşlarını, bu çok politik bir anlatım tarzıdır, denge kurmaya çalıştık; bugün hep bildiğimiz hukuk devletinin temel ilkesi halk diliyle şöyle özetlenebilir; devlet insan içindir, hukuk insan içindir. Şimdi insan hak ve özgürlüklerini korumak, geliştirmek, hayata geçirmek devletin asli görevidir. Devlet kendini korumak için elbette önlenmelidir, ama asgari görevi,

işlevi budur. Şimdi burada hazırlanan ceza yasa tasarısına eksen olan espi bir kere hukuk devletiyle bağdaşmıyor ve kişiyi ikinci plana itiyor, devlete üstün bir yer tanıyor. Bu bakımdan, hukuk devleti ilkelerine ters düşen bir gerekçeyle karşı karşıyayız.

İkinci bir nokta da şu; Yine genel gerekçede diyor ki, efendim Türk Ceza Yasasındaki cezalar çok ağır ve deneyler, tarihsel ve bilimsel araştırmalar göstermiştir ki, ağır cezaların suçları önlenede bir etkisi olmuyor, bu itibarla biz cezalarda indirim yapacağız ve yaptık, tasarıya da koyduk diyor. Bu bizim katıldığımız bir düşünce, yani gerçekten suçların kökeni toplumsal ve ne kadar ağır cezalar koyarsanız koyunuz, suçları önlenede çok başarılı olamazsınız. Bunu bütün yapılan çalışmalar göstermiştir, bunları her gün okuyoruz, buna katılıyoruz. Ancak, acaba hazırlayan komisyon, ki komisyon içerisinde değişik düşüncede, birçok konularda muhalefette olan sayın meslektaşlarımız, sayın hocalarımız var, onlara saygı duyuyorun, sayın komisyon böyle bir ilke koyduğu zaman bunu eşit olarak bütün suçlar için uygulanması lâzımdır. Bir de bakıyoruz ki tasarıda adam öldürme, irza geçme, hırsızlık, yankeşicilik, dolandırıcılık; ne kadar adi suçlar varsa bunlarda birçok indirimler yapılmış gerçekten, ama siyasal suçlarda indirim yapılmadığı gibi 1983 yılında yapılan araştırmalar korunmak suretiyle tasarı düzenlenmiş; hatta bazı suçlarda da cezalarda arttırım getirilmiştir. Şimdi tasarımı hazırlayan komisyonun getirdiği şöyle bir gerekçe var, onu da sözlerine ekleyeyim;

"Suçluların rehabilitasyonu ve yeniden sosyalleştirilmesi için biz bunu düşündük" diyor. Şimdi sormak gerekir, acaba cezaları indirilen suçları işleyenler için bir sosyalleştirme, bir rehabilitasyon söz konusudur da, cezaları hiç değiştirilmeyen ya da arttırılanlar için böyle bir rehabilitasyon veya yeniden sosyalleştirme söz konusu değil midir? Bu kadar açık bir eşitsiz uygulama karşısındayız. Bu itibarla, ben maddelere girmeden bu tasarının niteliğini düşünüyorun, kesinlikle bu tasarıya karşı çıkmak gerektiğine, bu konuda tüm çabaların gösterilmesi gerektiğine inanıyorum, hem zamanlama açısından, hem de esas yönünden.

Eğer düşüncelerinizi özetlemeniz gerekirse, şöyle söylemeniz mümkün. Bir defa antidemokratik insan hak ve özgürlükleriyle bağdaşmayan çağdaş hukuk devleti ilkelerine uymayan 82 Anayasasının yerine demokratik bir Anayasanın getirilmesi.

2. Ölüm cezasının yasalarımızdan çıkarılması.

3. Yeni hazırlanan Ceza Yasa Tasarısının terkedilmesi. Demokratik ortam elvirişli olduğu bir zamanda uygar ülkelerce kabul edilen ilkelere ve ölçülere uygun olarak yeniden bir ceza yasa tasarısının hazırlanması.

4. Ceza Yasasından 141, 142 ve 163 üncü maddelerin kaldırılması.

5. Avukatlık Yasası, baroların ve avukatların bağımsızlıklarını temel alan bir anlayışla değiştirilmesi ve baroların vesayetten kurtarılması.

4 6. Basın Yasasının, Muzir Yasasının, Dernekler Yasasının, Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Yasasının, Sendikalar Yasasının, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasının antidemokratik hükümleri değiştirilerek bu yasaların demokratik ilkelere, temel hak ve özgürlüklere saygı gösteren ölçülerle yeniden düzenlenmesi.

Ceza Yargılama Usulü Yasası değiştirilerek savunmanın iddia ile birlikte ve etkin bir şekilde başlanmasını sağlayacak adalet kolluğunu esas alan bir düzenleneye kavuşturulması ve diğer antidemokratik hükümlerden arındırılması doğrultusunda çalışmalar yapılmasını öneriyorum.

Sayın Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı, hen bugün, hen dün, geçmiş yıllarda bu konuların çok önemli bir bölümü üzerinde değerli incelemeler ve araştırmalar yapmıştır. Bütün bunları saygıyla anıyorum ve teşekkürü bir borç biliyorum. Ancak, bu çalışmaların bugünkü ortan gözönüne alınmak suretiyle özellikle son aylardaki gelişmeler gözönüne alınmak suretiyle gündemde tutulmasını, bu konudaki çabaların sürdürülmesini ve daha etkin birtakım çalışma yöntemlerinin bulunmasını takdirlerinize sunuyorum. Bu etkin çalışma dediğim zaman, demin burada değerli bir arkadaşımız dedilerki, biz burada konuşuruz, buradan kalkar gideriz, evimize otururuz, basın ya bundan birkaç cümle alır ya daalmaz, bu iş böyle biter dediler. Gerçekten doğru, ben de katılıyorum bu düşünceye.

Türkiye Barolar Birliğinin kamuoyunu oluşturmada siyasal iktidara daha demokratik birtakım yasama çalışmalarının yapılması konusunda yardımcı olmak için bu amaçla daha etkin bir çalışma yöntemi bulmalıdır. Hatırıma gelen şu, şimdi biz bir genel kurul topluyoruz, burada delegeler olarak konuşuyoruz, yarın bir ay sonra Tekirdağ'da toplanacağız. Bunlar çok güzel şeyler, toplantılarımızı yapalım, konuları tartışalım, gerçekten bunlar çok yararlı. Ancak, bunlar kendi aramızda kaldıkça bunların yararını çok mühimsememek lazım gelir, çok abartmamak lazım gelir. Önemli olan kamuoyunun, basının, halkımızın, ulusumuzun bunları öğrenmesi, bilmesidir. Bunun da yöntemleri yasaların bize verdiği hakları ve yetkileri kullanarak etkin toplantılar düzenlemek, halka açık toplantılar düzenlemek, hatta mitingler ve yürüyüşler düzenlemek yoluyla etkin çalışmalar yapmaktır.

Çok teşekkür ederim, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Çelenk.

Değerli arkadaşlarım, uygun görürseniz saat 14.00'de toplanmak üzere oturuma ara veriyorum.

Teşekkür ederim.

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.30

-----o-----

BAŞKAN- İkinci Oturumu açıyorum.

Gündemimizin 4 üncü maddesiyle ilgili görüşmelere devam etmeden önce bir hususu bilgilerinize sunmak istiyorum.

Komisyon çalışmaları için Barolar Birliğinde odalar ayrılmıştır, görüşmeler bittikten sonra komisyonlara seçilen arkadaşlarımız orada çalışmalarını sürdürebileceklerdir.

Şimdi söz sırası Sayın Turgut Kazan'da, buyurun Sayın Kazan.

Av.TURGUT KAZAN (İstanbul Barosu)- Sayın Başkan, Sayın Birlik Yönetim Kurulu, sayın meslektaşlarım; bu olağanüstü kurulda bizler geçen olağanüstü kurulda aldığımız karar uyarınca mesleğimizin bazı sorunlarını yurdumuzda yaşadığımız bazı hukuk sorunlarını ve yargının sorunlarını gözden geçireceğiz, düşüncelerimizi bir süzgeçten geçireceğiz ve sonucunda genel kurul olarak toplanışımızın nedenine uygun olarak düşündüklerimizi bir metinde toplamaya çalışacağız, düşüncelerimizi açıklayacağız. Zaten düşüncelerimizi açıklamayacaksak, bir olağanüstü kurulda bir başka olağanüstü kurul gereğini niçin duyalım. O yüzden, düşüncelerimizi açıklayacağımız düşüncesiyle genel kurula geldik ve bu açıklamayı yapacağız.

Bizim mesleğimizin, yani her gün yaşadığımız sorunlarımız var, yaşadığımız güçlükler var, işte bitmeyen davalar,

doğru dürüst incelenmeyen dosyalar, gerçekleşmeyen adalet, geçim zorlukları, primini yatıramayanlar, kirasını karşılayamayanlar çok komik bir emeklilik aylığıyla yaşamak zorunda kalanlar, KDV levhasıyla süslü bürolar, avukat tanımayan yargıçlar, avukata kapanan kapılar, hiç işlemeyen adli yargı kurumu, bu yüzden tıkanıp kalan savunma hakkı, bir de bu yüzden yani tıkanıp kalan savunma hakkı, parasız yurttaşın dramı, avukatın dramı, her gün artan sayımız, gitgide azalan iş alanı, konut sorunu, geçim sorunu, kısaca yaşam sorunu; ne olacak bunlar, nasıl çözüm bulacak?

Avukat ki, toplumun eli, kolu, dili ve ağzıdır. Ağırlaşan koşullar altında bu el ve kol kötürüm oluyor, dil bağlanıyor, ağza kilit vuruluyor. Hep birlikte çıkış yolları arayacağız, hep birlikte çıkış yolları aramaya çalışacağız. Ne yapmalıyız, nasıl yapmalıyız, mesleği içine düştüğü bu sıkıntıdan ne yapıp kurtarmaya çalışmalıyız. Gerçek bir adaleti ayakları üzerine ne yaparak oturtmalıyız. Kendi insanlarımıza ve kendi toplumumuza nasıl yardımcı olmalıyız. Bizim sorunlarımız öyle sorunlardır ki, madalyonun iki yüzü gibidir. Yani bizim sorunlarımızla toplumun sorunları içiçedir, kesinlikle birbirinden ayrı değildir. İkisi için de mücadele vermek gerekir. Bizim mesleğimizi yürüten insanların bu mesleği yürüten insanların ikisi için de mücadele vermesi gerekir.

Avukat, toplumun dili ve ağzıdır dedik, peki susturulmuş bir toplumun dili ve ağzı olmak neye yarar. Susturulmuş bir

toplumda dil de konuşmaz. Adaletin işleyişi sağlıklı olmazsa avukatın değeri kalır mı? Yargının sorunları çözüm bulmazsa avukat ne yapsın, avukatı kim ne yapsın? Hukuk, ayakları üzerine oturmazsa bizim mesleğimiz için söyleyecek söz kalır mı? Bu yüzdendir ki, yaşadığımız hukuksal sorunlar, yaşadığımız yargıya ilişkin sorunlar ve mesleğimizin sorunları birbirinden ayrılanmaz. Bütünü gözden kaçırmamalıyız, doğruyu ancak o zaman buluruz. Bu bütün ne? Yaşadığımız toplum, bu toplumda ne oluyor; önce bakıyoruz son günlerde olumlu bazı gelişmeler yaşadığımızı görüyoruz. Bireysel başvuru hakkı kabul ediliyor, olumlu bir gelişme. AET'ye başvuru hazırlığı yapılıyor, mümkün olursa olumlu bir gelişme. Avrupa Konseyi Dönem Başkanlığı yapıyoruz biz, olumlu bir gelişme. Avrupa Konseyinde dönem başkanlığı sıfatıyla Sayın Dışişleri Bakanımız Halefoğlu Avrupa Konseyinin ödülünü kendi elleriyle veriyor ödülü kazanan kişiye. Ödülü kazanan kişi Avusturyalı, Dönem Başkanı Halefoğlu, Avrupa Konseyinin ödülünü veriyor, ödül ölüm cezasının kaldırılışı için gösterdiği çabalardan dolayı Avrupa Konseyinin kutlamasını ve en iyi dileklerini belirten ödül. Yani biz dönem başkanı olarak, Türkiye Dışişleri Bakanı olarak Avrupa Konseyi adına ölüm cezasını kaldırma yolunda ne kadar iyi çabalar harcadın diye Konsey adına ödülü veriyoruz, sonra aynı günlerde kendiniz bir taslak hazırlayıp ölüm cezasını mubafaza ediyoruz. Şimdi bunu hukuksal sorun, toplumsal sorun sayıp mesleğimizin sorunu içinde görmek zorundayız, niye görmek zorundayız, anlatmaya çalışacağım;

Tabii ayrıca Dönem Başkanı olduğumuz Avrupa Konseyi

83 yıllarında 6 nolu protokolu imzalıyor, biz o Konseyin dönem başkanıyız. Şimdi 6 nolu protokolle Avrupa Konseyi ölüm cezasını yasaklıyor. Biz 6 nolu protokolün kabul edildiği o Konseyin dönem başkanıyız, kendimiz yeni bir taslak hazırlıyoruz, ölüm cezasını kıskançlıklı, herhalde asmayalım da bekleyelim mi gerekçesiyle muhafaza ediyoruz.

Arkadaşlar, bu Konsey Dönem Başkanlığı güzel bir rastlantı, olumlu bir adım, bireysel başvuru olumlu bir adım, AET'ye başvuru hazırlığı olumlu bir adım dedim, ama Rahmetli Turan Güneş çok söylediler, biz de gazetelerden okuduk, briç kulübüne girip furafa oynamak istiyoruz. Dönem Başkanlığını yaptığımız yer demokrasi kulübüdür, girip girmemek sizin elinizdedir, kendi tercihinizi kendiniz yapabilirsiniz, ama briç kulübüne girip 66 oynayalım teklifini yapamazsınız. Mademki briç kulübüne giriyorsunuz, oranın kuralı briç oynamaktır ve kuralına uygun briç oynamaktır. Demokrasi kulübüne girmekte ısrarlıysanız, biz de bu ülkenin avukatları olarak diyoruz ki, ısrarlı olunuz, ama kurallarına uymak zorundasınız. İşte biz bu kuralları savunuyoruz, o kuralları anlatırız, açıklarız. Genel kurulun amacı olağanüstü toplantı amacı budur diyoruz.

Arkadaşlar, tabii briç kulübüne ya da demokrasi kulübüne girdik, sorunlarımız ne; bireysel başvuru hakkından doğacak sorunlarımız olacak, yarın bu toplumun ve devletin başı ağrıyacak. Şimdiden başımızı ağrıtabilecek noktaları ortaya koymak bizim

görevimiz. Çünkü biz bu toplumun içinde yaşayan insanlarız ve üstelik mesleğimiz avukatlık, yani hukukla uğraşıyoruz. Hukukla uğraştığımızı inanıyorsak, ki inanıyoruz, çıkacak hukuksal sorunları önceden göstermek zorundayız.

Anayasamız sorun, sivil yönetime geçtik ama üniformalı bir toplum yapısı taşıyoruz, sorun. Üniformalı derken, bitmiş sıkıyönetime rağmen sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanmayı sürdürüyoruz, sorun. İnsanlarımızı iktidarı beğenmedikleri için yurttaşlıktan çıkarıyoruz, sorun. Gezi özgürlüğünü dilimizin ucuyla söylüyoruz, yaklaşık 600 bin olduğunu sanıyorum, bu kadar insanımıza pasaport vermiyoruz, sorun. Yargı bağımsızlığını zaten öldürmüş durumdayız, bağımsız yargıyı öldürmüş durumdayız, sorun.

Şimdi bireysel başvuru hakkına uygun AET'li olmaya uygun, konsey koşullarına uygun bir toplumu yaratmak zorundayız. Bu toplumu yaratırken de tabii ki Türkiye Barolar Birliğine ve Türk hukukçularına görevler düşecektir, o görevleri yapmak zorundayız. Ancak o zaman mesleğimizin güçlükleri de aşılar, ancak o zaman mesleğimiz de onur kazanır, ancak o zaman yaşadığımız bazı sorunları aşarız.

Sabahleyin bazı arkadaşların değindiler, hiçbir konuda ayrıntıya girmeyeceğim, ancak temel bazı noktaları vurgulanak bakımından değinip geçeceğim. Anayasa sorunumuz var dedin, hemen bakıyoruz gerçekten bir Anayasa tartışması yapılıyor, geçici 4, 175 deniyor. Sanki Anayasada başka tartışılacak bir şey yok.

Evet geçici 4 üncü madde çok kötü, demokrasiyle bağdaşmaz, insan haklarına aykırı. 76'yi de bu Anayasanın öteki maddeleri insan haklarına uygun mu? Üstelik geçici 4 insan haklarına aykırı, ama hiç değilse sınırlı. Bir kesimi için bir yıl sonra bitecek, diğer kesimi için 6 yıl sonra bitecek, ama bu Anayasanın toplumun tamamına getirdiği yasaklar devam ediyor, yani ne bir yıl sonra bitiyor, ne altı yıl sonra bitiyor. 76, geçici 4'ten bin kat daha kötüdür, seçilme hakkıyla ilgilidir, ama bir kesin insana sınır getiriyor, savunmuyorum, kaldırılmalıdır, ama 76 herkese sınır getiriyor. Çünkü bir yıl hapis cezasına mahkûm olur, bu sendikacı olabilir, politikacı olabilir, gazeteci olabilir; onun seçim hakkı ebediyen elinden alınıyor. Yani bu Anayasa demokrasiye uygunmu ki 175 ve geçici 4 üncü maddenin tartışması dışına çıkılamıyor. Bütün bir topluma demirden bir elbise giydiren bu Anayasanın yalnız 4 üncü ve 175 inci maddelerinin tartışılmasına biz seyirci mi kalacağız. Başka noktalarının tartışmasını, biz yapmayacak mıyız. Üstelik de 175 deniyor, daha da sıkılaştırmak için mi; örneğin yargıya daha çok el atabilmek için mi? Onları da tam ve net bilmiyoruz, ama kuşku duyuyoruz. Madem Anayasa tartışılıyor, o halde doğru tartışalım diyoruz, o halde doğruyu tartışalım diyoruz.

Arkadaşlar, bu Anayasayla demokrasi olmaz, bu Anayasayla hukuk devleti olmaz, bu Anayasayla klasik anlamda Anayasa olmaz. Yani bu durumda bu Anayasayla demokrasi olmazsa, bu Anayasayla

demokrasi olmazsa, bu Anayasayla hukuk devleti olmazsa, biz nasıl hukukçuluk ve nasıl avukatlık yaparız. Aslında klasik anlamda bu Anayasa klasik deyimle söylüyorum Anayasa sayılmaz. Sayın Çelenk bir başka nedenle Lütfü Beyden bahsettiler, ben bu nedenle Lütfü Beyden bahsetmek istiyorum, Sayın Duran bu Anayasa için karşı anayasa deyimini kullanıyor, yani tepki Anayasası anlamına falan değil, Anayasaya karşı bir anayasa, anayasa düşüncesine karşı bir anayasa; çünkü anayasalar kişilerle devlet arasındaki düzenlemede kişilerin özgürlüklerini güvenceye almak için yapılmış metinler değil. Bu Anayasa, kişilerin hiçbir hakkı bulunmadığını formüle edebilmek için yazılmış bir anayasadır, onun için de klasik anlamda bu Anayasa anayasa sayılmaz. Lütfü Duran'ın dediği gibi, karşı anayasadır klasik dildeki adı. Üstelik bu Anayasayla da sorun bitmiyor. Bizim Anayasa sorunumuz, bana göre biraz eksik tartışılıyor. Bizim Anayasa sorunumuz yalnız 82 Anayasasıyla sınırlı kalmıyor, 82 Anayasasının geçici 15 inci maddesinden kaynaklanan başka bir anayasal sorun yaşıyor bu toplum. Evet bu Anayasayı anlatmaya çalıştık, bu Anayasa ile demokrasi olmaz, demokrasi olmaz, hukuk devleti olmaz, ama bu Anayasanın ötesinde başka şeyler de var.

Şimdi geçici 15 inci madde çok tabii Anayasanın şöhretli bir maddesi, sorumluluk öne sürülemez maddesi, birinci fıkra. Sonraki fıkra, Anayasaya aykırılık itirazı öne sürülemez. Tabii benim kişisel görüşüm, Orhan Aldıkaçtı ile birleşiyoruz bu

noktada, geçici 15 inci madde yürürlükte değildir. Bu hukuksal tartışmanın ayrıntısına girmiyorum, Aldıkaçtı da geçici 15 inci maddenin görevini yitirdiğini, yürürlük süresinin sona erdiğini söylemektedir. Ancak, Anayasa Mahkememiz bu sorunu ormanla ilgilibir davada açıkca tartışmanakla birlikte, geçici 15 inci maddenin yürürlükte olduğunu kabul ediyor. Uygulama bu olduğuna göre Anayasanın üstünde ne var? Bir toplumun yaşamında en önemli sayılan yasalar var ya, Dernekler Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Grev ve Lokavt Yasası, Toplu Sözleşme Yasası, YÖK yasası ve daha Sıkıyönetim Yasasında yapılan değişiklikler işte bunlar bu Anayasanın da üstündedir. Yani antidemokratik ve hukuka aykırı olduğu çok açık olan 82 Anayasasının üstünde ondan daha kötü yasalar var ve dokunulamıyor.

Dernekler Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Grev ve Toplu Sözleşme Yasası, Sendikalar Yasası ve YÖK yasasında yapılan değişikliklerin Anayasaya bile aykırılıklarını öne sürmek yasaktır.

Şimdi bunların hepsi, yani bu Anayasadan çok daha hukuka aykırı temel yasaların hepsi dokunulmaz yasalardır. Evet Anayasa Mahkememiz var, ama temel yasaları Anayasa Mahkemesine götürme olanağımız yok. Anayasanın kendisi bunları yasaklanmış ve bunları Anayasadan üstün yasa sayıyor. Peki Anayasa Mahkemesine bu koşullarda, yanidemokrasiyi koruma doğrultusunda hangi yasayı

götüreceksiniz? Anayasa 145, sıkıyönetim mahkemelerinin görevi, sıkıyönetim dönemiyle sınırlıdır, tamam doğal, ayrıntılara girmiyorum, ama 12 Eylül'den sonra yapılmış sıkıyönetim 23 sıkıyönetimden sonra devam eder.

Şimdi birinci sorun, bu Anayasaya göre aykırı, aykırılığı öne sürülemez. Bana göre zımnen iddia edilmiştir, çünkü sonra yapılan Anayasa 145 bu 23 üncü maddeyi izah etmiştir, onu da dinletemiyorsunuz, yani şimdi bizler avukatız, sıkıyönetimde görev yapıyoruz ve inanıyoruz ki Sayın Halit Çelenk'in sabahleyin bahsettiği Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı tabii demokrasimiz için, hukuk devleti için bir ayrı ayıbın adıdır, ben ona girmiyorum ama o kararda bir başka şey daha var. O kararda Anayasanın bazı yasa hükümlerini zımnen ilga edebileceği kabul ediliyor. Anayasa Mahkemesi kararlarında Anayasa hükmünün bazı yasaları zımnen ilga edebileceğini kabul ediyor, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ki, bunların hepsi burada var, Anayasanın bazı yasal hükümleri zımnen ilga edebileceğini kabul ediyor, ama nedense üniformamızı atamadığımız için sivil topluma geçtiğimiz halde üniforma taşımak durumunda kaldığımız için Sıkıyönetim Yasasının 23 üncü maddesinin zımnen ilga edildiğini kimse kabul etmiyor. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Ceza Genel Kurulu, Anayasa Mahkemesi kararları var, diyorlarki Anayasa nasıl zımnen ilga edilir, yani yargı bağımsız olmayınca işte böyle oluyor. Uygun olan zamanda Anayasa zımnen ilga edebiliyor bir yasayı, uygun görülmeyen bir olayda Anayasa bir yasayı zımnen

ilga edemez deniliyor.

Arkadaşlar, tabii bu ne oluyor, sanık, insan doğal yar-
gıcından koparılıyor, bir. 2. Zamlı ceza alıyor. Şimdi ben bununla
mücadele etmezsem, mesleğimin sorunu diye çok dar bir alana kendimi
hapsedersem görevimi yapamamki, zamlı ceza alıyor sıkıyönetim
17'ye göre. Yani siz ilk işinden eğer sivile giderseniz, ki hakkı-
nızdır, sıkıyönetim bitmiştir, oraya gitmeniz gerekir, Anayasa
145 açık, gidemiyorsunuz, üste bir zamlı ceza alıyorsunuz. Yani
ağır cezaya giderseniz 6 yıl, orada kalırsanız 9 yıl ceza. Dahası
var, komutanın temyiz hakkı var. Sivile gitmişiz, üniforma devam
ediyor; beraat ediyorsunuz komutanın temyiz hakkı var. Mesela
DİSK davasında diyelimki 1300 kişi beraat etti, tutuklama tazmi-
natını açamazsınız; pasaportumu al, alamazsınız; niye, kader yazıl-
lacak. Süre 1,5 yıl. Bugüne göre bir buçuk yıl, karar verileli
kaç ay oldu, onu geçiyorum. Tutuklama taminatını al diye başvur-
du, ne yapacaksınız, 15 kişi başvurdu; bu hukuka aykırılıkla
mücadele edeceksiniz önce. Ben yapamam, karar yazılsın; yani
1,5 yıl sonra gel; bunu nasıl diyebilirsiniz, yüreğiniz elverir-
mi? Komutan temyiz edecek; ya da etmeyecek, 1,5 yıl geçecek.
1,5 yıl sonra komutanın temyizi için hiçbir süre yok, yasada
var da uygulamada yok, çünkü tebligat yapılmıyor. Komutan ne
zaman imzalarsa o zaman görmüş sayılıyor, yani 7 gün 7 ay olabi-
lir, 1,5 yıl sonrayı ilave edin. Çünkü bazan diyorki komutan,
burada gerçekten 5 bin sayfa karar yazılacak, yüz çuval evrak

var, incelemem gerek diyor, bu da 7 ay olursa, siz gene tutuklama tazminatını erteleyeceksiniz. Pasaport ne zaman alacaksınız, 1300 kişi beraat etti. Kanun diyor ki, beraat kararı kesinleşene kadar. Şimdi DİSK davası 7 yıl sürdü mesela, en az 5 yılı daha var, 12 yıl bir insan ömrünün önemli bir parçasıdır, sıkıyönetim komutanı emir verince soruşturma açılır, bir emir verince açılan soruşturmanın nedeniyle en önemli hakkınız elinizden alınır ve siz, yani pasaport al diye gelen bir iş sahibinene diyeceksiniz, yasa böyle alamam diyeceksiniz, başka yolu yok. Hayır, yasa böyle alamam demeyeceksiniz, bu kuruluşun, Türkiye Barolar Birliğinin bizleri bir çatı altında toplamasının nedeni, yasa böyledir, alamam denilecek olaylarda yasayı değiştirme yolunda görev yapmak.

Arkadaşlar, dahası var tabii, 1402 sayılı Yasanın ek 7 nci maddesine göre ceza yönünden mevakkiliniz alıp götürülür, yasa böyle, ama Anayasa Mahkemesi Polis Vazife ve Selahiyetleri ile ilgili olarak 3233'de eklenen 15 inci maddeyi Anayasaya aykırı bularak iptal etti. Şimdi Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasasının 15 inci maddesiyle ilgili iptalde olay, yargıç teminatı altındaydı, ama Anayasa Mahkemesi tehlikeli buldu iptal etti. Yani Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasasına göre yeni bir düzenlemedir, çünkü yeni düzenleme olduğu için Anayasa Mahkemesine götürebiliyorsunuz, ama dokunulmazlar var, onlara dokunamıyorsunuz.

Şimdi yargıca başvuracak polis, yargıç karar verirse cezaevinden götürülecekti, Anayasa Mahkemesi bunu iptal etti, fakat SıkıyönetimYasasındaki iptal edemezsiniz, çünkü dokunulmaz yasalardandır, oradaki yargıca sormak yok, alıp götürmek var. Yani siz Anayasaya aykırılığı yeni çıkmış Anayasa Mahkemesi kararıyla çok açık olan bir yasa hükmünü göreceksiniz ve müvekkilinizin annesi büronuza geldiğinde efendim yasa böyle ne yapalım diyeceksiniz. Yani daha güvencelisi böyle iptal edildi, güvencesizi devam ediyor. Sıkıyönetim bitmiş, sivil yönetime geçmişiz, üniformamızı sürdürüyoruz.

Arkadaşlar bana 4-5 ay önce bir kadın bir erkek iki iş sahibi geldi, gayrimenkullerini satamıyorlarmış, tabii inanamadım. Annemden kaldı, satamıyoruz, bir yıldır uğraşıyoruz dedi, evraklarını getirdiler. Baktım, anneden bir gayrimenkul kalmış, satın bir daire alacaklar. Anenenin aldığı gayri menkul 60 yıl önce, anne birkaç yıl önce olmuş, veraset ilanı tamam, her şey tamam, tapuya gitmişler Sultanahmet'e, tapu sicil muhafızlığı bir liste açmış, siz gayrimenkul satışı yapamazsınız demiş. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne gidin demişler, oraya gitmişler -üniforma devam ediyor, onun için anlatıyorum- efendim sizin kardeşiniz DİSK soruşturma dosyasında sanık görülüyor, iyi ama bu iki kişiden üçüncü kardeş bu, bu onun gayrimenkulü değilki demişler. Annemizden kaldı, o da bunu 60 yıl önce almışdı

biz bunun mirasçısıyız; efendim satamazsınız Tapu ve Kadastro Müdürlüğüne gidin demişler, dilekçe vermişler Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü de Birinci Ordudan yazı getireceksiniz demiş. Ben Birinci Orduya yazdım, Birinci Ordu bizim kâğıdımızı bulun dedi, kâğıdı bulmak mümkün olmadı, Yedinci Kolorduya gittik, orası Bakırköy Savcılığına göndermiş, orada da yok, sonra Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne gittik, Birinci Ordu Sıkıyönetim Komutanlığının yazısını aldık getirdik, yazınız buymuş dedik Haydar Saltık imzalı; şimdi sıkıyönetim de kalktı, böyle bir yetki de yok, bize bir yarı verin dedik; siz Bakırköy'den bir yasak olmadığına dair bir yazı getirin dediler. Bakırköy'e iki gün önce başvurduğum, Bakırköy de; sizin getirdiğiniz bu Haydar Saltık imzalı yazıda somut olarak bir yasak yok, ben size ne yazısı vereyim dedi, ben de biliyorum ama bu yazıyı vermezseniz gayrimenkul satılamıyor dedim. Üniforma devam ediyor, yani şimdi sivil bir yönetimi savunmayacaksınız, bu iki kişiye ne cevap vereceksiniz? Tabii İdare Mahkemesine dava açabilirsiniz; İdare Mahkemesine sonra geleceğim.

Arkadaşlar, buna benzer örnekler yaşıyoruz, örneğin bunlardan en acısa yurttaşlık hakkıyla ilgili örnek yaşıyoruz.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirisinin 15 inci maddesi diyor ki; "Kimse keyfi olarak yurttaşlıktan çıkarılamaz. Yurttaşlık, herkesin doğal hakkıdır. 82 Anayasasının 66 nci maddesi diyor ki, "Vatana bağlılıkla bağdaşmayan eylemler olmadıkça

hiçkinse yurttaşlıktan çıkartılamaz." Ama 403 25 G, yine Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyen; 2383 sayılı yasa dokunulmaz yasalar-
dan biri. G fıkrasını eklemiş, diyor ki; "Memleketin iç ve dış güvenliği aleyhine faaliyet" bu ne? Şimdi böyle bir suç Türk Ceza Yasasında bu tanımla yok. Kolayını bulmuşlar, Bakanlar Kurulu bir yönetmelik çıkarmış, 21.3.1981 günlü yönetmelik demiş ki; "125'ten 164'e kadar" arkadaşlar, insanlar en doğal hakları olan yurttaşlık hakkını bir yönetmelikle kaybediyor. Bunları niye anlatıyorum; ben bunlara hep muhatap oluyorum, siz de muhatap olursunuz, ona ne cevap vereceksiniz? Bu yasanın Anayasaya aykırılığı öne sürülemez, git kardeşim mi diyeceksiniz. Tabii bu tram burada bitmiyor, Anayasa, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirisi, insanların en doğal hakkı bunu sayıyor; vatana bağlılıkla bir eylem bulunmadıkça bu hakka dokunulamaz diyor mu, diyor; insanlar iktidarı eleştirdiği yurttaşlıklar ne oluyor; bunu da görüyorsunuz, yazdığı yazıyı okuyorsunuz, kimse Başbakanı beğenmek zorunda değil, kimse Cumhurbaşkanı beğenmek zorunda değil, kimse iktidarı beğenmek zorunda değil; bunları beğenmedi diye hiçbir iktidar bir insanın yurttaşlığını elinden alamaz, ama kaç kişinin alındı biliyor musunuz, 14 bin. Bugün gazeteyi okursanız İçişleri Bakanı açıklama yapıyor, "Yaptıklarımız hukuka uygundur" diyor, 14 bin rakamını reddetmiyor. Biz artmadık, yanlış kullanılıyor, yitirme kararı verdik" diyor. Gerçekten tabii gazetelerde

bu tür tartışmalar hukuksal tabirlerin yanlış kullanıldığı olaylarla gelişebiliyor, bu doğal, gazetelerde bu çıkarma diye yazılıyor. Hukuksal deyim yitirmedir, biz çıkarmadık yitirdik diyor, yitirme kararı verdik diyor; ama zaten çıkarma ile yitirme arasında 12 Eylül öncesinde temel iki fark vardır. 1. çıkarılan bir daha alınmaz. 2. Çıkarılan mallar tasfiye olunurdu. Sağolsun 3233 sayılı Yasa tasfiyeyi buraya getirdi koydu zaten. Ü yüzden yitirmeye yanlışlıkla çıkarma deseniz ne yazar. Bir de tasfiye ediyorlar, yabancılara mülk satışı için gayret gösteren örneğin ANAP iktidarı, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği bir yasayı aynen yeniden çıkaracak kadar yoğun hırs içinde çaba gösteriyor ve Türk ana ve babadan doğmuş, anası, karısı, çocukları Türkiye'de yaşayan insanı yurttaşlıktan attıktan sonra mallarını tasfiye ediyor. Parasını İş Bankasına yatırıyor, o çocuklarla o ana babayı sokağa atıyor. Şimdi size gelirlerse ne yapacaksınız. Efendim bu 3233 çok iyi bir yasadır, biz ona dokunamıyoruz, o yüzdensizin yapacak hiçbir şeyiniz yok. Belki onun o anda somut elinden tutanıyorsunuz, ama bunların değiştirilmesi için çaba harcamayı düşüneceksiniz. Eğer mesleğinize saygı ve onur kazandırmak istiyorsak önce hukuk devletine kavuşmamız gerekirken, şunu bir düzeltelim, geliyor yapamıyoruz diyorsunuz ve gönderiyorsunuz.

- Mesela bu yönetmelikte yer alan 143 var, bu 143 cezası

para cezası, yönetmelik yazmış işte bakan bey yazmış, şuradan şuraya kadar demiş, yönetmelikte cezası para cezası olan bir eylem için örneğin Uluslararası Fizikçiler Birliğine girdiğinizde bir soruşturmaya uğrarsanız yurttaşlığınızdan olursunuz. Eviniz de satılır, bankaya yatırılan parayı kaybetmiyorsunuz.

Arkadaşlar, 14 bin insan ve yurttaşlık sorunu; bundan daha önemli ne olabilir? Burada bitmiyor, pasaport sorunu var. Beyefendi pasaport alanıyorum diyor, hukuk devleti, dava açar alırsınız. Bakıyorsunuz tanıdığınız bir insan, 5682 yine dokunulmaz bir yasayla değiştirildi, Anayasaya aykırılığını öne süremezsiniz. Haklarında belli suçlardan soruşturma açılanlar, onlar bitmiştir artık, onlar insan da değildir, iktidarın gözünde Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı da değildir. Sıkıyönetimde dava sıkıyönetim komutanının emriyle açılır. Biliyorsunuz olağan dönemde de dava Ceza Muhakemesi Usul Yasasının 148 inci maddesine göre Adalet Bakanının emriyle açılır, açıldı mı bitti, pasaport alamazsınız. Çünkü verilmez diyor.

Arkadaşlar, devlet kendi yurttaşlarına toptan kaçacak gözüyle bakabilir mi? O suç işlediği öne sürülen insan kaç kişidir, bu bile belli değil, böyle bir hükümden ne düşüneceksiniz. Bir an için bunu mahkemenin takdirine bırakmış olsa, o insanın kaçabilip kaçamayacağı yolundaki bir takdir hakkını mahkemeye bırakmış olsa bunu insani sayınak mümkün, ama önceden kimliklerini bilmediğin insanlar hakkında devlet olarak böyle bir yasa

hüküm koyman ne sonuçlar getiriyor beraat kesinleşene kadar, yani soruşturma açıldı mı gittiniz, ama beraat etmeniz yetmiyor, o kesinleşecek. Arkadaşlar, büyük acılar yaşadık, bunları biliyorsunuz. Ben ikisini söylemek istiyorum.

Çok değerli sanatçı Ruhi Su, bu dokunulmaz 2383 sayılı Yasanın zincirlerine bağlandı ve ölüme mahkûm oldu. Çünkü tedavisi için pasaport verilmedi, verilemedi. Çok yakından tanıdığınız yaşamı boyunca hukuk devletini savunmuş bir meslektaşınız, değerli bir başkanınız Apaydın, bu yasanın zincirlerine bağlandı, gerçi hükümet bir Kanun Hükmünde Kararnameyi yetiştirmeye çalıştı, ama Kanun Hükmünde Kararname çıktığı zaman Orhan Apaydın'ı kaybetmişdik. Şimdi size pasaport için gelen insana, efendim öleceksiniz mi diyeceksiniz. Eğer mesleğinizi hakkıyla yapmak istiyorsanız hiç değilse yarınlarda onu yapmanın kilometre taşlarını döşeyeceksiniz, yani bugün haksızlıkla mücadele etme hakkınız yok. Hiç değilse yarın haksızlıkla mücadele etme hakkınız olsun diye mücadele edeceksiniz. Tabii pasaport sorunu burada bitmiyor.

Bana bazı başvurular geldi, ben çözemiyorum, onun için genel kurul bu sorunların ileriye dönük çözüm yollarını bulmalı diyorum. Birtakım işçiler, birtakım öğrenciler Almanya'da pasaportu alınca da bitmiyor tabii, pasaport alındıktan sonra da menleket dışında kalmanız sakıncalı görülürse konsolosluga çağırıyorsunuz, zaten konsolosluga gitmezseniz süreniz biter,

uzatmak için gitmek zorundasınız, işte o zaman pasaportunuz alınır. Hiçbir objektif koşul yok, menleket dışında kalması zararlı görül-
lenler, kim görecektir, herhalde İçişleri Bakanlığı, ölçü yok.

Arkadaşlar, işçi yazmış, 23 yıldır Almanya'da çalışıyo-
rum diyor, evet ben Özal İktidarını beğenmiyorum diyor, bunu da
her yerde söylüyorum diyor, ama bu bir suç mu diyor, şimdi ne
yapalım. Şimdi bu ilkel hükümlerin değiştirilmesi için çaba har-
cayacaksınız. Pasaport sorunuyla ilgili olarak bir şey söylemek
istiyorum. Bu konuda duyarlılığınızın çok gerekli olduğunu ve
yararlı sonuçlar vereceğini düşündüğüm için söylemek istiyorum.

Arkadaşlar, bu pasaport olayına bağlı, şimdi katıldığ-
nız demokrasi kulübü çok önemlidir. Yalnız Avrupa Konseyi üyeleri
çok önemli değil, Reagan yönetimini de çok önemli. Reagan yöneti-
minden ve Helsinki müzane komitelerinden ve Avrupa Konseyinden
bugüne kadar kim geldiyse sizde kaç kişi yurt dışına çıkamıyor
sorusunusordu. Yani Reagan'ın danışmanı bu soruyu sordu, Amerika
Dışişleri Bakan Yardımcısı geldi bu soruyu sordu. Ben bilmenki,
bunu İçişleri Bakanına, Başbakanına sorun dedim. Soruyoruz, cevap
alanıyoruz diyorlar. Bu sayınının 600 bin olduğu sanılıyor. Cevap
vermiyorlar, çünkü utanıyorlar. Ana ne yapıyorlar, durup dururken
mesela Aziz Nesin'e, Abdullah Baştürk'e, Mahmut Dikerdem'e
pasaport veriyorlar, tanıdıkları için veriyorlar. Yani yaralı
bir yer olduğu açık, örneğin ben Aziz Nesin için pasaport

talebinde falan bulunmadım, kesinleşmiş kararı gönderdik, cevap geldi pasaportunuzu alın diye. Aziz Nesin, Baştürk ve Dikerdem pasaport alıp yurt dışına giderse orada Türkiye'de bu yasak kalkmış der ve bir daha bu soruyu sormazlar, ama Dikerdem de sizlerin müvekkiliniz olacak, bu mademki ayıptır, yapmamalıyız Türkiye olarak. Eğer yapıyorsak utanmamalıyız, o zaman hatta cuma günü tekrar telefon ettiler, Aziz Bey bize gelsin yeni pasaport vereceğiz. Hiçbir yere gitmeyecek, hiçbir talebi yok.

Şimdi bu pasaport Yasasınının 23 üncü maddesi, 22 nci maddesi, Yurtttaşlık Yasasınının 26 nci maddesi bizim önümüze önce tabii toplumumuzun önüne hukuksal sorunlar çıkarıyor ve o hukuksal sorunlarla her zaman karşı karşıya kalacak olan bizim mesleğimiz bu sorunlara çözümsüz bakakalıyoruz. Onun içindirki hukuksal sorunlar bizim sorunumuz değil, bu sorunların çözümü için mücadele etmek bizim görevimizdir.

Böyle bir toplantıda üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biri de bireysel başvuru hakkı tanınan ve Avrupa Konseyinin Dönem Başkanlığını yaptığımız bir günde Ceza Yasası Tasarısı talihsizliğidir. Tabii Sayın Çelenk arkadaşım çok açık bir biçimde bu konuyu anlattı, ben ayrıntıya girmiyorum, zaten Ceza Yasası tartışmaları Sayın Barolar Birliği panelinde ve başka birçok barolarımız kendi panellerinde tartıştılar. Ancak, ben ayrıntılara girmemekle birlikte, yani ceza yasa

tasarısının ayrıntılarına girmekle birlikte bu tasarıolayının önemli olduğunu ve bu kurulun bu olağanüstü kurulun bu taslağa ilişkin bakış açısını ortaya koymak zorunda olduğunu söylemek istiyorum. Biliyorsunuz millî imiş dediler, öyle diyorlar, tabii bir kere neye göre millî bilmiyorum, ben millîlik tartışmasına girmek istemiyorum. Önemli olan Ceza Yasasında millî olması değil çağdaş olmasıdır diyorum. Yani uluslararası hukukun temel kurallarına uygun olması diyorum, acaba bu taslağı hazırlayanlar o yönden bir sıkıntı hissettiler de onun için mi ille de milli demeye çalışıyorlar bilmiyorum. Ancak, çağdaş değil, o çok açık, demokrasiye uygun değil, o çok açık; hukukun temel kurallarına uygun değil, o çok açık; otoriter bir devleti aynen sabah Sayın Çelenk'in söylediği gibi Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına uygun otoriter devleti Ceza Yasasının duvarları içinde zaptırap altına alıp vatandaşı gerçekleştirmek istiyor. Yani bu yasada ezilecek bir unsurdur, yani taslakda. Örneğin cezalar ağırdır diyor, gerekçede kendisi diyor, ama siyasal suçlara zam getiriyor.

Arkadaşlar, herkes elini vicdanına koymalıdır, eğer gerekçede cezalar ağırdır diyorsanız hepsi için ağırdır demiş oluyorsunuz, çünkü cezalar ağırdır diyorsunuz. Tamam ağırdır, kaçakçılık ağırdır, uyuşturuculuk ağırdır; iyi de öteki ağır değil mi, 15 yıl, 60 yıl hapis; ben bundan utanıyorum, siz ağır bile bulmuyorsunuz. Orada ağırlık yok, ötekiler iniyor, insan karşı değilim, ama siyasal olanlar da aynen korunuyor.

Kaypak suçlar daha da kaypaklaştırılıyor. Dahası var, yeni kaypak siyasal suçlar yaratılıyor. Cezalara zam da getiriliyor. Nerede mi? Genel suçların tamamında indirim, siyasal suçlarda zam. Örnek, 146/3 kaldırılıyor, 5 yıldan 15 yıla kadar ceza idam oluveriyor, 163'e açıkca idrakin almayacağı kadar bir zam getiriliyor. Yani mevcut metinle bağdaşmayacak, idraklerinizi aşacak müebbet hapse zam getiriliyor.

Bütün eski siyasal suçlar aynen belirsizlik içinde korunuyor, yeni belirsiz suçlar yaratılıyor ve tabii 146'nın karşılığı 1316 var, o gerçekleşecek olursa Türkiye'deki her parantez döneminde ya da her sıkışık dönemde her siyasal iktidar, her yasama organı, her parti, her sendika, her dernek, örneğin Türk-İş yürüyüşü Anayasayı ihlâl sayılır ve insanları ipe götürür. O bugün çok şikâyetçi olduğunuz 146'ya daha tehlikeli bir madde olarak 316; tabii ki bunları bu genel kurulun boyutları içerisinde bütün ayrıntılarıyla tartışmak önemli değil, çünkü bunlar tartışıldı. Gerçekten burası akademik bir tartışmadan çok, daha önce tartışılmış bu noktalara bizim bakış açımızı ortaya koymaktır. O yüzden ayrıntıya girmiyorum. Barolarımız bunu tartışıyor, iyi de ne olacak bu tartışmalar? Ben bunu öğrenmek istiyorum. Türkiye Barolar Birliği panel yaptı, barolar yapıyor; bunları kim toplayacak, kim değerlendirecek, hangi süzgeçte duracak, kim ayıklayacak, ayrılacak? İşte burasında bizim bir kere bir durum saptamamız gerekiyor, kendi durumumuzu. Aynı komisyon yapacak arkadaşlar, öyle görünüyor

bu komisyon yapabilir mi? Bu komisyonun yapmasına karşı çıkmamız gerekir mi, gerekmez mi? Şimdi bir kez bu Adana Barosunun panelinde de tartıştık, tabii yemek oturumunda Sayın Dönmezer de kabul ettiler, bu komisyon eserinesahip çıkıyor, bu doğal. Benim tartışmalarımı zaten hafife alıyor, o yüzden kendine ve eserine sarılıyor. Bu kurul bu tartışmaları değerlendiremez, değerlendir-
esi mümkün değildir. Örnek;

Şimdi bir kere bu kurul arkadaşlar, siyasi suçlulara farklı bakmış, o halde bilimsel bir kurul değil, siyasal bir kuruldur. Eğer bu kurul cezaları parantez açıp bıraksaydı siyasal saymazdım, ama cezaların adını koyuyor, genel suçlarda indirim yaparken siyasal suçlara zam yaparsa, bu kurul siyasal bir kuruldur.

2. Bu kurul Nombisinidem kuralını gerekçede savunmuş, çok doğal, ama siyasal suçlara yok demiştir. Yurt dışındaişlenen suçlar bakımından Nombisinidem kuralını genel suçlarda savunmuş, hem de nasıl ateşli savunuyor, ama hemen altında siyasal suçlara tanımıyoruz diyor. O nedenledirki bu kurul siyasal bir kuruldur. Tabii ölüm cezası oylaması var, o çok ilginç, bu kurulun yapısını gösteriyor.

Arkadaşlar, gazeteye yansıdı, sonra Bursa panelinde Sayın Hocam Faruk Erem anlattı, sonra ben bunu Adana panelinde anlatınca Teoman arkadaşım da vardı, Sayın Dönmezer bunu yalanlamadı. Şimdi bu kurula ölüm cezası için bir öneri geliyor,

sanıyorum Barolar Birliği adına geliyor, seçenekli. Şimdi bunu bilimsel bir kurul kabul ediyorum bu kurulu, bilimsel çalışıyor, objektif, bunu uygun görürsünüz, uygun görmezsiniz, şimdi uygun görmemeniz bilimselliğinize eksiklik getirmez, onu belirtmek istiyorum, ama siz bunu uygun görüyorsunuz. Seçenekli cezayı kabul ediyorsunuz, sonra ertesi gün Başbakan bir açıklama yapıyor, biz idam cezasından yanayız diye. Hemen sonrakikurul toplantısına bir önerge geliyor yeniden görüşelim diye. Yeniden görüşüyorlar, seçenekli cezayı reddediyorlar, ölüm cezası taslağın bu haline dönüşüyor.

Arkadaşlar, böyle bir kurulu bilimsel saymak mümkün müdür, böyle bir kurula bundan sonraki tartışmaları buyurun bizim tartışmalarımızı değerlendirin diye iyi niyetli çalışmasürdürebileceğine inanmak mümkün müdür?

Efendim, gerçekten bakıyoruz bu tartışmalar nasıl değerlendiriliyor; komisyon başkanı Sayın Dönmezer bir kere tartışmaları hafife alıyor, tabii ben bunu havada söylüyorum, örnek- lendireceğim, fazla ayrıntıya da girmek istemiyorum. Tercüman Gazetesindeki inzalı yazılarına baktığımız zaman, bunu açıkca görüyoruz. Mesela 16 Şubat 1987 günlü Tercüman Gazetesinde "Hangisini Düzeltmeli" başlığıyla ceza yasası taslağına ilişkin tartışmaları değerlendiriyor, büyük yanlışlıklar olduğunu söylüyor, bir Nasrettin Hoca fıkrası anlatıyor, bir deve fıkrası anlatıyor,

hangisini düzelteyimki diyor. Konunun mizahi bir görünüm kazandığını söylüyor. Sonra 23.3.1987 günlü Tercüman Gazetesinde şöyle diyor, bunu Sayın Türkiye Barolar Birliğine de armağan ediyorum, ona da söylüyorum;

"Bugüne kadar yapılan şey, bir öğleden sonra huzuru mutad zevatın muhtelif yerlerdeki toplantılarda sözlerini tekrarlamalarından ibarettir." Örneği Bursa toplantısı, komisyon üyesi Faruk Erem vardı, Prof. Uğur Alacakaptan vardı, Prof. Çetin Özek vardı, "TBMM toplantısı, bunların hepsi huzuru mutad zevatın bilinen çeşitli toplantılarda eski sözlerini tekrarlamalarından ibaret." Yani ne dediğini bilmiyor, çünkü toplantı Bursa'da, Ankara'da yapılmış, daha metinleri çözülmemiş, hiçbir yere gönderilmemiş, ne dediğini bilmiyor başkan, ama diyorki, huzuru mutad zevatın eski söylediklerini tekrardan ibaret. Devam ediyor;

"Yalnız şükranla kaydedelimki bu uygulamanın üç istisnası var. Selçuk Üniversitesi, Aydınlar Ocağı, Türk Ekonomi Hukuk Araştırma Vakfı hariç" diyor.

Arkadaşlar, Aydınlar Ocağındaki tartışma da benim için muhteremdir, gerçekten onu bilmek isterim, değerlendirmek isterim, ama bu tartışmaları değerlendireceği söylenen kurulun başkanı yalnız onları tanıyor, ötekilerini huzuru mutad zevatın eski söylediklerini tekrardan ibaret diyor, ne dediğini bilmem gerekmez diyor. Yalnız Adana'daki toplantıda Sayın

Dönmezer bu üç toplantıya birini daha ekledi, hakkını yemeyeyim, bunlara bir de İstanbul Barosunun toplantısına katıyorum dedi, bu yazı yazıldığı zaman o yapılmamış herhalde, onu da ekleyeyim.

Arkadaşlar, Aydınlar Ocağı toplantısında gerçekten bir taslağı tartışıp değerlendirdirirken, yararlanacağımız düşünceler vardır, ancak yalnız ona bakarsanız o zaman bu tartışma olmaz, koro halinde şarkı söylemek olur. Yani siz kendi kendinize koro halinde şarkı söyleyeceksiniz, buna da tartışma diyeceksiniz; birisi tiz sesle aynı sözü söyleyecek, birisi pes sesle aynı sözü söyleyecek, Aydınlar Ocağında konuştuk diye tartışmış olacaksınız; ötekilerin de huzuru mutad zevatin eski söylediklerini tekrardan sayacaksınız; işte buna karışmak zorundayız, nasıl karşı çıkacağız.

Sayın Teoman Evren arkadaşım da vardılar, tartışmanın sıcak örneğini gördüm ben, tabii çok kısa anlatacağım. Nevzat Toroslu konuşmaya çıktı, Ankara Hukuk Fakültesinden Adana Barosu bir öğretim üyesini tartışmak için çağırılmış. Şimdi bir kere önce terbiye dersi verildi Sayın Dönmezer tarafından "Tartışmalar terbiyeli olmalıdır" dedi, Sayın Toroslu "Ben 500 kilometre öteden geliyorum, burada ne terbiye dersi almaya geldim, ne de terbiyesizlik yapmaya geldim. Ben bilimsel bir toplantıda tartışma yapmaya geldim." dedi ve "taslağın 4 üncü maddesi tanım" dedi, kız-kadın tanımını anlatmaya müdahale; "O öyle değil, yanlış söylüyorsun" dedi. Sayın Komisyon Başkanı Dönmezer; birkaç

defa daha konuşmanın onuncu cümlesinde müdahale etmeye başladı.

Sayın Toroslu "Efendim burada ben konuşuyorum şimdi, beni dinleyin, sonra cevap vereceksiniz, ben de sizi dinleyeceğim" dedi. "Ama şey" diye müdahale, Toroslu sinirine hakimolamadı, 30 saniye düşündü, notlarını topladı "Ben konuşamayacağım" dedi ve indi. Yani Aydınlar Ocağında söylenenlerin dışında kim nerede ne söylerse o söylenenlere kapalı bir kurul bu değerlendirmeleri yapamaz. O halde böyle bir değerlendirmenin bu kurula bırakılamayacağını da bizim söylememiz ve talep etmemiz gerekir.

Tabii buna ek olarak tartışma süresinin kısalığı, çünkü Ceza Yasası bu toplumun çok önemli bir yasası elbette, sürenin kısalığını belirtmemiz gerekiyor. Sayın Çelenk'in söylediği gibi Anayasa tartışmaları sürerken ve bu sorun çözülmeden alelacele bir Ceza Yasası Taslağının yasalaştırılmasına karşı çıkmamız gerekiyor ve bu işin en azından yeni seçimden sonra, yani ilk yapılacak büyük seçimden sonraki Mecliste ele alınmasını istememiz gerekiyor. Tabii burada bir parantez açmak istiyorum, Sayın Birlik Başkanı tarafından öne sürüldü, yani Birliğin görüşü olmadığını düşünüyorum ve bir daha tekrarlanmadığı için de şeviniyorum. Özel bir demokrasiyi savunma yasasının Birlik olarak bizim savunmamızı son derece tehlikeli, sakıncalı bulduğunu da belirtmek istiyorum.

Arkadaşlar, tabii Anayasa, Ceza Yasası, yurttaşlık sorunu, pasaport; bunlar bizim mesleğimizi yürütürken karşılaştığımız sorunlar. Şimdi bunlara karşı bir yargı, yani ne

yapacaksınız; yargı ne oldu, yargı kalktı mı? Yani neyi nereye götüreceksiniz?

Yine Lütfü Duran'ın diliyle söyleyeyim, "82 Anayasasının çizdiği yargı, -yani 82 Anayasası da 2461 sayılı Yasadır temeli, önce 2461 sayılı Yasa yapıldı, sonra Anayasa ona uydu-
ruldu, yani isterseniz ona 82 Anayasası demeyeyim, 12 Eylül'dün-
onraki yargıya ilişkin 2461 sayılı Yasayla ve tabii sonra Ana-
yasayla yargı Türkiye'de idarenin bir görev alanı haline gel-
miştir. Yani yargı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü gibi, tabii
yaptı iş gereği ondan biraz daha üstüncelikli, itibarlı, ama ida-
renin görev alanı" işte Sayın Çelenk'in sabahleyin hukuk genel
kurulu kararında bu dile getiriliyor ve açıkca otoriter bir dev-
let denildikten sonra devam ediliyor. Nitekim, 82 Anayasası
yürütmeyi yasama ve yargı karşısında güçlü kılmıştır diyor.
Bunu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu itiraf ediyor.

Arkadaşlar, güçlü kılmak demek, onu ona bağlanaktır.
Şimdi bağımsızlığı kalmayan bir yargıdan siz ne istiyorsunuz,
nasıl isteyebilirsiniz. Askeri yargı öyle, idari yargı öyle,
sivil yargı öyle, hatta biraz Anayasa yargısı da öyle. Bu
Anayasa yargısını ele aldığımız zaman ayrıntılara girmiyorum,
eli kolu kırılmış durumda, yani yetkileri sınırlanmış durumda.
Şimdi 175 değişikliğiyle biraz daha sınırlamak istiyorlar, o da
ayrı.

Arkadaşlar, İzmir'de bir yemek yenildi, İzmirli arka-
daşlarımız anlattı, sonra basında okuduk, ANAP yemeğinde

yargıyla birlikte ANAP sarmaş dolaş, yani 2461 ve 82 Anayasası yargıyı bu hale getirdi. Örnek mi; bazı barolara gönderdim, bugün basında bir de haber var görmüşsünüzdür, işte iki tane İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesinde görevli yargıç işkencede adam öldürmekten sanık polisleri mahkûm etti diye hemen tayin edildi. Hatta çok ilginçtir, tayin edildi ama işleri bitmedi, yani sanıyorum üç ay göreve devam ediyorlar, ama o dava bitti. Yani işkenceden adam öldüren polislerimahkûm eden yargıçlar tayin edildi, o karara muhalif kalan başkan (subay) kaldı. Yargıtaydan döndü, şimdi o yargıç meslektaşlarımız görevden alındı, başkaları devam ediyor ve tabii buradan işkenceye geliyoruz. İşkence yoktur, çok kötüdür deniyor, cezası son derece az, buna karşı mücadele etmez misiniz? 1402/4'e göre suç işleyen kamu görevlisinin tutuklanması yasak. Yani devlet 141 ve 142'den yazarı tutukluyor, kaçacak diye cumhuriyet Reha İsvan'ı tutukluyor, ama adam öldürmüş polisine tutuklama yasağı koyuyor yasayla. Savunma hakkı zaten işlemiyor, her şey o gizli odalarda bitiriliyor, ondan sonra geliyor, gözaltı süresi uzun; bunlara karşı mücadele etmez misiniz?

Arkadaşlar burada taslağa tekrar dönmek gerekiyor.

Sayın Teoman Ergül hatırlayacaklar taslağın Adana tartışmasında Sayın Dönmezer taslakdaki işkence olayını anlatırken, işkencede bir indirim var, taslak işkenceciye bir ceza koyuyor, sonra indirim getiriyor, diyor ki; yani bu işkencecinin eylemi bir amirin etkin müdahalesinden doğmuşsa cezası yarıya kadar

indirilir diyor. Denildiki, böyle şey olur mu, şimdi bu etkin müdahale dediğiniz yasaya aykırıdır. Yasaya aykırı bir emri dinlemek zaten mümkün değildir, böyle bir şey hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilemez bir yasada. Yani o yasa dışı emri dinleyeninin dinlememesi gerekir, yasa dışı bir emri dinlemiş olmak onu hiçbir şekilde bir yasayla kurtarmamak gerekir.

Cevap; arkadaşlar işkenceye kim karşı olmaz, karşıyız, ama biraz da işkenceciyi düşünün." diyor, birdenbire işkenceciye acımaya başladı, çünkü yalnız işkenceciye acıyan bir mantıkla karşı karşıya kaldım, dehşet duydum. "İşkenceci Van'a süresiz diye yapıyor o rezil işi" diyor. "Şimdi o rezil iş şimdi birdenbire üstüne kalıyor" diyor. Adaletin karşısında işkencesi yapayalnız casaavlak diyor, onu korumayacak mısınız diyor. Arkadaşlar, onu koruyacaklarla onu korumayacakların bir mücadelesi ise bu taslak, ben onu korumayacağım, hatta tam tersi işkence yapmaya eğilimli insanın korkutulması gereğine inanıyorum, yani devletin onu koruması değil, daha ağır ceza ile cezalandırılacağı imajını yaratması, bu yolla korkutması gerektiğine inanıyorum. Bütün bunlar bizim mesleğimizin sorunudur, bütün bunlar bizim toplumumuzun sorunudur. Bunların hepsi kısacası bizim sorunumuzdur.

İşkenceye karşı eliniz kolunuz bağlı kalırsa, yaptığınız avukatlık olmaz, avukatlık yapamazsınız. Yargı bağımsız olmazsa yaptığımız avukatlık olmaz, çünkü avukatlık yapamazsınız.

Müvekkilin Demirözlü yurttaşlığını yitirdi.

vekâletnamesini de gönderdi, ana talimat vermedi. Danıştaya dava açmayacaksın, telefon ettin, niye; Lütfü Duran açsın diyor, dedim, ben Danıştayın bağımsız olduğuna inanmıyorum dedi ve bugünkü gazetede görüyorum, İçişleri Bakanı söylüyor; arkadaşlar 14 bin kişi atılmış, bunu reddetmiyor, ama onlar çıkarma değildir, yitirmediyor diyor, doğru yitirme, tabii mallarda tasfiye ediyor. Cem Karaca'nın annesi Toto Karaca geldi, 35 bin lira emekli maaşı alıyormuş, iki tane evi varmış, Cem Karaca'nın üzerine yapmış neyseki intifa hakkını korumuş, intifa hakkını koruduğu için devlet tedbir koymuş, ölümünü bekliyor. Eğer intifa hakkını koymamış olsaydı bankaya konulacak satıldıktan sonra ve anne 35 bin lira maaşla ortada kalacaktı. İşte bu insanlık, hukuk, yasa; 14 bin kişiden yalnız 5 kişi dava açmış diyor bugün Akbulut, 4 ü de kaybetmiştir, bu bizim hukuka uygun olduğumuzu gösteriyor diyor.

Arkadaşlar, 14 bin kişiden avukat yazar Demiröz'ü dahil açmadı, yalnız bir topluma 5 kişi açabiliyorsa davayı, en temel hakkı konusunda yargıya güvenmiyor demektir. Siz yargıya güveni, yargı bağımsızlığını sağlanadan nasıl avukatlık yaparsınız.

Değerli Başkan, değerli meslektaşlarım, demeniz o ki, bizim mesleğimizin sorunudur bunlar. Genel kurul bunlara öneriler sunmalıdır, hiç değilse satırbaşlarını vurgulamalıdır. Biz avukatlar demokrasi istiyoruz, biz avukatlar insan haklarına saygı istiyoruz, biz avukatlar bağımsız yargı istiyoruz, biz avukatlar

sağlıklı bir savunma hakkı istiyoruz. Biz avukatlar hukuk devleti istiyoruz, hukuk istiyoruz.

Saygılarımla. (Alkışlar)

Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Sayın Sav, buyurun efendim.

Av. ÖNDER SAV (Ankara Barosu)- Sayın Başkan, değerli delege arkadaşların; Bursa'da yapılan son olağan Türkiye Barolar Birliği genel kurulundan bu yana gerçekten hukukun, mesleğimizin, meslektaşların, hukuk devletinin birçok sorunlarının biriktiğini sabahdan bu yana izlediğim çok nitelikli özlü konuşmalardan daha sağlıklı olarak görebiliyorum. Butoplantının yapılmasının ne kadar zamanlı, ne kadar anlamlı, ne kadar tutarlı bir karar ürünü olduğunu da söylemek istiyorum.

Başta Türk Ceza Kanunu Taslağı olmak üzere hukukumuzun, mesleğimizin, yargının birçok sorunları toplumumuzun gündeminde. Türk Ceza Yasası gibi köklü birtakım diğer yasalarda da değişikliklerin gündemde olduğu anlaşılıyor. Adaletin yerine getirilmesinde birçok aksaklıklar, tikanlıklar, eksiklikler Türkiye'nin yine gündeminde. Çağdaş, modern devlet anayasalarına özlemimiz çektığımız bu tür anayasalarda yer almamış birçok çağ dışı hukuksal kurumun Anayasamızda yer almasının sıkıntısını ayıplarını taşıyoruz. Öte yandan, hukukun üstünlüğü diye diye bugünlere gelen Türkiye Barolar Birliğimiz ve barolarımız bunun sadece lafta kaldığını, eyleme somut görüntülere geçemediğini yaşamamızın

sıkıntısı içinde. Hâlâ Türkiye de bir zihniyet, bir düşünce, Türkiye Barolar Birliğini, baroları küçük kalem : leri yapan dar kapılar arkasına sıkıştırılmış avukatların özlük işleriyle meşgul kuruluşlar olarak görme anlayışından bir türlü kurtulamadılar. Ama bizler bu anlayışı düşüncelerimizle, eylemimizle, çalışmalarımızla çok geride bıraktık. Yıllardır Türkiye Barolar Birliğinin barolarımızın birer baskı grubu olmasının uğraşını veriyoruz.

Baskı grubu deyimim yasal bir deyim değil, açarsanız Anayasayı ve yasaları barolar baskı grubudur diye bir nitelermeye rastlamazsınız, ama barolar baskı grubudur, yazsa da yazmasa da baskı grubudur. Eğer bir kuruluş düşüncelerini açıkca söylüyor, yazıyor, kamuoyunu, siyasal iktidarı, yargı organlarını düşündürüyor, etkiliyor, kararlarına ışık tutuyorsa o kuruluş baskı grubudur. Daha geçenlerde bir içtihadı birleştirme kararı çıktı, kıvançla gördüm. Türkiye Barolar Birliği Başkanımızın Yargıtayın açılış yıldönümündeki konuşmasından alıntılar var. Demekki meslek kuruluşu baskı grubu olma niteliğini topluma, yargıya ışık tutma niteliğini sürdürüyor.

Eğer kanunların aksayan yönlerini tartışmayacaksak, hukukdevletindeki tikanlıkları konuşmayacaksak, savunma mesleğinin önüne getirilen engellerin üzerine gitmeyeceksek, burada ne işiniz var, niye bu salonlarda toplanıyoruz. Kapalı kapılar arkasında birbirinize birtakım şeyleri daha rahat söyleriz. Buraya geldiysek konuşacağız, tartışacağız, fikirleriniz

üstüste gelmese, çakışmasa bile hukukçular olarak bu salondan bir sentezle çıkmaya çalışacağız. Onun için bu toplantıyı fevkalade önemli ve anlanlı görüyorum.

Türkiye Barolar Birliğinin ve baroların konuşmanın başından bu yana altını çizerek anlatmaya çalıştığı bu etkinliğini, bu saygınlığını zedelenek isteyen bir anlayışla karşı karşıyayız. Bunun somut bir örneğini 3256 sayılı Yasa ile getirilen değişikliklerin yasalaşma aşamasında yaşadık. 1136 sayılı Yasaya Sayın Özturanlı'nın da belirttiği gibi üstüste getirilen değişikliklerden birisiydi. Değişiklik steği meslek kuruluşlarından gelmemiş, hiçbir baronun Türkiye'de Türkiye Barolar Birliğinin adalet Bakanlağına ya da bir başka siyasal iktidar organına avukatlık Yasasının değişmesi konusunda bir isteği yansımamışdı. Bakanlıkca yapılmak istenen değişikliklerle ilgili olarak Türkiye Barolar Birliğine ve Ankara, İstanbul ve İzmir baro başkanlıklarına bakanlıktan birer yazı geldi. Bunun detayını anlatmakta yarar görüyorum, konuyu bir yere getirmek istediğim için.

Hepiniz bu çağrıya uyduk, temsilcilerinizi hatta başkanlar seviyesinde Adalet Bakanlağındaki çalışmalara gönderdik hiç aksatmadan sürdürdük çalışmaları. Bazı konularda Adalet Bakanlağıyla anlaştık, ama biz avukatlar için, meslek kuruluşlarımız için ve nesleğimizin geleceği için hayati birtakım konularda ciddi tartışmalarımız oldu, anlaşamadık. Tam bu sırada yeni bir görüşme günü verilmişken, birdenbire baktıkkı Avukatlık Kanunu

Tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilivermiş. Şimdi bunun neresinde ihtisasa saygı var, bunun neresinde kendisini çok yakından ilgilendiren yasayı düşünmek tartışmak isteyen meslek kuruluşlarına sevgi, saygı var. Biz buna rağmen TBMM Adalet Komisyonundan yapılan çağrı üzerine yine Türkiye Barolar Birliği Ankara ve İstanbul temsilcileri olarak o komisyona gittik. Sayın Sulhi Tekinay çok yakından bilecektir, gerçekten meslektaşlar, mesleğimiz ve kuruluşlarımız yönünden çok yararlı çalışmalar, katkı yapmaya gayret ettik. Adalet Komisyonundan bir metin geçti, için titriyordu, çünkü 3003 sayılı Yasa ile getirilen değişikliklerde de böyle birtakım meçhul eller bir gecede Adalet Komisyonundan geçen metnideğiştirivermişlerdi. Hatta bu endişemi Adalet Komisyonunda üyelerin yüzüne karşı da söyledim. Sakın ha, geçen komisyon metninin başına gelen bu metnin başına da gelmesin. Keşke söylemez olsaydım, 3003 sayılı Yasanın başına gelen 3256'nın da başına geldi ve bir gecede Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda Adalet Komisyonuna gelen metin geçiverdi. Bütün çabalarımız meslek adına, meslektaşlar adına, kuruluşlarımız adına gösterdiğimiz iyi niyetli çabalarımız, sarfettiğimiz zamanlarımız, ihtisasımıza dayanarak götürdüğümüz düşüncelerimiz heba oldu gitti. Şimdi bu 3256 sayılı Yasayla getirilen değişiklikler sanmayızki meslek kuruluşu temsilcileri olarak bizim olurumuzdan geçti. Avukatlıkla birleşebilen işler diye bir 12 nci madde var, bu madde çok farklı geçmişti komisyondan, Sayın Tekinay

anımsayacaktır. Biz orada avukatlık mesleğinin gelişmesini, genişlemesini, avukatlarla başka alanlara müdahaleyi istemedik, ama başka meslek mensupları da bizim alanımıza fazla müdahale etmesin istedik. Allaha şükürki komisyonda gelen imamlara da avukatlık hakkı tanıma yetkisi geçmemiş, bu maddeye girmemiş, ona şükrediyorum, daha bir sürü şey girmiş.

14 üncü madde; bu madde biliyorsunuz yargıç ve savcılarının görevden ayrıldıktan sonra avukatlık yapımlarıyla ilgiliydi. O madde yargı çevresi itibarıyla düzenlenmişti ve sanıyorum Avukatlık Yasası uygulamasından bu yana en uygun bir düzenlemeydi, Adlet Komisyonundan da geçmişti. Ana genel kuruldan geçen metne bakıyoruzki, münhasıran hizmet gördükleri mahkeme deyimiyle sınırlı kaldı. Çok iyi anımsıyorum, o zaman Ankara Barosu Başkanlığıydım, bu madde komisyondan geçtikten sonra yargı mensuplarında birtakım kıpırdanmalar başladı, diğer baro başkanlığı yapan arkadaşların da anımsayacaklardır. Yargıç ve savcı arkadaşlarımızdan bir kısmı bu maddenin yasalaşacağını düşünerek görevlerinden ayrıldılar, bir panik yaratıldı, efendim yargıçlar, savcılar kaçıyor, Türkiye'de zaten yargıç ve savcı açığı var, yargıç ve savcı bulamayacağız. Bu panik genel kurula egemen oldu, oysa giden gitmişti, daha gidecek kimse kalmamıştı ve çarçabuk bir gecede bu 14 üncü maddede, şimdi 3256'daki şekliyle yasada yerini alıverdi.

Fazla uzatmayayım, bir meşhur 4 üncü maddesi var bu

yasanın. O da süratle geçen maddelerden biri oldu, komisyonda bu şekliyle değildi, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olup da eksik kalan derslerden Hukuk Fakültesinde sınav vermiş olanlar bu kanunun uygulanmasında Hukuk Fakültesi mezunu sayılırlar diye. Bu madde de genel kurulda değişikliğe uğrayan maddeler arasında.

Bugün tartışmasını yapmakta devam ettiğimiz geçici 2 nci madde, bu çarpık, bu anlaşılmaz, bu her türlü yoruma müsait şekliyle maalesef yine bir gecede değişiverdi.

Sayın İskender Özturanlı'ya burada katılmadığımı ifade etmek istiyorum. Türkiye Barolar Birliği gerçekten bu 3256 öncesi olsun, 3003 öncesi olsun hakkını yemeyelim, çok detaylı bir çalışma yaparak Bakanlık da herkesi de uyardı, ama siyasal iktidar karşısında maalesef gücümüz buraya kadar, TBMM genel kuruluna kadar yetti.

Adalet Bakanlığının ihtisası meslek kuruluşlarını bir kenara iten bu anlayışı sadece bizim Avukatlık Yasasında görülüyor. Sabahtan beri her konuşmacınınınanayakıla üzerinde durduğu Türk Ceza Yasası Taslağında da görülüyor. Türkiye Barolar Birliğinin düzenlediği 9.2.1987 tarihli basın toplantısında bu husus açıkça vurgulanmış, aynen "Tasarının pek çok maddelerine temsilcilerimizin muhalif kaldıklarını belirtmek gereğini duy-
maktayız" deniliyor.

Taslağın bu niteliğini gösteren en çarpıcı örneği

ölüm cezalarıyla ilgili olan kısmı bence. Orada taslağa ölüm cezasının girmesine yine basın toplantısından öğreniyoruz, Türkiye Barolar Birliği Temsilcileri Sayın Faruk Erem ve Sayın Hilmi Becerik karşı çıkmışlar, sanıyorum üniversite temsilcisi olarak gelen Prof. Sahir Erman karşı çıkmış, ölüm ceza değil, intikamdır, insanın uslanmayacağına inanıyor ve öldürüyoruz gerekçesiyle karşı çıkmış ve taslağa muhalefet etmiş. Şimdi bir yandan Türkiye Barolar Birliğinin temsilcileri, öte yandan üniversite temsilcileri karşı çıkıyor, ama bu çok önemli konuda çoğunluğunu Adalet Bakanlığının temsilcilerinin oluşturduğu komisyon, ihtisas ve tecrübenin önemini bir kenara iterek, taslağın suç ve ceza siyasetinin ne olduğunu açık açık sergiliyor.

İnsan hak ve hürriyetini öldürerek korumak bu siyasetin adı, başka adı yok bu siyasetin. Yanılmıyorsam, basından bilgilerle, yanılıyorsam Sayın Tekinay burada beni doğrulasın, 22.3.1987 tarihinde İstanbul Barosunun bir Ceza Kanunu Taslağıyla ilgili paneli yapılmış. Burada da konuşmacılar Sayın Sahir Bulutluoğlu ve Sayın Sahir Erman ölüm cezasına değinerek, ölüm cezasının öteden beri karşısında olduklarını, bu cezanın insan vicdanını rencide ettiğini belirtmişler, Sayın Erman eğer 1987 Türkiyesi batı Avrupa ile bütünleşmek istiyorsa bu ülkelerde yapılan anlaşmalar devam edecekse, kanunlarından idam cezasını çıkarması gerekir diye İstanbul Barosu panelinde altını çizerek söylüyor. Yoksa biz ne İsa'ya, ne Musa'ya yaranabiliriz diye devam

ederek batı bloku idamı kaldırmıştır, bugün doğu blokunda bile idam cezası istisnai cezalardan olmuştur, normal ceza değildir diyor. Aslında Sayın Prof. Erman endişelerinde çok haklıdır. Sabahleyin konuşmasını yapan Sayın Güney Dinç'in de altını çizdiği gibi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ayrılmaz bir parçası olan ve 1 Mart 1985 tarihinden beri yürürlükte olan ve imzalayıcı ülkeleri bağlayıcı niteliği olan 6 sayılı protokol ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkindir. Oysa, Türk Ceza Kanunu Taslağında ölüm cezası için aynen taslağın gerekçesinden aldığım ibareyi aktarıyorum sizlere. "Zaruri ve nadir hallerde ve çok ağır suçlarda muhafazası uygun sayılmıştır" denilmiş, ölüm cezası da ayrıca maddelerde somutlaştırılmıştır.

Yine İstanbul Barosunun düzenlediği panelde ölüm cezasına pek karşı olmadığı bilinen bir başka profesör Sayın Sulhi Dönmezer, idam cezasından vazgeçmek mümkünse, hemen vazgeçelim, takdir idarecilere aittir, iktidar vazgeçerse katıktırım demiş ve topu kolaylıkla ustaca siyasal iktidara atıvermiş. İlmi kariyeri olan bir komisyonun başkanının ölüm cezası gibi insan hayatıyla çok yakından ilgili olan bir konuyu bu kadar basit cümlelerle sokağa bırakması, kenara bırakması affedilir bir şey değildir.

Tabii bakıyoruz, siyasal iktidarın bu konudaki anlayışı nedir? Elimizde siyasal iktidarın anlayışının somut olarak ne olduğunu gösteren veri var, açılmış dava var. Davanameler var,

iddianameler var. Bu salonda 4-5 arkadaşımın ve benim birlikte davalarına girdiğimiz dava var, hemen aktaralım size;

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi ölüm cezasının tabiplik mesleğiyle bağdaşmadığını, mesleğin asıl amacının insanı yaşatmak olduğunu, bu nedenle ölüm cezasının kaldırılması gerektiğini belirtmiş ve bunu yazıya dökerek Cumhurbaşkanına, Başbakanına, bakanlara ve TBMM üyelerine göndermiş. Bundan sonra Adalet Bakanlığı süratle harekete geçiyor, Ankara Savcılığına Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin aleyhine dava açılması isteği iletiyor ve Merkez Konseyi üyelerinin aleyhinde dava açılıyor, bu da yetmiyor, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin görevlerinden alınmaları için hukuk davası açılıyor. Bu davalardan her ikisi de reddediliyor. Yargı, tarihsel kararlar verdi. İddianameyle açılan asliye ceza mahkemesindeki davayı sanıkları beraat ettirerek sonuçlandırdı, davanameyle açılan davayı, hukuk davasını da reddetti.

Şimdi siyasal iktidar görülüyorki, komisyonun başkanı Sayın Sulhi Dönmezer'in görmek istediği feragatı yapmıyor, üstüne üstlük, düşüncesini somut olarak eylemiyle, tavrıyla kanıtlamış. Belki bu taslakdaki ölüm cezasını, mevcut Türk Ceza Yasasındaki ölüm cezasını savunan arkadaşlarımızı, savunmak isteyecek olan arkadaşlarımızın Anayasanın 87 inci maddesine sığınmak isteyeceklerdir. Biliyorsunuz bu madde Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini sayarken, mahkemelerce verilip kesinleşmiş olan

idam cezalarının yerine getirilmesine karar vermek görevini de Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevleri arasında sayıyor. Ama yine aynı yasanın 17 inci maddesinde, "Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" diyor.

Şimdi Türk Ceza Yasasında ölüm cezasının kalmasını isteyenler ya da hazırlanmış olan taslakda, taslağa ölüm cezasının girmesini isteyenlere sormak istiyorum. Ölüm cezasını insan haysiyetiyle bağdaşır bir ceza türü olarak görüyorlar mı, görmüyorlar mı? Evvela burada anlaşmak lâzım. Ölüm cezasını insan haysiyetiyle bağdaşır görüyorlarsa diyecek bir şeyimiz yok. Kaldı ki, sabahtan bu yana eleştirdiğiniz hukuk devletinin bir yerlerine oturduğumuz Anayasanın 17 inci maddesi bile insan haysiyetiyle bağdaşmayan cezanın verilemeyeceğini söylüyor.

Sorunlar bu Türk Ceza Yasa Taslağında belirtilen sorunlar bununla da bitmiyor. Ben de diğer arkadaşların gibi somut maddelere inmeyeceğim, ama bazı anlayışların altını çizmek gerekiyor. Bizler burada konuşuyoruz, başka yerlerde paneller düzenleriz ve sanırızki Türk Ceza Yasası Taslağı bu dönemde çıkmayacak. Bakarsınız bir gece ansızın Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde görüverirsiniz bu taslağı. Hatta çok daha tehlikeli bir uygulamanın muhtemelen Türk Ceza Yasası gibi temel yasalara görüşmelerde hazırlık olmak üzere bir kılıf hazırlandığını da Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ağzından Birliğinizin düzenlediği hukukçu parlamenterlere verilen kokteylde duyduk.

İçtüzükde yapılacak bir değişiklikle böyle hayati temel yasaları madde madde inceleyerek değil, toptan geçirme eğilimi geliyor, toptan geçirme maddesi geliyor. Bakarsınız Türk Ceza Yasası bir gün pat diye Meclisin gündemine gelivermiş, bakarsınız aynı taslak, sonra tasarı, bir gün yasa oluvermiş. Onun için olabildiğince ve alabildiğince Türk Ceza Yasası Taslağı üzerinde enine boyuna konuşmak, düşüncelerimizi anlatmak ve bu hastalıklı haliyle ve bu dönemde çıkmasının karşısına dikilmek zorundayız.

Şimdi niçin bunu bu kadar önemsiyorum; taslağın gerekçesinde aynen şu cümle var; "Kişilere karşı suçlara özel hükümlerin, yani düzenlemeyle taslakda yapılan özel hükümlerin başında yer verilmiş bulunmaktadır. Böylece tasarı insanı ve insan haklarını koruma ilkesine verdiği üstün değeri ifade etmekte istemektedir." denmiş. Şimdi bakınız anlayışa, insan hak ve özgürlüklerine üstün değer vermek ve saygı duymak bu kadar küçük, bu kadar biçimsel bir düzenlemeyle sağlanabiliyor demek. Böyle biçimsel bir düzenleme için özünde unutulmaları, yitirilen ilkeleri gözden kaçıramaz. Keşke kişilere karşı suçlar bu tasarının gerekçesinde belirtildiği gibi taslağın başına değil, herhangi bir yerine, hatta bana kalsa sona bile konsaydı, ama hukuk devleti ilkeleri insan haklarına saygı korunsaydı.

Kominyon Başkanı Sayın Sulhi Dönmezer, bu taslağı hazırlarken batılı ceza yasalarından esinlenilmediğini açık açık vurguluyor. Aslında taslak 1980 12 Eylül sonrası birçok tasarının,

birçok yasanın özelliklerini taşıyor. Bu tasarıya da bence iyisini yapmak önemli değil, aramak da önemli değil, birşeyler yapmak önemli mantığı maalesef egemen olmuş. Üzülerek söylemek istiyorumki, 12 Eylül sonrasının kişi yerine devleti korumaya önem veren siyasi modeline fevkalade uygun, fevkalade yatkın bir taslaktır. Taslağın açıklanmasından sonra Sayın Adalet Bakanı basına demeç veriyor; düşünce suçları olmalı. Bu beyan bile bu taslağa hangi siyasal mantığın, hangi siyasal modelin egemen olduğunun çok somut bir işareti. Yasadaki devletin şahsiyetine karşı cürümler yerine, devlete karşı suçlar deyimi konmuş, ceza hukukunda Sayın Kazan'ın da söylediği gibi çok elastiki, kaypak, neresinden tutacağınız belli olmayan düşünce suçları, siyasi suçlar her çeşit yoruma açık bir şekilde bırakılmış.

Aslında bu Ceza Yasası Taslağı Türkiye'mize sıkıntılar da getiriyor, bu haliyle çıkmasa bile bu düşüncenin kamuoyuna duyurulmuş olması birtakım sıkıntıları getirdi, getirmeye de devam edecek. Özellikle 12 Eylül 1980 sonrasında batı dünyasına ve uluslararası kuruluşlara karşı ülkenize güç durumda bırakan düşünce suçu uygulamasına taslak çağdaş bir yaklaşım getirebilirdi, getirmeliydi de. Türkiye'nin bugün bulunduğu siyasal atmosfer gereği. Hâlâ Türk insanına insan haklarını modern, çağdaş batılı demokrasilerdeki gibi kullandırılmamanın sıkıntısını çektirmemeliydi. İki ay kadar önce AET Genel Sekreteri bakınız ne diyor;

"Türkiye tam anlamıyla batı demokrasisine sahip olduğu zaman tam üye olacaktır." Ayrıca, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Türkiye Uzmanı da; "Yasalarınızın birçok maddesinde ve Anayasanızda bize ters gelen maddeler olmasına karşılık, zaman içinde bunların dahademokratik şekle getirileceği inancıyla bekleyiş içindeyiz." İşte batının böyle bir taslak, bu taslaktan önce sürülemekte olan Ceza Yasasındaki birtakım kurumlar için biçtiği değer.

Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Komisyonunakişisel başvuru- ruyu kabul etmesinin eşiğindedir. Vatandaşlarımızın insan haklarının çiğnenmediğini, ülkemizin demokratik hukuk devleti ilkelere ve insan haklarına saygılı olduğunu kanıtlamak zorundayız. Eğer taslağın düşünce suçlarıyla ilgili temel yanlışı giderilemezse, uluslararası kuruluşlar için de çağdaş demokratik hukuk devleti görüntüsünü veremeyiz, Atatürk'ün hedeflediği çağdaş uygarlık düzeyine de erişemeyiz, onun eşiğinde kalırız.

Sayın Özturanlı'nın belirttiği ve Sayın Turgut Kazan'ın da kısaca altını çizdiği bir konuya yeri gelmişken ben de değinmek istiyorum. Türkiye Barolar Birliğinin yaptığı basın toplantısında 141, 142 ve 163 üncü maddelerle ilgili görüşü, "böyle olunca bu iki grup suç başta olmak üzere demokrasiye yönelik tüm kuralların bir araya getirilmesi, diğer bir deyişle yürürlükteki 141, 142 ve 163 üncü maddelerin ve demokrasiyi yıkıcı diğer faaliyetlerin Ceza Yasasından çıkartılarak demokrasiyi

koruma kanunu adı altında ayrı ve müstakil bir kanunda düzenlenseydi, Ceza Kanununun bütünlüğü içindeki çelişkiler giderilmiş olurdu" diyor.

Şimdi bu görüş ve anlayışa katılmamız mümkün değildir. Şahsen ben katılmıyorum. 141, 142 ve 163. üncü maddelerin Türk Ceza Kanununda veya bir başka kanunda yer alması demokrasi düşüncesiyle de bağdaşmaz, bağdaştırılmıyor. Bu maddelerin tarifini yaptığı düşünce suçları benimmenerek demokrasi korunamaz. Demokrasi, bütün kurum ve kuruluşlarıyla işletildiği, işler hale geldiği zaman zaten kendisini korur, onun korunmaya ihtiyacı yok.

Anayasalarında, yasalarında düşünce suçlarını koruyan ülkelerin çağdaş, demokratik devlet yapısında olduğu da söylenemez. Üstelik korkarımki, demokrasiyi korumakanunu hemen ardısıra demokrasiyi koruma özel mahkemelerini getirebilir. Biz bu tür uygulamalardan çok çekmiş bir toplumuz, yeni sıkıntılara kendimiz çanak tutmayalım diyorum, sayın genel kurulun bu konuda dikkatini çekmek istiyorum. İlgili komisyonun dikkatini çekmek istiyorum altını çizerek.

Aslında Türk Ceza Kanunu Taslağı pek çok konuda modern çağdaş Türk toplumu yapısı ve anlayışını dünyaya tanıtmak açısından bir fırsatı kaçırtmıştır. Toplumun sıkıntı ve sancısını ettiği önemli konuları başında gelen işkenceye bakış açısı, Sayın Kazan'ın belirttiği gibi maalesef hiç değişmemiştir.

Taslağın 7 nci bölümü olan Adliyeye karşı çürümler arasında sayılan ibareyi yine aynen taslaktan alıyorum; "Suçu söyletmek için işkence ve kötü muamele başlığı" altındaki işkence maddesi, tanımı ve verilen ceza itibarıyla yeterli değildir. Yasa değişikliğiyle polise tanınan geniş yetkiler karşısında bu madde daha da açıklığa kavuşturulabilirdi.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1966'da kabul edilen sosyal haklar ve yurttaşlık hakları sözleşmesinin 4 üncü maddesinde sayılan yaşam hakkı, işkenceye, zulme, insanlık dışı ve aşağılayıcı işlemlere uğramama hakkı taslakda insan onuruna yaraşır şekilde maddeleştirilebilirdi, maddeleştirilmeliydi.

Kolluk güçleri karşısında susmanın insanın en doğal hakkı olduğu gerçeği taslakda benimsenebilirdi. İşkenceye dayanılarak asılsız itiraf elde edilmesi adaleti yanıldır. Gerçek suçlunun ortaya çıkmaması, suçsuz insanların suçlu diye yargılanıp mahkûm edilmeleri en başta adaleti, sonra mesleğimizi zedeler.

Alman Parlamentosunun daveti üzerine Batı Berlinde toplanan Avrupa Konseyi Daimi Delegasyonu anti işkence anlaşmasını onaylayarak önümüzdeki mayıs ayında dışişleri bakanları toplantısına sunacak, hemen bir ay kaldı. Konsey üyelerinden Danimarkalı liberal parlamenter, Avrupa çapında böyle bir çalışma imzalanmasına şüphesiz Türkiye'den gelen işkence şikâyetleri yol açmıştır" demiş ve ülkemizdeki işkence konusunun batıda nasıl görüldüğünü, nasıl ele alındığını çok somut bir şekilde vurgulamış.

Siyasal iktidarın, bu iktidara mensup sayın bakanların Sayın Başbakanın, Sayın Cumhurbaşkanının ülkede işkence yoktur demesiyle işkence yok olmuyor. Eğer mahkemelerin kararlarına girmişse, Türk mahkemeleri işkenceden bir kısım insanları yargılayıp mahkûmiyet kararı vermişse, Türk savcılarını suç duyurusunda bulunmuşsa, bakanlar, Başbakan, Cumhurbaşkanı işkence yoktur dediği için işkence yok olmaz. Yargı mercileri işkence var dediği için işkence maalesef vardır.

Şimdi Arjantin'de darbeyle yönetime el koyan cuntacılarla 1976 ve 1983 yılları arasındaki uygulamalarıyla ilgili olarak insan haklarını çiğnemek, işkence yapmak suçlarından 20-25 yıla varan çok ağır cezalar verildi. Bu olay bütün dünyada Arjantin'in demokrasiye, insan haklarına saygısının ürünü olarak alkışlandı. Çok daha gerilere gitmeye gerek yok, henüz iki ay önce Güney Korede 21 yaşındaki bir üniversite öğrencisinin sorgulama sırasında işkenceden ölmesi, Güney Kore'de büyük gösterilere neden oldu. Siyasi bunalım yarattı, emniyet müdürü, içişleri bakanı görevlerinden çekildi. Hemen kendi ülkemize dönüyorum;

Bırakalım batılı çağdaş demokratik ülkeleri, demokratikleşme sancısı çeken örneğini verdiğim iki ülkede bile işkenceye gösterilen tepki, tasarımı hazırlayanlara, bizlere, biz hukukçulara ölçü olmalıdır diyorum. Biz avukatların görevi de işkenceye karşı dikilmek, tavır almak olmalıdır, diyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun bu hassasiyeti göstermesi gerekliliğine işaret etmek istiyorum.

Dünya literatürüne, savaş ve hukuk literatürüne

Nurnberg Mahkemeleri diye geçen 14.7.1949'da sona eren Nurnberg Mahkemesi üçüncü mensuplarını Hitler döneminin savaş suçlularını yargıladı ve 99 kişiyi mahkûm etti. Dönemin önemli hukukçularından Adalet Bakanlığı da yapmış olan Emstiyaning duruşmalarda uzun bir süre sustu, konuşmadı, ifade vermekten kaçındı, sonra vicdanına, ülke sevgisine yenik düşerek konuşmaya başladı. İlk sözleri; "Bu davada sessiz oturmak işime geliyordu, yerin dibine batırılmak bile hoşuma gidiyordu, ama Almanya için en ufak bir kurtuluş yolu varsa, biz suçunu bilenler, itiraf etmeliyiz, her türlü acı ve utanç pahasına" diyerek itiraflarını sıralıyordu. Hemen bu itiraflarının arkasında, bu 99 hüküm giymişsanıktan üç önemlisaniği de tahlil ediyor. Birisi için;"toplama kamplarına gönderdiği her kişinin mallarından çalarak servet yapmış yaşlı bir adam" diyor. İkincisi için; "Mir almayı iyi bilen bir Alman, insanları gözünü kırpmadan servizasyona gönderen adam" Üçüncüsü için;"Çürük, kokuşmuş bir bağnaz, içindeki şeytanın esiri" diyor ve dönüyor dördüncü kişi olarak kendisine; kendisini tahlil ediyor; "Ve Emstiyaning hepsinden kötüsü, çünkü onlara ayak uydurdu. Gırtlığına kadar pislik içinde, çünkü onlarla yürüdü" diyerek bitiriyor. Dönüyorum bize, biz hukukçulara, biz avukatlara;

Birtakım çirkinlikleri, ayıpları bilerek yürümeyelim. Birtakım çirkinlikleri ve ayıpları korumayalım diyorum, hepinize sevgiler saygılar sunuyorum aziz arkadaşlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Önder Sav.

Savın Nevzat Helvacı buyurun efendir.

AV.NEVZAT HELVACI(Ankara Barosu)- Değerli Başkan, değerli meslektaşlarım; sabahtan beri burada çok değerli konuşmalar dinledik, gerçekten yararlandım bu konuşmalardan. Ben de burada sayın konuşmacılara belki katkı olur diye onların değinmediği bir iki noktaya değinmek istiyorum. Bunlardan birisi, kurulan komisyonu da ilgilendirdiği için insan hakları konusunda, insan hakları ihlalleri sorunu. İkincisi de, yakın zamanda hükümet tarafından tanınmış olan bireysel başvuru hakkı olacaktır.

Hepiniz biliyorsunuzki, işkence olayı insan hakları ihlalleri ve salt bireylerin veya ulusal düzeyde toplumların işi olmaktan çıkmış, uluslararası boyutlar kazanmıştır. İlk defa Birleşmiş Milletler düzeyinde 1948 yılının 10 Aralığında imzalanmış bulunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, diğer haklar yanında işkenceden korunma hakkını da düzenlemiş bulunuyor. Bundan sonra gene Birleşmiş Milletlerin aynı konudaki çabaları sürüyor ve 1966 yılında Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesini kabul edip imzaya açıyor ve bunda da gene İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde olduğu gibi işkence yasağı getiriyor. Daha sonra 1975 yılında gene Birleşmiş Milletler işkenceyi insan onuruna karşı işlenmiş bir suç ve bir insanlık suçu olarak niteliyor, bir bildiri yayınlıyor. Fakat, bunlardan çok daha önemlisi Birleşmiş Milletlerin yaptığı önemlibir iş sanıyorumki 10 Aralık 1984

yılında imza ve onaya açmış bulunduğu, ben kısaca adını işkenceye karşı sözleşme olarak niteliyorum, adı biraz uzunca, bu sözleşmeyi kabul ve onaya açmıştır. İşkence ve başka zalimce insanlık dışı ya da onur kırıcı davranış ya da cezaya karşı sözleşme. Ama ne yazıkki Türkiye Cumhuriyeti bu sözleşmeyi onaylamış değildir. Bu sözleşme her açıdan önemlidir, ama bana göre bu sözleşmenin iki önemlimesesi var. Bunlar çok daha önemlidir. Birincisi, işkenceyi her durum ve koşulda yasaklayan ikinci maddedir. Bu madde diyorki; ister bir savaş durumu ya da savaş tehdidi, ister siyasal karışıklık, ister bir başka olağanüstü durum sözkonusu olsun, hiçbir ayrıkısı durum işkenceyi haklı gösteremez" diyor. Bu maddenin önemi, bizim ülkemiz açısından şuradan geliyor. Bilindiği gibi bizde birtakım kişiler olağanüstü dönemlerde insan haklarının yaşama hakkı da dahil askıya alınabileceği falan gibi yanlış görüşü taşımaktadırlar ve Türkiye'de bu olağanüstü durumlar da biraz fazla yaşanıyor. Denebilirki, cumhuriyetin ilanından bu yana hemen hemen geçen sürenin yarısı sıkıyönetim altında geçmiştir. Bunun için, olağanüstü durumlarda işkence yapılabilir zihniyeti yahut birtakım kötü muamelelere göz yumulabilir zihniyetini önleme bakımından bu maddeyi ben çok önemsiyorum.

İkinci bir maddesi, bu sözleşmenin 15 inci maddesidir.

Bence o madde de pek önemli bir maddedir, çünkü orada, işkence altında alınmış ifadelerin değerini tartışıyor. Şöyle diyor sözleşmenin bu maddesi;"Taraf her devlet işkence sonucu verilmiş olduğu anlaşılabilir bir ifadenin bu ifadenin verildiğine bir, belge

olmak üzere işkenceden suçlanan bir kimseye karşı olması dışında herhangi bir soruşturmada bir kanıt olarak kullanılmamasını sağlar." Yani işkenceye karşı sözleşme imzalamış bulunan ülkeler, onaylamış bulunan ülkeler, işkence altında alındığı anlaşılmış bulunan ifadeleri ancak işkencecinin aleyhine bir delil olarak kullanabiliyorlar, bunun dışında başka hiçbir kimse için hiçbir şekilde kanıt değeri tanımıyorlar.

Ben bu sözleşmenin, işkenceye karşı sözleşmenin Türkiye tarafından da bir an önce onaylanmasını diliyorum ve şu söylediğim kurallar da daha benzeri kurallarla birlikte iç hukukumuzun bir kuralı haline gelmelidir diyorum. Çünkü hepimiz yaşadınız, biliyorsunuz son zamanlarda, 6-7 yıl içinde birçok mahkeme salt işkence altında alınmış polis ifadesine dayanarak idam cezasına, ömür boyu hapis cezasına varan ağır cezalar verdiler. Halbuki, eğer bu sözleşmeyi imzalamış, onaylamış ve iç hukukun bir kuralı haline getirmiş olsaydık, o takdirde işkence altında alındığı belli olan bir ifadeyi hiçbir şekilde hiçbir tanık aleyhine delil olarak kullanamayacaktık. Bu adli hatalar da, bana göre birçok adli hata işlendi, bu adli hatalar da işlenmemiş olacaktı.

Bu sözleşmenin başka bir önemi de işkencenin tanımını yapmış olmasıdır. İşkenceyi çok ayrıntılı bir biçimde tanımlanmış bulunuyor ve bu sözleşmede yapılan tanım bizim Ceza Yasası Taslağında verilen tanıma hiç de uymuyor. Bu tanımdan çıkan sonuç şu : İşkence, resmi görevliler tarafından işlenebilecek bir suçtur diyor. İşkencenin, resmi görevli yahut onun izni

veya oluru ile bir başkası tarafından işlenebilecek bir suç olduğunu söylüyor. Yani işkencenin vatandaşlara, insanlara karşı devlet tarafından işlenebilecek bir suç olduğunu söylüyor. Bu itibarla, bu sözleşmenin Türkiye'ce de benimsenmesi ve iç hukukun bir düzenlemesi haline getirilmesi çok yararlı olacaktır düşüncesindeyim.

Biraz önce sözünü ettiğim 1966 yılında imzalanmış olan Birleşmiş Millet tarafından imzalanmış olan sözleşme de Türkiye tarafından onaylanmış değil, orada da işkenceye karşı önlemler var ve ben şuna dikkat ediyorum. Bu konularda Türkiye bağlayıcı niteliği olmayan, sözleşme niteliği taşımayan, yaptırım olmayan bütün şeylere katılmış, ama yaptırım getiren birtakım sözleşmeleri imzalamaktan kaçınmış gibi görünüyor.

10 Aralık 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde Türkiye'nin de olumlu oyu var, ama 1948 yılındailan edilen bu İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin hiçbir yaptırımı yok, ona aykırı düşme halinde ülkeye herhangi bir sorumluluk gelmiyor, ama buna karşılık yaptırım getirecek şeylerden kaçınmış gibi bir durum görüyorum.

Uluslararası düze de gene başka bir sözleşme, ki altında Türkiye'nin de imzası var biliyorsunuz, bu Helsinki Sonuç Belgesi, 35 ülkenin katılımına imzalanmışdı bu sözleşme, orada da bu katılan devletler insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı göstermeyi, insan kişiliğinin özünden doğan

temel haklarla siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel hak ve özgürlükleri geliştirip desteklemeyi, hak ve özgürlüklere evrensel ve etkin saygılı gerçekleştirmeyi taahhüt etmişlerdir, ama kuşkusuz biliyorsunuz bunun için uluslararası bir mekanizma kurulmuş değildir.

Efendim, bu arada bu evrensel düzeyde, uluslararası düzeyde kabul edilmiş sözleşmeler, anlaşmalar ve yayınlanmış beyannamelerin dışında ayrıca bölgesel düzeyde de bu konular düzenlenmiş ve birtakım yaptırımlara bağlanmıştır. Biliyorsunuz Türkiye'de Avrupa Konseyinin bir üyesidir, Avrupa Konseyi kurulduktan sonra ilk iş olarak 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamış bulunuyor. Türkiye bu sözleşmeyi 1954 yılında benimsedi, onayladı. Bu sözleşmede de işkence yasağı ve diğer bazı haklar tanınıyor, ama bunun bir özelliği var, bu hak ve özgürlükleri kurduğu birtakım mekanizmalarla denetleme ve gerektiğinde yargılama imkânları getirmiş bulunuyor. Biraz önce değineceğimi söylediğim bireysel başvuru hakkı ve diğer bir ülkenin başka bir ülkeyi şikâyet etme sorunu da buradan kaynaklanıyor. O noktaya dahasonra değinmek üzere bir konuyu bilgilerinize sunmak istiyorum. Biliyorsunuz egemenlik hakkı diye bir hak var. Uluslar başka ülkelere karşı bazı konularda içişleri ne karışmama gibi bir itirazda, bir savunmada bulunurlar, ama insan hakları konusunda, insan hakları ihlalleri konusunda hiçbir ulusun bir başka ulusa karşı içişlerine karışıyor. Bu da uluslararası biçiminde bir savunma yapmaya hakkı yoktur. Bu da uluslararası

bir kural haline gelmiştir. Yani bir ülkede işkence varsa ve o ülke insan haklarına yeterince saygı göstermişse eğer, başka ülkeler o ülkeyi uluslararası platformlarda veya bağlı olduğu ve diğer kuruluşlarda eleştirme, gerektiğinde yaptırım uygulama gibi olanakları vardır. Bu itibarla, Türkiye'nin insan hakları ihlalleri konusunda başkalarının söylediklerine kulak asmaması, başkalarının eleştirilerini görmezlikten gelmesi veya onların itirazlarını dikkate almaması gibi bir sorun ve bu itirazları işişlerime karıştıyorsunuz, ben bundan sizi men ederim diye kendini savunması olanaklı değildir.

Efendim, iç düzenlemelerimizde de işkenceye karşı birtakım şeyler var. Anayasanın 17 nci maddesi orada işkence yasağı koruyor, birinci fıkrasında yaşam hakkını düzenliyor, ikinci fıkrasında bu işkence yasağını getiriyor ve bu işkence yasağı da baktığınızda sanki o uluslararası sözleşmelerde yer alan yasağa uygun biçimde getiriliyor, ama ondan sonra getirilen bazı maddeler varki, ben onları çok ilginç buluyorum. Yani yaşama hakkına getirilen istisnaları çok ilginç bulunuyorum, şu nedenle;

Burada Anayasanın 17 inci maddesinin son fıkrası diyor ki; "Yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi sırasında silahlanmayı gerektiren bir durum olursa, bu durum birinci fıkra hükmü dışındadır" diyor. Bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi de aynı şekilde nitelenmiş ve ayrıca "Sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili mercinin verdiği emirlerin

uygulanması sırasında silah kullanmayı gerektiren bir durum doğar da eğer ölüm olayı meydana gelirse, bu öldürme fiilleri de birinci fıkra hükmünün dışındadır" diyor.

Şimdi ben bakıyorum bir yakalama kararı nasıl yerine getirilir diye düşünüyorum; bir yakalama kararı, ancak yakalanması istenen kişi yakalanarak yerine getirilebilir. Eğer yakalama kararını yerine getiriyorum diye birisini öldürüyorsanız, yani silahınızı yakalanmak için değil de öldürmek için kullanıyorsanız o takdirde yakalama kararı idam hükmü yerine geçiyor demektir. Bir tutuklama kararının infazında silah kullanıp kişiyi öldürüyorsanız, o zaman bir tutuklama kararı idam hükmü yerine geçiyor demektir ve herhangi bir mahkeme kararı olmadan, parlamentodan geçirilmeden bir kişiyi idam hükmüyle mahkum etmiş ve infazını da yerine getirmiş oluyorsunuz demektir.

Bu itibarla, şinde ben bu maddenin içerisinde kimseye işkence ve eziyet yapılmaz diye bir fıkra geçmiş olmasını doğrusunu isterseniz fazla önemseyeniyorum. Çünkü, şu istisnalar yaşama hakkına bile bu kadar ağır şeyler getirirken, oraya bir de işkence yasağı konmuş olmasını ben fazla önemseyeniyorum.

Biliyorsunuz Türk Ceza Yasasında 243 üncü madde işkence yapanlara yaptırım öngörüyor. Anayasada o yasak var, Türk Ceza Yasasında 243 üncü madde var, ama Türkiye'de işkence maalesef bugün bir sorgulama yöntemi olarak uygulanıyor. Bir sorgulama yöntemi olarak diyorum, gerçekten bir sorgulama yöntemi

olarak uygulanıyor, bir kısım resmi görevlilerin açıklamalarından bile bunu çıkarmak mümkün oluyor.

İşkence yasağını kabul etmişiz, uluslararası sözleşmelerin bir kısmına imza koymuşuz, beyannamelere imza atmışız, benimsemiş görünyoruz, ama bir de yaşananlar maalesef orada yazılanlara bu sözleşmelerde ilan edilenlere kabul edilenlere veya bildirilerde ilan edilenlere pek uygun düşmüyor.

Türkiye'de işkenceyle son 6-7 yıl içinde 150 den fazla insan öldürüldü. Bunların bir kısmı tespit edildi, bir kısmı zaten devlet yetkilileri tarafından da kabul edildi. 1982 yılında dönemin Devlet Bakanı İlhan Öztrak bir açıklamasında dedi ki; "İşkenceyle öldürülenlerin sayısı 74 değildir, 15'dir" Yani sanki 15 olursa işkenceyle öldürülenlerin sayısı, bu önemsiz bir şey, yani o ifadeyle söylendi. Gene bir resmi açıklama yapıldı, dendi ki; "İşkenceye katılan polislerin oranı binde 17'dir" çok önemsiz bir rakam gibi söylendi. Ben polis teşkilatında çalışanların sayısından bir hesaplama yaptım, o binde 17 rakamı aşağı yukarı 1300 emniyet görevlisini ifade ediyor, 1300 emniyet görevlisi o arada işkenceye katılmış, bu resmen ifade edilen bir rakam.

Bu resmi açıklamalar hakkında bir soruşturma açılmış, dava açılmış kesimin oranını teşkil ediyor, bir de hakkında soruşturma açılmamış olanlar var. Gerçekten bunca işkence yapılmış olmasına karşın hakkında soruşturma açılmamış olanlar var. Bütün bunları yanyana getirdiğimiz zaman Türkiye'de işkencenin

boyutları ortaya çıkıyor.

İşkence bu kadar yoğun yaşanırken, 3 klaşımalar nedir diye bakıyorum; resmi yaklaşımı hepiniz biliyorsunuz, resmi yaklaşım yatsıma biçiminde oldu, işkence yoktur dediler çoğu kez, ama birçok yerde mızrak çuvala sığmadı, çünkü işkenceyle ölüm olayları var, adam emniyet binasına götürülmüş, oradan cenazesi çıkmış, işmid bu işkence yoktur vesaire yalanlamasını tekzip eden bir durum. Onun için, bunu bu kez münferit olaylardır biçiminde açıklanmaya çalıştılar ya da birtakım dengesiz emniyet görevlilerinin falan yaptığı iş gibi sunulmaya çalışıldı. Fakat binlerce kişinin işkence gördüğü de ortaya çıktı. Maalesef böyle kendilerinde siyasal sorumluluk gören kimselerin yalanlamasından ibaret kalmadı, ben biliyorum birçok davada tüm sanıklar biçimleri de anlatarak, kullanılan araçları da hicvederek, isim de vererek kendilerine işkence yapıldığını söylediler, fakat her nedense bazı yargıçlar bunları dinlemekte pek istekli görünmediler. Bazı savcılarımız işkence altında alınmış o ikrarlara dayanarak davalar açtılar, ama o sanıkların işkence iddialarını soruşturma gereğini duymadılar. Hatta gerekçeli kararlarına işkence yapılmış olması önemli değildir, önemli olan işkence altında söylenmiş şeylerin doğru olup olmadığıdır biçiminde gerekçeler yazan yargıçlar çıktı. Demek istediğim şudur; eğer toplum işkence karşısında, insan hakları ihlalleri karşısında duyarsız kalıyorsa, resmi görevliler duyarsız kalıyorsa, bir kısmı alttan alta

alta teşvik eder, destekler, korur tavırlar içerisinde oluyorsa, o zaman bu toplumda işkencenin sonu alınamaz. Eğer işkence insanlık suçuysa, buna karşı toplumun tümüyle duyarlı olması ve gereken etkinliği göstermesi gerekiyor.

Şimdi sayın meslektaşlarım, hepiniz biliyorsunuz, bunları çoğunuz yaşadınız, ama bazı önlemleri de hep birlikte düşünmek zorundayız ve meslek örgütümüzün de bu konuda gerçi çalışmalar yaptığını biliyorum, epeyce çaba göstermiş bulunuyor, ama bu çabaların yetmediği bu olayların sürmesinden anlaşılıyor, ya da önerilerin gerçekleşmemiş olması, bu çabaların sürdürülmesini gerektiriyor. Örneğin, dediği işkence ancak savunmayla suçlana aynı anda başlarsa o zaman belki kısmen önlenebilir, yani bir kişi yakalanıp götürülüyor bir konuda suçlanıyorsa, avukatıyla görüşebilmeli, savunması sırasında avukatı hazır bulunabilmeli, avukatın hazır bulunduğu yerde işkence yapılması belki biraz güçtür, belki o zaman avukat da işkence görebilir, o ayrı bir olay ama işkenceyi önlemenin yollarından birisi savunmayla suçlamanın aynı anda başlamasını sağlamaktır. Hazırlık soruşturmasının gizliliği gibi bir şey, yani avukattan birtakım şeyleri saklamanın daha başlangıçta hiçbir anlamı yoktur. Bu itibarla, bu konuda yasal düzenlemelerin yapılması herhalde çalışmalar gerekiyor.

Öte yandan, adli kolluk kuvvetinin kurulması konusunda gerçi Birliğimiz daha önce de birtakım çalışmalar yaptı, ama

bugüne kadar bu kurulmadı, eğer gerçekten yönetimden bağımsız, sadece yargıya bağlı bir adli kolluk kuvveti kurulursa o zaman sanırımki bu işler biraz daha önlenmiş olur, işkence olayı önlenmiş olur, ama işkenceyi önlemenin asıl yolu bu Ceza Yasa Tasarısında olduğu gibi işkence için öngörülen suçları biraz azaltmak değildir, onları azaltarak işkenceyi önlemiş olamazsınız, hatta amirinin emriyle yaptıysa ona ceza verilemez şeklinde hükümler koyarsanız, o zaman siz Ceza Yasa Tasarısıyla işkenceciyi koruyorsunuz demektir, yani işkenceyi resmen destekliyorsunuz demektir.

Bu itibarla, işkence suçları için bana kalırsa bu cezalar çok hafiftir ve ayrıca işkence suçları affedilmemelidir, ben af kapsamı dışında tutulan suçlar var, onlara hiç katılamıyorum, ama işkence suçlusu affedilememelidir diye düşünüyorum ve bütün görevliler (resmi-gayri resmi) ayrıca tabii toplumun kamuoyunu oluşturan örgütler, bütün insanlar işkenceye karşı tavır almak durumundayız. Resmi yetkililer de işkenceyi lanetleyip, işkencenin peşini bırakmamak durumundadırlar, ama bizde bu olmuyor.

Bunun için ben Birliğimizden bugüne kadar bu konuda yürütmüş olduğu çabaları bundan sonra da daha da yoğunlaştırarak sürdürmesini istirham ediyorum. Bu bireysel başvuru hakkıyla ilgili bir kaç söz söyleyerek sözlerimi tamamlayacağım.

Biliyorsunuz 28 Ocak 1987 tarihinde Türk Hükümeti İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesinin 20 inci maddesinde tanınan bireysel başvuru hakkını kendi yurttaşlarına

tanındığını Konseye bir mektupla bildirdi. Fakat bu çok eksik bir bildirim oldu bana göre. Çünkü bir hak eğer amacına uygun bir biçimde kullanılabilir şekilde tanınırsa o zaman bir anlam ifade eder, halbuki yurttaşlara tanınmış gibi görünen ve biraz önce bazı meslektaşlarımca önemli bir adım olarak telakki edilen bu hak yeterince tanınmış bir hak değil. Yurttaşlara yeni bir hakkın tanınmış olması gerçekten yeni bir adımdır, ama eksikliği şurada geliyor. Birincisi, insan hakları divanının yetkisini tanımadı Türkiye Cumhuriyeti, İnsan Hakları Divanının yaptığı iş yargı işidir ve bu Divan yargıçlardan oluşuyor. Türk Hükümeti bunu tanımanakla yargısal çözümü yeğlemediğini göstermiş oluyor.

Ancak bakanlar komitesi tarafından alınacak kararları, yani insan hakları ihlalleri konusunda başvurular eğer kabul görür de incelenirse, bakanlar komitesinde gidip incelenecek, oradan çıkan karara göre işlem yapılacaktır. Bakanlar komitesi siyasal bir kuruluştur, yani hükümetimiz yargısal çözüme siyasal çözümü tercih etmiştir. Bir kere eksikliğin büyük tarafı budur.

İkincisi, süre itibarıyla bunu sınırlamıştır. 28

Ocak 1987 tarihinden önce cereyan etmiş olaylar için ben bu hakkı tanımlıyorum diyor ve bu hakkı üç yıl için tanıyorum diyor. Bu sınırlama da kanaatimce çok dar bir sınırlamadır. Çünkü Türkiye'de zaten yargının nasıl işlediğini biliyorsunuz, Türkiye'deki bütün yargı yollarını bitireceksiniz, ondan sonra haksızlığa uğradığınız kanaatindeyseniz başvurabileceksiniz. Türkiye'de yargı yollarının, tümünü üç yılda bitirip de bir de gidip orada

hakkını aramak gibi bir imkân çok sürenin dar olduğunu ifade etmek için söylüyorum, çok zordur. Biraz önce Sayın Kazan arkadaşım 12 yıl süren dava var Türkiye'de dedi, 12 yıl süren dava varsa siz üç yıllık süre için tanınmış bir hakkı kullanacağım ve haksızlığımı o yoldan gidereceğim deme imkânına sahip değilsiniz.

Ayrıca, başvurabilecekler açısından da bir sınırlama konmuş. Hükümetin yazdığı mektup önümde, ona göre söylüyorum, yani bir kısım kişilere başvurma hakkı tanınmamış. Başvurulacak konular bakımından sınırlamalar getirmiş ve bu sınırlamalar bu hakkın neredeyse kullanılmasını tamamen ortadan kaldıracak nitelikte. İşte bizim meşhur Anayasamızın hakları düzenledikten sonra söylediği o Türk milletinin bölünmez bütünlüğü vesair söylediği şeyler hepsi burada şey dışında tutulmuş, yani Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ilgili maddelerini siz ancak benim Anayasamın şu maddeleri çerçevesinde değerlendirebilirsiniz, anlayabilirsiniz biçiminde ifadeler var. 13 üncü maddeyi buraya koymuş, 13 üncü madde ile uyum içerisinde olduğu anlaşılmalıdır diyor, ki bizim en çok eleştirdiğimiz maddeler bunlar. Bu itibarla bu hakkı ben yeterince tanınmış bir hak olarak görmüyorum. Gerek zaman itibarıyla sınırlanmış olması, gerek başvurabilecek olanlar itibarıyla sınırlanmış olması, gerekse kapsam itibarıyla sınırlanmış olması, bu hakkın özüne uygun biçimde kullanılmasına yardımcı olmayacaktır kanısındayım.

Bir yol açılmıştır, yani açılmış bir yolu genişletmek, o hakkın amacına uygun şekle getirmesi için çaba harcamak da

bizlerin görevidir. Bunun için ben Türkiye Barolar Birliğinden bu konuda çabalar harcamasını istirham ediyorum. Çünkü, mademki Avrupa'ya gireceğiz, Avrupa standartları düzeyinde insan hak ve özgürlüklerini tanıyacağız, mademki meslektaşım Turgut Kazan'ın dediği gibi o demokrasi kulübüne gireceğiz, onun çokıştahlısıyız, oraya girmeyi bekliyoruz; o zaman oradaki standartlara uygun hale getirmeliyiz bunu. Gerçi konan bu çekincelerin uygun olup olmadığı meselesi de bir tartışma konusu. Çünkü ben okudum Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini, sözleşmeyi imzalarken veya onaylarken bu çekincelerin konulması lazım geliyor diyor, sadece süre açısından konan çekince ayrı, öbürleri için sözleşmenin imzalandığı veya onaylandığı anda çekince konması lazım gelir biçiminde bir ifade var oradaki maddede. Bizim hükümetimiz o maddeyi onaylarken, daha doğrusu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini onaylarken bir numaralı protokolla birlikte onaylamış bunu ve sadece bir tek çekincesi var, o da bu Tevhidi Tedrisat Kanunu, yani öğretim birliği yasasıyla ilgili bir çekince. Onun dışında bir çekince yok, şimdi bu saattan sonra çekince koymak mümkün müdür, değil midir meselesi de tartışma konusudur, ama bu tartışmayı kim yapacak, nerede yapılacaktır bu tartışma, orasını da ben şimdilik bilmiyorum.

Benim sizlere sunmak istediklerim bundan ibaretti, hepinize saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Helvacı.

Sayın Tüzel, buyurun efendim.

Av.SALİH NURİ TÜZEL (İstanbul Barosu)- Sayın Başkan, muhterem meslektaşlarım; gündemi çok geniş terimlerle ifade edilmiş bulunan bu olağanüstü genel kurul toplantısında söylenmiş olan hiçbir sözün gündem dışı kaldığını tespit etmek mümkün olmadığı için sabahdan beri devam eden bu toplantıda arkadaşlarımız bu kadar geniş bir gündemi alabildiğince söz özgürlüğü içinde haklı olarak kullandılar. Gündem, hukuk, yargı ve meslek problemleri üzerindeki düşüncelerin ifadesiydi.

Hiç şüphesiz bu kadar geniş tutulmuş bulunan bir gündemde her söylenen sözün bunun içinde bulunabilmesi mümkündür ve bu sebeple de Başkanlık Divanı büyük bir dirayetle bu toplantının konuşmalarını yönetti.

Mucibi memnuniyet olan cihet şudur ki, gönlüm çok isterdi bugün iktidarın parlamente mensupları, muvafefetin parlamento mensupları genel kurulda bulunsunlar ve düşünce özgürlüğüne olan dinleme saygısının Barolar Birliğince ne deneli mükemmel bir biçimde gösterildiğini görsünler, hiç iştirak etmediğiniz düşünceler bile olsa saygıyla dinlendiğini, saatlerce saygıyla dinlendiğinin örneğini görebilseler ve belki benzerini parlamentoda uygulamak gibi bir özleme düşmeleri mümkündür.

Arkadaşlarımız, Barolar Birliğinin toplum içinde etkin ve saygın bir tavrı olmasını ve Barolar Birliğinin Türkiye yasaları üzerindeki mütalaalarını, sözlerinin siyasi iktidarlar üzerinde, parlamentolar üzerinde saygın düşünceler olarak

belirmesini arzu ettiklerini ifade ettiler; şüphesiz bu böyledir. Bakıyorum en az 25 sene mesleğini ifa etmiş arkadaşlarımız Türkiye'nin her yöresinde engin hukuk tecrübesine sahip olan arkadaşlarımız burada Türkiye'nin hukuk problemlerini anlatıyorlar. Hiç şüphesiz bunları bilmelerinde, dinlemelerinde büyük yarar vardır, ama görüyorsunuzki ne bu şikâyetlerin düzeltilmesi için yasalaştıracak olan parlamento mensupları, ne bu eksik, sakat kanunları uygulayan yargı organları, ne istikbalde bunların düzeltilmesi için çaba gösterecek kişiler Barolar Birliği toplantısına alaka ve itina göstermediler.

Ben hatırlıyorumki, Barolar Birliğinin kurulmasına dair olan yasa ilk meriyete girdiği zamanki genel kurullarımızda Barolar Birliği genel kurullarına devletin her kesiminden, icra organından, yargı organından, parlamentosundan alaka çokbüyükdü. Ne oldu da bu geçen süre içinde biz bu hale geldik, bunu doğru tespit etmedikçe, Barolar Birliğinin hukuk üzerindeki önerilerinin saygınlığını kazanmaya imkânımız olmadığı kanısındayım ve şu ana kadar da bu kadar süre içinde ne oldu da biz hiç dinlenmesi gerekmeyen teşekkül halinde bu kuruluşlarca kabul ediliyoruz, hiçkimse bizim toplantımıza hem de bu kadar saygıdeğer bir konunun görüşüleceği bir toplantıya ilgi göstermiyor, muhalefetiyle, iktidarıyla. Şu halde bu gerçeğin vurgulanması, düşünülmesi ve bunda bir yanlışımız varsa önce öz eleştiriyi kendimize yapmamızı, bunları düzeltmemizi ve o zaman da Barolar Birliğinin

saygın yerini bulmamız mümkün olacaktır. Bu böyle olmadıkca Barolar Birliğinin öteden beri bu ızdırabı süregelip gidecektir.

Barolar Birliği, hepimizin de bütün gönlümüzce iştirak edeceğimiz üzere hiçbir siyasi düşüncenin birriyan örgütü değildir. Barolar Birliği hiçbir siyasi düşüncenin parlamento dışındaki destekleyicisi değildir. Barolar Birliği bir hukuk organıdır. Tecrübeli meslektaşların bir araya gelip Türkiye'nin hukuk problemleri üzerinde mütalaalarını söyleyen bir organdır. Bu imajı verebildiğimiz gün Barolar Birliği, hepimizin özlemini taşıdığı, hepimizin arzu ettiği saygın yerini, başlangıçtaki saygın yerini yine şüphe etmeyinizki bulacaktır.

Bugünkü toplantıda ikinci memnuniyetimizi mucip olan cihet şudurki, dinleme terbiyesinin mükemmelliği yanında, demekki Türkiye'de hukuk mahkemelerinin hiçbir problemi yokmuş, medeni yasalarda hiçbir problem yok, medeni hukuk uygulamaları yapan hukuk ve ticaret mahkemelerinde Türkiye'nin hiçbir problemi yok, demekki bütün problemler sadece ceza mahkemelerinde ve ceza hukukunda problemlerimiz vardır. Bu böyle mi dostlarım? Evet diyebiliyor musunuz? Türkiye Barolar Birliği bir ceza mahkemeleri avukatları birliği değildir. Türkiye Barolar Birliği, hukuk ve cezasıyla tüm küliyle Barolar Birliğidir. Şu halde ızdıraplarımızı öteden beri olduğu gibi yalnız bir konu üzerine tekzip edilmesi Barolar Birliğini hiç haklı olmayan, hiç hakkı olmayan tanımlamalara maruz bırakmaktadır. Şu halde biz öncelikle hukuk müesseselerindeki

problemlerimizi eşit oranda aksettirmeyi kendimize görev bilmeliyiz. Mahkemelerdeki hakim açığı korkunç orana ulaşmıştır. Bakırköy mahkemelerinde senede bir duruşma yapılabilmektedir. Bu ızdırıp değil midir? Şişli mahkemelerinde yılda iki duruşma yapabilir hale gelmiştir, Anadolu da şüphesiz böyledir. Bu yargıç açığı nasıl kapatılır, bunun üzerinde Barolar Birliğinin ve delegelerinin söyleyeceği hiçbir şey yok mudur? Elbetteki vardır. Hakim mesleği özenilir hale getirilmedikçe, yargıdaki arzu edilen sürat bulunamaz. Hakim mesleğinin özenilir hale getirilmesi de sadece ve sadece tahsisatlarının, maaşlarının arttırılması suretiyle mümkün değildir, o da bir yoldur, ama tek yol değildir. Bugün büyük şehirlere tayin emri çıkacağından ödü kopmaktadır hakimlerin. Bundan 20 sene evvel bizim daha genç olduğumuz çağlarda bizi İstanbul, İzmir ve Ankara'ya tayin edin diye çalmadık kapı bırakmayan hakim sınıfı, bugün bizi bu büyük şehirler tayin etmeyin diye çalmadık kapı bırakmamaktadırlar. Çünkü, geldiği şehirde oturacağı ev kirası maaşını aşmış bir hale gelmiştir.

Şu halde nedir Türkiye'deki hakim ve savcı kadrosu? Türkiye Cumhuriyeti Devleti için bir ameliyat için 350 bin dolar sarfedebilen bir devlet için, konut yapımı, hakim sınıfına konut yapımı çok zor bir nesne midir? Türkiye Barolar Birliği delegasyonu böyle bir arzuyu ifade etmemeli midir? Hakim bilmelidir ki, tayin edildiği şehirde kendisine hazır, asgari şartları haiz sağlıklı, küçük bir lojmanı her zaman bulacaktır, hangi şehre

giderse gitsin. Bu adliyeye saygılı da getirecektir, onların her şehirde yapılacak, hakimler için yapılacak lojmanlar kendi aralarındaki yaşantılarını temin edecektir ve toplumun çeşitli dedikodularına sebebiyet veren ilişkiler içinden onları koruyacaktır. Ne zamandan beri yapılmıştır? Cumhuriyetin kurulduğundan beri.

Avukat arkadaşlarımız vekil olmuştur, söylenişizdir her birine, hiç kimse yanaşmamıştır, yapılamayacak bir şey midir?

Barolar Birliği şu halde önce yargının güvenliğini temin edebilmek için yargı açığının kapatılması gerekir. Yargı güvenliğinin temin edilmesi için dedin, çünkü biz görüyoruz büyük şehir dertleri bizde daha fazladır, adam geliyor mahkeneyi ticaret haline getirmiş, her şeyi yapıyor, güvenci var, nedir o; atanazlar, çünkü yerine tayin edecek hakim yok diyor, bunu ifade ediyor. Doğrudur, alamıyorlar, çünkü tayin edecek kimse yok, ayyuka çıkmıştır. Şu halde önce hakim güvenliğini temin için hakim açığının kapatılması gerekir.

Hukuk ve ceza; kendisini güvenli hissetmedikçe görevini iyi yapma endişesini bir hakim taşımayacaktır. Anayasaya insan hak ve hürriyetlerine aykırı pekçok kanunların çıktığını arkadaşlarımız ifade ettiler. K Ceza türünde, hukuk türünde bunlar hiç yok muydu; 2912 sayılı Vakıflar Malları ve Bir Kısım Kamu Kuruluşlarının Mallarını 6570 sayılı Kanunun dışına çıkararak istisnai kira inkânı veren yasa Anayasaya aykırı değil miydi; onu tadil eden 3012 sayılı Yasa Anayasaya aykırı değil miydi; 3151 sayılı Belediyelerin Kiraladıkları Yerleri 6570 dışına

çıkaran yasalar Anayasanın eşit ilkelerine aykırı değil miydi; bunlar Türkiye'nin ızdırapları değil midir? İşte bu yasaların Anayasaya aykırı yasaların, fertleri birbirine düşman etmesinden doğan olaylarda ceza hukuku içinde çeşitli ızdıraplara maruz kalmıyorlar mı? Önce, insanların kendi medeni ilişkilerinin iyi tanzim edilmesi gerekir ki, ceza hukuku içine giren olaylar cereyan etmesin, ceza hukuku içine giren olayların cereyan etmesi daha çok medeni hukukdaki eşitsizlikler, hakların alınamaması, gecikmesidir. Bugün evsahibi-kiracı birbirine düşman iki toplum haline getirilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği 6570 'in 2 ve 3 üncü maddelerinin yerine 30 senedir parlamento madde getirememiştir. Ayıp değil midir; Her dönemin parlamentosu için söylüyorum. O parti gelmiş, bu parti gelmiş, asker dönemi gelmiş, tekrar siyasi partiler gelmiş, ama açık olan maddeye bir hüküm getirememiş. Ekonomik ilişkilerin bu kadar dengesiz hale getirdiği bir kira rejimini insanları barışık tutma şansınız var mı; her gün karşınızda ızdırap içinde bir kiracı ve mal sahibi görüyorsunuz. Her ikisini de ayrı ayrı dinlediğiniz zaman hak veriyorsunuz. Birisi serbest kira rejimi içinde olsa başını sokabilecek çocuğunu barındırabilecek bir evi bulunmak imkânını yitirmiş, hiç günahı olmadığı halde toplumdaki enflasyon yüzünden; diğeri kocasından kalan bir tek evini kiraya vererek geçinmek şansına sahip olan bir kadın, 6570'in çemberleri içinde hâlâ ayda

20 bin lira kirayla o kiracısını sırtında taşımaya mahkûm edilmiş. Eger devletin sosyal adalet ilkesi varsa, fertleri korumaya mecburiyeti varsa, önce bunu kendi mülkünde yapar, kendi mülkünü istisna ederek değil, sonra döner vatandaşlara, siz de kendi mülk-
lerinizle koruyunuz güçsüzleri der. Kendi mülkünü çıkar, rayiç kira alabilme imkânları ver, sonra binlerce insanın sırtına bin ve onları birbirine düşman haline getir; hakkı yoktur; ana arkadaşlarımız bu konuları hiç dile getirmedi.

Barolar Birliğinin etkinliği bütün aksamaları olduğu gibi iletmesiyle mümkündür.

Sevgili arkadaşlarım; biz doğruyu bulmak için çabalayalım, bu doğru muhakkak batıda değildir. Batı, çifte standard kullanan, kendi işine geldiği zaman o standartları pek mükemmel tatbik eden bir kuruluştur. Biraz içinde yaşamaya mecbur kaldığımız süreler içinde hayretle müşahade ettiğim olayları söylemek isterim. Daha önce batı insan haklarında mükemmel, hiç kesin bu hakları ihlal etmeyen teşekküller gibi gördüğümüz gibi bu yerler, insan hak ve hürriyetlerinin banisi olan Fransa'da yalnız Çariyer'in Lopapyon'unu okursanız, Engizisyonun, hapisane hayatının vahşetini görürsünüz, ama o Fransız parlamenterleri buraya gelir, sizin hapisanelerinizde nasıl muamele ediyorlar diye sorar. Ona bizim bir devlet görevlimiz, siz Çariyer'i okudunuz mu demez mi acaba. Bizim hapisanelerimiz insan onuruna uygun olmalıdır, ama Fransa'ya benzemek için değil, insana benzemek için.

Derki, sanıklar tabii mahkemede muhakeme edilmelidir, tabii olmayan hiçbir mahkeme insan haklarına uygun değildir. Hukuk kuralı olarak doğrudur, biz arzu ederizki hiçbir suçlu tabii olmayan hakim karşısına çıkarılmasın. Bunu size söyleyen batı, bir arkadaşımızın demin bir başka vesileyle temas ettiği gibi Nurnberg Mahkemesini kurar.

Fransa, İngiltere, Rusya ve Amerika burada hakim olarak yer alır galip devletler ve karşılarında kendi ülkesi için harbetmiş ordu generallerini, kimi Fransız generalinden hiçbir farkı yoktur, sadece mağluptur, onu asar beyler, işte sizin, batının tabii hakim standardı budur.

Bizim devlet adamlarımız bunları hatırlamaz mı acaba; siyasi suçlardan ötürü, siyasi düşüncelerden dolayı kimse yasaklanmasın, ülkenizde bu yasakları kaldırın diyen batı, 1942 den 1987'ye kadar 42 senedir harbin altıncı ayında İngiltereye iltica etmiş, harbe hiç karışmamış, eğer Almanya galip gelse belki de vatan hainliğinden idam edilecek olan Rudolf 42 yıldır tek nazi suçlusu olarak hapisanede çürüdü. Batıyı hiç insan haklarını hatırlatır mı? Tabii olmayan mahkemede, tabii olmayan hakim önünde 42 yıl; af müessesesine de tabii tutmaz. Hiç incitmez batının insan haklarını, siyasi düşüncelerini hiç incitmez, ama bize gelir sorar derki, sizin ülkenizi perişan eden, işte arkadaşlarımızın verdiği rakanlara göre 15 veya 150 kişinin işkenceye maruz kalmasına sebep olan, o işkenceye maruz kalanların 5250 kişiyi öldürdükleri

ortanın mağdurları ne haldedir? Bu ailelerin yaşamı ne oldu, öyle olaylar vardırki, baba, üç oğul, beş oğul birden öldürüldü, bunun çoluğu çocuğu ne oldu; devlet, koruyamadığı insanın haklarını, hürriyetlerini koruyamadığı insanın ailesine el uzattı mi, hiç sormaz, katilin hayat şartlarını araştırır.

Barolar Birliği bütün bu ızdırapların tümünü temsil etmedikçe, tümünü eşit oranda söylemedikçe saygın yerini bulamaz sevgili arkadaşlarım. Elbetteki işkence hiç bir insan tarafından doğru, olumlu ve olması gereken bir olay olarak kabul edilemez. Ama bu işkence, bir arkadaşımızın tarif ettiği gibi yalnızca devlet memurlarının, resmi görevlilerin yaptıkları göz oyma, el bağlama değil, resmi gayri resmi tüm işkencâcileri kınayacağımızı ilan etmeliyiz. İster devlet görevlisi, ister herhangi bir şahıs, Televizyonda görüyorsunuz, 3-5 yaşındaki çocukları tarayan insanların işkencesini hiç söz etmeyerek, sadece onların sanıklarına yapılanları dile getirirsek, Barolar Birliğinin arzu ettiğimiz, gönlümüzün istediği saygın mevkâde görmemizin imkânı yoktur ve bizi dinleyen işte başlangıçta olanların yanında hiç kimse olmaz hale gelebilir.

Muhterem arkadaşlarım, batı dış görünümüyle özenilir topluluklar gibi görünmektedir hepimize, ama emin olunuzki biz batıya benzemek için değil, doğruyu bulmak için işkenceyi protesto edelim. Bir gecede ayrı ayrı hücrelerde hep beraber intihar eden Batı Almanya'da BadenMarof çetesinin akıbetini düşünürseniz, batının bize öğreteceği hiçbir şey yoktur. Biz insan hak ve

hürriyetlerini, insan onurunun Türkler tarafından olması gereken biçimde olması için savaş verelim. Batı kendi standartları içinde bezirganlık içinde sadece alışverişin politikası içinde olan toplumlardır. Bizi ekonomik olarak sömürebildiği oranda, Türkiye devletinin kendi problemlerini halledemeyip iç problemlerini halledemeyip güçlü bir devlet haline gelmemesi için batının vaz geçmeyeceği hiçbir şey yok, hepsinden rahatlıkla vaz geçer, sizi problemler içinde bırakabilmek ve sizin ürettiğinizi en ucuz biçimde alabilmek için; Amerikası da budur, kara Avrupası da budur, Rusya'sı da budur. Bize bizden daha dost yoktur.

Bizim işkenceyi protesto ediyoruz, onların filan yerdeki toplantısının filan maddesi özünden değil, işkencenin insanlığa aykırı olduğu içindir, işkencenin, işkence yapan bir insanın kendisini insan saymamasına gerektiğine inandığımız içindir, ama batının bu konuda bize öğreteceği hiçbir şey yoktur. Hepinizin hafızasına hemen hitabediyorum, engizisyon batıda devlet müessesesi olarak yaşamıştır yüzyıllarca. Kiliseler engizisyon mahkemelerini resmen kurmuşlar ve o mahkemelerin hükümleriyle engizisyon yapmışlardır, devlet müessesesi olarak kurmuşlar. Allaha çok şükür Türkiye'de devlet müessesesi olarak engizisyon yoktur, ama engizisyon yapmaya heveslenen katiller kadar adi, işkenceci kişiler vardır. Diğer katillergibi onlar da ne kadar yakalanabiliyorsa, bunların da yakalanana mahkemeye verilmekte ve arkadaşlarımla ifadesine göre mahkum edilmededir. Şu halde işkence Türkiye'de bir devlet sistemi değildir, refüze edilen,

ama mani olunamayan bir olaydır, nitekim cinayetler gibi, refüze edilen, ama mani olunamayan cinayetler. Ölüm cezası insan onuruna aykırılığı artık bu çağda tartışılmaz hale gelmiştir. Ölüm cezasını arzu etmek mümkün değildir, ama Türkiye Barolar Birliği gibi çok üst düzey bir hukuk kuruluşu elindeki makinalı tüfekle hiç alakası olmayan, olayın içinde olmayan 5-6 çocuğu tarayan insana ne ceza verilmesi gerektiğini de söylemelidir, yalnız ölüm cezasını kaldırmak demek yetmez. Bu suçun suçlusuna ne ceza verilmesi gerektiğini de ifade etmelidir, ki önerimiz bir saygın değer kazansın.

Hukuk, kanundaki yeriyle bir idam hükmü vermektedir. Ama görüyorsunuzki hepimiz bu ülkede yaşıyoruz, politik tercih idamları infaz etmemektedir. Yüzü aşkın idam cezası kesinleşmiş, mahkemenen kesinleşmiş idam cezası parlamentoda tasdik edilip infaz edilmemektedir. Yani siyasi tercihler idam yönünde değildir, ki hiç sevmediğimiz, beğenmediğimiz iktidarlar da olsa, bendeniz onlardan biriyim.

Özal'ı beğenmemek, iktidar partisini beğenmemek vatandaşlıktan atılma sebebi tabii ki olmamalı dedi Kazan arkadaşım. Eğer böyle uygulanıyorsa kendisini kaybetti demektir, yarından tezi yok buradaki konuşması sebep olabilir, ama olmazsa Sayın Kazan arkadaşımın bu konuda söylediklerinin inandırıcılığı müşkül hale gelebilir. Vatandaşlık, kaybedilmemesi gereken bir varlıktır, önce bu vatandaşlığa sahip olmanın idraki içinde.

Bir ülkenin vatandaşı olmanın ne mutlu bir olay olduğunu idrak eden bir kişi, ona itina ile korumak zorundadır, devleti de her ne pahasına olursa olsun o vatandaşını kaybetmemenin çabasını göstermek zorundadır. Budenge kurulabildiği zaman mesele halledilir.

Anayasada, 82 Anayasasına bütün arkadaşlarımız çok haklı yönleriyle yüklendiler. Teknik açıdan, hukuk açısından yüzde yüz doğru sözlerdi bunlar, bir tek eksikliği vardı, bütün yasalar bir yerde millî iradeye iktiran ediyor. Bu millî irade çok defa parlamento, istisnai olarak 82 Anayasası bizatihi doğrudan doğruya halkın iradesine; yüzde 93 oranda halkın evet dediği bir Anayasanın demokratik tarafı tartışılmaz. Bizim burada bugün 60 kişiye bunun yüzde 93 oranına vursak biz bile belki bunun içinde olacağız neredeyse. Şu halde bu Anayasa halk oyunda evet bulmuş bir Anayasadır. Hangi maddeleriyle? İşte o 4, 175 vesaire. Bütün bu sakat maddeleriyle halkın evet dediğidir. Halk bunları bilmeden mi evet dedi, elbette değil, çünkü bu Anayasa önceden ilan edildi, hepimiz defaatle okuduk, halka da bu yüzlerce defa anlatıldı. Niçin evet dediler bu sakat yerlere rağmen, çok açık. 12 Eylül 1980'den önceki olaylar halk oyuyla bu sakat Anayasalara bile evet diyecek hale getirdi. Yeniden buna özlem duymayalım, yeniden bu haleti ruhiyeyi Türkiye'ye getirmeyelim. İşte halk oyu yüzde 93 oyla bile bazı sakat kanunlara evet demektedirler.

Bugün Türkiye'de bir Anayasa meselesi var mıdır, ben şüpheliyim. Eğer 4 üncü madde, Süleyman Beyi kısıtlayan madde olmasa, kıyasi partilerimiz ila maşaallah Anayasanın başka hiçbir maddesinden şikâyetçi olmayacaklardır. Sadece ve sadece kendilerini diğer siyasi teşekkül kendisinin geçmişdeki izlerinin yasaklanmasından pek de şikâyetçi değildir, hiçkimse şikâyet etmeyecektir. Şu halde sadece iki liderin meselesi haline gelmiştir, o maddeler doğru değildir hiç şüphesiz, bunu halk kendisi siyasi sorumlu görüyorsa o kişileri yeniden seçmemek suretiyle bu iradeyi göstermelidir. İşte halkımızın bu olgunluğa eriştirilebilmesi için çok iyi yetişmiş Barolar Birliği mensuplarının, herkesin kendi bölgesinde halkı böyle bir siyasi eğitime tabi tutması, mensup oldukları siyasi partilerde tabi tutmasında yarar vardır. Bunlar yapılabildiği gün, halk kusurlu gördüğünü kendi revize edebildiği gün böyle anormal maddelere de ihtiyaç olmaz ve böyle anormal maddeler anormal şartlarda yüzde 93 gibi bir oy ekseriyetini de bulmaz.

Teşekkür ederim, saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Salih Nuri Bey.

Sayın Mustafa Altuntaş, buyurun efendim.

Av. MUSTAFA ALTUNTAŞ- Sayın Başkan, çok değerli meslektaşlarım; bu geç saatte teknik konular üzerinde durmak istiyorum, arkadaşlarımız düşüncelerini özgürce dile getirdiler, tümüne saygılı olmak zorundayız. Ancak, unutulmayacak bir gerçek

vardır. Bir ülkede demokrasi yoksa, zaafa uğramışsa, bir ülkede yoksa, zaafa uğramışsa, bir ülkede çağdaş Atatürkçülükten geriye dönüş varsa, bir ülkede laiklikten geriye dönüş varsa, o ülkede avukatların sorunları olacaktır. Bu kaçınılmazdır. Şimdi şu aşamada Asiyeye nasıl kurtulur olayına geldik. Önce sorunlarımızı söyleyeceğiz, sonra çözüm arayacağız, çözüm bulmadan sorun söylemek çare değildir. Kanımca üç aşamalı sorun vardır.

Birincisi, yasama meclisinden geçer. Bizde Türk toplumunda bilinen bir gelenek vardır, hakim adalet dağıtır; hayır hakim adalet dağıtmaz. Adaleti parlamento dağıtır, hakim önüne gelen yasayı uygular. O yasa antidemokratik ise o yargıcın da vereceği karar antidemokratik olacaktır, bu kaçınılmazdır. Onların da katkıları vardır, demekki Türkiye'de savunma mesleğini kurtarmak için çağdaş bir parlamentonun oluşması kaçınılmazdır. Bu da neyle olacak; demokratik yöntemlerle olacaktır.

Şimdi soruyorum, Türkiye'de 63 baro vardır, 63 baronun kaç tanesinde basın bülteni çıkar, dergi çıkar, kamuoyu oluşturulması yapılır? Yoktur! Demekki bizim yapacağımız şey, Sayın Çelenk'in de belirttiği gibi kamuoyu oluşturacağız, kamuoyu oluşturmadan sağlıklı bir aşamaya varamayız ve o zaman sağlıklı çağdaş bir parlamentonun yapacağı yasalar da elbette burada o derece sorunu gündeme getirmeyecektir.

İkinci aşama, 1961 Anayasasında dahi eksikliğini gördüğümüz bir yöntem idi. Bu da Türkiye Barolar Birliği bugün yanılmıyorsa 25 bin kadar üyesi vardır ve bir örgütü vardır,

ama diyalogu da sürdüreceğiz, diyalogu koparmayacağız.

Bugün Adalet Bakanı bir meslektaşımız, yıllarca avukatlık mesleğinin çilesini çekmiştir, herhalde sorunlarımızı onlara götürürsek, iyi bir diyalog kurarsak, hukuk adına yapılmayacak iş yoktur. Çünkü benim uygulamamda gördüğüm şu, çok bağışlayın, en aptal hukukçu en zeki teknik elemandan daha yararlıdır, hukuka saygılıdır. O bakımdan, Türkiye'deki hukukçuları küçümsemeyelim, kim olursa olsun düşüncesini açık biçimde söylemelidir.

Bu kısa girişten sonra yargı üzerinde durmak istiyorum. Yargı eğer bağımsız değilse, gerçek anlamda yargı yoksa, savunma mesleği de yoktur. Türkiye'de iki türlü hastalık vardır. Yargıç açığı, yargıç kalitesizliği; bunları açık söylemek zorundayız. Sayılara göre 3 bin deniliyor, 6 binin üstündedir. Çünkü kendi kentimde trabzon'da bir yargıç 3-4 mahkememin davasına bakıyor ve onu 4 mahkemenin yargıç olarak kabul ediyorlar, böyle şey olmaz. Her mahkemeye en küçük biriminden en yüksek birimine kadar bir yargıç atamak zorundasınız. 1970'den sonra görüyorum, ben arkadaşlarımı hakir görmüyorum, anarşi döneminde yetişenler, üniversitedeki saygın hocalarımıza da bir sözümüz yok, hukuk nasyonunu almadan, genel kültürü almadan mezun oldular. Yargıç olmuştur, avukatlıkta pek kendini göstermez, ama inanın ki okur yazar değildirler çoğunlukla. Bir ara kararını 15 dakikada yazamıyor, 7 ay sonraya gün veriyor beceriksizliğinin yüzünden. Demekki sorun sadece sayı olarak doldurmak değil, kalite olarak doldurulacak ve bunun da tek çözüm yolu yargıçların barolardan

seçilmesidir. Yargıçları barolardan seçmedikten sonra çağdaş yargı sistemine varılamaz, mümkün değildir. Bu sorunu Sayın Adalet Bakanı Trabzon'a gelişlerinde kendileriyle kısmen görüştüm, bana yansıtıktıkları görüş şuydu. Bu hoş bir görüş değil. Efendim, bizim bütçemiz 140 milyardır, biz bu bütçeyle yargıç açığını da kapatamayız, yargıçların konukevini de yapamayız diyor.

Sayın Bakan, Millî Savunma Bakanlığının bütçesi görüşülürken bütçenin beşte birini alır ve tartışmasız alır. Eğer bir ülkede sağlıklı yargı sistemi yoksa, o ülke her bakımdan dışarıya bağımlıdır, korunmaya muhtaçtır. Eğer bir ülkenin bağımsızlığı, bütünlüğü tehlikeye düşerse 54 milyon orada varız, ama ülkenin içerisinde sağlıklı bir yasa, sağlıklı bir hukuk sistemiyle sağlıklı bir yargı olacak ve bağız olarak görevini avukat da yapacaktır. Bunların Türkiye Barolar Birliği tarafında sanıyorum iyi bir diyalogla çözümlenecek. Geçen mutlu bir raslantı oldu, parlamentodaki hukukçu milletvekillerine bir kokteyl verdiler, bu iyi bir yaklaşımdır. Bunu devam ettirmekte yarar vardır.

Meslek sorunlarına dönüyorum. Şu toplantıyı bugün oluşturanların çoğuna baktım, sanıyorum yüzde 70'i emekli durumda, 25 yılını doldurmuş. Emeklilerin aldığı para 70-80 bin lira civarında bir paradır. 25 yıl hukukda pala sallıyorsunuz, kolay bir olay değildir, az bir olay değildir, insanı yıpratıcı bir olay, ama parlamentoda 4 yıl milletvekilliği yapmış bir parlamenter emekli oluyor, 200 bin lira civarında para alıyor, belki

daha da çok. Demekki önce topluluk sigortasında bir sağlıklı ge-
leşmi şarttır. Primlerimizi yüksek ödeyelim, ama emekli olduğumuz
zaman bu mesleği sürdürmeyelim. Avukatlık mesleği yıpratıcı bir
meslektir, Türkiye'de en çok 15-20 yapılıyor, ndan sonra avukatlık
mesleğini sürdürmek çok zordur ve bunu Sayın Adalet Bakanına da
ilettilim, kendisi yine dedi ki, bu Sosyal Güvenlik Bakanlığının
işidir. Bizim adımıza siz söyleyin ona veyahut da Türkiye Barolar
Birliği söylesin, biz Anadoludayız söyleyemiyoruz, o sigortanın
düzeltilmesi gerekir. Bir Bağ-Kur üyesi ne ise bir avukat da o
düzeydedir. Bu ayıp, utanıcalak bir olaydır.

Diğer taraftan ölüm yardımı adı altında bir yardım
vardır. Geçen sene mayıs ayında bir meslektaşım trafik kazasında
ölmüştü, normal olarak Türkiye Barolar Birliğine yazdık, 1-1,5
yılıda geliyor para, gelen para da ya 55 bin lira ya da 60 bin
liradır. Bu da insan onurunu yakışır bir para değildir. Buna da
sanıyorum Tekirdağ'daki kongrede bir çözüm bulmak zorundayız.
Önce kendi sorunlarımızı çözeceğiz arkadaşlar.

Avukatlıkta bir kural vardır, avukat kendi hakkını
koruyamazsa müvekkilin hakkını koruyamaz. Halk arasında bir söz
vardır, eve lazım olanı camiye vermek haramdır derler. Demekki
avukat güçlü olacak, savunma mesleği güçlü olacak ekonomik bakı-
dan, yargıca da güçlü olacak ve sağlıklı bir hukuk ve demokrasi
işleyişi içerisinde olacağız. Biz kendi sorunlarımızı tartışmı-
yoruz, şimdi arkadaşlarımıza saygı duyuyorum, görüşlerini

paylaşıyorum, ama izin verin de burada bu derece hukuk dersi de dinleyecek halimiz de yok, onları biz de biliyoruz, bağışlasınlar. Ceza Yasasındaki değişiklikler nedir, tasarı nedir, Türkiye Barolar Birliği her tarafta yapıldı, ama ne olacak, imam bildiğini okuyacak, hiçbir şey değişmez, değişen birşey yok, ama biz bu salonda özgürcü düşüncelerimizi söyleyeceğiz. Sayın Kazan da söyleyecek, Çelenk de söyleyecek, İstanbul Barosundaki arkadaş da söyleyecek. Türkiye Barolar Birliğinin elbette bir olgunluğu olacaktır, hukukçunun bir soğukkanlılığı, bir inancı olacaktır.

Sayın arkadaşlarım, Anadoludan gelenler bilir, otellerde kalıyoruz, en ucuz otel 15 bin lira, iki akşam kalacağız 30 bin lira, KDV vesaire 40 bin lira otel parası vereceğiz. Şimdi bizim Ankara'da bir konukevimiz olsaydı iyi olmaz mıydı? Buraya geldiğimizde paramızı versek de evimizde durur gibi orada güzel güzel yatsak, orada bu sohbeti sürdürsek daha iyi olmaz mıydı? Sanıyorum olurdu. Bu sorunlar üzerinde durmak zorundayız.

Ayrıca Türkiye'de 700 noter vardır, 700 noter Emlâk Kredi bankasıyla anlaşmış, yanılmıyorsa İstanbul'da Ataköy'de konukevleri alıyor, belli bir miktar veriyor, bir müddet sonra Ataköy'de bir yazlık eve sahip oluyor. Türkiye Barolar Birliği, 25 bin üyesi olan bir kuruluş bunu sağlamalıdır, ama bunu sağlarken ne yapacak, yasal düzenlemeye, demin Sayın Önder Sav'ın bir güzel önekisi oldu, Avukatlar Yasasında

neyin değişmesi gerekir, onlar saptanmalı ve Meclise götürülmeli. Bizde 25 bin liradır baro aidatları, bir avukat icabında milyonlar kazanacak, 25 bin lira para verecek bir yılda baroya. Öyle şey olmaz. Avukat arkadaşlarımızdan da para alacağız, Türkiye Barolar Birliğine de para vereceğiz, ama Türkiye Barolar Birliği de görevini yapacak. Şimdi bu arada Türkiye Barolar Birliğini bir noktada eleştirmek istiyorum.

Yanılmıyorsan Türkiye Barolar Birliğinin 63 kadar baroda 100 milyon lira kadar alacağı varmış, benim baromun 200 bin lira borcu var, her an için ödemeye hazırım, ama 40 milyon lira borcu olan barolar varmış. B u paralar lütfen alınsın, yasal yöntemleri neise mutlaka uygulanmalı. Bir konut evi m tlaka açılmalı Ankara'da.

Sayın Faruk Erem Bey buradaydı demin, kendisine ilgi gösterilmedi, ben o kanıda oldum, ondan çok büyük üzüntü duydum, ama Türkiye Barolar Birliği avukatları belli bir noktaya gelmişse, ama ondan sonra da yuvarlandık, ayrı bir konu, belli bir noktaya gelmişsek, bunu Sayın Faruk Erem'e borçluyuz. Şimdi Sayın Faruk Erem zamamında arsa alındı, bir konutumuz var, ama konaklayacağımız ve en azından bir yazlığımızın olması lâzım ve sanıyorum bir sigorta yönüne gidilirse ileride Türkiye avukatlarının yazın rahatlıkla barınabilecekleri bir konut olabilir.

Sayın meslektaşlarım, diğer taraftan zamanınızı almak istemiyorum. Avukatlığı etkin hale getirmek lazım. Bürokrasinin ne olduğunu hepimiz biliyoruz, devletin ne olduğunu da hepimiz biliyoruz, bunlar önemli kavramlar, çünkü avukatlıkta büyük bir engellerdir bunlar. Öyle oluyorki, avukat bey kamuoyunda kabul ettirebilmek için bir bürokraside de kabul ettirmek lazım.

1969 tarihinde yürürlüğe giren Avukatlık Kanununun 67 nci maddesinde baro başkanları il savcısının yanında bulunur denildi, sonradan o maddeyi değiştirdiler, 21.4.1984 tarihli bir yinetmeliğe bunu bağladılar. Şimdi yönetmelikte işte il savcısı, adalet komisyonu başkanı, bölge idare mahkemesi başkanı baro başkanı, ama çelenk koymaya gidildiğinde sanıyorum bunu diier barolar da yaşıyor, benim valilikle epey yazışmalarımız oldu, sonuç alamadık; dedi ki, siz çelenk koyarken 5 kişiyi çağırıyorsunuz, vali , tugay komutanı, belediye başkanı; yargı da, baro da birlikte çelenk koymak zorundayız. Şimdi öyle yapmıyor, 75 bin liralık davalara bakañ bir bölge idare mahkemesi başkanı tek başına kendi çelengini koyuyor, ama baroya sıra geldiği zaman diğer kuruluşlar deniyor; o zaman ben kamuoyunda ne oluyorum, küçük düşünüyorum. Bizde öyledir; alanda vatan- daşlar biz çelenk koyarken bakarlar. Adalet Komisyonu başkanı adliyeyi temsil eden kişi değil, ama il savcısı çelengi koyacağı sırada o da orada bulunuyor. Baro başkanı, ondan sonra diğer

kuruluşlarla, olmaz. Bu ne olur, Adalet Bakanıyla diyalog sürdürmek suretiyle valiliklere bir genelge yazılması gerekir. Bayramlarda çelenkler konulurken yargı ile birlikte baro başkanları da çelenklerini koymalıdır. Bu beş kavramın içerisine baroların girmesi gerekirken, gayet basit bir olaydır.

Diğer taraftan, sanıyorum İstanbul'da adliyenin pozisyonunu gördük, bizde üçte iki oranında bekleme odalarımız vardır, ama bekleme odalarımız yoktur. Savcılarla işi hallediyorun, gidip kaymakama takılıyor. Kaymakam seni tanıyorsa, kendi siyasal iktidarına karşı borçludur, bekleme odası vermiyor sana. Adliyenin projesinde bekleme odası varsa engel çıkarıyor, oraya icra memuru alacağım diyor, imamı alacağım oraya diyor, bir şey diyor sana bekleme odası vermiyor. İlçeye gidiyorsun, ne yapacağım, paltomu şapkamı çıkaracağım, kalemlerde bekle, dolaş. Hakim seni çağıracak da gideceksin. Bu da sanıyorum diyalog yoluyla Adalet Bakanlığınınveyahut da İçişleri Bakanlığının kaymakamlıklara bir yazı yazarak mevcut bekleme odalarının barolara tahsis edilmesi gerekir. En son yargı üzerindeki bir noktaya değinerek konuşmamı bitirmek istiyorum.

Sayın Yargıtay Başkanımızı şahsen tanımam, yazılardan tanırdım ve saygı duyduğum bir insan. Ancak seçilmesinden sonra Atatürk'ün Kabrini ziyaret ediyor, Anıtkabri ziyaret ediyor, çelengini koyuyor ve ayrılırken onur defterine bir yazı yazıyor, gazetelerde okuyanlarımız olmuştur, benim

dikkatimi çekti, iki kez okudum, gözlüğümü çıkarttım, Diyor ki;

"Yargı her zaman devletin yanında olacaktır." Yargı bağımsız bir olay, kuvvetler ayrılığında mevcutların, eşitlerin en üstünüdür. Yasama, yürütme, onun üstünde hepsi eşittir, ama eğer birine üstünlük tanıyacaksak mutlaka yargıya tanıyacağız. Çağdaş anayasaların tanımı budur. Devletin tasarrufları da yargılanıyor, idarenin tasarrufları da yargılanıyor. Niçin Yargıtay adaletin yanında olmuyor da doğrunun yanında olmuyor da, illa kuvvetli olan devletin yanında oluyor. Eğer birinin yanında olmak gerekirse zayıfın yanında olmak gerekir, yani zaten biz dava görürken bunu hepimiz iyi biliyoruz, Hazine ile dava gör, kendi esprisi içerisinde yargıç kendini hazinenin avukatı yerine koyar, yargıtay da koyar, basit meselelerden bozar, ama devletin kasasından para gitmesin. Bir de yargıtay böyle bir mesaj verirse, Yargıtay Başkanı efendim, Yargıtay her zaman devletin yanında olacaktır ve ozaman bizim bir görevimiz de kişiyi devlete karşı savunmaktır, devletten bir haksızlık gelirse kişiyi savunmayacak mıyız? Bizim görevimiz savunma mesleğidir. O zaman Yargıtay devletin yanında olursa, bizim pozisyonumuz ne olur. Bu bakımdan bizim sorunlarımız çok büyük, sanıyorum Tekirdağ'da daha hazırlıklı olacağız ve daha çok mesleki sorunlarımızı tartışacağız.

Bu inançla hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Altuntaş, teşekkür ediyorum efendim.

Sayın Enver Arslanalp, buyurun efendim.

Av. ENVER ARSLANALP (İzmir Barosu)- Hertoplumun bir resmi adalet anlayışı vardır ve bunun dışında ileride oluşacak olan, toplumu idare edecek olan bir adalet anlayışının oluşumuna katkıda bulunan kuruluşlar vardır.

Türkiye Barolar Birliği 1963 senesini almayacağım bir başlangıç olarak, 1933 senesinden başlayacağım. Daima o toplumun şartlarına göre hukuku ileriye götürecektir hamlelerde ve girişimlerde bulunmuştur, ama en somut çaba 1963 senesinde Ankara'da yapılmış bulunan toplantının hazırlık çalışmaları dağıtılmış ve 1969 senesinde bir büyük şevkle kurulmuş olan ve kuruluşunu yapmış olan, kuruluş toplantısını yapmış bulunan Türkiye Barolar Birliği ile artık bu çok ileri bir aşamaya girme durumuna gelmiştir ve kimse bugün Türkiye Barolar Birliğinin hukuk sahasında genel çizgisi olarak saygınlığını yitirmiş bulunduğunu iddia edemez. Resmi kuruluşlar karşısında bir hukuk kuruluşunun saygınlığı olup olmaması meselesi bir protokolere durumdur, o resmi kuruluşların bu kuruluşlara verdiği önemle meydana çıkar ve o da zannederimki o derneğin, o kuruluşun, o hukuk kuruluşunun önemli bir saygınlığını meydana getirmez. Bu batıda böyledir ve bizde de böyle oldu. Gayet tabii bizde neden gelmezler derler, çünkü tarih boyunca şunu gözümüze alalım, şu hukukçular hangi devrede resmi kuruluşların

efendim bir nevi iltifatına mazhar olmuştur. Krallık devresinde kendilerine kralın avukatı denilmiş bulunan bu zatlara, hatta kendilerine şövalyelik payesi verilmiş bulunanlar saygın mıydı acaba? Yoksa 18 inci asırdan itibaren başlamış bulunan insan hakları mücadelesinde en önde yer almış bulunan büyük avukatlar ve onların getirmiş bulunduğu kuruluşlar mı daha saygındı?

Şimdi ben taibatıyla bu konuyu daha fazla deşmek istemiyorum, çünkü çok az bir zamanımız var, hepimiz doygun bir hale geldik, ama ben şunu vurgulamak istiyorum;

18 inci asırda insan haklarının en somut bir şekle dönüşmesi için ansiklopedistlerin, İngiltere'de luck'un, açmış olduğu çığırlardan giden toplum 1789 'da bunu bir insan hakları bildirisiyle resmiyete döktü ve ondan sonra dünyada yepyeni bir çığır açtı. Nişler'in dediği gibi, artık insan hakları bildirisi bizim amentümüz oldu, bu gittikçe geniş tabakalara yaygın hale gelen bir insan hakları çığırının açılmasına sebep oldu, ama ne tasadüftür bu şekilde insanlık ileriye doğru giderken Prusya kafasıyla yetişmiş bulunan büyük Frederik, aynı devrelerde militaris zihniyetiyle bir koçsivi, ama bizim anlamadığımız manada bir medeni kanun değil, hayır, her şeyi içine alan, toplumun her kademesinde her konuyu içinealan bir kanun taslağı hazırlıyor. Fakat bunu zamanında yayınlamıyor. Bunedir? Bunu da Tokvil'in Fransız ihtilalini inceleyen kitabının bir dip notunda buldum bunu. Şimdi öyle bir şeyki, bir

taraf-ta dünyada insan hakları bildirisi giderken, öteki taraftan devleti tek varlık olan ve bunu bir nevi hukuk prensibi haline getiren Frederik'in kanunu var. Bakınız Şimdi; dünya 18 inci asırdan itibaren iki kanaldan gidiyor. Bir tarafta devleti tek varlık olarak alan ve devletin içinde bulunan bütün insanları onun emrinde çalışan kişiler olarak kabul eden, öteki taraftan da insan hakları bildirisinde insanı ön plana alan, her Şeyin insan miqyasına göre, insana göre ayarlanması lazım gelen bir olgu.

89 ihtilali başarıya ulaŐtıĐı andan itibaren büyük Frederik yok ortalıkta. Frederik 2 kalkıyor bunu yasaladırtıyor. Şimdi bütün 18 inci asır son günlerinden itibaren bu bütün dünyanın akımlarına, siyasi akımlarına egemen olma çarpıŐması içindedir. Böyle bir çıkış meydan geliyor ve tabiatıyla Almanya bakımından biliyorsunuz bunun ev cibalasına Hitler ile gidildi, Frederik'in devlet anlayışı Hitler'de en büyük ifadesini buldu, dünyanın başına bir insanlık suçu işleyen bir grup geldi. Şimdi zannediyorumki, ben diyorumki insanlığın biz o zaman universitedeydik, arkadaşlarımızın vatan müdafaası için Tarkya'ya nasıl gönderildiğini, efendim Feriköy sahasından seyrederdik. İimiz acıyarak; Şimdi o Hitler Almanyasının dünyaya getirmiş bulunduğu o feci ve neticede Alman nazizmine, İtalyan' faŐizmine ve Japon siritanizmine karşı demokrasilerin vermiş bulunduğu

o büyük mücadele sonunda bu insanlık suçu işlemiş bulunan kişilerin Nürnberg mahkemesinde ilk defa olarak işlenmiş bulunan suçlar cezasız kalmayacak prensibinden hareket ederek verilmiş bulunan bu cezaların, bu mahkemenin gayet tabii suçu işlemiş bulunanlar tarafından söylenmiş bulunan müdafaalar meydana, dedilerki, efendim siz tabii hakimle getirmediğiniz; bunları söylediler, bütün suçlular mahkemeye yapmış oldukları itirazlar buydu. Bir Servasyus çıktı, meşhur bir Servasyus çıktı, yaptı bunu, ama biz bu tarafında değiliz işin. Biz insanlığın ileriye dönük, hukukun ileriye dönük taraflarını ele alacağız ve bunun başarıya ulaşması için çalışacağız ve Türkiye Barolar Birliği ilerleyen hukukun Türkiye'de bir mümessili olduğunu 1969 yılından itibaren meydana getirmiştir. O itibarla, zannedirimki Türkiye Barolar Birliğinin bu gidişini şu veya bu şekilde görüye götürmek tabirini kullanmayacağım, çok imkansız ama saptırma meselesi de söz konusu olacağı kanısında değilim.

Bu işi bu şekilde noktalamak istiyorum. Arkadaşların, tabiatıyla buraya ben gelirken işte bir adli müzaret konusu, bir sosyal güvenlik konusu, bir vergi konusu hepimizin, yetişmekte bulunan genç avukatların içinde kıvranmış buldukları hayat şartlarının ne kadar zor olduğunu görerek ve bunlara bir çare bulmak için buradatoplanacağımızı biliyordum, ama bütün bunların olabilmesi için Trabzon Baro Başkanı

arkadaşımın da söylemiş bulunduğu gibi, her şeyden evvel bu memlekette bir demokrasinin, bir demokratik düzenin çoğulcu bir demokratik düzenin, ki Türkiye Barolar Birliği çoğulcu bir demokratik düzenin daima müdafaasını yapmıştır. Bunun yerleşmesi mümkün olduktan sonradır ki, yavaş yavaş bu işler yoluna girecektir.

Biz Türkiye Barolar Birliği olarak Avrupa Asamblesinde kabul edilmiş bulunan insan haklarının ve hukukun üstünlüğünü ifadesini İstanbul'da yapmış bulduğumuz o antidemokratik kanunların ayıklanması büyük kongresinde Avrupa Asamblesinin düşünmediği, düşünemediği, düşünemeyeceği bir ortama bir anlamda insan hakları ve hukukun üstünlüğünü nitelendirdik. O da şu; Avrupa Asamblesi hukukun üstünlüğünü müşterek hukuk ve geleneklerine uydurmak ister, ona dayandırır.

Arkadaşım gayet güzel söyledi, hakikaten çifte standard kendisinde, ben size şunu söyleyeyim. Montesquie denilen kanunların ruhunu yazmış bulunan adam, Kanunların Ruhu kitabında açıkca, o zaman Afrika müstemleke haline getirilmeye başlanmış, Afrika'daki yaşayanların tabii köle olması gerektiğini kitaplarında yayınlamıştır. Ben bunu gördüğüm zaman, bize mektepte bu adamı demokrasi bir avanesi olarak göstermişlerdi, nereden çıktı, bu; haydi bakalım Kanunların Ruhunu aldık ve bir de kitabımıza örnek olsun diye bakın bunu koyduk.

Şimdi çifte standard bu, ama biz bu çifte standardın önüne geçmek için Türkiye Barolar Birliği, hukukun üstünlüğünü soyut bir kavram olmaktan çıkartıp o genel kurulda ve Rahmetli Doğanay'ın başkanlık yapmış olduğu o bildiri komitede dedik ki ve tasvip gördü, demokratik hak ve özgürlüklere dayalı, onu koruyan bir hukukun üstünlüğü. Bunu Türkiye Barolar Birliği söylemiş ise soyut bir hukukun üstünlüğü konusundan uzaklaştırmak için söylemiştir ve nitekim de şimdi biz hukukun üstünlüğü konusunu, insan hakları konusunu sadece soyut kavramlar olarak değil, bugün insan hakları konusunu ve hukukun üstünlüğü konusunu intiyazlar bizim karşımıza çıkarmaktadırlar. Cehaletin egemen olmasını isteyenler karşımıza çıkarmaktadırlar. Neyle çıkıyorlar? İnsan haklarıyla çıkıyorlar yahut 700 sene evvel yahut da yedinci asırda cehaletin en bahnaz olmuş olduğu bir devredeki olan hayat şartını, hayat biçimini nasıl oluyor da siz getirebilirsiniz insan haklarıyla, bunu nasıl yapabilirsiniz?

Hukukun üstünlüğü nasıl az gelişmiş milletlere karşı, menleketlere karşı, hukukun üstünlüğünü ileriye sürmek suretiyle bütün oradaki intiyazlı haklarınızı korumak için bunu ileriye sürebilirsiniz. Bugün insanlık meselesi bu kadar budala değil, artık biz bilmem 16 ncı asırda evet bunların şeyleri bizim insan hakları bildirisinin bu hayata geçirilmek için yapılmış bulunan mücadeleye hayatını vermiş bulunanlar var.

Engizisyon mahkemelerinde diye gayet güzel söyledi, Engizisyon mahkemeleri ne; ama bugün artık insanlık 16 ncı asrın bilmen 15 inci asrın insanı değil, 21 inci asra giren insandır. Peki 21 inci asra girecek insana artık kalkıp da şu veya bu korkutmalarla bir noktaya Bismark'ın Evcibare çıkardığı, Frederik'in ortaya atmış bulunduğu bir devlet, sunta devlet meselesini artık bize kabul ettirmek mümkün olabilir mi, yani bir hukukçu olarak da bizim bunu kabul etmemiz mümkün olabilir mi?

O itibarla, ben diyorum ki Türkiye Barolar Birliği hukuk açısından ilerleyen çağdaş hukukun, ilerleyen hukukun geniş halk tabakalarına hukukun daha fazla yayılmasını isteyen bir akımın Türkiye'deki bir mümessili olarak dünya hukukçuları tarafından görülebilir. Nitekin, uluslararası yapılmış bulunan birkaç tane toplantıda hakikaten onlar açısından burada gösterilen saygınlık, onlar tarafından o saygınlık bize gösterilmiştir. Bunu bu şekilde bağlıyorum.

Ceza Kanunuyla ilgili olarak arkadaşın gayet güzel söyledi, bizim hukukunuz sadece ceza değil, ama öncelik oraya geliyor, onu da affetsinler, hakikaten öncelik oluyor. Çünkü bu bizim hayatımızla, ilgili, ötekisi malımızla ilgili. Bir arkadaşımız gayet güzel söyledi Anayasanın niteliğini, mala dahafazla önem vermiştir, mala önen vermek, mal kötü bir şey mi? Hayır değil, değil ama insan daha büyük.

o itibarla, o açıdan ben Ceza Kanunu üzerindedurnak isterim.

Bugün ceza kanununun esprisi isitibarıyla bir suçluyu kurtarma değil, tıpkı dinsel bir terim olarak ekspiyasyon olarak ele alınmaktadır. Ekspiyasyon kefalet ödeme, suç işlenecek bunun kefaletini ödeyeceksin; hayır, insana işleniş bulunduğu suçun kefaleti ödetilmemelidir. Bugün çağdaş ceza hukuku budur, bu olağıdır, onu topluma kazandırmak meselesidir. Rehabilitasyon tabiri bunu ifade etmiyor kanımca, reelseyon meselesi, yani onun iyiye gidip toplumun arasına karışabilme meselesi ceza politikasının başlangıcı olur.

Bizin bu tasarıda, mevcut olan ceza kanununda bu tasarı da var. Bütün buradaki uzman arkadaşların gayet güzel söylediler, benim onlara ilave edeceğin bir şey yok. Yalnız gerek İskender arkadaşının, gerekse Önder arkadaşının ve Turgut Kazan arkadaşının ben onu bir şey olarak nasıl nitelendirmek lâzım gelir, tabii kinseyi de kırmak isteniyorum, ama bir gerçeği de orada almak lazım. Bu 141, 142 ve 163 konusıyla ilgili demokrasiyi koruma kanunu içinde ele alınması lazım gelir diye gazetelerde ve sonra da tebliğde gördük bunu. Biz tabii bunu yapmış olduğumuz bir latifeyi buraya getirmek isteniyorum, o kendi aramızda, onu da Sayın Başkana söylerim.

Şimdi bunu okuyunca henen Hasan Dinçer Adalet Bakanı iken Anayasa nizamını koruma kanun tasarı diye bir tasarı ortayaattı ve barolara da bunlardan gönderdi. Benim eski

'baro başkanım Necdet Beyde ben bunun tasarısını gördüm. O zaman çok büyük bir hassasiyetle İstanbul Barosu Başkanı Rahmetli Ferruh Dereli, Ankara Üniversitesi Ankara'dadır, İzmir Barosu bu tasarıya karşı çıktı. Her şeyi koruma, şimdi Anayasa nizamını koruma, bunun sonu nereye gidecek. Tabiatıyla o başarıya ulaşamadı.

Peki Faşist İtalyasında kanunu daha koynadan evvel daha evvel yapılmış bulunan ceza kanunu olduğu için bunu ayrı bir kanun halinde getirdiler, devleti koruma kanunu namı altında, üç sene sonra, dört sene sonra, tabii ihtisasım olmadığı için sadece okumuş olduğum bilgime göre, burada hocalarımız var, onu ceza kanunu içinde koyduk. Şimdi biz veri olarak 163, 141, 142'yi kabul ediyoruz. Bir demokratik düzende bu olur mu, yani fikirlere ambargo koyma olur mu?

Ben bunu da ceza kanununun sistematigi bozulmasın diye, zaten ceza kanunu, hazırlanmış bulunan ceza kanun tasarısı sistematik bir, sistematik deniyorun, sistematik diyorun, başka türlü olması mümkün değil. O itibarla;

Biz Türkiye Barolar Birliği olarak muhtelif genel kurul bilgilerinde antidemokratik kanunların ayıklanması gibi bir toplantıda iktisat, hukuk kongresinde ve benim hatırladığım kadarıyla Barolar Birliği Başkan Yardımcılığı yaptığım ve bitim süresine kadar aşağı yukarı her bildiride bu 141, 142 ve 163 üncü maddeler artık bizim toplum hayatınızdan uzaklaştırılması

lâm. Neden? Çünkü fikirleri donduruyor, tartışma yok. Biz efendim firavun toplumu değilizki, firavun toplumunda yoktur, başka toplumlarda içtihat kapıları kapanmış, ama artık biz demokratik değeyiz. O itibarla her şeyin konuşulması gerekir. Neyse bunun yapılması gerekir.

O itibarla, bu öneriyi okuyunca tabiatıyla ben şahsen ve arkadaşlarım da üzüldük, hoca İzmir'e gitti, bu ceza kanunuyla ilgili olarak hoca da, efendim bu teklif, ki kendisine sorulmadı, kendiliğinden söyledi. Bu bir geçici düzenleme içinde yer alabilir, efendim ve aynı zamanda AET'ye girmek için de yardımcı olur. Buyurun söylediği şey bu, ben ise bir sürçilisan olarak, yani kavram olarak ortaya atıldığı kanısındayım, öteki arkadaşlarına da bunu söyledim, ama bunun şimdi gerekçesi ortaya çıktı, tıpkı hocanın şu cübbenin gerekçelerini bir zamanlar yaptığı gibi, kırmızı nedir, yeşil nedir vesaire. Olmadı bu, AET'ye biz kendimizi beğendireceğiz ve ondan sonra da rahat edeceğiz. Eh 4-5 sene sonra da efendim bunlar çıkacak. Bir defa prensibinde anlaşmanız gerekir.

Bu, fikir özgürlüğünü öldürüyor mu, öldürmüyor mu; kısıtlıyor mu kısıtlanıyor mu? Bu ilkedden bir hareket ederiz biz, Türkiye Barolar Birliği daima ilkelerden hareket etmiştir. O itibarla bunun kesinlikle önder arkadaşının da söylediği gibi kesinlikle bunun birlikte getirilmiş olması lazım gelir. Çünkü bu bir çözüm değil, AET de budala değil, ama efendim

şeyine uydurulmuş eski tabirle dersek, o zaman kendimizi de kandırırız, onları hiç kandırmayız. Zaten bunun antisidani da var, daha evvel yapılmış bulunan bazı yanaşlar da oldu, onlara göre işte geriye aldılar falan, tamam olabilir, ama biz ilkeli ilerleyen hukukun meseleleri olarak, bir Türkiye Barolar Birliği olarak bundan uzaklaşmamız gerekir.

İkincisi, ölüm cezası; Ölüm cezası artık ...

Sulhi Beye soruyorlar, diyorlarki, hocam 141,142, 163 için ne diyorsunuz? Verdiği cevap şu; Onu Cenabı Hak değiştirir.

Şimdi benim zamanımda bu Tahir Hocanın yarın da hani tabirini kullanmayayım, biliyorsunuz, belirli olan bir adam. Şimdi Cenabı Hak değiştirir, öteki taraftan ise hukuksosyologu olan Maksibebel diyor ki, evvela şunu kafamıza koyalım. Hukuk kuralları insan kurallarıdır. Bunun ne bilmem Bizansta söylenmiş bulunduğu gibi Tanrıyla bir ilişkisi vardır, hiçbir şeyle yoktur. Biz o itibarla Cenabı Hakka havale ettik, yani bunun değiştirilmesini Cenabı Hakka havale etmek, Korkut Özal'ın efendem ben hesabı öteki tarafta veririm demeye benzer. Bunu bu şekilde kapatıyorum.

Ölüm cezasına şimdi gelince, artık bunun üzerinde konuşmaya yer yok. Birleşmiş milletlerden , Avrupa Topluluğu beni ikinci planda ilgilendiriyor, arkadaşlarım da bilir, ben Birleşmiş Milletlerden yayınlanmış bulunan ölüm cezasıyla ilgili yayınlanmış bulunan büyükitapta ya 4 ya da 5 devlet vardır ki, ölüm cezası vardır orada. Bu artık, ölüm cezası

zaten hiçbir şeyi halletmiyor. Büyük Victor Hügo ölüm cezası için kana kan diyor. Ama ölüm cezasını müdafaa etmek mecburiyetinde kalanlar, mecburiyetinde kalanlar diyorum, buna karşı eğer hangi şartlarda o fiilin işlenmiş bulunduğunu bilmeden hep daha fazla şekline bakarak birtakım şeyleri ileri sürmek suretiyle müdafaa etme mecburiyetinde kalıyorlarki, bu da artık bu işin yeri değil.

BAŞKAN-Sayın Arslanalp, çok afedersiniz müdahale etmek istemezdim, ama saat 18.00'de salonu boşaltmamız gerekiyor.

ENVER ARSLANALP (Devamla)- 5 dakika müsaade ederseniz efendim.

BAŞKAN- Efendim, salonu saat 18.00'de boşaltmamız gerekiyor, dilerseniz yarın devam ediniz efendim.

ENVER ARSLANALP (Devamla)- Hayır burada kesiyorum. Efendim zaten söyleyeceğim şey bunlardan ibaretti, hepinize saygılarımı sunarım efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Çok teşekkür ederim efendim.

Oturumu kapatıyorum efendim.

Teşekkür ederim.

İKİNCİ GÜN
BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.00

-----o-----

BAŞKAN- Saygıdeğer arkadaşlarım, çalışmalarımızın başarılı geçmesi dileğiyle Genel Kurulumuzun Üçüncü Oturumunu açıyorum. ;

Gündemimizin 4 üncü maddesiyle ilgili olarak görüşmelere devam ediyoruz.

Sayın Enver Arslanalp'in konuşmasını dün istemeyerek kesmek durumunda kalmıştık, ben kendilerini rica ediyorum, buyurun efendim.

AV. ENVER ARSLANALP (İzmir Barosu)- Sayın Başkan, çok teşekkür ederim. Çünkü yapmış olduğum konuşmanın bir eksikliği oldu, hep insan haklarından bahsettik, bildiriden bahsettik fakat bunları kuvvetlendirecek olan ve onlara efendim bir ağırlık verecek olan iktisadi haklardan bahsetmedik.

Birleşmiş milletlerin kabul etmiş bulunduğu Evrensel İnsan Hakları Beyannamesini kuvvetlendirmek açısından ve o olmazsa insan hakları olmayacağı açısından 1974 senesinde kabul etmiş bulunduğu, devletin iktisadi hak ve görevleri konusunu zaruri olarak ve büyük bir güncelliği olmuş olması dolayısıyla burada Türkiye Barolar Birliğinin bu seçkin toplantısında dile getirmenin bir vazife olduğu kanısındayım.

Türkiye Barolar Birliği 1978 senesinde Birleşmiş Milletlerin kabul etmiş bulunduğu en önemli anlaşmaları maalesef daha henüz parlamentodan geçirmiş değil. 1948 senesinde kabul edilmiş bulunan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 1948 senesinde parlamentodan geçirildi, ama nedense ondan sonra çıkmış bulunan iki tane anlaşmayı ve özellikle Lehte oy kullanmış bulunmasına rağmen devletin iktisadi hak ve görevleriyle ilgili anlaşmayı daha henüz getirmiş değil, getireceği de tabii şüpheli. Çünkü neden?

Efendim, biz şimdi öyle bir ortamda oluyoruzki, insan hakları diyoruz bir taraftan, ama öteki taraftan öyle bir iktisadi model varki, bu insan haklarının ne şekilde gerçekleşeceği belli değil. Zaten Anayasamızda maalesef 1961 Anayasasında bulunan insanın haysiyetli bir yaşam, devletin insanlara haysiyetli bir yaşam temin etme ilkesi ortalıkta yok, ama öteki taraftan işsizliğe bir çare bulunacak diyor.

Ben şimdi bakıyorum piyasa ekonomisi, bir ekonominin ta tarih boyunca insanlığı, topluma nasıl bir refah getirmiş bulunduğu gözler önünde ve bunun sıkıntısı çekilmekte, dünya bunun sıkıntısını çekmekte ve Birleşmiş Milletlerde biliyorsunuz ilk 77'nin başlatmış bulunduğu, bu konudaki akın gittikçe hakim duruma geldi, bugün 125-130 üye etrafında toplanıldı. İşin acayip tarafı, biz efendim AET'ye girelim bazı sebeplerle girelim diye burada çırpınırken, daha iyi

bir duruma gelecek diye çarpınırken o AET'de bulunan kodamanlar bu devletlerin iktisadi hak ve görevleri anlaşmasına karşı gelmişlerdir. Şimdi öyle bir çelişki oluyorki, bir taraftan Birleşmiş Milletlerin başlatmak istemiş bulunduğu hakça bir iktisadi düzen konusu meydana iken ve bunlara karşı oy kullanmış bulunanlar, öteki tarafta ise bizim çarpınarak aman refaha kavuşalım, aman ileriye doğru gidelim bir durum var. Bunun böyle olmayacağı, birbirine bağlı konular olmuş bulunduğunu vurgulamak istiyorum şu açıdan;

1975 senesinde Amerika'da Rocefeller arkadaşlarıyla birlikte Brezinski'nin Genel Sekreterliği yapmış olduğu bir dernek kurmuşlardır. Bu derneğe üye olanlar dünyanın en büyük şirketlerinin başkanları. Bu dernekten baksat şu, Amerika, Batı Avrupa ve Japonya; bu 1975 senesinde üç tane bilim adamı denilen kişilere bir rapor hazırlattılar. Raporun başı Demokrasi'deki Bunalım. İkinci başlık ise Demokrasiler İdare edilebilir mi?

Efendim, Amerikaya gittiğimiz zaman özellikle bu kitabı kütüphanelerden arattım, çünkü çok önemli bir kitap ve dünyanın büyük strateji şeyini inceleyen bir kitap ve yönlendiren bir kitap ve kuruluştur bu. Her tarafa el atar. Bunu ben kütüphanelerde numarasını aldım, fakat kendisini bulamadım, yok. Şimdi eğer demokrasi bu gidişde olursa

böyle giderse ve bir nevi idarede güçlükler, tabiatıyla kapitalizm için güçlükler çıkardığı takdirde özgürlükler kısıtlanabilir. Bunu kim söylemişti, Antigdon denilen kişi yazmıştır. Bu antigdon denilen kişi 1969 senesinde Türkiye'ye gelmiş bulunan Askeri Hukuk Derneğinde bulunan bir kimsedir. 69 senesinde bunlar geldiler, ben İzmir'de Baro Başkanı iken bunlar İzmir'de bir hafta kaldılar. İkinci gelişleri ise, zannedirimki bizim Türkiye Barolar Birliğindeki vazifemizin son senesiydi, ya 79, ya da 80, 12 Eylül daha olmamışdı, o sırada geldiler ve hatta Cumhurbaşkanından Türkiye Barolar Birliğine bu konuyla ilgili bir daveti de oldu.

Şimdi düşünün, çok enteresandır, yani vermişbulduğum tarihler de enteresandır. Çünkü bir arkadaşım, Turgut arkadaşım bazı konularda bir uniformadan, askerleştirmeden falan bahsetmişti. Şimdi ben diyorumki, İktisadi konular bu şekilde gidecek olursa biz kendimizi yetiştirecek şekilde bir yöntem bulamazsak, bu işin sonu yok. Efendim istediğiniz kadar yok enflasyon canavarı deyin, o canavar büyümekte devam edecektir, hiç kurtuluş yolu yok, çünkü sistemin gereği bu ve buna bir alternatif meselesini oluşturmak gayet tabii bu toplum bunu yapmaya mecbur. O alternatif de benim yapmış bulduğum saptamaya göre, Birleşmiş Milletlerin kabul etmiş bulduğu devletlerin iktisadi hak ve görevleri konusu ve bizim Atatürk'ün kalkınmak için başlangıçta kurmuş olduğu kurullarla çok denk

gâlen bir anlaşma, fakat bu anlaşma maalesef bizim parlamento-
muzdan tasdik edilmiş değil, Acaba tasdik edilmiş bulunsaydı
ne olacaktı. Ben kuvvetle inanıyorumki eğer bu tasdik edilmiş
bulunsa ydı ki, Türkiye Barolar Birliği çeşitli zamanlarda
bunun tasdiki için önerilerde bulunmuştur, kabul edilmemiştir
bu yahut da gerçekleştirilmemiştir. Eğer o anlaşma olmuş bulun-
saydı, bugün hepimizin mabkûm olmuş olduğu bir piyasa ekonomisi
meselesi bu kadar dolu, dizgin gidemezdi. Buna karşı Türkiye
Barolar Birliğinin iktisadi konuda alternatif oluşturacak öne-
rileri de olmuştur. Mesela tedhişle ilgili bir senato araştır-
masında Türkiye Barolar Birliğinden istemiş bulunduğu görüşle-
rin başlangıcında iktisadi sahada yapılması lâzım gelen düzen-
lemelerin ne olduğu da belli olmuştur. Bunun en büyük birinci
maddesi özelleştirmeye karşı idi Türkiye Barolar Birliği.
ve iktisat hukuk kongresinde de bu sual sorulduğuzaman işveren-
lerden bazıları kaçtılar. Dedikki, privatizasyon denilen bu özel-
leştirme meselesini izah eder misiniz; ama bugün görüyoruzki,
ne kadar KİT varsa yavaş yavaş gidecek, ne için gidecek, efendim
işte batıya, onların ekonomik modeline uymak için.

O itibarla, uluslararası avukatlar birliğinin 65
senelerinde yapmış oldukları bir toplantıda genç avukatlar huku-
kun üstünlüğünü dile getirmişler ve demişlerdi ki, artık dünya
meseleleri sadece hukuk kurallarıyla ve düzenlemeleriyle
çözömlenecek ve soyut ilkelerle düzenlenecek nitelikde

değildir. Eğer bir iktisat konusuna da o kadar önem vermezsek, bu işin üstesinden gelmek mümkün değil. O itibarladır ki, Türkiye Barolar Birliği bir iktisat hukuk kongresi de bu sebeple yapmış idi. Efendim bunu hasseten söylüyorum, bugün Sayın Başbakanımız Anayasa Mahkemesine yapmış olduğu beyanlarına ek olarak iktisadi konularla ilgili kanunların Anayasa Mahkemesine gönderilmemesi gerektiğini ortaya attı. Şimdi zaten Anayasa Mahkemesinden bir sürü şeyler kaçırılmak istenmekte ve belki Anayasa Mahkemesinin varlığını tehdit eden bazı şeyler olmakta, ama hangi sebeple iktisat, kanunlar, Anayasa Mahkemesi denetiminden uzaklaştırılacak. Tıpkı bütçe gibi fonlarla nasıl yapıyorsa bu şekilde mi olacak. Yani Anayasa Mahkemesi kendilerinin çok iyi bildiklerini iddia ettikleri iktisadi konularda Türkiye'nin ve ulusun iktisadi menfaatlarını düşünecek nitelikte değil mi? O itibarla, bu çok önemli olan konuyu dün konuşmayla bu şekilde tamamlamak istemişti, fakat tabii olmadı, onun için söz almış bulundum.

Hepinize çok teşekkür edirem. (Alkışlar)

BAŞKAN- Çok teşekkür ederim Sayın Arslanalp.

Sayın Kudret Öztürk, buyurun efendim.

AV.KUDRET ÖZTÜRK(Uşak Barosu)- Sayın Başkan, sayın meslektaşlarım; 7 nci olağanüstü genel kurul toplantısında bugünkü 8 inci Olağanüstü Genel Kurulu toplayabilmek için bir önergeyle oya sunduk ve hayli tartıştı. O artışmadan hatırimda kalan biz bu olağanüstü genel kurula karar verme yetkisi bizde var mı, yok mu; bir de mali sorunlar meselesiydi, Türkiye Barolar Birliğinin bu olağanüstü genel kurul masraflarını kaldırabilecek gücü var mıydı? Hayli tartışıldı, ben bu önergeye destek verdim, zira yarar gördüğüm için önergeyi destekledim. Ancak, bir günlük çalışmaların sonunda edindiğim izlenim; biz gündemi yanlış tespit etmişiz gibi gelmekte bana. Zira büyük bölümünü dikkatle izlediğim çalışmalarda Anayasa ve değişiklik istenen ceza yasası meselesi tartışıldı. Halbuki gündeminize baktığımızda hukukun, yargının ve mesleğin sorunları bulunmakta. Bu arada dün bir de komisyonlar kurduk, meslek sorunlarıyla ilgili çalışma yapacak komisyon kurduk. Bu arkadaşlarımız acaba hangi çalışmayı izlediler, nasıl bir çalışma ürünü sunacaklar, merak ediyorum. Çünkü meslek sorunlarınıza burada hiç değinmedik. Bu konuya değindikten sonra gündeminize gelmek istiyorum.

Bizin gündeminiz hukukun, yargının ve mesleğin sorunları. Hukukun sorunu deyince öncelikle hukukun tarifıyla işe başlamak istiyorum. Hukukun tarifine baktığımızda hukuk, toplumu düzenleyen devlet nüeyyidesiyle kuvvetlendirilmiş bulunan kuralların bütünüdür. Bu tariften yola çıktığımızda

bir toplum, bir devlet olgusu var. Devletin de organları hepimizce malum, yasama, yürütme ve yargı.

Biz genç cumhuriyetinizde bu organlar arasındaki dengeyi kuramadığımız için, bugün bazı sorunları aşamamaktayız. Örneğin, bir zaman yasama öne geçmiş, Meclisler kurulduğu zaman yürütmeyi aşırı derecede denetlenmiş, bir zaman gelmiş yargı öne geçmiş, şimdi ise yürütme önde. Yürütme kendini bugün o kadar kuvvetli görmektedirki, yasama yetkisini de meclisten almış, kanun kuvvetinde kararnamelerle bu ülkeyi yönetmeye çalışmaktadır. Yargıya o kadar aşırı derecede müdahale etmektedirki, yargıçların tayini, terfileri yürütmenin kararlarıyla mümkün olmaktadır.

Ayrıca, demokrasiye yaklaştığımızı zannettiğiniz zamanlarda belli kurumlara, belli kuruluşlara verilen haklar sorumsuzca geçmişte kullanılmıştır. Örneğin, bir işçi kesinine verilen grev, sendikal haklar maalesef bazı kesimler tarafından sorumsuzca kullanılmıştır. Hak alma, eşit ücret alma yerine ne alabilirsen kâr diye yorumlanmış ve bu şekilde kullanılmıştır.

Şargı, bir futbol takımının küne düşmesine karar vermiştir. Bunun için biz bu sorunlarla bugün karşı karşıyayız. Eğer geçmişte yapılan hatalar bir daha tekrarlanmazsa belki de Birliğiniz bu konularda olağanüstü bir genel kurul yapma ihtiyacını duymazdı, temenninin de odur.

Ben sözlerini kısa kesmek istiyorum; yargının ve

mesleğin sorunlarına baktığımızda Sayın Birlik Başkanımız sunuş konuşmasında adaletin dağıtılmasında ve gerçekleştirilmesinde önemli mesleğin mensuplarıyız dedi. Ben bu tarife yürekten katılıyorum, ancak tatbikatta bizlere verilen değer bu olmasına rağmen, Sayın Birlik Başkanımızın yorumuna katılarak ondan hareketle yargının ve mesleğin sorunlarının bazı konularında müşterek olduğunu kabul ediyorum.

Bu meslekte sorunların başında eğitim gelmekte. Biz hukukçular fakülteden mezun olurken tatbikatla hiçbir bağlantınız olmadan mezun olmaktadır. Bu eksiklik stajlarla giderilmekte, stajların durumu da hepimizce malum. Yetişmeyen elenan yargıç ve avukat olarak çalışmaya başlamakta, noksanlarını da tatbikatta tamamlanmaktadır.

Karşınıza ne çıkıyor; yanlış adalet ve geciken adalet olarak yansıyor, bu da toplumu rahatsız ediyor. Biz bunları gidermek mecburiyetindeyiz, bunlara değinmek mecburiyetindeyiz.

Ayrıca, bizde yürürlükte olan bazı yasalar var, bu yasaları çözemediğimiz için yargıda büyük birikipler olmaktadır. Örneğin, bir toprak tarım reformu ön tedbirler yasası var, ismi de Tedbir Yasası. Tarım ve toprak reformu yasası çıkacak, ondan sonra bu yasa yürürlükten kalkacak. Bu yasa 15 seneyi aşkın bir zamandır yürürlükte devam etmekte. Yasanın bir maddesinde 50 dönümden fazla tasarrufla taşınmaz iktisab edilemez denmektedir. Tapulanageçmeyen yerlerde büyük bir

sorun bu. Kanun koyucu iktisab edilemez ibaresini koymuş, yargımız başlamış. Mahkemeler evvela bu konudaki talepleri ret ile bağlıyorlardı, reddine karar veriyorlardı. Eksik olmasın Yargıtayımız son zamanlarda kendisini kanun koyucu yerine koyarak mahkemelere reddedemezsin, hazine adına tescil edersin; en son Yargıtay Hukuk Genel Kurul Kararı da bu yöndü. Bir yandan yargı sızlanılıyor, benim sahama müdahale edildi diyor, bir yandan da Yargıtay kanun koyucu yerine kendisini koyup bir hüküm getiriyor. Maalesef bu bir sürü hengame içinde bunlar gözden kaçmakta.

Bugün Medeni Yasada çağdışı bazı hükümler var, örneğin iştirak halindeki mülkiyet müessesesi. Bu müessese hem topluma, hem de yargıya büyük yük getirmekte. İştirak halinde iştiraki gözemezsiniz bu ilanihaye devam etmekte. Bence bu hüküm değiştirilerek otomatik iştirakin çözümüne bağlanması gerekir ve yargıda biriken bazı davalar böylece kendiliğinden ortadan kalkmış olur.

Şufa, yeni tabiriyle ön alım meselesi var. Kanun koyucu bunu koyarken düşüncesi aile topluluğu dağılmasın diye düşünmüş, ama tatbikatta bu ön alıma mani olabilmek için fireler başlamış, yüksek bedeller konmaya başlamıştır. Bu da bu kesimi toplumumuzun rahatsız eden, toplumumuzu gerçek dışı beyanda bulunmaya iten bir duruma getirmektedir.

Bir de malum olduğu üzere boğanınmalar var, bu

boşanma meselesi toplumda büyük yaradır. İki kişi aile birliğini götürmek mecburiyetinde, bir tanesi götürmek istemiyor, ama biz zorluyoruz. İnsan ömrünü büyük bir bölümünü böyle düzensiz bir aile yaşamını yaşamakla yükümlü kılmaya çalışıyoruz. Ben ce bu hükümler de ele alınmalıdır.

Bir de gözlediğim kadarıyla bir Orman Yasası var 6831 sayılı Yasa. Türkiye'nin nüfusu 55 milyona ulaşmış, bu insanlar doycak ve yerden, topraktan bitenlerle doycak. Biz ülkede orman kadastrosunu tam yapamamışız, bu yasayı yürürlükte tutuyoruz, düzenliyoruz, zaman zaman çıkan aflarda da şunu düşünüyoruz, acaba orman suçlarını af kapsamı dışında bırakalım mı, orman cezalarını ağırlaştıralım diye düşünüyoruz, bu şekilde konuşmalar geçiyor ve bu yasayla, bu yasaya muhatap olan vatandaşlar orman muhafaza memurlarının görüşüyle cezalar almakta.

Ayrıca, yargı ve yargıçlık mesleği özendirilmeli inancındayım. Her kesimde bonkör davranan devletimiz, yargı meselesi gelince aşırı cimri diyeyim, cimri davranmakta ve bunun için de büyük yargıç ve savcı açığı mevcuttur. Benim ilgimi çeken bir açıklama var, 1986 yılında Yargıtay Başkanının bir açıklaması var; dairelere gelen işleri sıralamış, bir hukuk dairesinde 20 bin civarında iş gelmiş, merak ettim, bu daire nasıl inceler bu dosyayı? Adli ara vermeyi düştüm, hafta

sonları tatillerini düştüm, bayramları düştüm, bu daire yılda 200 gün çalışıyor, günü saat olarak kabul ediyoruz mesai süresi olarak, bir saat 60 dakika üzerinden hesabettim, arkadaşlar dairenin inceleme ve karar verme süreci bir dosya üzerinde 4,8 dakika ve üstelik hepimiz de biliyoruz, Yargıtay bir başkan ve dört üyelerden meydana gelir, beş kişi inceleyecek ve karar verecek bu dosya hakkında. Bırakın karar vermeyi, bu dosya bu süreç içerisinde zannetmiyorum okunuyor. Ondan sonra biz de bakıyoruz diyoruz ki bizde aksayan bir şeyler var, gerçekten aksayan bir şeyler var. Bunları düzeltmek mecburiyetindeyiz.

Başta belirttiğim gibi benim en çok diğer hususları daha önceki konuşmacı arkadaşlarımız geniş boyutlarıyla ele aldılar. Mesleğin sorunlarını, bizim kendi mesleğimizin sorununu, Sayın Divan alınmasın- en çarpık şekilde bize izah ediyordu. Burada telgraflar geldi okunmaya başlandı, zannedirim bir sayfa telgraf vardı, bir meslektaşımız yahut da onun bağlı bulunduğu bir baro çekmişti otelgrafı, Divan başına baktı o telgrafın, uzunmuş, bir sayfa baş ve son tarafını okudu. Zaten tatbikatta mahkemeler de bi ze böyle yapıyor. Hani otobüste beyler öne yürüyelim diye bir söz var ya, biletçi öyle der; yargıç diyorki çok saygılıysa sayın avukat diyor, değilse avukat bey biraz çabuk biraz çabuk diyor. Şimdi biz böyle bakarsak mesleğimize, dışarıdan bu şekilde bakmak da normal. Gene de

Divana hassaten rica ediyorum, kasıtlı yaptığına inanmıyorum, ama bizim lâıyk olduğumuz durum bu.

Hepimiz bazı yerlerde büyük harcamalar yapıyoruz, ama kendi mesleki kuruluşlarımızı za aidat ödentisi geldiği zaman gerçekten çok ağır davranıyoruz. Geçen mali kongrede baktıkki barolarımızın hepsi borçlu ve ondan sonra diyoruzki, sayın Birlik Başkanı falan hususta niçin görüş bildirmiyorsun, Sayın Birlik görüşün niçin yok veyahut da sayın baro niçin yok diyoruz. Biz imkân vermiyoruzki, ne yapsınlar. Tabiiki ondan sonra Birliğimiz avukatların özlük işlerine bakan bir Birlik durumuna gelir. Maalesef sorunların çoğu kendi hatalarımızdan kaynaklanıyor, benim inancım ve görüşüm bu.

Bizim geçen genel kurulda bir arkadaşımız kendisini şöyle takdim etti, şimdi bilemiyorum burada mı; "Ben 15 vilayetin ceza avukatıyım" diye takdim etti. Gerçi bu sorunlar uluslararası ün yapmış meslektaşlarımızın ülke çapında ün yapmış meslektaşlarımız 20 vilayetin hukuk avukatınının, 15 vilayetin ceza avukatınının sorunları değil, bunlar kendileri zaten sorunlarını halletmişler, ama bizim mesleğe omuz veren, mahkemelerde horlanan, mahkemelerden dışarı çıkarılan, yargıçlar tarafından sözleri kesilen, geçimini zor temin eden arkadaşlarımız var. Bu da büyük bir bölüm teşkil etmekte.

Biz bu arkadaşlarımıza, bu arkadaşlarımızın mücadelesinde hiç yardımcı olamamaktayız. Bunun nedeni de, kendi

kuruluşlarımızı mali açıdan desteklemediğimiz için, bu arkadaşlarımıza yayın ulaştırmıyoruz, bu arkadaşlarımız imkân bulup alamıyorlar. Biraz da bu arkadaşlarımızı düşünmemiz gerekir, çünkü bu arkadaşlarımız benim inancıma göre mesleğimizin bütün çilesini onurla çekip, haysiyetlerinden bir şey kaybetmeden yürütmeye çalışmaktadırlar. Malum buradaki bizim bu toplantıya iştirak eden arkadaşlarımız 15 senenin üzerinde mesleki çalışma yapan arkadaşlarımız, zannederim bu arkadaşlarımız sorunlarının büyük bir bölümünü halletmiştir, ama bu genç arkadaşlarımız halledememekte Biz onlara bakıyoruz, evet zaten öyle yapar, genç; ondan sonra da diyoruzki rayici düşürüyor efendim diye tenkit ediyoruz; hiç düşünmüyoruz bu arkadaş nasıl mücadele veriyor, tenkidi çok kolay yapıyoruz.

Bu mesleğimiz konusunda bir hususa dahadeğinmek istiyorum. Ben incelememe göre meslek hayatına atıldım, evvela merak ettim, avukatlık ücret tarifesini aldım, orada ilgimi çeken bir olay; birinci grup barolar, ikinci grup barolar; iyi bir şeydir dedik falan; düşündüm tabii, sonra şöyle yorumladım. Birinci sınıf baro, ikinci sınıf baro olarak yorumladım. Barolar Birliğimiz, barolarımız bu sınıflandırmaya hiç karşı çıkmadılar ve ben duymadım da. Yargının, adaletin sınıfı olacağını ben zannetmiyorum. Biz de adaletin teşekkülünde, adaletin meydana gelmesinde kendimizi önemli bir unsur görüyorsak, bu gruplaştırmayı kaldırmamız gerekir. Hiç dikkatimizi

çekmedi, hiç bu konuda tenkit de duymadım, gerçek üzülüyorum.

Sözlerimi netice itibarıyla şöyle bağlamak istiyorum. Biz bazılarının, toplumun büyük kesiminin haklarını savunurken zannederim kendi haklarımızı savunmasını beceremiyoruz. Ben artık bunu böyle yorumluyorum.

Sözlerimi burada bağlarken, mensubu bulunmakla övündüğüm Uşak Barosu adına ve şahsım adına sizleri saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Öztürk.

Sayın İskender Özturanlı, buyurun efendim.

AV. İSKENDER ÖZTURANLI (İzmir Barosu)- Efendim ben iki dakikanızı almak için huzurunuzdayım. Dün sevgili arkadaşım Nabi İnal konuşmasının bir yerinde İskender arkadaşım bizimle dışarıda başka türlü konuşuyor, içeride başka türlü konuşuyor dediler. Bu konuda konuşmak istiyorum.

Efendim, biliyorsunuz 1986 Kasım toplantısında gündemde 3626 sayılı Yasanın geçici 2 nci maddesi üzerinde görüşmeler maddesi vardı. Bu madde burada görüşüldü ve zannediyorumki çoğunluk bu maddeyi 1987 ekim ayında olağan genel kurulun yapılmasını arzuladı. Arkadaşım 3-4 kişi dediler ve genel kuruldan bir karar çıkmadı dediler.

Saygıdeğer Başkanım, genel kurul kararlarının yayımlanacağını bize bildirdi ve gerçekten bunun yayınlanması bazı komplikasyonlara neden oluyordu. Nitekim bunlar

toplantılarda Sayın Tekinay ile Saygıdeğer Başkanım arasında böyle bir şey çıktı.

Şimdi efendim, ben şunu söylüyorum, Başkanım o toplantıyı yöneten bir kişiydi, burada eğilim, büyük bir eğilim 1987 ekim ayında toplantının yapılması doğrultusunda ve en son konuşmayı yapan başkanım dedilerki, eğilim bu noktadadır ve genel kurul ağırlığını ekim 1987'de genel kurul toplantısı yapılması doğrultusunda vermiştir. Ben bunlardan bahsettim, herhalde yahılmadım, dışarıda Nabi Beyle bir konuşmam olmadı, sanıyorumki beni başkasıyla karıştırmıştır.

Şimdi efendim, öyle de olsa ben burada neyi eleştirdim, kongrenin eğilimi belli olmuş, ağırlık belli olmuş, buna karşın yönetim kurulumuz Ocak ayında bakanlıktan bir yorum istemiş, benim eleştirdiğim konu bu. Biz vesayet altında bir kuruluş değiliz dedim, burada bir karar alınmadıysa karar alınlar, bakanlıktan bunu sormasınlar dedik. Efendim, düşünce nanusu ve düşünce onuru olan bir kişiyim. Bir arkadaşınla başka yerde başka konuşup, burada bunun tersini kesinlikle konuşmam. Bunu açıklamak için huzurunuzda çıktım, saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Özturanlı.

Sayın Aybay, buyurun efendim.

AV. AYDIN AYBAY (İstanbul Barosu)- Sayın Başkanım, sayın meslektaşların; hukukun, yargının ve mesleğin sorunlarıyla ilgili olarak yapmış bulunduğunuz bu toplantıda ben de bir iki nokta üzerinde durmak istiyorum. Bu sorunlar hukukun, yargının ve mesleğin sorunları bize özgü sorunlar değildir. Her ülkede vardır, bizde de vardır. Büyük sorunlar, küçük sorunlar vardır, işte biz de burada bunları bizdekileri görüşmek, tartışmak için toplanmış bulunuyoruz. Burada bunları tartışma hakkımız olduğu hususunda hiçkimsenin kuşkusu yoktur, burası Türkiye'deki hukuk kuruluşlarının en üstünde yer alan bir kuruluştur, başlıca görevlerinden biri de bunları tartışmaktır. Bu bir formdur, bu formda tabiatıyla hukukçular, avukatlar bu sorunları tartışacaklardır. Bu formda bunları tartışmamak, bunları başka mekanlara indirmek bizim işiniz değildir, formdan arenaya inecek değiliz, burada bunları tartışacağız. Ne gazete sütunlarının siperlerine sığınarak ulu orta laflar etmek mevkiindeyiz, ne de başka türlü mesnetsiz, dayanaksız yakışsız sözler söyleyerek, başkalarına izafe ederek bu sorunları tartışmak durumundayız. Burada yüksek huzurda, yüksek düzeyde bu sorunlarımızı tabiatıyla tartışacağız.

Benim arz edeceğim iki başlıca nokta var. Birincisi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle ilgili yaptığımız bireysel başvuru hakkının tanınmasına ilişkin işlen.

Sayın Helvacı meslektaşınız bununla ilgili yeterli açıklamaları yaptı, fakat ben de bir iki noktada katkıda bulunacağımı zannediyorum. Birinci nokta şu; biz avrupalı olmaya karar verdik, ama böyle bir karar vermek bir bakımdan belki de Avrupalı olmadığımızın da itirafı manasına gelebilir. Çünkü Lüksemburg, Fransa, İsviçre gibi ülkeler Avrupalı olmaya karar vermezler, onlar zaten Avrupalıdırlar. Biz 200 yıllık tarihimizin sürecine bağımlı olarak onunla uyumlu olarak Avrupanın bugün gelişmiş olan veilleride Avrupa milletler topluluğu ya da Avrupa devleti üyesi olma istenimizi bu suretle ortaya koymuş oluyoruz.

Yalnız burada basından yansıyan şekliyle sürekli bir yanlışlık yapıldığı izlenimi bende var, o da şu; Son başvurumuzla biz Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurma hakkını Türk yurttaşlarına tanımış değiliz. Türk yurttaşlarının zaten bu hakkı var. Bir Türk yurttaşı Belçika, Fransa, Almanya devleti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurabilir.

Bizim tanımış olduğumuz son başvuruyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonunda eğer deyin yerindeyse davalı olarak Türkiye Devletinin de yer alacağını kabul ettiğinizi bildiriyoruz. Tanınmış olan budur. Şimdiye kadar Türk Devleti bireysel başvuru hakkını kullanan Avrupalı yurttaşlara, Türkler de dahil bu hakkı, bu yetkiyi kullanma, kendisine karşı kullanma

inkânını vermemişdi, işte son müracaatla, son bildiri belgesiyle bunu beninsemiş oluyor, tabiri caizse bu mükellefiyeti yükümlenmiş oluyor. Ben de ister Türk, ister Belçikalı, ister Alman olsun, benim aleyhine insan haklarını ihlal etmiş olmam sebebiyle komisyona başvuru hakkını tanıyorum diyor. Birinci nokta bu.

İkincisi, bu çekince meselesi. Bildiğiniz gibi bu başvuruya ilişkin beyan yapılırken bunun içine birtakım sözler de sıralanmışdı, Sayın Helvacı meslektaşımız bunları belirtti ve bu çekincelerin sonuçlarında bu hakkın, bu başvuru imkânının büsbütün ortadan kaldırıldığı anlamına bile geleceğini söylediler. Doğrudur, fakat bu meseleyi hukuki olarak yaklaşarak çözmek lâzımdır. Şöyle çözülecektir, aslında biz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin imzacıları arasındayız, 1950 li yıllarda, imzamızla bunu kabul etmişdik ve bu kabul sırasında çekince imkânımız vardı ve bu çekince vardır da, bu çekince sadece Tevhidi Tedrisata ilişkin hususlarda başvuru hakkının tanınmaması yolundadır. Bunun dışında başkaca bir imza sırasında çekince konulmamıştır.

Şimdi bu komisyona başvuruyla ilgili hükmün işletilmesi yolundaki irade açıklamamız ise, herhangi bir çekinceye tabi olmayacak bir işlemdir. Özel hukukdaki benzetmeyle anlatılmak gerekirse bu iltihak beyanı bir yenilik doğuran beyandan ibaret tir ki, bunun kayıtsız ve şartsız olması gerekeceği de malum bir keyfiyettir.

Binaenaleyh, bu başvurunun tanınmasına müteallik beyanın içine ilave edilen işte ekselanslarına şunu da bir duyurmak isterimki vesaire kabilinden olan laflar diplomatik, dolurma ve gevezeliklerden ibarettir. Bunu biz tayin edecek, takdir edecek mevkiide değiliz, bunun kabul veya reddedilmesinden başka iltihak beyanının çıplak olarak yapılması veya yapılmamasından başka bir de süre var. Süreyi zaten kendisi öngörüyor sözleşmenin. O süre dışında herhangi bir bağlılık söz konusu değildir, herhangi bir çekince söz konusu değildir. Bununla ilgili olarak başka açıklanacak nokta olduğumu sanmıyorum.

İkinci değinmek istediğim konu Anayasa konusudur.

Böyle bir sorun var mı diye sorarsanız, cevap; vardır. Türkiye cumhuriyetinde canlı bir Anayasa sorunu vardır. Türkiye Cumhuriyetinde ve Türkiye Cumhuriyeti öncesindeki Osmanlı döneminde 1876 dan beri bir anayasa sorunu olagelmıştır. Bu bir gelişme süreci içinde oluşmuş bir sorundur. Çünkü daha Osmanlı döneminden başlayarak 1982 yılına kadar yapılan anayasalarda anayasa yapıcısının, anayasa sorununa yaklaşımı doğrudur, doğru istikamettedir ve bu istikamet, gitgide gelişerek, genişleyerek 1961 Anayasasına kadar izlenmiş bir yöndür. İşte 1982 Anayasası diye isimlendirilen Anayasa da bir yön değişikliği olmuş ve Türkiye'deki Anayasa sorunu, bugünkü aktüel sorun da bundan doğmuştur. Bu yön değişimi şudur; Burada defalarca ifade edildi, 1982 Anayasası meseleyi, Anayasa meselesini sadece bir teşkilatı esasıye meselesi

olarak görmüştür, bir anayasa, bir temel yasa veya 1876 nın yasasının adıyla söylersek, bir kanuni esasi olarak görmemiştir. Teşkilatı Esasiye meselesi olarak görülünce, devlet örgütünün nasıl güçlenip işler halde bulunacağı hususu, konusu ön planda tutulmuştur ve böylece bugün otoriter, insan haklarına temel hak ve özgürlüklere aykırı veya onları olağanüstü sınırlandırarak bireyi çaresiz bırakan, devlet karşısında çaresiz bırakan, silahsız bırakan bir metin ortaya çıkmıştır.

Bu sürece ters yapılaşma bugün karşımızdadır ve hepimizi rahatsızeden veya büyük bir çoğunluğunuzu rahatsız eden bir vakia olarak karşınızda durmaktadır.

Tabiatıyla dün Sayın Salih ⁴uri Tüzel arkadaşımızın belirttiği gibi, bu Anayasa halkın oyuna da sunulmuştur, bir referandum değil, bir filedisit yoluyla halkın onaylamasına arz edilmiştir ve yüzde 93 ranında da oy almıştır, ama başlıbaşına bu vakia meşruluk demiyorum, ama Anayasanın, doğru bir Anayasa olduğu hususunda bir yeter belirti değildir. Nitekim 1961 Anayasası da yüzde 70 civarında oylamayla halk tarafından kabul edilmiştir ve 61 Anayasası yürürlükten kaldırılırken halkın oyu da alınmamıştır. Acaba bunun kaldırılmasına razı mıdır değil midir halk, sorulmamıştır. Binaenaleyh, sadece rakamsal veya oransal birtakım noktalardan başlayarak bir hukuk metninin doğru ya da yanlış olduğuna hükmedemeyiz. Nitekim her kanunu eleştiri hakkımız vardır, tabii ki her kanun bizim temsilcimiz olan parlamentodaki milletvekillerininin

çoğunlukoylarıyla kabul edilmiştir, oybirliğiyle kabul edilse bile bizim bunu eleştirme, doğru yanlış diye değerlendirme yetkimiz tabiatıyla vardır.

Bu otoriter yapıllı Anayasa daha yapıldığı gün eskimiş olan Anayasa, çünkü bazı yasalar yapıldığı gün daha eskimiş sayılabilir, niçin yapılmıştır, niçin bu ortaya çıkmıştır. Yine bilinen sebepleri kısaca özetleyerek arz edeyim. Mesele şu açıdan bakılmıştır bence, devlet zaafa uğramıştır, çünkü 1961 Anayasasının getirdiği özgürlükler düzeni hem çok geniştir, hem de suiistimale maruz kalmıştır, uğramıştır, ayrıca da güçlü bir yürütme, güçlü bir iktidarın yapılaşmasına elverişli olmayacak bir metindir 61 Anayasası. Onun için bu terkedilip devleti güçlendirecek ve özgürlükleri suiistimale elverişli olmayacak şekle sokacak bir düzenleme icabeder denmiştir ve bildiğiniz özgürlükleri yok eden, bireyi yok sayan, devleti bir dev gibi bireyin karşısına çıkaran bir yapı ortaya çıkmıştır. Aslında bu tabii yeni bir şey de değil. Aslında şöyle denilebilir; yani toplumsal yaşam bir kavgadır, bir anarşidir. Herkesin herkese karşı savaştığı bir düzendir. İşte böyle bir düzende insanların yaşaması imkânı olmadığı için bir insanlar sözleşme yaparak bu yetkilerini sınırlarlar, ama nasıl sınırlarlar; daha çağdaş olan toplumsal sözleşme anlayışlarına göre değil, otoriter rejimleri, mutlakiyeti perçinlemek ve onu sağlamlaştırmak için kullanılan temel görüşe göre, yani bireyler, toplumdaki

bireyler anlaşırlar, bir toplumsal sözleşme yaparlar ve bu sözleşmeyle bütün yetkilerini bir üçüncü şahsa devrederler, yine özel hukuk deyimiyle özel şahıs lehine akid yaparlar. İşte bu üçüncü şahıs devlettir, devdir, canavardır. İşte bizim 1982 Anayasamız aradan 300 küsur sene geçtikten sonra Thomas'ın bu görüşlerini horlatan bir Anayasadır, bu görüş açısından düzenlenmiştir. Devleti hareket noktası yaparak, ferdi yok sayan bu Anayasanın temel felsefesi de bu olduğuna göre tadili, düzeltilmesi değil, toptan kaldırılarak bunun yerine çağdaş ve doğru bir anayasa yapılması gereklidir. Türk tarihinin akışı da zaten bunu gerektirmektedir ve aşağı yukarı bir kesinlikle söyleyebilirizki bu olacaktır da. Onun için bizim heyetimiz de, bizim kurulumuz da hukukçulardan, Türkiye'nin en seçkin hukukçularından meydana gelen ve Türkiye'deki 25 bin hukukçuyu temsil eden kurulumuzda bu istikbale yönelik noktayı önemle gözönünde tutarak bu Anayasanın Türk Milletine yakışmayan, doğru olmayan bir Anayasa olduğunu vurgulamalıdır.

Bununla ilgili bir iki noktayı daha kısaca arz etmek istiyorum. Anayasayı kabahatli bularak rejim değişikliğine kalkışılmasının anlamsız olduğu yolunda dünyada örnekler vardır, bunlardan bir tanesi Prens Vismark'ın 1830 Belçika Anayasasından yararlanılarak yapılmış olan Prusya Anayasasına rağmen memleketi uzun yıllar otoriter bir mutlakiyetle yönetmiş olmaktadır. Demekki Anayasada sadece bu veya şu hükmün var olduğu,

yok olduđu meselesi meseleyi ya da bir dűzeni açıklamaya, anlatmaya yetmiyor. İkincisi daha yakın bir őrnek, ki bizimkine de benzerliđi var. Bakın 1919 Vhaymair Anayasası, ki sonuçta Hitler'in iktidara gelmesine sebep olan anayasadır. Hitler'i niye iktidara getirdi bu Anayasa diye sorulduđu zaman iki Őey sűylenmiřtir bařlıca tabii. Bunlardan birincisi, bu anayasanın nisbi temsil esasını kabul etmesi sebebiyle gűclű bir yűrűtmeyi sađlayamadıđı; birinci sűylenen nokta budur.

İkincisi de; parlamentoda hűkűmetin dűřűrűlmesi için mutlak ekseriyet kurulanın anayasada kabul edilmiř olmasıdır. İřte diyorlar, Hitler bu yűzden iktidara gelmiřtir, Alman fařizminin dođurmasına sebep budur, anayasa bunun sulusudur. Bir Alman yazarı bu iddiaya karřı gayet açık ve net olarak Őunları sűylűyor;

"1. Bon Anayasası,-halen 30 yıla yakınozamandır Almanya-da yűrűrlűkte olan Bon Anayasası da nisbi temsil esasını kabul etmiřtir.

2. Bon Anayasası da hűkűmetin dűřűrűlmesi için yine ařađı yukarı aynı hűkűmler sayılalilecek hűkűmlerle meclisde mutlak ekseriyetin teřekkűl etmesini őrgűrműřtir."

Demekki mesele sadece Anayasa meselesine bakarak ahkűm kesip toplumsal geliřmeleri izah etmek meselesi deđildir. Ama biz hukukçular olarak kendi hukuk anlayıřımıza, toplumsal olaylara bakıřımıza ve özűmlerimize gűre en uygun hukuki

düzenlemelerin yapılması ve bunların yine hukukçular olarak en doğru şekilde yorumlanmasıyla topluma yön vermesini, savaşımlarını vermek zorundayız.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Aybay.

Buyurun Sayın Şansal.

AV.ERŞAN ŞANSAL (Ankara Barosu)- Sayın Başkan, Türkiye Barolar Birliğinin değerli üyeleri, sayın meslektaşlarım; dünden beri süregelen Birliğimizin bu genel kurul toplantısında çok değerli görüşler ortaya çıktı, mesleğimizin önemli birçok sorunu dile getirildi. Bu sorunlar yalnızca mesleğimizin sorunlarından ibaret değil. Bunlar aynı zamanda bu ülkenin toplumumuzun ve insanlarımızın da sorunları. Bu da insanlarımızın ve adaletin bir bakıma ortak bir kaderi paylaşmalarından kaynaklanıyor.

Son yıllarda özellikle 1980 tarihinden bu yana ülkemizde yoğun bir hukuk olayı yaşanmıştır. Bir başka deyişle, 12 Eylül 1980 tarihinden sonra yaşanan olayların en etkin sonuçları hukuk ve yargı alanında yansımıştır. Bu süre içindeki yasal düzenlemeler başta anayasa değişikliği olmak üzere toplum yaşantımızda ve hukuk alanında önemli olaylar oluşturmuştur. Başta Anayasa diye söz etmemin nedeni, geleneksel normlar hiyerarşisi içerisinde anayasanın başta gelen bir yerinin olmasından değil, hukuk alanındaki tahribat sıralamasında Anayasanın başta gelen bir önem taşımasından dolayıdır.

Olaylar, yaşanan olgular biribirlerinden bağımsız olmayan bir bütün oluşturuyor. Hemen göze çarpan ilk şey sözünü ettiğim 1980 tarihinden bu yana olan gelişmeler içerisinde bütün ülke düzeyinde bir sıkıyönetim yaşandığıdır, sözüburaya getirmek istiyorum. Sıkıyönetimle birlikte ortayaçıkan bütün olayları şimdi burada tek tek sıralama olanağı yok. Ancak, önemli olan bir iki noktaya işaret etmek istiyorum.

Bugün sıkıyönetim önemini kaybetmiş, ağırlığı azalmış gibi görünüyor, ancak gerçekteki durum bu değildir. 67 ilinizin 63 tanesinden sıkıyönetim kalkmış, yalnızca 4 ilinizde kalmış olmasına rağmen, bu 4 ildeki sıkıyönetim bugün ülke çapında Türkiye düzeyinde bir sıkıyönetim varlığını ve ağırlığını hissettirmeye yeterlidir ve elverişlidir.

1402 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinde, sıkıyönetim savcılıklarının el koyduğu soruşturma dosyalarının sıkıyönetim süresiyle sınırlı bir soruşturmaya tabi tutulacağı öngörülmüş, ancak bu davaların yetki nedeniyle yahut irtibat nedeniyle bir başka ilde sıkıyönetim bulunan sıkıyönetim mahkemesi bulunan bir başka ildeki sıkıyönetim mahkemesine intikal ettirilmesi, orada dava açılabilmesi olanağı öngörülmüş, bu suretle sıkıyönetim 4 ilde de olsa, bir ilde de olsa bütün ülkede hâlâ varlığını sürdürebilecek etkinleştirebilecek bir güce ulaştırılmıştır, bir düzeye ulaştırılmıştır.

Kaldı ki, 2845 sayılı Kanunla getirilen Devlet

Güvenlik Mahkemeleri bilindiği gibi sıkıyönetim ilan edildiği zaman ayrıca bir işleme gerek kalmaksızın her ilağinden sıkıyönetim mahkemesine dönüşebilecek, yani ileride sıkıyönetim mahkemesi olma olanakını ve bununla ilgili gereklilikleri, elverişlilikleri şimdiden bünyesinde taşıyarak bir bakıma sıkıyönetim olmadan dahi sıkıyönetim fonksiyonlarını icra eden bir mahkeme, bir yargı organı halinde bugün ortaya getirilmiştir.

Sıkıyönetim döneminde eylül 1980 tarihinden bu yana görülen değişikliklerde yasal düzenlemelerin hukuk alanında görülen sonuçları mesleki uğraşınızı yakından ilgilendirmekte ve etkilenmektedir. Örneğin, 1402 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde yapılan bir değişiklik ile sıkıyönetim mahkemelerinden verilen mahkûmiyet hükümlerinin üç yıldan az olması halinde tenyiz edilemeyeceği yolunda bir hüküm konmuştu. Sonradan bu değiştirilerek altı ay ile sınırlandı. Ancak, bu sınırlama ister üç yıl olsun, ister altı ay olsun, bir kişinin tenyiz hakkının elinden alınması, eğer kamu hizmetlerinden yasaklanma, bunun sonuçları olarak daha sonra uzun süre devam edebilecek birtakım kısıtlılıklar ortaya koyorsa, bunu kabul etmek elbette mümkün değildir.

Ayrıca, bir mahkûmiyet hükmünün yargıtay denetiminden uzaklaştırılması bir başka anlamda, üst yargı organının denetiminden kaçırılması, bir diğer yanılla, yani Yargıtayın görevlerini sınırlandırma bakımından da önem taşımaktadır.

Bunun da ne ölçüde benimsenir olduğunu sayın genel kurulumuzun takdirlerine sunuyorum.

Sayın meslektaşlarım kuşkusuz yargıdan çekinilmemelidir, bunun ayrıca üzerinde duracağım. Kanunun yargılama hakkına sahip olduğu kadar, kişinin de yargılama hakkı vardır. Sanığın sahip olduğu bu haktan onun adına bir başka kişinin, bir başka kurumun feragat etmesi elbette düşünülemez, kabul edilemez.

Gene 1402 sayılı Kanunda 2301 sayılı Kanun ile yapılan bir değişiklik, sıkıyönetim mahkemelerince hükmedilen cezaların para cezasına çevrilemeyeceğini, diğer tedbirlere dönüştürüle-
yeceğini ve tecil edilemeyeceğini öngörmektedir. Kişiler eşit yargılama statüsüne sahip olduklarına göre, ceza hükmü vere mahkemenin şu mahkeme ya da bu mahkeme olmasına göre ayrı ayrı sonuçlar yaratan bir yargılama statüsü hiç kuşkusuz ki eşitlik ilkesine aykırıdır ve savunma hakkı bakımından bize bir başka insiyatif tanımadığı için bizim mesleki fonksiyonumuzun önünde büyük engeldir. Eğer bu engeller, ki bunlar bugün halen yürürlükte olan hükümlerdir. Eğer bu hükümler düzeltilmez ve değiştirilmezse sıkıyönetim mahkemesinde açılan bir davanın sonucunu bugün alınyazısı olarak kabul etmekten başka bir izah kalmaz.

Gene 1402 sayılı Kanunda 2342 sayılı Kanunla yapılan bir değişiklik, sanığın iyi halli olması nedeniyle Ceza Kanununun 59 uncu maddesinin uygulanması olanağını bertaraf

etmektedir. Özellikle ölüm cezasına hükmedilecek hallerde hükmedilen hallerde 59 uncu maddenin uygulanamaması, yani ölüm cezasını zaten kanunumuz bir hiç ceza, tek ceza olarak çoğunlukla benimsemişken, ayrıca sertleştirilmiş bir hale getirmektedir. Gerçi 647 sayılı Kanunda yapılan değişiklik, ölüm cezalarıyla ilgili, bunların yerine getirilmesine ilişkin olarak, yasama organı bakımından bir düzenleme getirmedi, ancak görülen uygulamada ölüm cezalarının yerine getirilmesine ilişkin olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin şimdilik böyle bir şeye yanaşmayacağı yolunda bir açıklamadır. Böyle basında yer alan haberlerdir, ne varki bu haberlere daha çok yakınlarda eklenen bir açıklama dikkat çekicidir. Başbakan, bu konuda Meclisin farklı bir tutumunun da olabileceğini belirtmiştir. O nedenle, bugün ölüm cezaları meselesi sanki ertelenmiş ve bir süre için durdurulmuş gibi görünmekte ise de, tekrar her zaman için ağırlıkla gündeme gelebileceğini göstermiştir.

Savunma hakkını kullanan bir avukatın Anayasaya aykırılığını gördüğü bir kanunun Anayasa Mahkemesine gönderilmesini isteme hakkı yoktur. Tabii tüm alanlarında, hukukun tüm alanlarında geçerli olarak söylemiyorum, arz etmek istediğimi deminden beri ifade etmeye çalışıyorum. Yani bir meslektaşımız bir yasa hükmünün Anayasaya aykırılığını mahkemeye ne denli izah ederse

etsin, mahkeme buna ne denli ikna olursa olsun, bunun Anayasa Mahkemesine götürülmesi olanağı yoktur. Bunlar bugün hâlâ geçerliliğini sürdüren hükümlerdir ve adalet adına, bağımsız yargı adına savunma hakkımızın önünde kabul edemeyeceğimiz büyük engeller olarak duruyor.

Sıkıyönetim düzenlemelerinden söz etmişken, önemli bir noktaya daha izninizle değinmek istiyorum. Bu da sıkı yönetim kanununun komutana tanıdığı bir yetkiyle görevden uzaklaştırma meselesidir. Gerçekten de 1402 sayılı Kanuna göre yürütülen işlemlerle bugün görevinden uzaklaştırılmış kişilerin Türkiye'de oluşturduğu sorun bir hayli önemli bir boyuttadır, bunların sayısı hiç de küçümsenecek bir miktarda değildir. Yalnızca üniversitede 1402 sayılı Kanunun uygulamasından başka diğer nedenlerle, örneğin YÖK Kanununa göre görevden uzaklaştırmalar da dahil olarak bugün görevini terketmek durumunda kalmış olan kişi sayısı 3600 düzeyindedir ve yetişkin uzman kadrolarda bu rakam bir hayli büyük bir önem taşımaktadır.

Sıkıyönetim, Anayasada düzenlenen, Anayasada yer verilen bir hukuk rejimidir. Sıkıyönetim ilan edildiği zaman hangi kuralların yürürlüğe gireceği, hangi hükümlerin uygulanacağı Anayasa emri gereğince kanunda belirlenecektir. Bizim ülkemizde sık sık yaşanan bir olgu sıkıyönetim. Günün birinde sıkıyönetim ilan edildiği zaman kanuna bakılacak, yani sıkıyönetim rejimi altında yaşayan insanlar kendilerinin karşı karşıya gelecekleri

kısıtlamaların neler olduğunu kanunu açıp görecekler, bakacaklar sokağa çıkma yasağı konulabilir, kimlik kontrolleri gibi uygulamalara tabi tutulabilirler, birtakım özgürlüklerini kullanmaları kısıtlanabilir, örneğin toplantılar vesaire. Yani kanuna bakınca bunlar görülecek. İşte şimdi ilan edilen sıkıyönetim süresince benim bu hakların kısıtlanmıştır, ben böyle bir statü içerisinde olacağım. Bu, gerek Anayasanın, gerek kanunların, yani hukuk devleti çerçevesinde devletin vatandaşına verdiği taahhütünü belirtmesi açık hükümlerle bunu ortaya koyması demektir.

Sıkıyönetim bölgelerinde yaşayan insanların bilme zorunluğunda olduğu hususlar. Ancak, bir sıkı yönetim geliyor, sıkıyönetim ilan edildikten sonra kendisinin gelmesine neden olan sebepleri, kendisinin geldiği zaman uyacağı, tabi olacağı hükümleri uygulama kurallarını kendisi geldikten sonra düzenliyor, değiştiriyor. Hen de bunlar hukuk adına vahim denecek ihlaller yaratacak boyutlarda olarak. Bunlardan biridir 1402 sayılı Kanunda sıkıyönetim komutanına tanınan yetkiyle bir kimsenin görevine son verilebilmesi. Hiçbir soruşturma yapılmaksızın, hakkında hiçbir savunma fırsatı tanınmaksızın, kanunlarda benimsenen teminat hükümleri olarak yer verilen kuralara riayet edilneksizin bir kamu görevlisi kendisine tebliğ edilen bir yazıyla yahut tebliğne dahi gerek görülmeyen bir tarih numara bildirilerek görevine son verilmektedir. Hukukunun düşünceği böyle bir işleme maruz kalan insanın.

düşüneceği şey, gideceği yol elbette bu işlemi yargı denetimine götürmek olacaktır ve bunun bir yargı organı tarafından kaldırılmasını, denetlenmesini istemek olacaktır. Ancak, gelen sıkıyönetim geldiği zaman böyle bir olanak bulunmadığı halde madem böyle bir olanak var, o halde yeni bir kanun çıkartarak yargı yoluna başvuramayacaksın, idare menkenelerine gidip dava açma hakkın kaldırılmıştır şeklinde bir yasa ile bu hakkı da kaldırmıştır. Peki ana böyle bir yasa benim yargı organına başvurma hakkımı nasıl elinden alabilir? Anayasanın benimsediği ilkelere bu aykırıdır, sizin bu şekildeki yasama tasarrufunuzu ben Anayasa Mahkemesine götürürüm, o zaman yeni bir kanun çıkarılarak bu konuda Anayasa Mahkemesine gidilmesi olanağı da yoktur, bu konuda yapılacak girişimlerde dinlenmez, yani bunlardan sonra artık hukuk yolları, hukuk adına yapılan fiili işlemlerle gerçekten kullanılanaz hale gelmiştir. Bir işleme maruz kalmak, bunun idari denetimini yaptıranamak, Anayasaya aykırılığını ileri sürenemek, herhalde zevkli, bizim tarafınızdan anlaşılanaacak, kendilerinin enfes bir hukuk mantığı olsa gerektir.

Olağanüstü yargının son yedi yıllık dönemde ülkemizde bir bakıma bir salgın hastalık gibi yağın bir şekilde yargı olayını yarattığı gözlemlendi. Normal adalet istatistiklerine baktığımız zaman her yılda da küçük değişikliklerle ülkede suç işleme oranı da şu bu şekilde bir olgunun varlığı bilinir, ancak ülkemizde belli dönemlerde ortaya çıkan bu

gözlemlenen durum, birden bire yaygınlaşan, adeta salgın bir hastalık gibi yargı önüne getirilme durumudur. ortaya koymuştur. Onbinlerce kişi, yüzbinlerce kişi cezaevine alınmakta, yargılanmakta ve bunlar ceza kanununun sınırlı birkaç maddesini ihlal nedeniyle görülmekte ve yoğunlaşmakta. Bunların arasında ülkemizin yetiştirdiği, dünya çapında saygın yerleri olan bilim adamları, sanat adamları, meslek adamları gibi kişiler ve biz savunma yapma durumunda olan kişiler, savunma görevini üstlenen biz avukatlar bir yandan bu kişilerin uğradıkları haksızlıkları, adaletsizlikleri bertaraf etmeye uğraşırken, aynı zamanda giderek ülke sorunu haline gelen, onunla çatışan bir konuda da keza bu sıkıntıları duymaktayız.

Bunlar şimdi biraz etkinliği azalmış olan bir sıkıyönetimin giderek daha da etkinliğini kaybedeceğini temenni ettiğimiz bir dönemde belki güncelliği biraz azalmış sorunlar, ancak ülkemizde sıkıyönetimin ne zaman geleceği konusunda hiçbirimiz de herhalde bilemeyiz, ama bunun cevabını bilenler olabilir, bizler bilemeyiz, fakat herhalde gene karşı karşıya geleceğimiz sorunlar olduğu kanısındayım.

Bu genel kurul toplantımızın meslek sorunlarına ışık tutması temennisiyle hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Şansal.

Sayın Nabi İnal, buyurun efendim.

AV.NABI İNAL(Hatay Barosu)- Bir konuyu cevaplandırmak için huzurunuzda geldiğim için çok üzgünüm. 1969 yılından beri Türkiye Barolar Birliğinin delegesiyim ve o dönemden bu yana delege olan buradaki arkadaşlarımız gayet iyi tanırırlarki, ben ne uzun konuşmayı seven biriyim, ne ayrıntıya girerim ve gerçek olmayan bir şeyi de hiçbir zaman huzurda gelip konuşmam.

Şimdi çok sevdiğim, fikirlerine değer verdiğim ve saydığım Özturanlı arkadaşım burada bugün konuşmasında, çünkü benim konuşmama verdiği yanıtta benim olmayan bir şeyi söylediğim gibi ve başkasıyla bir konuşmayı karıştırdığım gibi bir cümle sarfetti, çok üzuldüm, kendilerine kürsüden indikten sonra nerede konuşulduğunu belirttim, anımsadılar sanıyorum.

Ben çünkü konuşmamda aynen şöyle demiştim; Genel kurulumuz, geçen olağanüstü genel kurulumuz bir karar almadı, bir karar da alamazdı, genel kurul baroların seçimleriyle, genel kurullarıyla ilgili bir karar alma hak ve yetkisine sahip değildi. Nitekim geçen olağanüstü genel kurulda 4-5 arkadaşımız demişim, kendileri 9-10 kişi dediler, bu tutanaklarda vardır, bunlar görüşlerini sadece belirttiler. Bu görüşü belirtme elbetteki genel kurul kararı değildi, yasa açık dedim, bu yasayı zorlamanın bir anlamı yoktur, bazı baroların yerel sorunları nedeniyle seçimlerin 87'de yapılmasında bir zorunluk var ise elbirliğiyle bu yasa maddesini değiştirelim, değiştirilmesi için çaba sarfedelim. Birlik, barolar, delege

arkadaşlarımız yasama meclisinden böyle bir maddenin çıkması için çaba sarfedelim ve nitekim Özturanlıarkadaşımız da dışarıda konuştuğumuzda yasanın bu şekilde yorumunda haklı olduğumu söylemişti deniştin, bu sözümü aynen tekrar ediyorum, konuşma böyle oldu, konuştuğumuz yeri de kendilerine anımsattım, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın İnal.

Gündemimizin 4 üncü maddesiyle ilgili olarak söz isteyen arkadaşım kalmamıştır.

Gündemimizin bitirilebilmesi için raporların okunup onayınıza sunulması gerekiyor.

Sayın Barolar Birliği Başkanımız Teoman Evren söz istiyorlar, buyurun efendim.

AV. TEOMAN EVREN (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)-

Çok değerli arkadaşların, bizlere onurvererek Ankara'ya kadar teşrif ettiniz, sizleri yorduk, ama sizleri zevk ve istifadeyle dinlemenin mutluluğunu da yaşamış olduk. Bugünkü toplantımızın gündemi, yargı, meslek ve hukuk sorunları üzerinde genel görüşlerimizi açıklamaktan ibaret olarak görülmekteydi.

Aslında ben çok daha yeni fikirler ortaya sürüleceğini, daha büyük istifadeler sağlayacağımızı zannaktaydım. Gördümki bazı eleştiriler de oldu, bu eleştirilerin çoğunu

duyamadım, duyanadığının nedeni, bulunduğumuz yere sesler yeterince iletileniyor, onun için çoğu zaman aranızda oturmak gibi bir seçim yaptım.

Eleştiriler üzerinde durmayacağım kesinlikle, bu toplantıyı bir olağan genel kurul toplantısı haline sokmak istemiyorum. Yalnız çok zaruri gördüğüm meseleler hakkında çok kısa açıklamalar yapmak istiyorum. Eleştirileri duymadığımı söyleyemem, bir kısmını burada oturduğum için duyamadım dedim, ama duymamakta da yarar olduğunu sanıyorum. Aldırmadığımı hiç söyleyemim, önemsenenen mümkün değil. Ancak her şeyin bir yeri var, Nasrettin Hoca yüzüğünü bodrunda kaybetmiş, caddede aramaya başlamış, ama sen yüzüğünü burada niye arıyorsun denişler, onun için de ben bugün burasının ne eleştirisi, ne de eleştirilere cevap verilecek bir yer olduğu kanısındayım.

Efendim, bazı arkadaşlarımız bu toplantının ilgisiz olduğundan bahsettiler. Gerçekten ilgisiz olduğu doğrudur, ancak Salih Nuri Tüzel arkadaşınıza söyleyeyinki, bizim toplantılarımızdan yalnız bu toplantı bu kadar ilgisiz olmuştur, belki diğerlerinde de istenilen oranda beğenilmemiştir, ama bunun da sebepleri var. Bir kere olağanüstü toplantı, bunun dışında bugün burada, söylenecek olan sözleri arkadaşlarımız birçok yerde söylediler. Bunun da dışında biz daha önce bir panel yaptık, çok büyük ilgi gördü, ceza kanunu tasarısı hakkında. Biliyorsunuz 11 inci ayda bir genel kurul yaptık, bugün bir

genel kurul yapıyoruz ve bir ay sonra yeni bir genel kurulumuz var. Eğer büyük boyutlarda ilgi isteniyorsa, bu ilginin Tekirdağ'da sağlanması mümkündür. Yalnız Salih Nuri Tüzel arkadaşımız, yalnız çok özür dilerim hiçkimsenin ismini annak istemiyordum, Salih Nuri Beyi andım, o da beni bağışlasınlar. Bir fikrine iştirak edemedim veya iştirak ettim de kendisini çelişkili buldum. O da Bursa'daki genel kurulda siyasi parti mensuplarına, başkanlarına neden söz verildi, neden davetiye gönderildi demişlerdi ve çok büyük eleştiri konusu olmuştu o zaman Erdal İnönü'den bir mesaj gelmişti (Karşılıklı konuşmalar)

Afedersiniz efendim, o zaman ben bir başka arkadaşımı karıştırdım, ben özür dilerim; böyle bir eleştiri gelmişti biz o zaman da bütün siyasi parti liderlerine ve bütün önemli kişilere davetiye göndermiş olduğumuzu söylemiştik, çok önemli birtabii afet meydana gelmiş, biraz da postanenin ihmali bu afete eklenniş, bize gönderilen telgraflar ulaşmamış. Bugün de görüyoruzki birçok siyasi ve yargı kuruluşlarımızın başında bulunan insanlara davetiyeler gönderdik, hepsinin telgrafları geldi. Sonra bu toplantılarımızın hepsi bu kadar önemsiz oluyor. Biz kamu kurumu avukatları için bir toplantı yaptık, üç tane bakan geldi, sadece kamu kurumu avukatlarımızla ilgiliydi toplantımız. Gene biz parlamentodaki sadece hukukçu milletvekillerini topladık, iki bakan, bir parti genel başkanı geldi, zaten bir tek bakan daha vardı hukukçu olan, o da telgraf

çekmiş bulunuyorlar.

Efendim, bugünkü toplantının önemli kısmını ceza yasası tasarısı üzerindeki eleştiriler teşkil etti. Bu arada biz de birlikde bireleştiri aldık. Türkiye Barolar Birliğinin Anayasa ve Ceza Yasası hakkındaki fikirleri, dün ve bugün oluşmuş fikir değil, Türkiye Barolar Birliği kurulduğundan beri bu fikirleri ortaya atmıştır, 141, 142 ve 163 üncü madde üzerindeki fikirleri bellidir. Ölün cezasının kaldırılmasının ilk talepçisi biziz, hatta Anayasa eleştirilerimiz sırasında da bunu çok kesinve çok açık şekilde belirtmiş, bugünkünden çok daha büyük eleştiri almış idik.

Ceza yasası üzerindeki çalışmalarınız sürüyor, bunu basın bülteninde açıkca ifade ettim ve bu basın bülteni bütün arkadaşlara ulaşmıştır ve nitekim Ceza Yasasının bütünü üzerindeki hem genel esaslar üzerindeki, hem özel kurallar üzerindeki eleştirilerinizi çok yakın bir zamanda toparlıyoruz, bastıracağız ve bir kitap halinde kalıcı olsun diye, herkes yararlanabilsin diye bütün parlamenterlerin, bütün avukatların, bütün barolarımızın yararlanmasına sunacağız.

Bunun dışında bir panel yaptık, bu paneliniz fevkalade büyük ilgi gördü ve Yargıtay salonunda oldu, hemen hemen Türkiye'deki yargı organlarının başındaki ve üye olarak içinde bulunan herkes bu panelinize iştirak etti. Panelinizde yapılan

görüşmeleri de bastırıyoruz, sanıyorumki Tekirdağ'daki Genel Kurulunuzda hen basılmış halde bu paneli size sunacağını, ama bir aksilik olur da sunamazsam beni bağışlayınız, ondan sonra sunarız, onun dışında hem de bu eleştirilerinizi ya yetiştirse genel kurul raporunuza alacağım veya ayrıca sizlere sunmak inkânını bulacağım.

Bunun dışında Türkiye'de bugün barolarımız Ceza Kanunu üzerinde gerçekten çok büyük bir duyarlılık göstererek çok önemli görevler yapmaktadırlar. Benim bildiğim kadarıyla Denizli'de bir panel düzenlendi, bu panelin düzenlenmesi görevini Türkiye Barolar Birliği özellikle üstlendi. Uşak'da bir panel düzenlendi, tanımıyla Ceza Kanunuyla ilgili değildi, ancak gene konuşmacılar benim aracılığımla bulundu. Hatay Barosunda yakın bir zamanda bir panel yapacağız, hep birlikte iştirak edeceğiz, bunu basın bülteninde de arz etmiş bulunuyorum.

Adana'daki panelde Teoman Ergül arkadaşımız bizzat bulunarak Türkiye Barolar Birliğinin fikirlerini ileri sürdüler. İstanbul Barosunun düzenlediği panelde ben bulundum. Mersin Barosunda arkadaşlarımız bulundular, Antep Barosunun düzenleyeceği panel de tarafınızdan organize edilecektir.

Sanıyorumki bunlar bir Ceza Yasası hakkında oldukça yoğun çalışmalar olarak değerlendirilmelidir. İzmir Barosu da bir panel yaptı, Bursa Barosu da yaptı.

Efendim, burada baroların genel kurulları ne zaman yapılacağı konusunda sanki bizce Adalet Bakanlığından emir alan bir kuruluş haline getirme düşüncesini yadırgıyorum. Aslında bunların hepsine Tekirdağ'da yapacağımız genel kurulumuzda çok geniş cevaplar vereceğiz, çünkü önümüzde zaman var, hazırlanmak için de inkan arıyorum. Böyle birdenbire boş bulunmak da isteniyorum.

Efendim biz biliyorsunuz veya arkadaşlarımızın çoğu biliyor, özellikle İstanbul Barosu, Bursa Barosu bu konuyu çok iyi bileceklerdir, Bursa Barosu bize başvurarak bu genel kurulun ne zaman yapılacağını sordular. Kendilerine açıkca bu genel kurulun yapılacağı tarihi bildirdik, çünkü yasa geç kalmıştı, yasa öngörülen zaman içinde çıkmadığı için baroların genel kurulları bir sene ileriye, yani 1988 senesinde ertelenmiş oluyordu, bizim fikriniz bu idi, bu fikrinizi biz 22-3.1986 tarihindeki genel kurulumuzda karar olarak oluşturduk ve bütün barolara tebliğ ettik.

Barolardaki endişeler devam etti, bu fikrinizi eleştirirken bazı barolarımızın zaten bu şekilde anladıklarını nazara aldık, nitekim demin Hatay Barosu Başkanı arkadaşın konuştu, kendileri genel kurullarında bile bu toplantının 1988 yılında yapılacağını ilan ettiklerini söylediler. Böylece Türkiye çapında baroların genel kurullarının ne zaman yapılacağı hususunda bir tereddüt, bir kargaşa yaratmamak için bu

konu üzerine eğildik, ancak burada ne bizim yönetim kurulunuzun ne de genel kurulunuzun barolara bir direktif verme yetkisi olmadığını kabul ediyorum, çünkü aksi halde baroların bağımsızlığı savunan bizim gibi önemli bir kuruluş barolara genel kurullarınızı şu tarihte yapacaksınız diye direktif vermiş olacak. Biz bu kararlarınızın hepsini Adalet Bakanlığına bildirdik, Adalet Bakanlığı, kararlarımızın yerinde olduğunu bildirdiler, İstanbul Barosu Başkanı arkadaşımız bana bir gün dedilerki, biz bu toplantıları şu gün veya bu gün yapalım, ama Adalet Bakanlığı müdahale ederse; ben Adalet Bakanının fikirlerini biliyorum, aranızda bir ihtilaf yoktur, Adalet Bakanına da sorabiliriz dedim, sordum, yani bizim daha önce aldığımız bir kararı Adalet Bakanlığının teyit etmiş olması bize yapılmış bir baskıdır, takdirlerinize sunuyorum, ben hiç böyle değerlendirmiyorum. Zaten bunu bir baskı olarak hissetsem herhalde o baskının dışındaki bir günde genel kurulları yapmak için gerekli teşebbüsleri gösterir, gerekli cesareti gösterileceğini sanıyorum.

Arkadaşlar, bireysel başvuru ve insan hakları konusundaki düşüncemi de arz etmek isterim. Elbetteki batı standartları hukuk ve demokrasi alanında bizim ulaşabileceğiniz bütün standartların üzerindedir. Ancak 1960 Anayasası için bunu söyleyemeyeceğim, 1960 Anayasası, batı anayasalarıyla da mukayese edilebilecek ve hatta onlardan birçok konuda üstün

nitelikler taşıyan bir anayasa idi.

Yalnız benim çok garipsediğim bir şey var. Türkiye'yi biz Avrupaya şikâyet ediyoruz, Avrupa ne derse onlardan geleceklere göre Türkiye'yi düzenlemek istiyoruz. Bu benim onuruma dokunuyor, bu benim egemenlik anlayışına dokunuyor, gerçekten ben bunu kabul edemiyorum, ama batı ile tabii ilişkiler içinde olacağız, tabii onlarla anlaşmalarımız olacak, tabii onların ileri düzeyde ulaştıkları seviyeye ulaşmak için gereken her türlü mücadeleyi yapacağız.

Arkadaşlar, şimdi Türkiye'nin en büyük mimarı Atatürk'tür. Türkiye'yi batı ülkeleri seviyesine yönelmek isteyen de Atatürk'tür. Atatürk, bütün bu inkılapları batının direktifleriyle, batının ona verdiği emirlerle ni yapmıştır. Hatta bana yabancılar geldiği zaman Türkiye'yi gannazlar gibi onlarla konuşmaktan sıkılıyor ve fevkalade üzülüyorum ve bu üntümü de kendilerine açıkca ifade ediyorum. (Alkışlar)

Ana bu değildirki, Türkiye batıya sırt çevirecek, batı da kabul ettiği anlaşmalarla ters düşecek, kabul ettiği anlaşmalara uymayacak. Bu arada bireysel başvuru için de çok büyük tereddütler vardı, Dışişleri Bakanlığımız hepimizi mennun eden bir şekilde bu bireysel başvuru hakları hakkındaki bütün dökümanları bize yolladı, yakın bir zamanda gelmiştir, teksir de edilmiştir, çok yakın zamanda da elinize geçecektir. Ne şekilde kullanılacağı hakkında formların hepsini tercüme

ettirdim, bunları barolarınıza hatta delegelerinize teker teker yakın bir zamanda gönderiyorum, herhalde arkadaşların bu dökümanlardan yararlanacaklardır ve Türkiye bireysel başvuru hakkını kullanmakta işler bir mekanizmaya kavuşmuş olacaktır.

Bu arada gerçekten meslek sorunlarıyla ilgili bulduğum iki eleştiriye de temas etmek istiyorum. Bunlardan birisi Trabzon Barosu Başkanı arkadaşımın, kendisiyle konuştum, onun için ona arz etmiyorum bunları, sizlere arz etmek istiyorum. Baroların protokoldaki yerini izah ederken, dedi ki; Biz işte meslek kuruluşları arasında bulunuyoruz, savcı arasında bulunmuyoruz, eskiden savcının arasında idik.

Arkadaşlar bu tamamen Türkiye Barolarının bir yanlıştan kaynaklanmaktadır. Bu yanlış şudur; Türkiye Barolar Birliği bu konuda yaptığı incelemelerle baro başkanlarımızın cumhuriyet savcısının yanında yer alacağı hükmünün değişmiş olduğu kanısına varmıştır, olduğunu görmüştür. Bunun üzerine herkese bir yanlışlık yapıldığını, barolarla ilgili 1136 sayılı Kanunun 76 ncı maddesi değiştirilirken birinci ve ikinci fıkranın değiştirildiği, üçüncü fıkranın değiştirilmediği görülmüştür. Ancak, hem yetkili organlar, hem de yasaları düzenleyen arkadaşlarımız bu fıkranın da değiştirilmiş olduğunu kabul ederek bütün maddeyi bulunmadığı bir şekilde düzenlenmişler, elimizdeki Avukatlık Kanunu da böyledir. Bunun üzerine Dakanlık da yeni bir protokol yönetmeliği düzenleyerek baroları meslek kuruluşları arasına

almış bulunuyor. Biz meslek kuruluşları arasına alınca derhal bütün barolardan da bize gelen şikâyetleri nazara alarak dört tane baromuz adına dava açtık, bu olayı anlattık, davamızın sonunda bu fıkranın değişmemiş olduğu tebeyyün etti, hatırla Dahiliye Bakanlığı biz yanılmışız, davayı kabul ediyoruz dediler ve bu dava kararını, bu davada verilen kararını ben bütün barolara tebliğ ettim, sanıyorumki Trabzon Barosu Başkanı arkadaşım daha sonra baro başkanı olduğu için bu belgeyi görmemiş olacaklardır, kendilerine biraz evvel gösterdim dava dilekçesiyle beraber, bunun mücadelesini yapmak artık onlara düşüyor.

Yine Trabzon Barosu Başkanı arkadaşımın bir eleştirisine cevap vermek istiyorum. Noterler yazlık yapıyor, kışlık yapıyorgibi eleştirilerde bulundu. Noterlerle bizim aramızdaki farklılığı çok iyi bilmek gerekir. Ben noterleri lüzumlu bir örgüt olarak da kabul etmiyorum, bunu her yerde de söylüyorum, noterler bir devlet örgütüdür, ayrıca onların parasal olanaklarını, sosyal olanaklarını, bu arada sosyal güvencelerini de bizimle mukayese etmiyorum.

Türkiye Barolarına kayıtlı 22 bin avukatın yazlıktan önce konut sorunu vardır, bu konut sorununa da Türkiye Barolar Birliği eğilmiştir, bundan da delege arkadaşlarımın haberdar olması gerekir. Barolar Birliğinin ismini taşıyan bir konut kooperatifi kurulmuş ve bu kooperatif temellerini atmıştır, bütün barolarımıza bildirmiştir, ilgi gösteren arkadaşlarımızdan pek çok üyesi vardır, inşaatları da sürmektedir.

Efendim Uşak Barosu Başkanı arkadaşımın baroların sınıflandırılması konusunda getirdiği eleştiriye ben tamamıyla katılıyorum. Artık bugünkü Türkiye'de görülen hizmet bellidir, Türkiye'deki iktisadi şartlar bellidir, Türkiye'nin bu ikinci sınıf olarak nitelendirilen, yanlış olarak nitelendirilen barolarına her baromuzdan, Türkiye'nin en büyük barolarından avukatlar gitmektedir, çok daha büyük masraflar etmektedirler, ama siz düşük ücret alacaksınız denmektedir. slında asgari ücret tarifesi bütünüyle bir facia olarak nitelendirmek mümkündür. Yalnız bu ayrımla da biz çok büyük mücadele ettik, benden önceki döneme rastlıyor, şerefini paylaşmış olmayayım, bütün baroları tek baro halinde toplayarak bir asgari ücret tarifesi düzenleyip Adalet Bakanlığına gönderdik, Adalet Bakanlığı geri çevirdi, dedi ki, Avukatlık Kanununun 168 inci maddesi baroların sınıflandırılmasını zorunlu kılıyor. Biz gene Avukatlık Kanunuyla yaptığımız mücadelede bu sınıflandırmayı da mutlak surette değiştirelim arkadaşlar dedik, orada da sınıflandırmanın değişmesi kabul edilmedi. Dava açtık, maalesef yasadaki bu hüküm sesebiyle Danıştay davamızı reddetti, böylece artık biz bu sınıflandırmaya mecbur' insanlar haline geldik, örgütler haline geldik. Ama şimdi gene asgari ücret tarifesini bakanlığa sevk etmiş bulunuyorum. Bakanlığa sevk ettiğim ücret tarifesinde şöyle bir yöntem uyguladım;

Hiç olmazsa birinci sınıfdaki baroların sayısını arttırmak için elinizden ne gelen varsa yapalım dedik, bunun için de 50 üyeden yukarı üyesi olan bütün barolarımızı birinci sınıfa aldık, ama bu yarın dönecektir, bir şey diyemem, baroların bağımsızlığı var yok, münakaşasını yapıyoruz, olmadığı için çok büyük sıkıntıda olduğumuzu da söylemeliyim.

Bunun dışında bir şey daha yaptık, birinci sınıf ve ikinci sınıf arasındaki ücret farklarını indirdik. Bu olay ayrıca vergi olayı bakımından da çok aleyhte tesirler gösteriyor, hayat standartlarına göre insanların bildirmesi gereken hayat standardında birinci ve ikinci sınıf barolarımız arasında da bir farklılık yoktur. O halde, bunun açık bir haksızlık olduğu bellidir. Sanıyorum bu teklifimiz uygun da karşılanacaktır, karşılanmadığı takdirde herhalde bir yasa değişikliğinin elzem olduğu noktaya gelmiş oluyoruz.

Efendim, benim konuşmalarım bu kadar, sanıyorumki eleştirilere cevap vermekten çok düşüncelerimi arz ettim ve sizlere bir kapanış konuşmasıyla hitabetmek istedim.

Hepinize gönülden saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşların, Divana ulaşan komisyon raporlarını okutacağım.

Savunma ve Meslek Sorunları Komisyonu Raporunu okutuyorum:

AV. ATILLA SAY (Ankara Barosu) - Sayın Başkan;

Savunma ve Meslek Sorunları Komisyonu Raporu

GİRİŞ; Adalet devletin temelidir. Savunma, adaletin vazgeçilmez ögesidir. Savunmasız yargı eksiktir, sakattır.

Mesleğimizin yüceliği ve değeri herkesin hukuk düzeni içinde korunması gereken haklarını savunma çabasını jğraş edinmesidir. Hak terimi en geniş anlamdadır. Yaşama hakkından başlayarak bütün temel haklar ve özel hukuk ilişkilerini kapsar.

Savunma Görevi; Savunmayı savunucudan ayıramayız. Avukat, toplum içinde herkesin savunmaya ve korunmaya değer haklarını savunduğu için bir kamu hizmeti görmektedir. Bu, mesleğimizin iki temel niteliğinden biridir. Mesleğimizin ikinci temel niteliği ise bağımsız yapılan bir iş olmasıdır. Avukat, çalışmasında bağımsızlığını korunalıdır. Bu bağımsızlığı zedeleyecek işi kabul etmez, ana kabul ettiği işi savunur ve izlerken her türlü müdahaleden uzak çalışır. Bu doğrultuda avukat gerekirse toplumun ön yargılarıyla da savaşır.

Adaletin üç ögesi görevde eşittir, denktir. Sav, savunma, yargı üçgeni bütünleşmedikçe adaletten söz edilemez.

Savunma, yargının bütünleyicisi olduğu gibi, onurunun da koruyucusudur. Hukukun itici gücüdür. Özellikle demokrasilerde yargı önünde savunma hakkından ve hak arama özgürlüğünden yararlanan kişiye yardımcı olmayı uğraş ve görev edinen avukatın bağımsızlığının güvensi, onların meslek kuruluşları

olan baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin bağımsızlığıdır.

Toplamcı ve baskıcı rejimlerde yargıyı güdümlene isteği savunmayı da güdüm altına alma heves ve isteğini getirir. Bu nedenle, bağımsız yargıya giden yol, bağımsız savunmadan geçer. Savunucunun bağımsızlığının güvencesi ise bağımsız meslek kuruluşudur.

Avukatlık, örgütlü bir meslektir. Meslek kuruluşu, meslek ahlâkı ve meslek disiplini yönünden olumludur. Bir kamu hizmeti olan avukatlığın disiplini ve meslek kuralları dışarıdan bir yetkiye, otoriteye bırakılırsa bu yetkinin güdümlene sakıncasına ve tehlikesine açık hale getirilir. Mesleğimiz, bu sakıncayı somut olarak 3003 sayılı yasa ile 154 üncü maddede yapılan değişiklikle bir ölçüde yaşamaktadır.

Baro, dernekten çok başka veileri anlayışlı bir meslek kuruluşudur. Baroların, üye olunması zorunlu meslek kuruluşu olması, meslek düzeni ve disipliniyle bağımsızlığın dengeli biçimde sağlanması içindir.

Bu nedenlerle, Avukatlık Kanununda son altı yıl içinde arka arkaya yapılan değişiklikler mesleğimizin temel özelliklerini zedeleyici yönde ve nitelikte olmuştur. Kuşkusuz savunma mesleğine bu yanlış yaklaşımların temelinde ise 1982 Anayasasının 135 inci maddesiyle yapılan düzenlemeler yatmaktadır.

Baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin bağımsızlığını

zedeleleyen ve Adalet Bakanlığının vesayetini pekiştiren bu değişiklikler, Dernekler Yasası yükümlerinin barolara uygulanması, yürütmenin baro ve Birlik yönetimlerinden yönetinlerinin görevden alınmasını isteme yetkisi ve meslek kuruluşlarının devletin yönetsel ve akçalı denetimine bağlanması, baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin bağımsızlığını bütünüyle ortadan kaldırmıştır.

Aynı maddede kamu kuruluşları avukatlarının baroya yazılmasını isteğe bağlı kılan kural da meslek düzenini bilmeyen ve anlamayan bir bakışın ürünüdür.

Bu nedenlerle öncelikle Anayasanın 135 inci maddesindeki düzenleme değiştirilmelidir.

Avukatlık Yasası; Türkiye Barolar Birliği, kuruluşundan beri benimsediği ve uğrunda savaşın verdiği baroların bağımsızlığı ilkesinden dönemez. Bu, mesleğin bağımsızlığının bir gereğidir. Keyfiliğe özlen değil, savunmanın gerektirdiği güvenceyi sağlama amacına yönelik bir uğraştır.

Savunma, ülkenizde meslek kuruluşu içinde örgütlenen ilk meslektir. 1924 yılında Muammat Kanunuyla kurulan baro, 1938 yılında 3499 sayılı Yasa ile meslek düzeni ve disiplini bakımından etkili ve yararlı bir kurumlaşma modeli olmuştur.

1136 sayılı Yasa ile mesleğin ve meslek örgütlerinin bağımsızlığı yolundaki evrim aşaması bile yeterli görülmemiştir. Doğuleyken, 1982 Anayasasının ve onun arkasından gelen

54 ve 79 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ve 2329, 3003 ve 3256 sayılı yasalarla yapılan düzenlemeler savunmanın ve meslek örgütlerinin çağın gerisine götürülmesi sonucunu doğurmuştur. Kuşkusuz Türkiye Barolar Birliği bu gerilemeyi içine sindirecek değildir.

Bu yolda yapılacak savaşının bir aşaması olarak Birlik yeni bir Avukatlık Yasası Taslağı üzerinde çalışmaya başlanmalıdır. Bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların, özellikle de İzmir'de yapılan olağanüstü genel kurulda hazırlanan taslağın veri olarak alınması yerinde olacaktır.

Böyle bir çalışmada ayrıntılarıyla mesleğin kuralları düzeni ve disiplini yeniden gözden geçirilecek ve belirlenecektir. Bu anlayışla hazırlanacak taslakda savunma, soruşturma ile başlar ilkesi getirilmelidir. Yargılama v ulünde kabul edilecek kurallarla bu ilkenin yaşana geçirilmesi sağlanmalıdır. Bu, hem soruşturmanın esenliğini, hem de saptırıcı, her türlü baskı ve müdahaleyi önleyecek, yargının her türlü kuşku ve gölgeden korunması sonucunu doğuracaktır.

Gerek Ceza Usulü Yasalarında, gerekse Ceza Yasasında yeralan kimi kuralların görevi sınırlayıcı ya da kısıcı biçimde uygulanması savunmayı özünden zedelenektedir. Bu tür düzenlemeler önlenmelidir.

Mesleğin öz denetiminin meslek kuruluşları içinde en etkin biçimde yapılması sağlanmalıdır. Unutulmamalı ki,

meslek kurullarını kendi içinde düzenleyen ilk meslek kuruluşu Türkiye Barolar Birliğidir. Bu kuralların düzenlenmesikadar etkili biçimde uygulanması da meslek onurunu ve meslek disiplinini sağlayacaktır.

Avukatlık, bağımsız ve tenel bir meslektir. Avukatlığın başka hiçbir meslekle yürütülebilir bir yan uğraş sayılması olanağı yoktur. 1136 sayılı Yasanın 12 nci maddesinde, Avukatlıkla bağdaşabilir işlerin kapsamını genişleten son değişikliklerin kabul edilemeyeceği açıktır.

Avukatlık ile yargıçlık ve savcılık arasındaki ilişkilerin düzenlenmesindeki sınırlamalar da her türlü kuşkudan korunmalıdır. Bir meslekten öbürüne geçilebilir, ancak her iki uğraş arasında kişilere kuşku üstünlükler sağlayacak geçişler engellenmelidir.

Mesleğin bağımsızca yürütülmesini sınırlayacak işten yasaklama, meslekten çıkarma yollu denetsel önlemler ve disiplin cezaları doğrudan meslek suçlarına bağlı kalmalıdır. Meslekle ilgisi olmayan, avukatın özel ya da siyasal yaşamından doğabilecek kovuşturmalara ya da cezaların meslekten engellenmesine olanak sağlanmalıdır.

Avukatlık ücret tarifelerinin oluşturulmasını, idari vesayet makamının savunma mesleğine ve meslek kuruluşlarına bir baskı aracı gibi kullanması sakıncalı ve yanlış uygulamalara yol açmaktadır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek

kuruluşumuzun bu konuda vesayet altında tutulması önlenmelidir.

Adli yardım, daha etkin ve yaygın biçimde uygulanmalıdır. Bir topluma yalnız varlıklılar ve güçlüler çıkarlarını koruyabiliyorsa, orada hakkın varlığından ve savunma olanaklarının eşit kullanıldığından söz edilemez. Yasa önünde herkes eşittir ilkesinin uygulanmasında barolara büyük sorumluluk ve görev düşmektedir.

Özgürlükçü demokrasi düzeni içinde temel hak ve özgürlüklere dayalı hukukun üstünlüğü ilkesinin savunuculuğunu üstlenen Türkiye Barolar Birliği, bu görevini bilinçle yapacaktır. Bu konuda kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetmelere düşen akçalı destek payı etkin, yasal düzenlemeler ve yaptırımlara bağlanmalıdır. Bu gelişmenin bir olumlu aşaması da zorunlu savunuculuk ilkesinin kabulü olacaktır.

İlk gelişme evresinde ağır cezalı suçlarda sanığın savunucusuz kalması sağlanmalıdır.

Meslek Düzeni ve Meslek Sorunları;

Yukarıda belirtilen Avukatlık Yasası Taslağında ayrıntılarıyla düzenlenecek olan meslek düzeni içinde meslek sorunlarının çoğunlukla çözülmesi umudundayız. O aşamaya kadar çeşitli yasal ve kural düzenlemelerden ya da olumsuz uygulamalardan doğan bazı sorunların çözümü için de Türkiye Barolar Birliğinin gerekli girişimleri yapmasını yararlı bulmaktayız.

Meslektaşlarımızın geleceğinin güvencesi olan topluluk sigortasının geçen zaman içinde toplumun gereksinimlerinin gerisinde kaldığı açıktır. Topluluk sigortasından bağlanan yaşlılık yardımının günün koşullarına uygun biçime getirilmesi sağlanmalıdır. Çalışanların sigorta primlerini arttırarak yüksek prime yüksek yaşlılık aylığı düzenini getiren çalışmalar ileride ekonomik eşitsizlik ve adaletsizliklere neden olacağından, eski emeklilerin bunun dışında bırakılmaması için gerekliliği girişimler yapılmalıdır.

Türkiye Barolar Birliğince sağlanan ölüm yardımı yetersizdir. Bu düzenleme gözden geçirilmeli ve günün koşullarına uygun hale getirilmelidir.

Gelir Vergisi Yasasında öngörülen hayat standardı ölçüsü ve bu miktarın vergi döneminin başında değil de, sonunda belirlenmesi, belirlenemeyişinin yasayla değil, bir kararla yapılması, Anayasa ve vergi hukuku ilkelerine olduğu kadar mesleğimizin gerçeklerine de aykırıdır.

Anayasada yer alan kural, vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerin yasayla konmasıdır. Aynı maddede yer alan bir ayırık hükmün vergi ödevinin özünü değiştirecek biçimde kullanılması, bu yetkinin kötüye kullanımından başka bir şey değildir.

Çeyitli yasalarda, özellikle vergi yasalarında yer alan bazı yükümlerinin yanlış uygulanması, bir kamu hizmeti gören avukat bürolarını levhalarla donatma zorunluğu

getirmektedir. Bu görünüm yalnız göze yönelik değil, öze yönelik bir yakışıksızlıktır. Türkiye Barolar Birliği bunun düzeltilmesi için gerekli girişimleri yapmalıdır.

Sonuç; Komisyonumuzun görüş ve düşüncelerini yüce kurulun değerlendirmelerine ve onayına sunarız.

Saygılarımızla.

Başkan	Yazman	Üye
Av. Atilla Sav	Av. Durhan Karaçelik	Av. Fadıl Altop
Üye	Üye	Üye
Av. Güneş Atabay	Av. Denircan Dilek	Av. Özbey İnançoğlu
Üye	Üye	Üye
Av. Mehmet Kılıç	Av. Yılmaz Tokman	Av. Emin Ergin

(Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Atilla Sav.

Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu Raporunu okumak üzere buyurunuz efendim, başkan veya komisyon sözcüsü.

11-12 Nisan 1987 günleri Ankara'da toplanan Türkiye Barolar Birliği 8 inci Olağanüstü Genel Kurulu Hukuk ve İnsan Haklarıyla ilgili olarak aşağıdaki konuları benimsediğini açıklar.

1. 1982 Anayasası demokrasinin temel kurullarına, hukukun üstünlüğüne, sosyal hukuk devleti ilkelerine, insan hak ve özgürlüklerine aykırıdır. Otoriter nitelikli bu Anayasa, toplumun istek ve gereksinimlerini karşılayamamaktadır.

Birliğinizin 1982 yılında yaptığı 6. Olağanüstü GenelKurulunda belirtildiği gibi, 1982 Anayasası düzenlediği konularda kamu gücünü kullananlara karşı yurttaşların temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını değil, sırf devletin güçlendirilmesi ve bireylere karşı korunmasına hareket noktası olarak kabul etmiştir.

Bu bakış açısı tenelden yanlış olduğu için, 1982 Anayasasının birtakım hükümlerinin değiştirilerek düzeltilmesi olanaksızdır. Bu bakımdan, yapılacak iş yeni ve doğru bir anayasanın hazırlanmasıdır.

2. Ülkemizde işkence ve başka biçimlerdeki insan hakları ihlalleri sürüp gitmektedir. İ-kencenin bir sorgulama yöntemi olarak yerleştiğini gösteren örnekler vardır.

Türkiye Barolar Birliği tüm dünyada bir insanlık suçu olarak nitelenen işkencenin önlenmesi için ciddi ve etkin önlemler almasını istenmektedir. Bu amaçla; Türkiye Barolar Birliği adli kolluk gücünün kurulmasını, savunmanın suçlanayla birlikte başlamasını sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasını, gözaltı süresinin kısaltılmasını, işkence yapanların mutlaka yargılanıp cezalandırılmasını, Birleşmiş Milletlerce 10 Aralık 1984 gününde kabul edilen işkenceye ve başkaca zalince insanlık dışı ve onur kırıcı davranışlara karşı uluslararası sözleşmenin onaylanıp yürürlüğe konulmasını zorunlu görmektedir.

3. Kamu personelinin ve hatta yargıç ve savcılarının

atama, yükselmeye yer değiştirme işlemleri Anayasal ve yasal dayanağı bulunmayan güvenlik soruşturması sonuçlarına bağlanmıştır. Yurttaşlar, öğrencilik yıllarından başlayarak yetkisiz kişi ve kuruluşlarca fişlenmektedirler. Olağanüstü dönemlerde bile benimsenmeyecek yöntemler, olağanüstü resmî gazetede yayınlanmayan kararname ve genelgelerle olağan dönemin süreklilik taşıyan uygulamaları arasına girmiştir.

Türkiye'de kişilerin geçmişdeki suçluluk durumlarını belgeleyecek tek yetkili kaynak adli sicil kayıtlarıdır. Devlet memurlarının yasada belirlenen genel nitelikleri yalnız bu kayıtlardan sağlanabilir.

Hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan, kamu hizmetinin işleyişini olumsuz yönde etkileyen, kamu personelini siyasi iktidara daha da bağınlı kılan ve yasa önünde eşitlik kurallarını işlemez duruma getiren, güvenlik soruşturması uygulamasına yurttaşların fişlenmesine son verilmelidir.

Öte yandan, bilgisayarların kullanılmaya başlanmasıyla özel bilgi işlem odakları yaygınlaşmaktadır. Özel kuruluşlar ve kendi uğraş alanlarında kişisel bilgiler derlemekte, böylece özel yaşamın gizliliği ilkesi yara almaktadır.

Denetimsiz birimlerin, özellikle gelecekte yaratacağı sakıncalar gözetilerek bu gelişmeler kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan yasal kurallara bağlanmalıdır.

Hazırlanan Ceza Yasası Taslağı, demokrasieye, insan

haklarına, hukukun tenel kurallarına aykırıdır. Taslak, yürürlükteki yasadانبile geridir. Taslakda düşünce suçlarının korunması, bu suçların daha da kaypaklaştırılması, aynı nitelikteki yeni suçlar yaratılması çok tehlikelidir.

Otoriter bir yapıya sahip olan kişiye karşı devleti öne çıkararak taslak, bu dönem Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmemelidir. Yeni seçinlere kadar çalışmaların sürdürülmesi ve tartışmaların değerlendirilmesinin yeni bir kurula verilmesi gerekir.

Ayrıca, Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, ölün cezasının çağdışı olduğu yolundaki görüşlerini yinelenekte ve Avrupa Konseyince kabul edilen ölün cezasının kaldırılmasına dair 6 numaralı protokolün ülkeniz tarafından onaylanmasını, insan onuruyla bağdaşmayan bu cezanın yasalarınızdan çıkarılmasını zorunlu görmektedir.

Antidemokratik bütün yasalar gözden geçirilmelidir. Yurttaşlık hakkını hiçe sayan 403 sayılı yasanın 25 inci maddesi, gezi hakkını yasaklayan 5682 sayılı Yasanın 22 ve 23 üncü maddeleri değiştirilmelidir. Yurttaşlığını yitirmiş insanların durumları düzeltilmelidir.

Dernekler Yasası, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, Basın Yasası, Sendikalar Yasası, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası gibi yasalar antidemokratik hükümlerden arındırılmalıdır.

Efendim, komisyonunuzun raporunda Sayın Sulhi Tekinay
İstanbul Delegatesi muhalif kalmıştır, muhalefet raporunu oku-
yorun; Ayrık oy;

"Komisyonun çoğunluğu genel kurulda sadece 5-6 meslek-
taşın bir gün içinde yaptıkları konuşmaları esas alarak bazı
sonuçlara varmıştır. Bu derece teknik ve önemli hukuki sorun-
lar üzerinde çalışma grupları teşkil edilmeden ve etraflı ince-
lemeler yapılmadan komisyon çoğunluğunca hazırlanan raporun
genel kurula bir karar taslağı halinde sunulmasına taraftar
değilim. Bu nedenle muhalif kalmaktayım.

Avukat Selahattin Sulhi Tekinay

Raporu hazırlayan komisyon üyeleri;

Başkan	Üye	Üye
Av. Atilla Sav	Av. Nevzat Helvacı	Av. Aydın Aybay
Üye	Üye	Üye
Av. Turgut Kazan	Av. Gültekin Suvarlı	Av. Güney Dinç
Üye	Üye	
Av. H. Cahit Kaptanoğlu	Av. Teoman Ergül.	

(Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim efendim.

Yargı sorunları Komisyonunun Raporunu okumak üzere
ilgili arkadaşları rica ediyorum.

Yargı Sorunları Komisyonu Raporu:

Genel Kurul kararıyla oluşturan Yargı Komisyonu Raporu.

Aşağıda oluşturulmuştur;

1. Olağanüstü bir dönemde kabul edilen 1982 Anayasası genel olarak idareye ve yasmaya yargının üzerinde bir yer vermiştir. Anayasanın 159 uncu maddesiyle düzenlenen Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu yapısı itibarıyla mahkemelerin bağımsızlığını sağlayabilecek bir yeterlilikte değildir. Adalet Bakanının bu kurulda başkanlık görevi yapması ve memur statüsünde bulunan Adalet Bakanlığı Müsteşarının kurulun üyesi olması, idarenin ve dolayısıyla siyasal iktidarın bu kurulda etkin ve söz sahibi olduğunun göstergesidir.

2461 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Yasasıyla daha sonra kabul edilen 1982 Anayasasının 159 uncu maddesi yargı bağımsızlığını ve güvencesini ortadan kaldırmıştır.

Bağımsızlığın sağlanabilmesi için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun hakimler ve savcılar tarafından oluşturulması zorunludur. Askeri hakimlerin bağımsızlıklarının sağlanabilmesi için de yasal düzenlemelerin yukarıda açıklanan esaslara uygun olarak yapılması.

2. Hukuk Fakültesi mezunlarının nitelikli yetiştirilebilmesi için fakültelerin kadro yönünden yeterlibir hale getirilmesi.

3. Yargıçların belli bir süre başarılı avukatlık yapmış kişilerin seçilmesi sistemi üzerinde gerekli çalışmaların yapılması.

4. Savunmanın suçlama ile başlatılması, adalet kolluğunun kurulması, ceza mahkemelerinde iddia makamının karşısında savunma makamının oluşturulması, bu konuda yasal düzenlemelerin yapılması ve bu sistemin gereği olarak mecburi savunmanlık kurumunun gerçekleştirilmesi.

5. Yargının yavaş işleyişinin önlenmesi bakımından

a) Yargıç açığının giderilmesi ve yargıçlık mesleğinin özenilir hale getirilmesi

b) Asliye ve sulh mahkemesi ayrımının kaldırılması.

c) Bina araç ve gereç sorununun çözüme kavuşturulması

d) İdari yargıda kabul edilen sürelerin adli yargıya koşturularak hale getirilmesi ve kamu kuruluşlarıyla vatandaşlar arasında süre açısından mevcut olan ayrıcalığın kaldırılması.

Adli tatilin kaldırılarak hakim ve savcılarının dinlenme sorununun izin yoluyla çözülmesi uygun görülmektedir.

Saygılarımızla.

Yargı Komisyonu Başkanı

Av. Halit Çelenk

Sözcü

Av. Nabi İnal

Sekreter

Av. Lütfü Kılıncı

Üye

Av. Ali Şahin

Üye

Av. Gül Yazgan

Üye

Av. Turgut Kazancı

Üye

Av. Bekir Ekinci

Üye

Av. Vedat Atabek

BAŞKAN- Teşekkür ederim efendim.

Değerli arkadaşlarım, komisyon raporlarını bilgilerinize sunduk.

Bu raporlar üzerinde söz almak isteyen arkadaşların var mı?

Sayın Teoman Evren, buyurun efendim.

AV. TEOMAN EVREN (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)-
Sayın delege arkadaşlarım, ben bu Yargı Komisyonunun verdiği bir konu üzerinde hepinizi düşünmeye çağırmak ve fikirlerimi açıklamak istiyorum.

Adli tatilin kaldırılması ve adli tatil içinde hakimlerin izinlilik yoluyla bu ihtiyaçlarının giderilmesi gibi bir öneri getirilmişti. Bu öneri bizim açımızdan fevkalade sakıncalıdır arkadaşlar. Biz hayatta hiç tatil yapmayan bir mesleğin mensuplarıyız. Hasta olduğumuz zaman bile müvekkillerimize ve kendi sorumluluğumuza hastalığımızı yakıştıramadığımız için izah edemediğimiz için duruşmalara devam etmek zorundayız. Bizim de tatil ihtiyacımız vardır. Türkiye Barolar Birliği bunu daha önce düşünmüş, bu sakıncaları da ortaya atarak adli tatilin kaldırılmasına karşı çıkmıştır. Adli tatil kesinlikle kaldırılmamalıdır, bu bizim çok önemli bir hakkımızdır. Bu konunun rapordan çıkarılmasını teklif ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN- Teşekkür ederim efendim.

AV.MUSTAFA ALTINTAŞ (Trabzon Barosu Başkanı)- Değerli meslektaşlarım, insan Hakları Komisyonunun raporunda bir eksikliği gördüm, 12 Eylül'den sonra bir yığın antidemokratik yasanın çıkarıldığına hepimiz tanığız. Ancak, 12 Eylül'den sonra getirilen korkunç bir olumsuzluk daha vardır. Türkiye'de üniversitelerden düşünen kafalar, bilim adamları, ağaç budanır gibi budanmış ve arkasından bir YÖK Yasası getirilmiştir. O raporda görebildiğim kadarıyla YÖK Yasası yoktur. YÖK Yasası mutlaka kaldırılmalıdır ve Sayın Aydın Aybay hocamızda sanıyorum onun mağdurlarındandır, belki yanlılabilirim, ama o da üniversiteden budanananlardandır. YÖK Yasası mutlaka kaldırılmalıdır ve bu yerleştirilmelidir.

Diğer taraftan Sayın Çelenk'in raporunda bir konuyu kavrayamadım, açıklamalarını diliyorum. İdari yargı ile adli yargıdaki sürelerin koşut hale getirilmesi, sanıyorum adli yargıdaki 60 günlük süre biraz fazla, çünkü yürütmenin durdurulması konularında da önümüzde büyük bir engel olarak çıkmakta, onun 15 güne mi indirilmesini istiyorlar, yoksa 15 günlük sürenin 30 veya 60 günlük süreye mi çıkarılmalarını isterler? Bu konuda Sayın Çelenk'in bir açıklama yapmasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Altıntaş.

Buyurun Sayın Tekinay.

AV.SELAHATTİN SULHİ TEKİNAY (İstanbul Barosu Başkanı)-

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bir itirafla işe başlayacağım, korktuğumuz başımıza geldi. Korktuğumuz şeydi; Hepimiz burada tartışmanın faziletinden bahsediyoruz, fakat ortaya çıkan tabloya lütfen bakın. İki üç arkadaşımız bu toplantının lüzumunu bana da kabul ettirdiler, memnuniyetle imza verdim, bir tek sebeple yaptım bunu. Bizim mesleğimiz tartışma mesleğidir, en geniş ölçüde her konu tartışılır, konular iyice tüketildikten sonra sonuçlara varılır. Fakat öyle olmadı, birkaç arkadaşımız bu toplantının lüzumunu ileri sürdüler, bu toplantı kabul edildi, birkaç arkadaşımız dün, sadece birkaç arkadaşımız geldiler burada konuştular, belli konuları ortaya koydular, sadece birkaç arkadaşımız komisyonların nasıl teşkil edileceği hususunda kendi aralarında anlaştilar ve genel kurul bunu kabul etti. Birkaç arkadaşımız bu komisyon raporlarını vücuda getirdiler, şimdi genel kurula bütün Barolar Birliğini bağlayacak üç tane taslak sunuldu ve bu üç taslak maalesef belki de 40 arkadaşımız var, sayıyı tam olarak bilmiyorum, 40 arkadaş tarafından oylanacak.

Arkadaşlar bunu enine boyuna tartışsaydık ne çıkardı, niçin Barolar Birliği birkaç arkadaşımızın düşünceleri istikametinde rey ve karar vermek mecburiyetinde bırakılsın. Konuşuldu mu bunlar? Sadece sümme tedarik benden evvel konuşan birkaç arkadaşımız da işaret ettiler. İlk bakışta yanlışlığı belli olan düşünceleri bırakın yanlışlığını, en azından münakaşası

mümkün olan düşünceleri tüm Barolar Birliğine atfetmek ve bu yanlışlarıyla bu tasarıları çöylamak doğru mudur? Olmaz böyle şey arkadaşlar. Düşünce özgürlüğü diye diye düşünceözgürlüğünü tepelemek ve sonra da Barolar Birliğine bütün bu yanlış düşünceleri maletmek doğru mudur?

Belli bir düşünce, ideoloji demeyeceğim, yanlış anlaşılabilir, ama kısmen de onun payını kabul edin. Belli bir istikamette hepimizin düşüncelerini topladığınızı bu raporlarla topladığınızı iddia edebilir misiniz? Hayır, başta da söyledim, kendi düşüncelerimi sonuna kadar takip edeceğim, düşüncelerimizi sonuna kadar savunacağız. Baroları teşkil eden avukatlardır, avukatlar fikir özgürlüğüne, fikir haysiyetine sahip kişilerdir ve bunu sonuna kadar savunacaklardır.

Önceden hazırlanmış birtakım metinlerle hepimizin düşüncelerini bunların temsil ettiğini ileri sürmek mümkün değildir. Bu düşüncelerime karşı çıkacaksınız, elbette.

Yalnız biraz evvel güzel bir cümle gördüm, onu lütfen yazan, kaleme alan arkadaş kendi düşünceleriyle mutabık kaldığını kabul etsin. O arkadaşımız diyor ki;

"Avukat aynı zamanda önyargılarla da mücadele edecektir." Her an birbirinizi kontrol edeceğiz, her düşüncemizin doğruluğu veya yanlışlığı birbiriniz tarafından tartışılacak ve ortaya konucak. Eğer ön yargılarla hareket ediyorsak, bu da

açık seçik ortaya konacak. Aksi takdirde arkadaşlar, bu kadar aceleye getirilmiş taslaklarla Barolar Birliği adına beyannameler neşretmeyi ben en azından, dün de aynı şeyi söyledim, geçen defa da aynı şeyi söyledim, kendi aramızda yaptığımız toplantılarda aynı şeyi söyledim, ciddiyetle kabili telif bulmuyorum, ciddi değildir arkadaşlar.

Onun için rica ederim, rey vermeden evvel bir defa daha düşününüz, bilmiyorum salonda kalan arkadaşlar bu yolu tercih ederler mi? Bir defa daha düşününüz, inşaallah ben yanılıyorumdur, bütün tenkitler için kabul ederim, ama çalışma gruplarını meydana getirerek akademik bir çalışma yapmak suretiyle hukuk düzeninin istediği yenilikleri getirmeye çalışalım.

Bir arkadaşımız burada dedi ki, hayır efendim bir akademik kurul değildir. Arkadaşlar, ne demek bizim vazifemiz değil midir Türk hukuk düzeninin ıslahı için düşünceleri sürmek ne demektir? Akademik yöntemlerle yapılır bu, elbette biz akademik kurul değiliz, ama bunun kim aksini inkâr edebilir, söyleyebilir; değiliz, ama çalışma yöntemlerimiz akademik olacaktır, bilimsel yöntemlerle çalışacağız, beyannameler neşrederek gelişigüzel düşünceleri bütün Barolar Birliğine atfederek hareket etmemiz mümkün değil. En azından ben hemen hemen Türkiye barolarında kayıtlı avukatların yarısına yakın kısmını temsil eden bir baronun başkanlığında ve ben bu türlü beyannanelere rey vermekten kaçınıyorum ve rey vermeden

aranızdan aranızdan ayrılmak mecburiyetini hissediyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Tekinay.

Başka söz isteyen?..

Sayın Atilla Sav, buyurun efendim.

AV. ATILLA SAV (Ankara Barosu)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, yargı sorunları komisyonunca hazırlanan raporda bir ekleme yapılmasını öneriyorum. Üst mahkemeler kurulması ile ilgili bir girişim olmuştu, bu girişim Yargıtay Başkanınca da açış konuşmalarında desteklenmiş ve bir tasarı yapılmıştı.

Türkiye Barolar Birliği Başkanımız aynı açış konuşmalarında ve türlü vesilelerle bu girişime yandaş olmadığımızı belirtti, ama Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun toplantı halinde bulunduğu şu günde yargı sorunlarını içeren bir raporun kabul edilmesisırasında Başkanın belirttiği Birlik görüşünün genel kurulca da benimsendiğinin rapora yazılması uygun olacaktır. Bu nedenle bu eklemenin yapılmasını öneriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Sav.

Buyurun Sayın Karaçelik.

AV. BURHAN KARAÇELİK (Zonguldak Barosu)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bir yanlış anlaşılmadan kaynaklandığını sanettiğin bir hareket oldu. Çok değerli İstanbul Barosu Başkanı ve arkadaşlarınız maalesef salonu terk ettiler.

Eğer yanlış anlamıyorsam, bu raporlar birer karar taslağı değildir. Genel kuruldan çıkacak birer karar taslağı değildir. Bu raporlar Barolar Birliğine meslek sorunları, yargı sorunları, insan hakları konularında bundan sonra yapacağı çalışmalarda önerilerdir, bazı ipuçlarıdır. Elbetteki eğer bunlar burada bir karar olarak çıkarsa, sanki bunlardan başka ilgilenecek sorun yokmuş, bütün konular bunlarmış gibi bir sonuç çıkacaktır. Böyle bir sonuç beklenmemektedir, böyle bir sonuç istenmemektedir.

Ancak, Türkiye Barolar Birliğine bundan sonraki çalışmalarında bu konularda belli ilkeler vermek, belli öneriler getirmektir. Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu bu ilkeler, bu öneriler doğrultusunda gerekirse akademik çalışmalara kadar da girecek ve bunların daha genişletilmesi, daha tartışılması için bütün yolları deneyecektir.

Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Karaçelik.

Buyurun Sayın Burcuoğlu.

AV. VEDAT BURCUOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanvekili) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, bazan küçük bir sis ufku görmemize engel olur. Şimdi Burhan arkadaşım bu komisyon raporlarının oya arzı halinde bunun bir karar tasarısı niteliği olup olmayacağından kuşkuya düştü. Şimdi

ben de aynı kuşku içindeyim. Şöyle ki;

Okunan her üç komisyon raporunda yüzde yüz katıldığım yanlar var, katılmadığım pek az kısımlar da var. Ben komisyon-
da olmadığım için, çok afedersiniz fazla da zeki olmadığım için
en azından 3-4 sayfa olan bütün raporu okunduğu anda tamamını
hafızama naksedecek yetenekten yoksunum.

Binaenaleyh, ben şu anda bütün bu komisyon raporu-
nun tümü hakkında olumlu ya da olumsuz bir kendi kanımca
sonuç çıkartmak olanğından da yoksunum. Bu itibarla eğer
biz bu okunan raporların bir karar tasarısı olduğunu ve Baro-
lar Birliğinin olağanüstü toplantısında birkarar olarak çıka-
cağını kabul ediyorsak, çok özür dilerim buna oy verecek
durumda değilim.

O itibarla bu, Burhan arkadaşımın söylediği gibi
olacaksa mesele yoktur, ama bu komisyon kararları, okunan ra-
porlar Birliğin kararı olarak ilan edileceği noktasında ise
ben o işte yokum. Çünkü arz ettiğim gibi 10-12 sayfa tutan
raporları okunduğu anda tümünü hafızama naksedecek yetenek-
ten yoksunum. Ya ozaman bir önerge verilsin, tartışalım, ya
da hepsini birden oya koymak yoluna gitmeyelim.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Burcuoğlu.

Buyurun Sayın Arslanalp.

AV. ENVER ARSLANALP (İzmir Barosu) - Sayın Başkan, sayın delege arkadaşların; insanlarda peşin hükümler nerelere kadar gidiyor, bugün bir örneğini gördük. Ben isterdim ki, büyük bir celadette ve alışılmamış, kendisi açısından alışılmamış bir tonla Sayın İstanbul Barosu Başkanının hem de temsil etmiş olduğu baro adına yapmış bulunduğu konuşmadan sonra buna karşı kendisinin komisyonda bulunmuş olduğu ve diğer komisyonda bulunan arkadaşların cevap vermelerini dinlemiş olmasını isterdim.

Fakat attı ve gitti. Yalnız üzüldüğüm bir nokta da var. Burada bir komisyon başkanımız çıktı bir konuda efendim bir düzeltme yaptı, ama ben isterdim ki o komisyon başkanımız bütün komisyonları itham eder şekilde konuşan İstanbul Baro Başkanına hiç olmazsa kendi komisyonları açısından yapılmış bulunan çalışmanın niteliğini açıklamış olsaydı. Tabiiyle Sayın İstanbul Baro Başkanının bulunmuş olduğu komisyonda ne şekilde hareket etmiş bulunduğunu açıklayacak olan arkadaşımız var, ama hiç olmazsa öteki komisyon üyesi arkadaşımız da bu açıklamayı yapmış olmalıydı.

Şimdi bir kuruluş vardır, Türkiye Barolar Birliği ve bunun da genel kurulu vardır. Genel kurulunu delegeler temsil eder. Barolarda da genel kurulları oradaki avukatlar, yapılmış bulunan seçim neticesinde hepsinin almış olduğu bir oy oranında kendileri seçilirler, diğerleri seçilemez.

Hukuksal açıdan kendileri gayet tabii bu seçim

neticesinde fazla oy almış oldukları için temsil selahiyetleri var gayet tabii, ona hiçbir itirazımız yok, ama bir seçin platformunda kendilerinin almış bulunduğu oyla karşılarında bulunanların almış oldukları oy kıyaslanırsa ve bunların dışında seçime ilgi göstermeyenlerin de adedini ortaya koyduğumuz zaman, acaba o İstanbul Baro Başkanı 7500 kişilik bir avukatlar topluluğunu oluşturan İstanbul Barosu adına bu şekilde bir çıkış yapma hakkını kendinde görebilir mi?

Ben o itibarla, hukuksal kurallara uygun olarak seçin neticesini meydana getirmiş olan kuralları ve durumları gayet tabii kabul edeceğiz, ama o bu seçin neticesinden hareket ederek bu şekilde bir durum içinde olursa, o zaman biz ne kendisine sorarız; peki deriz ki, şu genel kurul yasal değil mi, bu genel kuruldaki delegeler yasanın emretmiş bulunduğu sayıda değil mi, yani muhakkak yüzde yüz delegelerin buraya katılması diye bir şey düşünülebilir mi?

Her ne kadar bizim kanunumuzda ben bunu daha evvelden de deyimlemiştim, bir Papadapulos maddesinin geçerliliğini kabul edecek miyiz? Eğer öyle ise kendisi nasıl İstanbul Barosunun adına konuşuyorsa, buradaki bulunanlar da bu komisyon raporları üzerinde kendi görüşlerinin doğrultusunda ise ve bunlar genel ilkeleri saptıyorsa, şimdiye kadar olduğu gibi genel kurul bunların yürürlüğe konulması için bu yönde

çalışmalar yapması içinelbette talimat niteliğinde Yönetim Kuruluna bir görüş verir, bir oylama yapar. Çünkü bunun daha evvel yapılmış olan örnekleri var, bundan çekinecek ne var. Yani bu raporlarda yönetim kurulunun, işte Vedat Bey de söyledi, bazı noktalara itiraz edebilir, ama o şekilde verilmiş olan bir talimatı bir kenara bırakabilirler mi? Yani hayır biz genel kurulun bu kararına itibar etmeyeceğiz, bir defa onu da söyleyemezler. Buradaki konular üzerinde çalışılacak olan konular değil mi, bunlar satırbaşları.

Kendileri eğer daha evvelden olduğu gibi bunları hayata geçirmek için herhalde komisyonlar kuracaklar, bunları oluşturmak için bir şeyler yapacaklar.

O itibarla ben diyorum ki, peşin hükümlerle hareket etmeyelim. Bu konular zaten Türkiye Barolar Birliğinin öteden beri zabıtlara geçmiş olan konularıdır. Burada yapılmış olan şey güncel hale getirme meselesi, daha somut bir duruma getirme meselesidir, neden?

Sayın Halis Çelenk sözlerini bitirirken dün çok güzel bir şeye temas etti. Bunu daha evvelden İskender Özturanlı Cumhuriyet Gazetesinde yazmışdı. Bu 3003 sayılı Kanun çıktığı zaman biz en olumsuz durumlarda kendi mesleğimize ve hukuk camiasına ne şekilde yardım edebiliriz diye düşündüğümüz zaman, bu kanunda bize gösteri ve yürüyüş kanunlarından

maksada uygun itiraz etme ve diğerk toplantılar yapma hakları verilmiş. Neye göre? Avukatlık Kanununa uygun olarak. Peki bizim Avukatlık Kanunumuzda 110 uncu madde yok mu? Peki biz bunların hayata geçirilmesi için teklif etmişbulunduğu gibi, bir toplantı yapamaz mıyız, yürüyüş yapamaz mıyız, eğer birçok engeller ortaya geldikten sonra. Bizim kanumuz söylüyor. Neye göre yapacağız yani, 110 uncu madde bize kanun teklifinde taslak yapılması imkânını da tanımış vaziyette. Bereket versin ki, 3003 sayılı Kanunla bunu ortadan kaldırmadılar, hâlâ bu geçerli.

O itibarla, ben hassasiyeti anlıyorum gayet tabii, benim de yönetim kurullarında olsun, genel kurullarda olsun birçok kararlara karşı nasıl pençepenç mücadele ettiğimi, nasıl bir kelimeye takılmış bulunduğumu arkadaşların gayet iyi bilir, onların hassasiyetlerine ben bir şey söylemiyorum.

Mesela şimdi burada adalet mülkün temeli, adalet devletin temeli şeyine bir yaklaşımla mı yaklaşacağım diye kendi kendime soruyorum. Doğru mudur, değil midir, yani ikinci bir gahatı meşhur mu ortaya çıkaracağız diye onu düşünüyorum, ama yerinde midir, değil midir diye bir türlü de karar veremiyorum. Çünkü onların maksadı her halde benim düşünmüş olduğum maksat değil o, yani daha iyiye doğru götürmek için yapılmış bitirilmiş olan bir deyim. Çünkü, fizik, bir varlığın adaleti olmaz gayet tabii, ama devletin de adaleti olur mu, bir de

onu düşünmek lâzım, çünkü devletin nasıl dini yoksa, devletin adaletinin de yoktur. Fakat ben şunu söylüyorum. Devletin eğer içeriğini, niteliğini ortaya koyan iktidarı ele geçirmiş bulunan, eğer iktidar adil olmazsa işte böyle şeyler olur. O itibarla ben diyorumki, arkadaşlarımla tereddüte girmesine hiç lüzum yok. Hepimiz bunların zaten satırbaşları halinde olmuş olan problemleri çok geniş olarak bilmekteyiz. Yani kalkıp da bir tertip neticesinde hazırlanmış bulunan komisyonların yine bir tertip neticesinde evvelden alınmış bulunan raporlar şeklinde bunu nitelendirmesi doğru değil kanısındayım ben.

O itibarla bu konuşmayı ve komisyonlara yapılmış bulunulan bu ithamı ben hazmedemiyorum, kimse de hazmedemez. Onun için bunu konuşmak lüzumunu hissettim.

Hepinize saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Arslanlap.

Sayın Mehmet Kılıç, buyurun efendim.

AV.MEHMET KILIÇ(Kayseri Barosu)- Sayın İstanbul Baro Başkanının komisyonların önceden hazırlanmış metinleri düzenlediği yolundaki ithamına cevap vermek için söz almak istemiştım. Kendileri ve arkadaşları toplantıyı terkettikleri için konuşmayı gereksiz buluyorum.

Avukatlık mesleği tartışma mesleğidir diye söze.

başlayan hocamızın burada kalması, bu tartışmalara cevap vermesi, bu ithamlarının yersiz olduğunu görmesini beklerdim, ama kendileri bu sözlerinin ne derece takipçisi olduklarını göstermiş oldular, bir infialle gittiler. Ben de çok üzüldüm.

Biz Savunma Komisyonu olarak aramızda arkadaşlarımızla tartıştık ve önceden hazırlanmış bir rapor söz konusu değildir. Ben bu ithamı kabul etmiyorum efendim.

Hepinizi saygılarla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim efendim.

Sayın Önder Sav, buyurun efendim.

AV.ÖNDER SAV(Ankara Barosu)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; kişisel görüşlerimden ziyade içinde bulunduğum Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonunun diğer üyelerinin de düşüncelerini belirtmek istiyorum.

Biraz önce komisyonumuzun bir sayın üyesi değerli arkadaşımız İstanbul Baro Başkanı ve İstanbul Delegesi Sayın Selahattin Sulhi Tekinay, sadece mensup olduğu komisyon raporuyla ilgili değil, diğer iki komisyonun raporlarıyla da ilgili olarak burada görüşlerini dile getirdi. Aslında raporların içeriğiyle ilgili görüşlerini değil de bir anlayışla ilgili, bir yöntemle ilgili görüşlerini dile getirmek istedi.

Bence Türkiye Barolar Birliği Genel Kurullarında

alışmadığımız, görmediğimiz, bundan sonra da görmek istemediğimiz bir yöntem sergilendi bugün. Birliğin genel kurulunun bir delegesi olarak önce bu üzüntülerimi dile getirmek istiyorum.

Aynen şu terimleri bir birlik delegesinin ağzından duymak hepimize hüznü verdi. "Yanlış düşüncelerini Türkiye Barolar Birliğine kabul ettirmek isteyen insanlar" deyimini geçti. "Gayri ciddi, sümme tedarik, akademik çalışma ürünü olmayan görüşler dile getirildi" dendi.

Akademik çalışma yeri değil Türkiye Barolar Birliği genel kurulu. Üniversiteden gelen değerli delege arkadaşlarım beni bağışlasınlar, burası üniversite kürsüsü değil, üniversite arenası da değil; ciddi bir meslek kuruluşunun genel kurulunu yapıyoruz. Meslek sorunlarını, meslek kuruluşunun sorunlarını tartışıyoruz. Türkiye Barolar Birliğinin baroların Türkiye 'de baskı grubu olması kavgasını verdiğini söylüyoruz iki gündür. Baskı grubu olmanın birtakım nitelikleri vardır, özellikleri vardır.

Hukukçu peşin hüküm, önyargıyla hareket etmez. Hukuku, peşin hüküm önyargı zedeler, yaralar. Biraz önce bunun çok somut bir örneğini yaşadık. Fikre, düşünceye saygı gösterme sabrı herkeste yok demekki.

Biz çoğunluğun azınlığa tahakküm etmesine karşıyız, ancak azınlığın da tahakküm ve haksız protestosuna boyun eğmemeliyiz. Türkiye Barolar Birliğinin genel kuruluna gölge düşürülmesine izin vermemek, bir yanlış yakışıksız, aksak geleneği başladığı yerde kapatmak, boğmak zorundayız. Buna teslim olamayız.

Burada düşüncelerini söyleyen değerli komisyon üyesi Sayın Tekinay, pek söylemek istemezdim, ama bu davranışından sonra genel kurulumuza bunu açıklamak gereği de doğdu. Üzülerek söylüyorumki, komisyon raporuna eklediğimiz muhalefetini henüz rapor yazılmadan önce verdi. Kim peşin hükümlü, kim peşin yargılı, çok daha iyi görülüyor.

Saatime baktım, saat sekizi çeyrek geçiyordu ve "Ben Karmel'e gideceğim" diyerek ayrıldı gitti. Biz raporumuzu ondan sonra hazırladık, kendisinin bıraktığı ayrık oyu da rapora ekledik.

Aslında Sayın Tekinay yönteme karşıymış gibi davranarak bence raporların içeriğine karşı olduğunu da vurguladı. Aslında sanıyorum raporların içeriğindeki birtakım değerlendirmeler bazı delege arkadaşlarımızı rahatsız etti, benimsemeyebilirler. Hepiniz burada kendi öz düşüncelerini taşıyarak gelen insanlarız, onları söylüyoruz ama sonunda bir bütün oluşturuyoruz. Kendi düşüncemizin genel kurula

egemen olmasını bekleyemeyiz. Genel kurul bir düşünce üretcektir, bizim düşüncemize de karşı olabilir, ona saygı göstermek durumundayız. Varsayalım ki bu genel kuruldan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun arzu etmediği bir karar çıktı, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun ben bu kararı uygulamıyorum deme hakkı var mıdır? Bizim oyunuzla gelmiş insanlardır, seçtiğimiz insanlardır. Onun değerlendirmesini o ölçüler içinde yapmak kaçınılmazdır. Yönetim anlayışı bunu gerektirir. Bir bütün içinde, bir parçanın bütünü tünden alıp kendi doğrultusuna, kendi düşüncesine çekme olanağı yoktur. Bunu delege arkadaşların için, salonu terkeden delege arkadaşlarımız için söylüyorum.

Aslında raporlar oldukça doyurucu, oldukça dikkatli dil kullanılarak hazırlanmış raporlar. Bizim raporumuzda bir delege arkadaşımızın, sanıyorum Trabzon Barosu Başkanı arkadaşımızın çok haklı bir eleştirisi geldi. Konuşmalarınızda düşündüğünüz halde redakte edilirken unutulmuş bir olaydı; YÖK'ün, Yüksek Öğretim Kurumları Kanununun antidemokratik niteliğini raporunuza aktarmayı unutmuşuz. Değerli delege arkadaşımızın hatırlatmasına teşekkür ediyoruz. Raporunuza bu konunun da alınması gerektiğini yüce genel kurulun oylarına sunulmasını istiyoruz.

Benim söyleyeceklerin bu kadar, üzüntünü tekrar Komisyon Başkanı olarak dile getiriyorum. Sadece Sayın Tekinay'ın muhalefet etmiş olmasına rağmen, diğer iki komisyonda görev alan İstanbul delegesi arkadaşlarımızın da hiçbir muhalefeti olmamasına karşın birlikte salonu terketmelerinin hangi hukuk anlayışına sığıldığını da altını çizerek konuşmanı tamamlamak istiyorum.

Teşekkür ediyorum aziz arkadaşlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Önder Sav.

Sayın Nabi İnal, buyurun efendim.

AV.NABİ İNAL (Hatay Barosu-Yargı Komisyonu Sözcüsü)-

Efendim, Trabzon Barosu Başkanı arkadaşımızın bir sorusunu yanıtlıyoruz.

Bahsettiğimiz süreler idari yargıdaki sürenin adli yargıdaki süreye indirgenmesidir, yani uzatılması değil, kısaltılmasıdır.

Birlik Başkanımız Teoman Evren'in adli tatille ilgili görüşünü komisyon üyesi arkadaşlarımızla üzerinde ısrarla durmuyorlar, bu görüşe katılmak suretiyle bunun rapordan çıkartılmasına bir itirazımız yoktur. Bunu da arz ediyoruz.

Atilla Sav arkadaşımızın üst mahkemeler konusunda Türkiye Barolar Birliğinin esasen bu mahkemelerin kuruluşuna karşı olduğu yolundaki görüşünü dün akşam komisyonumuz

inceledi. Öyle bir konuyu da rapora almak istemişdik. Ancak, konu şu anda küllenmişti, bunu yeniden tekrar güncel hale getirmeyelim dedik. Eğer genel kurulumuz bu konuda rapora ilave yapılmasını istiyorsa komisyonun buna bir itirazı yoktur.

Bir de Yine Birlik Başkanımızın bir ilave isteği var. Komisyonumuzun esas görüşü de bu doğrultuda zaten, bunu metne geçirmede bir ihmaliz olmuştur olabilir. Yargı, savunma üstüne kurulur. Esasen zaten raporumuzdaki iddia makamının karşısında savunma makamının kurulması zorunlu savunmanlık müessesesinin getirilmesi hep bu görüşün ışığı altında dile getirilmiştir. Eğer mübterem genel kurul uygun görürse bu cümleyi de raporumuza ilave etmeyi kabul ediyoruz.

Arz ederim efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın İnal.

Sayın Aydın Aybay, buyurun efendim.

AV. AYDIN AYBAY (İstanbul Barosu)-Sayın Başkan, biraz önceki konuşmalarda İstanbul Barosu delegelerinin salonu terkettiği söylendi, ben de İstanbul Barosundamı, fakat ben buradayım. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Aybay.

Buyurun Sayın Kaptanoğlu.

AV.HÜSEYİN CAHİT KAPTANOĞLU(Antalya Barosu)- Sayın Başkan Sayın delegeler; meslek kurallarıyla ilgili komisyonun raporunda gördüğüm eksikliklerden iki tanesini dile getirmek istiyorum. Bunlardan bir tanesi stajiyerlerle ilgilidir.

Biliyorsunuz staj yapan arkadaşlarımız bu sürenin bir kısmını mahkemelerde ve bir kısmını da avukat yanında yapmaktadır, ama bugün için adli yargı büyük boyutlara ulaşmış davalarla dolu bir mahkeme arz etmektedir. Şimdi burada stajyerlerimizin de belli bir süre için adli yargıda staj yapmaları hususunun düşünülmesi gerektiği kanısındayım. Düzeltiyorum, idari yargıda belli bir süre staj yapmaları hususunun yönetimin bu konuda girişimlerde bulunması yahut da raporunuza eklenmesini arzu ediyorum.

Bir de yine hukuk alanında bugün bilirkişi müessesesi artık belli kişilerin elinde arpalık haline gelmiştir. Biz illerde ve ilçelerde bunun acısını çekmekteyiz. Bilirkişiler belli kişiler tarafından düzenlenmiş, mübaşir kimleri tanıyor sa hakime onları söylüyor ve o kişiler değişmeden bilirkişi olmaktadırlar. Bu arkadaşlarımız arasında büyük şikâyetlere yol açmaktadır. Bilirkişilik müessesesinin de yasal yollardan düzenlenmesi gerektiği kanısındayım. Bunun da rapora eklenmesini teklif ediyorum.

Saygılarımı arz ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Kaptanoğlu.

Sayın Kazan, buyurun efendim.

AV.TURGUT KAZAN (İstanbul Barosu)- Sayın Başkan, Sayın Yönetim Kurulu, değerli arkadaşlarım; bir küçük noktayı eklemek için söz almış bulunuyorum. Şimdi Yönetim Kurulundan iki arkadaşımız bu sunulan metinlerin ne olduğu yolunda bazı tereddütler dile getirdiler.

Şimdi Olağanüstü Genel Kurulumuz zaten daha önceki olağanüstü genel kurula sunulan öneride belirli bu üç konunun hukuk, yargı ve meslek sorunlarına ilişkin bu üç konunun görüşülüp karara bağlanması için bu genel kurulu toplantıya çağırılmıştı, bir.

İkincisi ise, dün olağanüstü genel kurul başladıktan sonra sayın genel kurul komisyonları seçti, komisyonlar sözü edilen bu üç konuda karar oluşturacak metinlerin hazırlanmasıyla görevlendirildi. Bu yüzdendir ki, bu taslaklar, öneriler yahut metinler genel kurulun bilgisine sunulacak, beğenilmeyen noktalar varsa onlar çıkarılacak, yeni ekler ve öneriler varsa onlar kabul görülecek, görülmeyecek, kabul edilecek veya edilmeyecek, ama sonunda karar olacaktır.

Daha önceki Bizim Türkiye Barolar Birliği genel kurullarında olduğu gibi Anayasa tasarısı hazırlanırken

yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında olduğu gibi, bu genel kurullar bazan belirli konularda karar almak gereğini duyarlar. Bu nedenledirki, biz bu genel kurulda bir karar alacağız, ama kararı şöyle alacağız, ama böyle alacağız, bir karar alacağız. Yani bu bir öneri değildir, bu bir dilek yahut temenni değildir.

Karar almanız ayrıca şunun için zorunlu oldu. Sayın Önder Sav çok güzel ve yerinde belirttiler, burada gerçekten alışık olmadığımız, bu toplantılarda, benim katıldığım toplantılarda rastlanmadığımız bir davranışla karşı karşıya kaldık. Yani bizim genel kurulunuz bu davranışa boyun eğecek midir, yoksa bu davranışı göğüsleyecek midir? Ayrıca bunu da ortaya koyacağız.

Bu bakımdan diyorumki, komisyonların sunduğu metinler karar taslağıdır, ama reddedebilirsiniz, değiştirebilirsiniz, kabul edebilirsiniz.

Söyleyeceklerin budur, karar taslağıdır, ya karar olur, ya reddedilir. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Kazan.

Raporlar üzerinde başka söz almak isteyen arkadaşınız var mı?

Raporlar üzerinde başka söz almak isteyen arkadaşınız olmadığına göre; burada dile getirilen düzeltmeler ve

ilaveler komisyonlarca yapılmak suretiyle genel kurulun görüşlerini belirleyen raporları oylarınıza sunuyorum: Kabul buyuranlar lütfen işaret etsinler... Kabul etmeyenler... Ekseriyetle kabul edilmiştir efendim. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, gündeminizin 5 inci maddesine geçiyorum.

Arkadaşlarım, bu arada dün kutlama ve başarı dileklerini içeren telgrafları okumuşduk. Bu arada Trabzon Barosuna mensup sayın meslektaşımızın çektiği telgrafı okunmuştu, bu telgraf meslektaşımızın özel bir sorunuyla ilgiliydi, dilekleri bölümünde okunması isteniyordu. Bu nedenle bu telgrafı dün okunadık, şimdi bu telgrafı okuyoruz efendim.

"Türkiye Barolar Birliği Olağan Kongre Başkanlığına

1971'de stajyerken trafik kazasında oluşan boyun kırığına bağlı olarak bacaklarındaki felçten ötürü tekerlekli sandalye düzeyinde sakatlandım. Bu düzeydeki sakatlıkla 1975'de Trabzon Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya eylenli olarak başladım. Trabzon'da yeni hizmete giren altı katlı asansörsüzadliye binasının duruşma salonlarının bulunduğu beşinci kattaki avukatlar odasına tekerlekli sandalyeyi bırakamayacağın, sabahları tekerlekli sandalyayı gören avukatların morallerinin bozulduğu, odanın estetik görünümüne uymadığı gerekçesiyle başkanıca bildirildi ve sandalyeyi başkanın yönergesi

uyarınca avukatlar odasından çıkartılarak kamuya açık koridorlara bırakıldı.

Siyasal demokrasi, sosyal demokrasi aşanlarından geçerek çağınızda ekonomik demokrasi kavramına ulaşan demokrasi anlayışı açısından çok tartışmalı bu tutumun gerek pozitif hukuka aykırılığı, gerekse hümanist açıdan demokratlığından kuşku duymadığımız genel kurulunuzca dilekler bölümünde değerlendirilmesinde yarar gördüm.

Sayın Başkan, sağlan bir meslektaş olarak sakat bir meslektaşınızın insanlık durumuna ilişkin bu sorununu genel kurula duyuracağınızı umar, bu vesileyle sizlere ve genel kurula başarılar dilerim.

Saygılarımla.

Av.Hüseyin Çıray Trabzon Barosu.

BAŞKAN- Değerli arkadaşların, Trabzon Barosu Başkanı Sayın Altuntaş söz istiyorlar, buyurun efendim.

AV.MUSTAFA ALTUNTAŞ (Trabzon Barosu Başkanı)- Çok değerli meslektaşların; bu konunun burada görüşülmesi gerekir, ancak bir gerçek açıklama yapmak istiyorum.

Geçen yıl Trabzon'da büyük bir adliye sarayı yapıldı, her odada bekleme odaları vardır avukatların, gayet nükenel olarak bunları tefrişettirdim. Bizim bekleme odalarına gelen görürki evinin odası ne ise, o şekilde. Arkadaşlardan para

topladık, geceler düzenledik, mükemmel bir bekleme odası düzenledik ve Hüseyin Bey arkadaşınız gerçekten nakat. Birinci katta ağır ceza bölümünde bekleme odanız vardır, sözünü ettiği dört tekerlekli arabası içeri giriyor, sol tarafa giriyor, dördüncü katta, beşinci kat diyor. Beşincikatta ise her gün duruşması olmuyor bu arkadaşının, duruşmalara tekerlekli arabasıyla gidiyor, sonra geliyor bekleme odanızın ortasına koyuyor. Öyle gün oluyorki, bir iki gün duruşması olmuyor. Şimdi dışarıdan gelen konuk avukatlar var, orada 15 tane koltuğumuz var, her koltuk on bin liralıktır, gayet mükemmel koltuklar, yerler halı, vestiyeri lüz küsur bin lira, yani avukatların onuruna yaraşır bir bekleme odası yaptırdık. Arabayı ortaya koyunca, ilk girildiğinde kapının hemen sol tarafında paltonu çıkarıyorsun asacaksın, bizim Hüseyin'in arabası orada engel. Cüpbeni alacaksın engel, kapıyı aç kapat engel, dedin ki; Hüseyin ileride sulh ceza var, hemen bitişikte şöyle bir girinti yeri vardır, orada da çiçek yaptılar, Trabzon'da avukatlarla adliye arasında gayet mükemmel bir diyalog vardır, iyi de bir savcınız vardır, gittin bizzat orayı Hüseyin Beyle gördük, şuraya arabayı çeksek olur mu, dedikten sonra bana olur dedi. Ondan sonra gittim oranın kalem yazı işleri müdürüyle konuştum, Ömer Bey böyle bir sorunumuz var, beni de sever, bütün kalemelerde herkes sever, ağabey olur, siz dedikten sonra biz bir şey demeyiz. Yalnız savcı

beyle de bir görüşün dedi. İl savcısına gittim, il savcısıyla konuştuk, idari müdür vardır, onu çağırdı, birlikte baktım, tamam oraya arabasını koyacak, ama arabasıyla birlikte gelir, bizde diyafonlar vardır, avukat bilmen ne çağırıyor, diyafona basıyorsun, geliyor, mahkemelikler gider, yani öyle çağdaş bir sisteme oturttuk onu. Hüseyin öyle zamanlarda gel burada dur, ama giderken arabayı gelip odanın ortasına bırakıyorsun, iki gün burada kalıyor ve ondan sonra şuradaki arkadaşların da ; hatta şöyle bir örnek verdim; her arkadaş her istediğini yapabilir mi; yapamaz, bu olmaz. Bir disiplin, bir düzen içerisinde olalım, eğer orada bir sakıncası varsa haklısın, kabul etti. Ondan sonra sanıyorum bir iki arkadaş bunu kıskırttı veya şunu bugün sezdim bu telgraftan.

Denekki sakat psikolojisi enteresan bir olay, o çok enteresan bir olay, onu bugün sezdim. Sanıyorum ondan kaynaklanıyor. Yani ben bunu mutlaka hallederim, yani bu zaten Türkiye Barolar Birliğinin sorunu değil, ama bu arkadaşın da ayıp etti. Zaten sakat bir insana yardımcı olmakla yükümlüüz, buna da mecburuz. Ancak orada kullandığı bir laf vardı, onun üzerine ağır bir laf söyledim ona, "Ben bu baroya aidat veriyorum, mecbursun bu arabamı burada bulundurmaya" dedi. Ben de "Aidat vermek mecburiyetindesin, herkes aidat veriyor, sen de vereceksin" dedim, belki ondan alınmış olabilir.

Arkadaşlarımızın bilgileri olsun diye bir açıklamada bulunma ihtiyacını hissettim. Hepinize saygılar sunuyorum.

(Alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Altuntaş açıklamanız için.

Değerli arkadaşlarım, dilek ve temennilerle ilgili söz almak isteyen arkadaşım var mı?

Değerli arkadaşlarım söz almak isteyen yok.

Genel kurul gündemimizin beşinci maddesini de böylece sona erdirmiş oluyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, 15-16 Mayıs tarihinde Tekirdağ'da buluşmak üzere toplantımızı kapatıyorum.

Ankara dışına gidecek arkadaşlara da iyi yolculuklar diliyor, saygılar sunuyorum efendim. (Alkışlar)

